

Владимир КОЛЕВ

СПОКОЙСТВИЕТО НА ХАОСА

Еър Груп 2000

ВЛАДИМИР КОЛЕВ
СПОКОЙСТВИЕТО НА ХАОСА

chitanka.info

Човек се ражда без криле.

Но въпреки това е развил инстинкт за полет.

И още: Правенето на дете не е интелектуална дейност.

Но ако се прави от глупак, се появява глупак.

Досещате ли се каква е връзката между двата инстинкта?

Ани ми подава парашута. Усмивва се меко, взема кутията с висотомерите и тръгва към хангара. Малко ми е непривично. Всеки обича да го поглеждат, и аз не правя изключение, но не съм свикнал на такова подчертано обгрижване. Изгрях като фландърски аристократ, дават ми скатан парашут... Ангел, мъжът на Ани, ме оглежда насмешливо-критично, потупва ме по рамото:

— Няма да се правиш на академик!

— Няма да се правя на академик.

Слагам парашута. Удобен е. Умът ми е в това, което ми предстои. Ангел ми даде добър съвет. Няма да се правя на всезнайко...

Малкият самолет, тромав като патица, се затичва по залинялата, жълто-зеленикава трева на поляната. Отлепва се от земята и бавно се понася към големия пух над горичката до селото.

Леко се измествам към отворения страничен борд и надниквам навън. Струята ме близва с леден език и ме кара да напъхам обратно скъпоценния си нос. Цялото небе е покрито с разпокъсани като памук, купести облаци. В зависимост от пречупването на светлината, цветът им започва от нежно бял, преминава през различни нюанси на сивото и стига до розов срещу мързеливо изгряващото слънце.

До мен на пода са се настанили Сами и една млада госпожица. Тя е седнала между краката му и се притиска с гръб към здравите му гърди. В прегръдката им няма еротика, а рационализъм. На гърба на Сани има парашут, той е инструкторът, сега от него зависи какво има да се случи на младата женска плът. А плътта, т.е. госпожицата, стои накокошинена — от студа и от предстоящото, първо издигане до три хиляди метра. От там, все така плътно притиснати един към друг, те ще се изсипят от люка и по най-краткия път, с възможно най-голямата скорост, ще зафучат обратно към земята.

Някои по-префинени души, биха нарекли състоянието в което се намира госпожицата, вълнение. Други, по-грубовати и заядливи биха казали, че това си е обикновено шубе. Склонен съм да се съглася и с едните, и с другите. От опит знам, че благородното вълнение в такива случаи е размесено с обикновен, мръсен, но здравословен страх.

И на мен не ми е чак толкова спокойно. Имам прекъсване от няколко години, през които не съм се възнасял в небето с парашут на гърба. Отвътре също ми е накокошинено. Но не съм и в положението на госпожицата...

На около петстотин метра височина пилотът прави ляв завой и ме потупва по рамото.

„Виж, Габриела...“

Виждам Габриела. Като име звучи поетично и предизвиква асоциация с нощни серенади, апоплектично блъскане на развълнувани млади сърца, писма с клетви във вяроност към най-непостоянното чувство. А всъщност Габриела е някогашно военно летище, залепено до гарата на село, от което е заимствало името си. До пистата, върху поляната, край едва очертани пътища, са разхвърляни дузина малки къщурки. Погледнати отгоре, те са като червени мухоморки — гъбки след летен дъжд. Гъбки красиви, но отровни.

Летището е закрито от години, сградите сигурно са разграбени. Вероятно, погледнати отблизо, предизвикват неприятно усещане за празнота и безсмислие. Но погледът отгоре не лови детайлите и дреболиите. И не свива душата.

Ето там е парашутната зала, тази, жълтата къщичка. До нея, като минаре на джамия, стърчи кулата.

Пилотът ми е приятел. И двамата сме оставили по доста месеци на това летище. Мисля си, че годините около двайсетте имат своя особена, по-голяма стойност. Да ги изразходваш за да носиш униформа, си е жива разсипия. Имам си едно на ум, когато започнат да ми говорят за военната романтика. Ако трябва да ми се залепи етикет — антимилицитарист съм отвсякъде.

Пилотът ми е приятел, когото обичам, но не винаги е било така. Още преди да се запознаем, бях посветен в мита за този подготвен, разумен, изпълнителен, с една дума свършен човек, който бе обитавал преди мен парашутната зала. Предшественикът ми бе толкова хвален, че просто ме накараха да попитам, защо не са поставили поне мемориална плоча с името му. Отговориха ми типично по военно: „Какво ти разбира главата?...“

Толкова ми го бяха хвалили, че задочно даже ме беше малко яд на него. Когато се запознахме, го огледах внимателно — дали има нимб

около главата? Нямах. Но в другото митът бе почти истина. Вярно бе подреден човек. А освен това бе добър за приятел.

Слънцето бодва очите ми. Трябва да променя малко ъгъла, за да не изтърва из поглед Габриела. За мен тя е тръпка. И гърч.

Така е построено битието ни. В него има възбуждаща, според някои даже благородна, адреналинова тръпка. Но има и гърчове, които не са нещо красиво като преживяване. Нито вълнуващи като спомен. Тръпката и гърчът. Красивото и грозното, сивото и възвишеното. Двете страни на монетата на живота.

... Животът. Такъв, какъвто е. И какъвто си го направим.

I. СТРАННО, ЦИЛИНДРИЧНО ПРИСПОСОБЛЕНИЕ

Когато камионът ни изтърсва пред някаква червеникава сграда, вече проскърцват привечерните щурци. Типична военна, двуетажна постройка, която веднага получава прякор — Хамбара. Оказва се, че така са я кръстили и миналогодишните новобранци. Явно, както някои хора, и някои сгради се появяват на бял свят с прякорите си.

Млад симпатяга-ефрейтор ни поканва сговорчиво:

— Хайде лъвчета, постройте се в една редица, за да се проверим.

Построяваме се. Проверяваме се. И ни е отправена следващата учтива покана: Да заповядаме в банята. Вече съм чувал какво ли не за казармата, и затова, зад тази показна сговорчивост усещам някаква ирония. Чак толкова галантност... И то точно в казармата...

Разсъбличаме се. Всички, с изключение на Генеди. Той решава да си остане по спортни гащета. Тялото му е с релефно очертана мускулатура, но въпреки това човекът предпочита да не остава гол. И преодолява първото любопитство от страна на ефрейтора:

— Боец, защо не си свалиш гащите?

В известен смисъл тая, със свалянето на гащите може да се приеме и като философски проблем. По този признак, човечеството може да бode разделено поне на две основни категории. Хора, които лесно си свалят гащите. И другите — които имат задръжки. Генеди явно спада към втората група. Устоява и на втората покана:

— Боец, все пак си свали гащите!

Третата фраза вече не е покана:

— Новобранец, сваляй си гащите и започвай да се къпеш!

Изкъпваме се и получаваме армейско бельо. Отново строй. Появява се усмихнатият допреди малко и отново усмихващ се ефрейтор. Носи някакво странно, цилиндрично приспособление. Застава пред първото едро, остригано момче и кратко нарежда:

— Боец, покажи оръжието!

— Кое оръжие? — усмихва се смутено младокът.

— Това в гащите, кое друго... Хайде!

— Ама аз... — но смъква смутено дочените гащета.

Ефрейторът стиска с отработено движение приспособлението и от него изскача малко бяло облаче, което напудря мъжествените органи на младока. Процедурата се повтаря и с второто момче, и с третото. Докато ме приближават си мисля, че стигам до мащабно откритие в новия си живот: всеки боец, освен зачисленото му от армията средство за убийство, има още едно, дадено му от добрия дядо Боже. В гащите. До този момент съм мислел, че то има други предназначения, но явно не съм бил информиран достатъчно. А иначе процедурата, ако се отнесеш спокойно към нея, не е нещо впечатляващо. Когато ефрейторът стига до Генади, отново става интересно. След три последователни фрази, започващи с учтива покана и завършващи с заповед, атлетът все пак сваля гащетата, но поставя ръце на слабините си.

— Боец, мирно!

— Не мога!

— Защо да не можеш?!

— Ще го напудриш...

— Това е за твое добро, бе новобранец. Ако имаш дамски буболечки, тази пудра ги мори. Свали ръцете — отново подчертано сговорчиво го поканва ефрейторът.

— Нямам дамски буболечки и няма да си сваля ръцете! — тихо, но достатъчно категорично казва Генади.

— Добре. Вдигай гащите и си хвани ушите.

— Защо?!

— Започвай да си ги дърпаш! За да не ги издърпам аз.

Генади явно приема, че това не е лоша идея. Пред избора да те наказват или да се самонаказваш, вторият вариант е за предпочитане. Защото човек е естествено снизходителен към себе си. Подчертано старателно кръстосва ръце и започва да си дърпа ушите. Свещена простота, наивник на млада възраст. Всички, с изключение на Генади вече знаят какво предстои. С мълниеносно движение ефрейторът дръпва ластика и му пуска предписаното от грижливите санитарни органи облаче пудра в гащетата.

Шегички. Военни шегички.

Следващи стотици дни ме убеждават, че в армията шегичките са на почит. Военните шегички.

Някъде към среднощ си лягаме. Минути след това следва крясък:
— Стани, сган! Мирно!

Машинално поглеждам часовника си. Не са минути, а пет часа. Пет часа като пет минути. Магия на ниво Айнщайн. Май той беше казал нещо от рода: Ако държиш минута ръката си на парещ котлон, ще ти се стори час. Ако стоиш час време при хубава млада дама, ще ти се стори минута. Практическа илюстрация за теорията на относителността. Няма изкривяване на пространство, няма трансформация на маса и енергия.

Постепенно, осъзнавам още една особеност: В казармата абстрактните теории не вървят. А виж, мисълта за мацките например, постепенно се концентрира в масивна, изтерзана мечта. Още разбираемо — в постоянна жажда. Съвсем конкретна.

... Блъскайки се сънено един в друг, излизаме пред железните легла и се опитваме да направим нещо като редица. Естествено, нищо не се получава.

И тъй като нищо не се получава, започна първия урок по усвояване на казармени премъдрости. На първо време — строй. Ще последват маршировки, козируване, отдаване на чест. Все полезни и необходими знания...

На третият ден вече ми е писнало, но сам съм си виновен. Имаше едни изпити, които... Ако се бях отнесъл сериозно към тях, щях да се размина с тези съмнително-полезни изживявания.

Намираме се постоянно в състояние на глад и умора. Докато не дадеш клетва, си човек втора категория, даже по казармените стандарти. И те хранят по-тънко. Виж, като се закълнем, ще папкаме повече. Иди, че не мечтай да дадеш отговорното обещание...

Постепенно проумявам някои механизми, като в същото време правя и неизбежните фалове.

Рано сутрин, когато Венера още блести на просветващия хоризонт, ни вдигат с крясък. Командите се примесват с псувни и закани. След това избухва смях. Смяят се и младата сган, и върховните главнокомандващи — ефрейторите.

Животът не е нито само чист, нито само мръсен. Животът е такъв, какъвто е. Казано с езика на художниците-приложници, той е

меланж. Възсив меланж.

Опитват да ти бръкнат в душата. Често с мръсни ръце. Често успяват. Но, ако се свиеш като таралеж, ти пък можеш да дадеш възможност на някой от главнокомандващите да се понабоде.

А всъщност, главнокомандващите са също хлапаци като нас, само че влезли година по-рано зад зелената ограда. С перспективата да се измъкнат с година по-рано. Подбрани са сред тия, които се радват на възможността да се сродят с властта. Имат достатъчно характер да ти набиват обръчите, докато сметат, че си придобил необходимата за армията пластичност — това искат от мен, това и ще бъде.

Бързо усвоявам основна постановка. Изсивявай. Сливай се с околните. Бъди хамелеон. Не проявявай инициатива. Мълчи си. Някой и да вика, ще повика, ще повика и ще престане. Нали така?...

Почти винаги е така. Освен, ако не издържиш и се опиташ да се направиш на Робин Худ, например.

Сутрин в пет ставане, упражнения и нещо като крос. Километър-два. Стадото се води от ефрейтор, обут в маратонки. След него подтичват хипопотамите-новобранци с дебели зимни клинове и тежки обувки. Ефрейторът подтичва изящно и бодро се подиграва на сганта. Вероятно и това е възпитателна мярка...

За мен кросът не е проблем. Две-три години съм тренирал бягане и това ми е натоварване за малкото пръстче. Но си трая. Такива са правилата.

Една сутрин ефрейторът се залепва за Боч. Боч, остригано селянче, яко за трима. Може да вдигне на раменете си кон. Но в тичането никакъв го няма. След двеста метра вече диша апоплектично. Освен другото, е наивен като пубертет и безкрайно чувствителен към подигравки. Може би затова той е един от първите, с които се сприятелявам. Опитвам се да му внуша някои постановки. Той се съгласява с мен, но си остава наивен и уязвим селски романтик.

Тази сутрин ефрейторът го е набелязал и му вади душата с тичане и подигравки. Боч не издържа и се разплаква. Прикляква премаял и се опитва да скрие сълзите си, но те напират. Ефрейторът се засмива доволен и продължава с подигравки във вид на поучения, но някак по-милостиво. Когато ти бръкнат в душата, а ти се разревеш, подсещаш, че вече си обработен. Ако искам да си остана в групата на

умните, просто трябва да замълча. Като другите умни мълчаливци. Не съм докрай последователен:

— Ефри, остави това биче, ела да си потичае двамата — поканвам поучаващия. Той ми се усмихва приятелски:

— Младото проявява инициатива? Да видим...

Просто е. Трябва да потичае, после аз да оплета крака и да вдигна ръка: „Край, предавам се!“ Ще последва снизходителна усмивка, а може би и потупване по рамото — новобранец, къде си тръгнал да го мериш със стария?...

Знам този сценарий, но нещо не ми пасва. Защо пък да не чукна стария по носа?

Пробягваме една дължина на пистата. Около три километра. После се връщаме обратно и започваме да правим обиколки на малкото футболно игрище. Новината вече е плъзнала. Един новобранец се опитва да се ежи на старите кости. Има какво да се види...

Дадеш ли заявка, отстояваш позиция. И си носиш последствията. Нещо като боксов мач, само че не се бием по носовете. Но трябва да се излъчи победител, вече няма връщане назад. Кастата на старите срещу сганта на младоците. Имам съмнение, че тук провокират непрекъснато себедоказването. И конфликти, които могат да бъдат поставяни под контрол. А може би нашето е просто заяждане между зелени глави в зелени униформи?

... Подвикват ни като на състезателни коне.

След половин час започва да ми се струва, че всяка крачка ще бъде последна. Но и ефрейторът не е по-добре от мен. Нищо, че бяга със спортни обувки... От тук нататък обувките не играят. Важно е кой повече вярва на себе си. И той е разбрал, че се е впрегнал глупаво, затова ми изсъсква тихо, на пресекулки:

— Новобранец... спирай... иначе... лошо... ти се пише. Чуваши ли?... Новобранец...

Чувам естествено. Но не отговарям. Не искам да си нарушавам ритъма на дишане с безсмислени приказки. И съм решил, че може да пукна, но няма да спра.

Ефри не издържа. Пада по корем, разревава се като хлапе и започва да бие с юмруци земята. Изплюва някаква противна тревичка, която без да иска е захапал. Къде отиде величието, което го поставяше над нас, презрените? Правя още една обиколка и се срутвам до него.

Някои опитва да се засмее окуражаващо, но е зашамарен с реплика:

— К'во се хилиш бе, новобранец? М'рр-но!

Зяпачите се разотиват. Има тихо мърморене и подсмивване. Никакво чудо не е станало. Един рунд, погрешка е спечелен не от когото трябва. Но предстоят още толкова рундове...

Предполагам го знаете?... Това особено състояние... Привидно, нищо не се е променило. Всички разговарят нормално с теб, не те отделят от групата. Ти си един от всички. Бобче, от двете шепи бобени зърна. Но нещо е променено. Усещаш го по косите погледи, в които се четат какво ли не: съчувствие, насмешка, очакване — да видим какво ще се случи. Какво може да се случи?

Обядът привършва. Друг ефрейтор, не сутрешният, нарежда:

— За чиниите остават! На първо място Маратонецът. И още...

Ефрейтор Кузманов е красиво момче. По женски елегантно, с леко капризни, кестеняви очи. За такива очи момичетата дават... каквото им поискат... Кузманов знае, че е красив. И е на позиция. От висотата на положението си, той ме обзавежда с прякор. Какво пък, „Маратонец“ не звучи лошо.

Само че, аз вече знам и друго. Че тия, от групата на „...и още“ ще се сменят. Днес ще мият до побъркване, но утре ще мие някой друг. А Маратонецът ще мие чинии след обяд и след вечеря. Днес. А утре — след закуска, обяд и вечеря. Както и вдруги ден, по същата програма. До деня, в който наведе глава и се покае.

II. РАЗУМНА ТЕОРИЯ ЗА ОТКАЧАЛКИ

Съобразително погледнато, още след първото миене е време да последва покаянието, което пропуснах при бягането. Така показваш, че все пак си в състояние да правиш изводи. Направо е здравословно. От библейската притча се знае че овца, която се отлъчи от стадото, а после, разкаяна се върне, е ценен пример. Върнала се е при зобта. И внушава на другите овце мисълта за непротивене на стригането. Защото стригането и зобта са двете страни на едно и също явление: оцеляването по програма, заложена от друг. Този, другият, никога не споделя своята крайна идея. Стригането и подхранването са някакъв междинни етапи. Какво ще ги последва? — Само Бог знае, защото Той знае всичко... В по-модерна интерпретация, това е просто теорията за моркова и тоягата.

На срещуположния полюс на разкаянието е гордостта. Тя е порок! Част от същата библейска постановка.

Нима порочният човек може да бъде уважаван?!

Понеже съм непоседователен, през следващите дни избирам позиция между двата полюса. Мия по три пъти на ден чинии, без да давам вид, че преживявам нещо особено. През станалото време съм щатен вестносец:

— Маратонец! Бегом при..., да му кажеш да...

Сутрин след закуска, бивам удостоен с велика чест. Пред всички ми задават един и същи въпрос:

— Маратонец! Имаш ли да кажеш нещо на ефрейтор Ефремов?

Нещото, което ми се иска да кажа е: „Ефремов е хлапе. Щом се разрева пред всички.“ Но това вече не е новина. Това би бил грешен отговор. Затова изтърсвам нещо друго. Например:

— Тъй вярно! Денят е хубав, нали ефрейтор Ефремов?

Знам, че и това е грешен отговор. Може ли да бъде хубав денят, в който ти предстои да киснеш в миялното? Заради неуцеления отговор, отново отивам при чиниите. А в свободното време съм щатен вестносец. Тичам си.

Първите няколко дни това постоянно мачкане ме износва. Идва ми да се развикам. Да изкрещя: „Не е честно! Не е справедливо!“ Но знам предварително отговора: „Какво като не е честно и справедливо?! Това тук не е институт за благородни девици, а казарма...“

Една сутрин ротният командир се появява на закуската. За него знам, че е някакъв специалист, временно изпратен при нас до даване на клетвата. Усмихнат, вечно зает човек. Главнокомандващите се потъркват край него, като котараци. Профилактично. Зоната край крачолията му е недостъпна за някакъв бегач, щатен мияч на чинии. Но изглежда, нещо все пак е достигнало и до него. Тази сутрин, след въпроса, имам ли да кажа нещо на когото трябва, отговорът ми е:

— Тъй вярно! Вятърът е северозападен.

В едно нещо вече съм привилегирован. От мен очакват всяка сутрин да дам различен отговор. В него се търси шифърът на някаква двусмислица. Думите ми се посрещат с кикот. Кикотът не е забранен, нещо повече, поощрява се. От снощи нахлува точно северозападен фронт и думите ми се оказват, кой знае защо, направо остроумни. Ала коментарът е неизбежен:

— Отново грешен отговор! Днес си на чиниите!

Но става малко, хубаво чудо. Ротният се съгласява. С мен.

— Вятърът наистина е северозападен. Отговорът е верен. Маратонецът днес няма да е на чиниите! — Казва го тихо, но в казармата така стоят нещата — даже шепотът на началника кънти като лятна буря.

Ден, в който не минават през ръцете ти стотици чинии е наистина различен от другите дни. Дори когато през цялото време търчиш, разнасяйки особено важна, безсмислена информация.

Разбира се, на другата сутрин отново си заработвам възможността да отида в миялното. С особено актуалната информация, че на този ден Христос е възкресил Лазар. Всъщност, никъде не съм чел на коя дата точно Христос е възкресил Лазар, но на никой не му минава през ум да ме попита откъде го знам. Всеки военен, по презумпция трябва да бъде атеист. А, ако вярва все пак в нещо, трябва да го прави тайно. Репликата на Кузманов е в познатата посока:

— Лазар може и да е възкръснал на този ден, ама ти ще си останеш пак при чиниите.

Докато търкам мазния алуминий, разсъждавам върху психолингвистична тема: „Трябва ли да намразя думата чиния?“ Лесно стигам до очевидния извод, че проблемът не е в чинията.

Знам още нещо. Никакво нервиране! Колкото и да те мачкат, се усмихвай. Разбираемо — липсата на агресия от твоя страна снижава нивото на агресивност и в тия глупчовци, с по една нашивка на пагона. Искат или не, свалят гарда. На моменти, противно на желанието си, започват да разговарят с мен почти човешки. Но в мига, в който се усетят, сменят тона. Аз просто трябва да кажа едни думи. Единствено правилните думи. Тогава отношението към мен би се променило. Тия думи често се въртят сутрин из главата ми. Понякога аха-аха да ги изплюя, но все излизат други. За това, че денят е огрян от животворна слънчева светлина, че е завършен и пуснат в експлоатация блок на атомна електроцентрала или някаква друга ведре дивотия. На моменти, за гъдел на собствената душа и за завист на най-големите тъпчовци, конструирам специално засукани фрази. „Алтернативно егоцентричната, депресивно суспензивна същност на милитаристичното развитие на войнската личност...“ Когато за пръв път изтърсвам нещо такова, главнокомандващият Хари ме поглежда доволен:

— Маратонец, сега повтори дума по дума това, което каза! Ако не успееш, днес километражът ти ще се удвои.

— Готово. Ама ако го повторя, ти ще навиеш наполовина на моя вчерашен!

Хари се съгласява, но след като повтарям точ в точ безсмисления наниз от сложни думи, той отказва да обуе маратонките. Все пак се проявява като частичен джентълмен и отменя част от безсмисленото ми тичане, наредено от други. Няма особена полза — навакствам километрите когато надвечер отивам да ритам футбол.

От друга страна, нещата въобще не стоят чак толкова безнадеждно. Остава около месец до клетвата. След това ще ни разпределят по различните служби и така, искат или не, главнокомандващите ще ми изтърват каишката. До тогава трябва да издържа. Въпросът има даже хубава страна. Вестниците всеки ден съобщават поредните добри новини. Ту е пуснато модерно депо за съхраняване на боклуци, ту нов, свръхмодерен свинекомплекс.

Когато оповестявам радостната вест, че вече има къде да бъдат настанени боклуците, следва нервна реакция от Луко, също главнокомандващ:

— Тоя новобранец какво иска да каже?

Кузманов запазва самообладание:

— Маратонецът иска само да каже, че и днес се кандидатира за чиниите. Нищо повече, нали млад лъв?

— Бих могъл да кажа нещо хубаво и за един модерен свинекомплекс... — Естествено, не ми дават възможност да кажа нищо повече за свинския рай на земята. Прекалено се набива в очи една алюзия: Старата кост, която опита да ме захапне, е светлокожа и окръглена.

След обяда ни събират, за да ни информират за службите на летището. Коя каква е, какви са изискванията, за да се кандидатираш.

Аз съм се премерил в парашутната. Дървен и непоколебим. Един-единствен, без конкуренция. Вече имам четиринайсет скока. Когато заявявам желанието си, думите ми са посрещнати с добродушна насмешка:

— Не те ли е шубе, че можеш да се утрепеш? Ей така?...

— Нищо на тоя свят не става ей-така... — Усещам, че не ме разбират и се опитвам да бъда по-ясен с още думи: — Има една справедлива статистика. Всеки човек умира поне по веднъж. По-лошо е, когато непрекъснато мреш от шубе! И се пазиш от всичко и от всички...

Постановката ми има основания, но не може да бъде приета масово. Това е разумна теория за откачалки... А повечето от другите лъвове са благоразумни. Не лъвове, а добри, мъркащи котета...

На другия ден отивам в парашутната служба. Представям се на майора, нейният началник. Напълняващ мъж, с оредяваща, рижа коса. Той ми подава едра, мека и влажна ръка, пита ме за името и ме освобождава. Гледа през мен. През следващите месеци, такова чест като ръкостискане с началник, се оказва нещо немислимо. Кастовият принцип в тази служба се съблюдава желязно!

Сержантът е пълна противоположност на началника си. Дребен, изпит нервак. Между треперещите му пръсти постоянно дими цигара. И още — никога не гледа в очите човека, с когото разговаря. От началника си се страхува, държи се подчертано сервилно. И мен не ме

гледа в очите, макар че не виждам с какво бих могъл точно аз да го плаша. Особен човек. — Ами, особен! — Смачкан като фас. Плаши се от всичко и от всички. Крие го, но то прозира: Мрази всички. Но понеже е плашлив, омразата му не струва и две пари.

Програмата ми се разнообразява. Вече имам възможност не само да мия чинии и да тичам като смахнат. Когато има полети ходя да събирам спирачните парашути на края на пистата.

Животът е великолепен! Такъв е! Мамка му!

III. ПОЧЕРКЪТ НА НЕАНДЕРТАЛЕЦА

Има и още нещо. Нещото се нарича бром. Слагат го в чая. Дава се по медицинско предписание. Счита се, че бромът понижава сексуалността. Да не се терзаят новобранските души и младите им организми излишно с разни видения: голи или полуоблечени.

На мъдрите полковници от медицинските служби бромът може би действа? Може би понижава сексуалността им, даже когато не го пият? Но на младата сган той не прави впечатление, даже когато ароматът на чая се губи всред бромния мирис.

И още нещо. Косвено свързано с брома.

През първите дни младата сган ползва немислим разкош. Получава писма. Много писма. Всеки ден. Понякога по три-четири на човек. Старите войници гледат мъдро и иронично: и ние миналата година... Пишат бащи и майки, баби и дядовци, братчета и сестричета. Пишат поотделно и едновременно. Подреждат мили думи братовчедки, приятели. Пишат, пишат...

Тук те мачкат. Но в очите на ония, далеч зад оградата, си нещо значимо. Чрез отдаването на чест, търкането на паркет и миенето на чинии, ти обезпечаваш тяхната свобода. От врага, който не спи!

Те се чувстват задължени. И това е добре. Ти великодушно не ги посвещаваш във военните тайни на ежедневието си. За да не помрачиш ореола си на защитник. А е толкова приятно да получаваш техните писма, изпълнени с несръчна нежност...

Пристигат и едни такива, особени пликосе. Сини, с много марки по тях. С елегантен дъх на парфюм.

Щастливецът избира от няколкото получени писма това, в синия плик. Чете го веднъж, два, три пъти. Докато го наизусти. Погледът му се променя и става един такъв особен, бистър... В гънките на очите понякога блести предателска влага... Щастливецът хвърля на другите писма по един поглед. След като е прочел няколко пъти това, в синия плик.

С течение на времето количеството на писмата бързо намалява. Първо отпадат приятелите, братовчедите и братовчедките. Веднъж седмично пристига писмо от къщи. Написано от мама, тате или сестричката. А не от тримата едновременно, както е било в началото. Една-две страници, а не десетина. Това все още не е обезпокоително. Лошото е, че оредяват сините пликосе, ароматизираните. Получават се вече отвреме-навреме и са все по-кратки.

Нещата текат предопределено, докато идва неизбежният ден, при който човекът, получил синия плик, зачита бързо изписания лист прав, явно не вярвайки на очите си. После сяда където намери и се лови за главата.

Характерната за първите дни бистрота на погледа се губи. Нещо повече, очите помътняват и стават едни такива големи, кравешки. След главохващането, вероятно следва главоболие. И още нещо, доста по-сложно от главоболието.

При мен, няма нито главохващане, нито главоболие. Още от самото начало, за мен пристигат инцидентни писма. Основно от баща ми. Той завежда епистоларния отдел на фамилията. Информира ме за овцете и кокошките на село. И затова, че всички в къщи са живи и здрави. Аз съм доволен. Какво повече да искам от човека?

Сини пликосе при мен не пристигат. Навреме взех мерки. Не знам дали съм горд от това, но вече съм сигурен, че си спестих главохващане и главоболие.

... Бях в последния курс на училището, когато започна свалката. Иначе, се познавахме от три години. Въобще, тази последна година на гимназия, лицей или университет, е особена. Предстоящата раздяла разблокира някакви сантиментални механизми. Избухват епидемии от влюбвания. Но за разлика от холерните например, епидемиите от влюбване не завършват със смърт. И са също така кратки по време.

Къщичката бе малка, в краен квартал. Музиката уплътняваше въздуха в стаите ѝ по някакъв особено красив и затрогващ начин. Танцувахме, обичахме се. Всички. Прощавайки си лошите думи, казани някога. Били сме още деца. Сега вече пораснахме. И сме пред прага на големия живот. Пред прага на големия живот е нещо естествено да преоткриеш в тази, на която си дърпал косите, нещо различно, заслужаващо внимание. Защото тя вече се е обзавела с разни женски прелести: набъбнали гърди, фина и изящна извивка на шията,

сочни устни, дръзки, подканващи очи... Всичко това поражда порочни спорове някои, здравословни спорове други, желания.

Дани си имаше своя Жорж. Но нейният Жорж не беше край нея, а в казармата. А аз още не бях в казармата, а бях край нея. Танцувахме и си говорехме. Разбирай: тя говореше, а аз слушах и от време на време казвах по нещо. Тя ми обясняваше колко е вярна и как чака и ще дочака своя Жорж. Говореше искрено и си вярваше. Аз я слушах и въобще не ѝ вярвах. Ако се обяви конкурс за най-абсурден и нереален любовен сюжет, без всякакво колебание бих класирал на първо място мита за верността на Пенелопа. По едно време, докато Дани ми обясняваше основанията за безмерната си любов към Жорж-Одисей, ръката ми тръгна. Сама, без аз да съм и нареждал, честна дума! Тръгна от кръста ѝ надолу. Нещата се усложниха още повече, когато устните ми се потъркаха в прегъвката на шията ѝ. Тя даже изръмжа: „Ама слушай какво ти говоря, недей да ме пипаш...“ Въобще не се разсърдих за острата забележка, а я посъветвах добронамерено: „Ами пипай си се сама...“, взех си шапката и...

Излъгах! Тогава не носех шапка. Просто си излязох и тръгнах към тролейбусната спирка. Вечерта бе наистина красива, с безброй диамантени люспици по небето, потънала в аромат на люляк и акация. Вървах и наивно вярвах, че светът е добър и красив. Беше ми хубаво и се надявах тролейт да не пристигне веднага на спирката.

... Вместо него пристигна тя. Тичешком. С разширени, отразяващи блясъка на звездите очи. Поуплашена и очарована от смелостта да застане срещу думите си, изречени преди минути. Прегърнахме се, целунахме се, но не като братче и сестриче...

През първите дни имаше угризения, но охотно прие съвета ми, да не гледа прекалено сериозно на нещата. Бог е този, който раздава картите. Първоначално дамата пика може да се е паднала срещу валето спатия, но при следващия пасианс картите отново се размесват. Така е построен животът, че картите постоянно се размесват. И да се опитваш да ги подредиш както на теб ти се иска, няма да се получи. А дори, ако по случайност се получи, може да се окаже, че не точно това ти се е искало. Един тарикат, писателят Оскар Уайлд, е казал нещо от рода: Две са възможните неприятности, които могат да ти се случат. Да не се сбъднат желанията ти. Или да се сбъднат... Тарикатът Уайлд е

поизменил думите на Хераклит: „Не би било по-добре за хората, ако се изпълняваше всичко това, което те желаят...“

Оскар Уайлд бил особа знатна. От една страна. От друга, бил мека китка. Пораждал е и в съвременниците си противоречиви виждания. Едни му вярвали, други не, но тази сентенция може да се възприеме и с двете уши...

Нещо такова говорех на дулцинеята си и успех доста лесно да я излекувам от терзанията. Но Бог въздава всекиму своето. Постепенно започнах да осъзнавам, че месеците преди и аз да хлътна в казармата, се топят като бучки лед в горещ чай. После се явих на едни изпити, които можеха да оставят казармата за далечното бъдеще, но се издъних.

Още ми е свеж споменът за раздялата на една обикновена, градска улица. И то не вечерта, под нежен блясък на звезди, а посред бял ден, когато нещата изглеждат доста по-прозаични. По средата на улицата течеше малка река с брегове, обраснали със стари брястове. В късното лято водата в коритото бе съвсем излиняла, но все пак нещо се процеждаше в краката ни. Стояхме на моста и си говорехме. Вече й бях обяснил аргументирано, че тая с чакането просто не се получава. Тя пък бе уверена, че с Жорж-Одисей може и да не се е получила, но с Владимир-Одисей ще стане. Не й вярвах, но я обичах. Знаех, че в този момент и тя ме обича. И вярва на уверенията си. Ала също така знаех, че тази обич ще прегори съвсем естествено, като цвете в есенна нощ. Достатъчно е да падне настойчивата слана на времето. Не съм сигурен, че по този, позавъртян начин, съм й представял нещата. Вероятно съм използвал по-прости думи.

... Последна прегръдка с последна целувка. Когато се отлепихме един от друг, и двамата подсмъркнахме, а после се засмяхме. И се целунахме вече уж наистина за последно.

Добре е, щом раздялата завършва с усмивка...

Тръгнах си. Ужасно горд със себе. Горд, че съумях по такъв категоричен начин да... След малко забавих ход. Усещах с гърба си погледа на двете познати очи. Обърнах се. В тези очи имаше истинско, неподправено объркване. Нима светът отново ще ми покаже лакът? Вървеше след мен, с моя ход. Нито ме приближаваше, нито се отдалечаваше.

Отидох при нея, погалих я по бузата, но без прегръдка. И без да ѝ кажа дума. На ъгъла на булеварда не издържах и се обърнах. Тя вече не вървеше след мен.

Ето така, по мъжки реших проблема със сините пликове. Като си спомня колко героично го направих и колко ми хлопаше сърцето, ме хваща смях. Сега, когато мнозина край мен се ловят за главите.

Има ли на света героични мъже? — Може и да има, ама аз не съм от тях. Аз съм... Раздвоена персона. Тази персона обикновено знае думите, които трябва да каже, но често не ги казва. Знае как трябва да постъпи, за да направи света уютен за себе си, но често не го прави. Непоследователен човек.

В следващите два-три дни става нещо, което почти ме избива из релси. Започват да се получават съобщения за прием в резервно класиране. Някои от тия, които са кандидатствали в разни институти и университети, но са дали по-слаби резултати на приемните изпити, внезапно получават втори шанс. Оказва се, че макар и с по-нисък бал, в по-калпава специалност, но са приети да следват. Това означава, че казармата им остава зад гърба. Минават само с едното остригване. Кой ти гледа? — Търчат, издават, оформят документи... И не могат да си събереш устата. Светът извън оградата е толкова хубав... Вече категорично знаят това!

Иде ми да се хапна за... да не казвам къде. И аз се явях на изпити. Оценката ми по литература беше трета по-успех сред всички кандидатствали в столични институти и университети. Да се спускаш от гордост. Но другата, по история беше слаба. Казано на езика на скиорите-слаломисти, ако на втория манш излезеш от трасето, състезанието свършва. Въпреки приличния резултат от първото спускане...

С болезнено любопитство разпитвам щастливците. Всички имат по-нисък бал от мен. Но не са излизали от пистата.

Когато преди месец и нещо съобщих на баща ми за двете оценки, той ме погледна заинтригувано, но откровено недоверчиво:

— Как така на единия изпит отлична оценка, а на другия слаба? Май лъготиш нещо...

Обясних му как стоят нещата, но той не ми повярва. Вдигна се и отиде до архива на университета. Там му извадили моята писмена

работа и го попитали, може ли да разчете нещо от нея? Човекът сложил очилата, дълго се взирал и си признал, че не може. А те му казали: „И ние не можахме...“

Темата по история ми беше ясна, та ясна. Бях я осмислил. В етапа на надеждите я бях включил в списъка на добрите очаквания. Номерът беше, че на изпита по литература писах два часа на чернова. И два часа, старателно преписах — почеркът ми е неандерталски. А на изпита по история започнах веднага да пиша на белова. Уж се стараех да е четливо, но...

Няколко остригани, щастливи хлапета си тръгват, а аз оставам при чиниите. Светът край мен може да е сбъркан и нечовешки, но явно и в мен нещо куца. И то здравата. Това, че в ръкавите ми ще започнат да квакат жаби не е само поради някаква моя въображаема принципност. Има и още нещо...

Ще издържа! Трябва да издържа! Мамка му!

IV. ПЕРНАТИЯТ СЕ ЧУВСТВА УВЕРЕН НАВИСОКО

Изморен съм. Спи ми се, а като капак трябва да застъпя нощен наряд. Полага ми се време за сън, но... Пак съм стъпил накриво, трябва да оправя някаква своя, много сериозна грешка и не остава време за сън.

Нарядът е глупав и досаден.

Стоиш час време пред вратата на помещението и пазиш врагът да не нападне спящите. Пазиш с нож на колана. Още не сме дали клетва и гърмящо оръжие не ни се полага. Но... Враг, прави си сметката!

Врагът така и не идва. Съобразителен е. Прави си сметката...

След това влизаш от другата страна на врата и продължаваш да пазиш — още един час. После лягаш и спиш един час. След което отново заставаш за час пред вратата... Знаете ли как се влачат тия тъмни часове?...

В един след полунощ отивам да събудя Логинов. Той трябва да застъпи на пост, за да мога аз да легна. Сбутвам го внимателно — знам колко е неприятно да те будят грубо. Той сяда в леглото и ме гледа с разцентриран поглед. Опитва отново да си легне, но аз не съм настроен милостиво:

— Ставай! — Сбутвам го вече не чак толкова търпеливо. — Събуди ли се?

— Събудих се! — казва той с въздишка. — Можеш да си лягаш...

Лягам. Предполагам, че до петата секунда вече съм заспал. А около седмата или осмата се събуждам от шамар. Ушите ми писват? Оглеждам се — какво става?!

Над мен са се надвесили трима главнокомандващи. Лъхат на водка и ме гледат зло. Не, двамата ме гледат зло. Ефремов, победеният бегач, ме гледа злорадо.

— Ставай, мръсен новобранец!

— Какво има?

— Ти ще кажеш! Защо не си на пост?

Гледам часовника си. Гледам умно и се опитвам да съобразя някои неща. Сега ми е време да спя. Двадесет минути след един е. Защо ме будят, и то по такъв изискан начин?

— Не съм на пост, защото трябва да спя. А събуждането не трябва да става с шамар, нали ви е ясно? — Вече съм почти в ред и опитвам да затисна желанието си да се разкрещя. Няма право, това което правят е гадно, но... Казармата не е пансион за благородни девици!

Ефремов вече не ме гледа злорадо, а чисто зло.

— Защо не си събудил Логинов, а си легнал да спиш?

Логинов стои до тях и разглежда върха на обувките си. Ясно, вместо да стане, се е обърнал на другата страна с идеята, само след пет минутки... И е заспал. Тия приятелчета са се прибрали подпийнали, спипали са първо него, а той, за да си опази кожата ме е натопил, че не съм го събудил. На тях им е ясно, че виновният е той, но Логинов е послушко, а аз — дебела глава. И затова ще се постараят да стоварят всичко на гърба под дебелия глава.

— Логинов. Аз те събудих, ти се опита да се обърнеш на другата страна. Сбутах те, ти каза, че си вече буден и ми каза: „Лягай си.“ Не си ли спомняш?

Логинов продължава да разглежда върховете на обувките си.

— Не, не си спомням.

Няма и да си спомни. Поне сега, пред накиснатите с водка върховни главнокомандващи.

Тоя шамар... Честно казано, болка не усетих, но ми свирнаха ушите. И сърцето ми се разтупа болезнено. Моето здраво сърце на селянин. Сърце, което кара кардиолозите да сипят комплименти... Иде ми да се разрева, като Ефремов на игрището. Иде ми, ама няма да се разрева! Тия ми кроят шапка! Аз пък ще им покажа чене!

— Да се разберем! Аз събудих Логинов! Макар че, това бе работа на дежурния. Той трябваше да ни размени. Дежурният липсва и това се пише на неговия тефтер, а не на моя. А това, че Логинов е решил да си доспи, си е негов проблем. Сега ми е време за сън и моля да бъда събуден в два без пет! Лягам си!

Вече няма шега! И тримата свиват юмруци, но не смеят да ги пуснат в действие, има гаф с дежурния... Злобата в очите им вече сияе.

Знам, че няма да ме оставят да си легна. Но след моите думи те са на ход. И вероятно ще изплюят камъчето. Какво мислят наистина и каква шапка ми кроят. Тримата се споглеждат. В погледите им се чете: „Тоя новобранец е вярно нахален!“ Чете се и още нещо — объркване. Макар и прикрито. Значи, има луфт. Ще го търся!

— Ела с мен! — нарежда ми кратко Ефремов.

Излизаме във фоайето пред помещението. Ефрейторът кратко нарежда на дежурния пред вратата:

— Влизай вътре!

Не му трябва свидетел. Умно. Но прави грешка. Няма право да го подмести от поста му! Записваме и това. Да видим нататък.

— Предлагам ти джентълменски вариант. За да излезеш от положението. Сега и въобще. Приемаш ли?

— По принцип, да. Но на зелено, без да знам за какво става въпрос — все още не. Кажи. — Не трябва да бъде прекалено сговорчив. Явно, предстои пазарлък.

— Значи, сега ти удрям един шамар. Утре сутринта ми се извиняваш пред всички. И ставаме приятели. Искаш ли цигара? — Бърка и вади кутията.

— Ще ти отговоря в обратен ред. Не искам цигара. Приятели няма да станем. Утре сутринта няма да ти се извиня. А ако сега посегнеш да ме удариш, си носиш последствията — няма да ти стоя мирно.

Ефремов ме оглежда съжалително:

— Глупак си беше, глупак си оставаш. Значи, утре сутринта пиша докладна, че спиш на пост. От това следва военен съд и дисциплина. Знаеш какво е дисциплина, нали?

Знам какво е дисциплина. Затвор за военни. Прекарваш в него някакъв срок, а после си го и дослужваш. И се уволняваш неизвестно кога след набора си. А в разни документи ти се отбелязва, къде си бил. От това следват още радостни последствия. Първото от тях е, че университетите остават зад затворена врата.

Но вече знам и друго. Че заканите на Ефремов кълтят на кухо. Освен това, той се прибра пийнал. Сне от пост човек не по устав. И

понеже му беше малко шамара докато спя, поиска да му се подложа и буден за още веднъж. Няма да е неговата!

— Отговорът ми е не!

— Помисли си! — В гласа му има лесна за различаване неувереност.

— Не! А утре ще обясня на ротния за шамара докато спях. Не съм сигурен, че всичко при мен е в ред, но не е този начина да ме вкарвате в пътя.

— И кого ще посочиш за свидетел, че си бил ошамарен? — засмива се подчертано весело Ефремов. — Приятелите ми? Логинов?

— Като ви запънат, пръв ще си признае Логинов. А после приятелите ти ще се откажат един през друг от теб. За да си увардят кожата. И христовите апостоли са се отказали от учителя си, щом са видели дебелия, нищо че са светци. Не ми е хубаво сега, но не бих желал да бъда на вашето място утре... А на твоето — най-малко...

Ефремов ме поглежда с откровена омраза и изфучава към помещението. След малко излиза Кузманов и ми нарежда:

— Застъпвай на пост пред вратата. И докато стоиш, си помисли за войнските задължения. И за войнишката дружба... Мисли, лъв!

Мисля. Особено за войнишката дружба между лъвовете. До тук много трудно хваща корен и много лесно се прекършва. Казано по-точно — никаква я няма. Може би по-нататък?... През следващите два часа мисля. А после лягам да спя. Не, че ми е спокойно, но... Войнът трябва да спи, за да бъде бодър, ако му се наложи да се бори с врага. Нали така?...

Сутринта ротният пристига весел и усмихнат. Какво му е, та да не е весел? Вместо да клечи пред врата, може би е правил креватна гимнастика. Жена му е хубава. Поборили са се, после тя е сложила глава на рамото му и са си побърборили. Думи, които нищо не значат, но са така приятни и успокояващи.

Тая казарма... Все те избива на мисли за креват...

Трябва да мисля по темата. Ротният е свестен, дано даде рамо. Нещата въобще не са в безнадежден план, но трябва да внимавам на завоите...

Светата троица веднага хлътва при него. След малко излизат. Кузманов ми нарежда грижовно:

— Влез при ротния. И внимавай какво ще говориш... — Вече не лъхат на водка, а на паста за зъби. Хубави, стегнати момчета. И очевидно пообъркани.

Влизам и подчертано уставно искам разрешение да остана. Човекът рови в някакви документи. Повдига поглед.

— Какво е ставало нощес? Нещо ми обяснявах, но нищо не разбрах. Да видим ти ще успееш ли да ми представиш малко по-ясно нещата...

Това да иска от мен. Обяснявам. И усещам, че не мразя Логинов. Мек е, но не е лош. А за предател е направо добър, като апостолите. Когато стигам до шамара, ротният спира да рови из документите:

— Удариха ли ти шамар или го казваш, за да се оформи драма? Да не си го измисляш?

— Удариха ми. И понеже...

— Кой ти удари шамара?

— Не видях. И понеже на Ефремов му се видя недостатъчно, поиска да му застана за още един... — И доразказвам за разговора във фойето.

— Ако е вярно поне половината от това, което ми казваш, ще им... Я ги извикай! — За да изляза от помещението, отново трябва да рапортувам, но човекът махва с ръка: „Айде, няма време!“

Тримата слухтят пред вратата. Каня ги с жест на императорски церемониалмайстор:

— Господа, заповядайте на бал...

При друг случай, за такива думи биха ми... Но сега минават край мен и един през друг започват да обясняват... За отбелязване е, че са доста добронамерени към мен. Случило му се на момчето, младо е, станалото — станало... Иначе е добър боец, включва се редовно в хигиенните мероприятия, свързани с миенето на чиниите. И е добър спортист. Тича по цял ден... Най-запален мой защитник се оказва Кузманов...

Ротният спира с ръка тройната тирада.

— Като ще ви зашамаросам... И тримата... Възпитатели! Ефреме, знаеш ли, че всички извадихме късмет? Ако удариш спящ човек, е много вероятно да предизвикаш инфаркт. Как би се чувствал днес и сега, ако тоя, устатият, беше белнал очите? А, момче глупаво?!

На мен нямаше да ми е хич добре... — Казва го искрено, пита ги с поглед.

Боже мой... Тая черна нощ свършва. По един неочакван начин. Усещам спазъм в гърлото. Може да ви се стори смешно, но внезапно изпитвам желание да отида и да прегърна капитана. И да му кажа някакви хубави думи. Не, че ще го направя, но... Има господ! Поне понякога...

Вероятно наистина съм слабохарактерник... През нощта ненавиждах тези, тримата. Докато се разхождах пред кафявата врата си помечтах, как ги гледам, че се държат на края на покрива на висока сграда. И се гърчат в последно усилие да не полетят надолу. Аз мога да им помогна, но не го правя. Даже не ги удостоявам с вниманието си, а разглеждам някакви ластовици, които си хвъркат из синьото небе. После си представих същото, но този път те висяха на скала над някаква пропаст. За разнообразие, в небето се рееше орел. За разлика от тях, пернатият се чувстваше уверен нависоко.

Вероятно съм слабохарактерник... Сега ги гледам и усещам, че ще им помогна, ако увиснат над високото. Нещо става. Военният с четирите звездички направи някаква магия. Заговори човешки и изведнъж виждам случилото се в съвсем различно измерение. Тия са глупчовци. Но и аз съм глупчо! А глупчовците трябва да бъдат колегиални един към друг, нали?

Не ги обичам и няма да ги заобичам. Но между обичта и омразата има доста голяма територия, засадена с какви ли не чувства... И още — тази постоянна омраза от последните дни ме е задръствала. Трябва да намеря начин да се отърся от нея! Иначе ще ме задуши. Не можеш да живееш сносно, ако непрекъснато мразиш някого за нещо. Не заради тях, заради себе си трябва да намирам основания за по-светъл поглед и върху тъмните петна в тоя объркан свят...

— Добре — тегли чертата капитанът. — Наистина било каквото било. Ефреме, редно е да се извиниш на момчето. И стига с тия привилегии, само той да мие чиниите. Дай възможност и на други да им се порадоват...

Великолепна препоръка!

Ефремов отваря уста, все едно е глътнал горещ картоф. Явно, много мисли и възражения се търкалят в този момент из главата му. И така са се уплели, че не успява да извади нито една от тях.

Сега е моментът да кажа: „Бих предпочел извинението да е пред строя. По-педагогично е!“ Но вместо това чувам, че моят глас предлага друго:

— И от мен се искаше едно извинение. Така че, да приемем нещата фифти-фифти...

— Разбрахме се. Свободни сте!

Пред вратата Ефремов отново вади кутията и мълчаливо ми предлага цигара. Кимвам му „Благодаря!“, но не вземам цигара.

Всеки си тръгва по пътя.

Аз отивам при Боч.

— Дай една цигара.

Приятелят ме поглежда объркано:

— Нали знаеш, че не пуша?...

— Не те питам пушиш ли, или не. А ти казвам: — Дай една цигара! — изръмждавам му аз.

— Ще уредим въпроса — усмихва се Боч. И изчезва нанякъде. След малко се връща и ми подава цигара. Паля и поемам с пълни гърди дима. Пуша отвреме-навреме, но сега го правя с удоволствие. Допушвам я бавно. Питам ей така, за да се върже приказка:

— От кого взе цигарата?

— От Ефремов.

— Да не сте станали приятели?

— Е, чак приятели... Но като му казах „Дай една цигара“ — даде.

— Каза ли му за кого е?

— Не ме е питал.

Добре, че не го е питал. Пък и да го е попитал...

Отивам да спя. След наряд, войнът трябва да спи. За да може, ако се появи врагът, да го посрещне бодро с... Нож, или нещо друго бодливо. Войнът трябва да бъде като лъв. Външността на война трябва да внушава страх във врага. А ако врагът види и решителност в погледа му, неизбежно си прави изводите. Независимо от това, какво има в ръцете му. Погледът е по-важен даже от оръжието. Ако погледът ти е сънлив, не би могъл да предизвикаш във врага свещената тръпка на страха. Значи, за да се справяме успешно с врага, трябва често да спим... Вероятно по тия съображения, тук върви една мъдрост: В казармата, само проспаното време не е пропиляно.

Пази се враг! Ние спим по убеждение. Проспиваме всяка възможна минута. Лошо ти се пише!

V. ОЩЕ ЕДНА ИСТИНСКА МАГИЯ — ОГЪНЯТ...

Закуската свършва. Колко хубав се очертава този ден... Сега няма да ми задават заядлив въпрос, няма да има констатация за грешен отговор. След хапването, заедно с другите бобени зърна ще отида да усвоявам военни премъдрости. Аз съм малко техничар по настройка и нещата, които разказват, са ми интересни. После ще последва хубавата заповед: „Бойци, по цигара!“. Кое то означава поне половин час протягане под лъчите на топлото есенно слънце. Димът от цигарата, белезникав и ефирен, ще се възнеса към синьото небе. Ще си мечтая, че казармата е свършила, аз съм студент и първата ми работа е да отида в аероклуба, за да се запише отново за парашутист. Не, първата ми работа ще бъде да се обзаведа с приятелка, с която... Всъщност, ще имам две първи работи. А когато...

— Какво ще ни каже тази сутрин Маратонецът? Да чуем, лъвовете... — Този изверг, Кузманов... Свари ме неподготвен. Странно, симпатичен ми е. Не го мразя, наистина не го мразя. Вчерашното чудо още ми действа.

Ставам от стола и се почесвам. Все пак, трябва няколко секунди, за да ми роди главата нещо.

— Маратонецът ще спомене за две безспорни добродетели, които всеки човек трябва да носи. Па бил той даже войник. Първата: Ал Капоне, бъди мъж! На думата си мъжка дръж! И втората: На този свят все пак трябва да вирее и едно особено цвете — любовта към ближния... Е, ако не любов, то поне поносимост...

Изразих се засукано. Няма да ме разберат. Но този път няма подхихиквания. Странно, разбраха ме...

— Правилни постановки — съгласява се за пръв път Кузманов. — Значи днес Маратонецът няма да отиде при чиниите. Но къде да отиде все пак? Предлагам да го поощрим за първия му верен отговор. Даже да му дадем възможност да излезе извън оградата на любимата институция. Някой против, приема се! Днес Маратонецът отива в

авторотата и търси сержант Диев. Сержантът ще го натовари на едно раздрънкано бу и с него ще отидат където трябва, за да свършат каквото трябва. Въпроси? Знам, че няма! Стани!

Младият изверг Кузманов не се изрази особено ясно, но това няма значение. Вероятно трябва да се откара нещо. Или да се докара нещо. Аз ще бъда хамалина. Но ще изляза от другата страна на оградата. Бива! Дали слънцето няма да започне да изгрява отново от изток?

Диев е като рис. Късо подстриган, вече прошарен, с малки, подвижни очи. Подава ми забързано ръка:

— Айде, окъсняхме. Качвай се на Сталин.

Напъхвам се в кабината на античен камион, марка „ЗИС“. Следва неколkokратно, болезнено изръмжаване откъм търбуха на машината. Диев изломотва:

— Хайде бе Сталин, хайде бе братче, запали и този път...

Доколкото си спомням от историята, автентичният Сталин не е обичал да му се качват. Още по-малко е обичал да го агитират да прави нещо, което не му се прави. Но този, железният Сталин, взима присърце молбата на сержанта, изхвърля гъст облак вонлив пушек и затрещява със страховит, метален глас. Потегляме.

— Защо му викаш Сталин на тоя трошляк? — питам, надвиквайки се с шумотевицата на двигателя. Питам, макар че знам отговора. Диев поема дълбока глътка тютюнев дим и авторитетно обяснява:

— ЗИС означава завод на името на Сталин. Ако се обръщам към него с „Ей, зис“, ще звучи като съскане и заяждане. А така, като му кажеш „Сталин, братко!“, звучи по-човешки. Знаеш ли какво е казал Сталин на шофьорите? Казал: „Здравей непоправима сган!“ Ние сме точно това — непоправима сган. Даже Сталин се е отказал да излезе на глава с нас. Ние, шофьорите, сме голяма работа. Ние...

Знам цялата митология на военните за Сталин. Че бил строг, но справедлив. Че е издавал заповеди да се изтрепват хора, но това било поради необходимост. По негово време в армията имало много врагове. Не само в армията, но особено в армията. Враговете били навсякъде, като мухите. Затова, човекът бил принуден да издава такива заповеди. Изтребването на мухите е полезна профилактика. Иначе като човек не бил лош човек. Както казахме, бил строг, но справедлив...

За военните, Сталин е симпатяга. Ако не бяха атеисти по устав, биха го провъзгласили и за светец. Представяте ли си: „Свети Сталин“? Как звучи само...

Имам по-различно виждане за светостта точно на този човек, но не виждам смисъл да влизам в спор — бих го загубил. В митовите нещата са подредени ясно и разбираемо, като камъните в зид на ограда. Освен това, митовите притежават още едно безспорно достойнство: Те дават фактите убедително обвързани един с друг. Каквото е трябвало да бъде казано, в мита е подредено. По начин, внушаващ доверие. И сладко, като в приказка. Например за другаря Сталин се знае, че...

Диев продължава да бърбори в лявото ми ухо. След малко излизаме от шосето и навлизаме в коловозите на полски път по склона на планината. Гората край нас се е преоблякла в умопомрачителна шарена премяна. Не мога да откъсна очи от нея. Коловозът лъкатуши и разкрива пред очите нещо толкова красиво, че го възприемам направо със сърцето. Камионът ръмжи и пуши, но нито ръмженето, нито пушека са в състояние да помрачат доброто ми настроение.

По едно време Диев отбива машината встрани и изкрещява в ухото ми:

— Слез да ти кажа нещо.

Слизам. Той също излиза от кабината, хваща ме за ръка и ме отвежда няколко метра встрани. На разстояние, при което Сталин ни позволява да се чуем.

— Значи, избираш си хубава, шарена сянка и му правиш як спанак. Когато чуеш Сталин, идваш и отиваме където трябва! Ясно?!

Кимвам с глава. Ясно е. Или ще хване пътя да направи курс на черно, или ще отиде да достави радост и утеха на някоя самотна женска душа. Няма значение. Идеята да поспя под шарена сянка, на чист планински въздух, е чудо.

— Кога да те чакам? Горедолу...

— Горедолу два-три часа. Айде, чао. — Сталин изръмжава заканително и продължава пътя си по склона.

Срещу мен има просека с ясно очертана пътека. Да видим, ако влезем в тази горичка, дали няма да намерим гъби? Би трябвало да има сърнели...

Тръгвам по пътеката. Постепенно усещам, колко ми е липсвало точно това — успокояващата есенна пъстрота; прикритата, извираща отвсякъде песен на птици; едва доловимият полъх на вятър, който тихо се провира между дърветата. Незаменимото спокойствие, което гората дава.

Има мъже, родени за казарма. Те се чувстват добре именно в нея. Има и други, към които принадлежа и аз. Хората от моята порода просто не я понасят. Би било умно този, който обича казармата, да си остава в нея до живот. Като спартанците някога. За тях тя е като роден дом. А на такива като мен просто трябва да бъде забранено да преминават през военен портал. За по-сигурно — под страх от смъртно наказание! Но явно, човечеството не е наясно със себе си. Често оставя казармолюбци от външната страна на портала, а напъхва вътре такива сбъркани алтруисти като мен. Да, човечеството не е наясно със себе си, това и жабите вече са го разбрали...

Вървя по пътеката и се оглеждам. Ето една сърнела. Вероятно има и други наоколо. Ако знаех, щях да взема голям найлонов плик. Събличам се гол до кръста и връзвам ръкавите на ризата. Правя нещо като кошница, а после обличам куртката на голо. Вървя, тананикам си под нос, бера гъби и съм доволен, та доволен. Нямамо било щастие... Щастието било фикция... Ами! Това, в момента си е живо щастие. Даже вече знам една рецепта: Накисваш се в някакви неприятности, после хващаш пътя към гората и си неподправено щастлив...

Ризата вече доста тежи. Преставам да бера гъби, но продължавам да следвам лениво следата върху тревата. След малко стигам до много стръмен склон. Пътеката криволичи по него на зиг-заг, а на някои места има даже изкопани стъпала. Да видим какво има още по-нагоре? Високо е, но няма да стигна чак до небесните селения. Само малко ще се поизпотя.

... Не достигам до небесните селения, а до някакъв манастир. Приближавам го и усещам нещо като възторг на дивака Петкан.

На края на склона, като върху корпус на гигантски презокеански кораб, се извисява църква. Застанала е над долина, по която се е разстлал градът — сивкав, и непривлекателен. Сградата е боядисана в мек, охрен цвят. И е такава една, старомодна, красива и съразмерна. Зад нея има по-малка постройка, също църква, поне с няколко века по-

стара. А дворчето около малката църква гори — пълно е с есенни цветя във всички нюанси на оранжевото и червеното.

Гледката е заредена едновременно с безмерна прелест и с някакво тъжно очарование. От смесването на прелестта с очарованието се получава усещане за мъдро спокойствие. Животът тук тече по друг, особен начин. Животът — нещо временно, но красиво... Поне понякога.

Сядам на една груба пейка. През ума ми минава неопределена мисъл. Нещо от рода: Ако не ме изгаряше кръвта, вероятно бих станал монах. Може и това да се случи, казват че с годините кръвта постепенно изстивала. Значи трябва да изчакам годините. Може би, на по-солидна възраст, ще придобия възможността да се сближа поплътна с истински красивото в живота? С истински стойностното. Може би?...

Но това може да стане евентуално, някога. Сега съм млад, обезверен глупчо, който трудно намира правилните решения и пътищата, водещи, ако не към съвършенството, то поне към имитацията му — безконфликтната връзка със самия себе си.

Чувам, или по-скоро усещам с вътрешния си радар, някакви тихи стъпки. Обръщам се. Към мен се приближава дребничка монахиня. Възрастна е, някъде около шейсетте, а може би и малко отгоре. Погледът ѝ е приучено смирен, такъв какъвто трябва да бъде погледът на една истинска Божия невеста.

Божии невести. Така май наричат жените, посветили се на служене на небесния повелител? Те нямат право да се омъжат за грешен, земен мъж, защото са обречени на онзи, съвършения, небесния многоженец.

Смущаващо противоречие. Християнството отрича многоженството, а Божият син се е обзавел и продължава да се дообзавежда непрекъснато с толкова много жени, колкото не е имало в нито един харем. Май и на небето е като на земята: На шефовете всичко е позволено... В тази връзка...

В тази връзка, такива богохулници като мен просто не трябва да бъдат допускани до каквото и да е, свързано с Бога. Защото почват да правят ревизия на Този, Който стои над всичко и над всички.

Прости ми, Господи! Грешен съм! А освен другото съм и недообучен военен. Получило се е едно съчетание... Не ставам нито за

униформен, нито за калугер.

Смирената жена се приближава до мен и приветливо ме поздравява:

— Добър ден, войниче!

— Добър ден, сестро!

— Искаш ли да отворя църквата? Да я разгледаш.

Хубаво е, че хората не могат да четат мислите на ближния си. Ако притежаваха това качество, нито биха успели да съградят някаква цивилизация, нито да я удържат, ако вече е построена. И монахинята явно не притежава тази способност. Иначе едва ли би ми предложила да ме допусне в храма на Този, Когото аз критикувам, опирайки се на жалката си, човешка логика.

— Разбира се сестро, за мен би било радост.

Оставям ризата с гъбите до пейката и тръгваме бавно към църквата. Дребната жена пред мен ми е симпатична. Съумяла е да избере една друга посока в живота, за която аз съм непригоден. Съумяла е да затисне женски порив и женска тръпка в името на нещо, което звучи доста по-възвишено.

Вади от джоба на черната си дреха голям ключ и отваря вратата на храма. Малко ми е непривично, но се прекръствам. Правя го, защото тя очаква точно това от мен. Искам да ѝ доставя тази малка радост.

— Желаяш ли да си купиш свещи?

— Желая, сестро, но нямам пукнатото петаче.

Жената ми подава една свещ.

— Потърси мислено общение с нашият Бог, помоли го за нещо, което мъчи душата ти. Той ще ти дарува успокоение — съветва ме милата жена. Добър съвет. Спокойствието е нещо, което наистина ми липсва. А може би така и трябва да бъде? Може би моето объркване е предопределено от Този, Съвършения, който се извисява от църковния храм и над него?...

... Може би човек трябва да приема объркването и несъвършенството на желанията си като предпоставено от необходимия Бог? Необходимият Бог? Това май беше елемент от логична конструкция на Рене Декарт? Или поне постановка от западноевропейската философия? Книжните знания вече започват да

изветряват от главата ми? Колко бързо оглупява човек... Ако попадне при подходящите условия... За целта казармата е точното място.

Подът на църквата е застлан с домашно тъкани пътеки, нашенски, а не западноевропейски. Селски, придаващи уют на храма. Бавно тръгвам към иконите. В обрисовката им преобладава малко странен, зеленикав цвят. Ала това зелено се връзва добре с класическите кафяво и златисто. Иконописецът определено е имал усет за съчетаването на цветовете. Изображенията на светците са раздвижени, но очите им са сковани. Гледат в теб с фанатичен поглед. Вероятно не е лесно да си светец?! Защото влизаш в екипа на Този, Който не може да греши. Не е лесно да имаш такъв стопроцентов, принципен началник...

Внезапно, краката ми ме заковатат пред икона-картина на млада жена в цял ръст. Разчитам надписа: Света Екатерина. Виж, това е нещо по-различно... Доста по-различно...

Първо — погледът. Очи на млада жена. Красиви, изразителни. Неканонични. Опитват се да те гледат строго, но им липсва вътрешната увереност. Какво си е позволил този иконописец?... Тези очи разкриват раздвижена мисъл, а в същото време са пълни с някаква светла меланхолия. Пълни са с... мечти. Никога досега не съм виждал в изражението на икона мечти.

Тия очи привличат погледа като магнит. Тия очи говорят... А освен това... грубата дреха не съумява да прикрие извивките на едно чувствено тяло. Иконописецо, имам съмнение, че си бил влюбен, когато си правил тази икона... И затова си налял в нея прекалено много земна жизненост. Иконата трябва да внушава възвишени мисли, а не да събужда първична чувственост. Така си я объркал приятелю, че и аз започвам да се влюбвам в тази младост... Да, знам че съм войник и колкото и бром да ми наливат в чая, все ще ми е малко, но тук проблемът не е нито в брома, нито в младостта ми. Такава жена не може да бъде обожествявана. Защото предизвиква тръпката на земна обич. Обожествяването е свързано с небето, а обичта — със земното ни битие.

Онази испанска откачалка, Салвадор Дали... За момент, мислено си представям тези очи и това тяло, изрисувани точно от него. Картината би била не просто хубава. Би била великолепна. Разтърсващо сияйна. Салвадор, Салвадор, защо не си попаднал точно в

този манастир? За да попиеш излъчването, зложено в тази икона? Даже с водни боички, твой акварел със Света Екатерина би влизал в много очи и души...

Добре де, знам че човек никога не успява да направи всичко, каквото би могъл да направи. Понякога за лошо, понякога — за добро...

Как да се обърна към теб? Света Екатерина? Е да, вероятно така трябва?! Не мога да ти кажа просто Катя или Кет. Макар че, ми се иска... Чу ли какво казах на художника за теб? Ами, истина е...

Ако не беше върху дървената поставка, а пред нея, вероятно бих ти предложил да се поразходим из горичката. Не може?! — Знам, че не може. Но знам и нещо друго, което и ти би трябвало да знаеш. Че най-привлекателни са забранените неща — първо. И че всевиждащият Бог прощава всичко, стига да му се помолиш достатъчно искрено и всеотдайно — второ. Затова ти казвам, че ако беше пред мен от плът и кръв, бих ти предложил разходка из гората. А после заедно бихме се помолили на Бога. Искрено и всеотдайно. Той би ни простил.

Не те познавам достатъчно?! Вярно е. Това, което знам за теб е възмалко. Че си била заможна, но си дала богатство и живот в името на правата вяра. Даже знам, че има манастир на твоето име, някъде по кръстоносните пътища. Един такъв, особен манастир. Крепост. Зад външната крепостна стена има и вътрешни стени. А между стените на отделните пояси няма врати. Разбирам и идеята на тази защита: Бориш се до последно, защото знаеш, че няма да бъдеш допуснат до стената зад гърба си, за да не влезе заедно с теб и врагът. Или бацилът на съмнението. Казано с други думи, ако не удържиш позицията зад своята стена, ставаш враг за тия, които пазят следващата. Този град-манастир е устроен на принципа на една свършена, многостепенна имунна система. Такава, каквато в естествената природа все още няма.

Може ли човек да бъде по-съобразителен и от Бог?

И твоята душа ли е с концентрични крепостни стени. Ако поддадеш за момент, същността ти все пак остава защитена от една следваща бариера. Защо се усмихваш? А, не се усмихваш... Извинявай!

Всъщност, разбирам те. Понякога смъртта е единствената, последна бариера пред греха. Не успяваш да се опазиш, поддаваш и

започваш да трупаш грехове. Умираш и преставаш да трупаш грехове. Жестоко, но сигурно!

Тоя път видях, усмихна се, но тъжно. Виж, ясно ми е: Не мога да те тласна към една обикновена изневяра към небесния Повелител по простата причина, че вече си в отвъдния свят, а аз още не съм. Иначе, Бога ми, бих опитал...

Ако по някакъв начин съм те засегнал с тия мои желания — извинявай! Казвам го искрено! И нека приемем, че небогоугодните мисли са се въртели из главата ми поради недостатъчното количество бром в чая, с който сутрин ме наливат.

Довиждане! Обичам те! Като мирянин своята светица, естествено — какво друго ми остава?... Даже ще се прекръстя пред теб.

Паля свещта и дълго наблюдавам пламъка. Ето още една истинска магия — огънят.

Обръщам се и тръгвам към вратата на църквата. В този момент очите ми се засичат с очите на монахинята. Наблюдала ме е. Усмихва се тъжно и тръгва пред мен. Спира до дървото пред храма. Разглежда разпрострението в далечината град. Не ѝ ли е омръзнало вече този пейзаж? И този манастир?

— Може ли да те попитам нещо, сестро?

Тя ме поглежда с някаква светлина в очите.

— Кажи, войниче? — Имам усещането, че вече знае въпроса, който ще ѝ задам.

— И другите войници, които идват тук, и те ли се застояват пред Света Екатерина?

— Всички млади мъже, които влизат в храма, се застояват пред нея.

— Защо ли?

— Не знам. Мъжете са нещо неясно за мен — отговаря дипломатично божията служителка.

Едва ли не знае... Мъжете са нещо разбираемо по същността си. Но аз се опитвам да я въвека в разговор, който явно я притеснява. И нарушава вярата ѝ в правилата на идеята, на която служи. Искане ми се да ѝ кажа, и то съвсем добронамерено: „Сестро! Не се притеснявай от пламъка в очите на мъжете. Те са сътворени такива от Всевишния. А и,

в края на краищата грехът, покаянието и прошката вървят в редица, един след друг. Така Бог е подредил нещата.“

Иска ми се да ѝ го кажа, но не го правя. Защото някои неща имат една тежест, когато са помислени, а друга — когато са изказани на глас. Затова ѝ подарявам гъбите и бавно тръгвам обратно по просеката.

VI. ТАЙНИ МИСЛИ НА ЕДИН ФАНФАРОН

Следващите дни няма с какво да бъдат запомнени. Няма миене на чинии. Няма тичане. А бързите стъпки даже ми липсват. Вярно, че са безсмислени, но чисто физиологично, бягането наистина разтоварва.

В часовете, в които не участвувам в маршировките за предстоящата клетва, ходя в залата. За новите ми началници е приятна изненадата, че знам доста неща от парашутизма. Освен това чета без подканване такива скучни книжки като инструкциите и указанията за техниката, с която ми предстои да се занимавам. Няма нужда да ме сръчкват, защото всичко ми е интересно.

Но правя и поредните гафове.

Първият. Става въпрос за междинна операция при скатаването на току-що доставена, нова серия пилотски парашути. Майорът и сержантът разговарят тежко, авторитетно. Казано по друг начин, майорът изказва някакви съображения, а сержантът с готовност се съгласява. Но тръгват по грешен път. По едно време се усещат, че нещо не е така, както го мислят, ала не могат да вдянат точно какво. Вмъквам се безтактно в разговора и опитвам да обясня, защо на старите се прави по този начин, а на новите би трябвало да се прави по друг. Майорът ме поглежда унищожително, без даже да благоволи да ми обясни в какво не съм прав. То си се знае: В казармата единствено прав е винаги началникът. Толкова!

Сержантът обаче не издържа. Тоя новобранец какво си мисли?!

— Още не си дошъл, а вече започваш да даваш акъл на по-старшите. За неща, които не разбираш! Ако много знаеш, от утре немаш работа тук — изпищява заканително с тънкия си гласец и поглежда към майора: „Добре го нагласих, нали шефе...“

За наказание ми дават инструкцията за скатаване на новите парашути и ме изгонват отвън на пейката да чета и да се разкайвам. Бих се разкайл на драго сърце, но в една от бележките под черта пише точно това, което аз твърдых. И какво от това?! Ако вляза в залата и опитам да повтора казаното преди малко, просто ще ми бият дузпата.

Правя се че чета, а всъщност дремя, гален от топлите лъчи на слънцето. Поне то, милото, е добро към мен. Не ме нарича лъв, отнасяйки се с мен като с прасе.

Аз съм порода шизофреник. Бързо усещам как стоят нещата. Бързо се досещам какво би трябвало да кажа на тия над мен, за да си завоювам благосклонното им отношение. Но често не го правя. И то поради наивния аргумент, че не са прави или не са доразбрали нещо. Чудо голямо: Днес и сега не са го разбрали, но утре или някога може и да го разберат. А може просто така да им изнася? Може да не са прави, ама са на позиция. Да оспориш позицията на неправия си началник е все едно да опиташ да вземеш от устата на големия сит пес кокала, за да го дадеш на някое пале, което пука от глад. Просто не се получава. Социалната филантропия е възможна само на теория. На практика всеки си пази кокала, независимо от това гладен ли е или не...

От друга страна, в мен няма и достатъчно фанатизъм. Решил си да отстояваш истината — отстоявай я, дори и да те повлекат към дръвника. А аз си милея за кожата. След като съм казал каквото не трябва млъквам, а после отнасям мълчаливо тупаниците.

Затова съм шизофреник. Раздвоявам се непрекъснато между света, в който живея — глупав и недодялан и някакъв въображаем свят, в който нещата би трябвало да са подредени по логични признаци и критерии. За оправдание ще кажа, че най-известният шизофреник, влязъл в литературната история, е от моята порода. Хамлет се казва. Родя се с него, но не бих желал да ми се случи това, което се е случило на него — одраскване от шпага, натопена в непрощаваща отрова.

Е, моите терзания не са свързани с такива големи и отговорни неща, като живота на крале и благородници, с раздвижването на цели армии. Хамлет е известен на цял свят, а аз — само на един батальон. Хамлет е превъртял меланхолик, философстващ перко, а аз кипя от енергия. Има сума ти разлики, но има и едно безспорно сходство — действията и на двама ни не срещат разбиране от страна на околните.

Може би трябва да се позадълбоча около сцените с Хорацио — той също е симпатяга, съчувства на умника-шизофреник, но за разлика от него остава читав...

Когато ме извикват отново в залата, оставям инструкцията на масата. Отворена на страницата със забележката, която

междувременно съм подчертал с нокът. Резултатът: На другата сутрин отново съм при чиниите. А в свободното време съм вестоносец. Хубавото момче Кузманов, с когото вече разговарям почти човешки ме информира, че по нареждане на бъдещия ми началник, това е предписаната ми програма за три дни. След което ще бъде направено специализирано измерване — дали ми е увряла главата. Дано уври... И аз го искам.

Сутринта на четвъртия ден отново съм допуснат в храма на парашутизма. Товарят ме с най-унизителното, за което могат да се сетят — измий, изчисти, донеси, отнеси. Във въздуха трепти и вибрира ясното внушение — мълчи! На няколко пъти, в разговор помежду си уточняват, че тия, новите парашути се скатават така, а не по стария начин. От думите им излиза, че преди няколко дни аз съм казал това, което твърдяха те. Погледнато в по-общ план, има полза от унижението ми — поне са прочели написаното под черта в инструкцията. Светците също са били унижавани. Но са канонизирани именно благодарение наличието на благородно търпение, което на този етап при мен недостига. В другото направо съм значима фигура. Родя се ту с Хамлет, ту с канонизираните. Ако не беше коравият рационализъм на армията, бих си помечтал за призната святост, ама тая няма да стане. Пък и има вече един Свети Владимир. Втори би дошъл много на църковния календар.

А и има ли смисъл да ми трошат камъни на главата, за да бъда канонизиран някога си? Тайни мисли на един фанфарон. Какво ли не прави казармата с човека?...

След обяда ни събират в големия салон. Ще ни гостува известна, млада столична актриса. Аз съм „за“ — вариантът среща с хубаво момиче е за предпочитане пред миенето на чинии. Сядам на първия ред и потъвам в стола.

Пускат пердетата на прозорците и запалват слабо, декоративно осветление. В салона става полутъмно. От скрита уредба зазвучава приглушена музика. Нещо от Бородин... Половецки марш... Такава красота, пък и тя — марш! Ей...

... Актрисата се появява на средата на сцената. Може би е точно да се каже че изплува, с тиха ефирна стъпка, като балерина. Известна е, макар че е само около средата на двайсетте. Облечена е доста обикновено, но от нея просто се излъчва финес.

— *И ето аз идвам, смутена и тъжна.
Дали ще успея да погалея мига,
във който и двама сме болни от нежност?
Дали ще успея, или непотребна...*

Усещам спазъм в гърлото. Боже мой, колко ми е необходима тази млада нежност, която се излъчва от двайсетгодишната... Знам, че за нея съм господин Никой, хлапак някакъв, едно момче от тия, които са притихнали замаяни и покорни. Вече съм я виждал в два-три филма. Очи, в които ти се иска да се удавиш, глас, който искаш да слушаш цял живот, тяло, което даже не смееш да пожелаеш, а то така те вълнува, че чак изтръпваш. Нейно Величество владее тайните на особена магия. Всеки един от тия, затихнали в краката ѝ дивчовци си мисли, че тя разговаря точно с него; че точно неговата нежност търси; че точно за него е дошла в този пращен и полутъмен салон. А тя просто идва на пореден хипнотичен сеанс за намагнитизиране на много глупчовци-стружки, събрани на едно място. Затова е и такава — показно-семпло-омайна. Може би не е лош човек, но ние не представляваме интерес за нея, не сме от нейната категория. Вероятно си има някое конте в костюм за мъж или любовник? Конте, което съответства на положението ѝ. И името ѝ е такава, особено — Доротей. Елинистично-изящно.

Въпреки това съм ѝ благодарен. Затова, че ми връща някаква позагубваща се вяра. И защото имам такава болезнена нужда от галещите слуха думи, в които се говори за едно от малкото истински чудеса. Аз съм момче в униформа, което обича да се прави на мачо, ама си е още хлапе.

Феята, сияйна и недостъпна, се възнася на сцената, влиза леко и ефирно, без усилие в множеството жадни мъжки души. С очарованието на нечии чужди, но звучащи така разбираемо думи. В този момент я обичам, но не съм единствен — сега тя е обичана от всички тия, занемели, неприличащи на себе си, остригани хлапета...

До мен внимателно се промъква главнокомандващият Луко. Пъха в ръцете ми букет и тихо нарежда:

— Като свърши, излизаш на сцената и ѝ благодариш, ама по-завързано. Ти знаеш как.

— Я ѝ благодаря завързано, я сам се завържа... Остави тая работа!

— Ти си устат и умееш да приказваш завързано. Действай, новобранец!

Влезнала му е тази дума в главата — завързано. И като завързан, се върти все около нея. Раздвоявам се и то здравата. Мисълта да застана очи в очи срещу Доротей, разбира се, е чудо. След като ѝ поднеса букета и кажа умните думи, бих могъл даже да я целуна по бузата. Тя би приела това като нещо нормално, макар и невпечатляващо. Но ако се оплета, което е много вероятно, после ще ми стопят лагерите от подигравки. Трябва да обмисля какво точно да ѝ кажа. Нещо стилно. Би се получило добре, ако изровя от мозъчните гънки шеговит цитат. Ако трикът се получи, бих могъл и да я целуна. Леко. Ако се уплета, хич няма да ми е до целувки... Би било хубаво да спомена за дуендето, нишата на вдъхновението, под чието въздействие човекът ставал друг човек. Дуендето май се свързваше с Лорка? Освен това, мога да спомена и за Лопе де Вега...

— Остави, отменя се! — изплува из полутъмното Луко. — Дай букета. Ще го поднесе Кузман, по-готин е от теб! — И отнася цветята.

Че е по-готин, по-готин е. Аз никога не съм бил загладен красавец като него. Но, от друга страна... Тъкмо започнах да се настройвам и ми взеха букета. Усещам разочарование, но и облекчение. Малко разочарование и голямо облекчение. Кузман да му мисли.

Отново потъвам в магията на тия очи.

... И отново ме блъскат по рамото.

— Грабвай букета и на сцената! Кузман се спече! Какво ще правиш — твоя си работа, но трябва да излезе хубаво — пак изплува от полутъмното Луко.

— Чакай бе човек! Тъкмо...

— Ставай!... — Даже не ме оставя да протестирам.

Ставам. В това време лампите светват и ми вадят очите. Краката ми са наляни с олово. За какво мислех да говоря. Беше някаква испанска дума, ама коя точно? И нещо за Сервантес, ама какво? Не, не за Сервантес, а за Лопе де Вега... Накиснаха ме! Ще ме стопят от подигравки...

Бавно изкачвам няколкото стъпала към сцената. Не било лесно да се скача с парашут... Това тук е сто пъти по-... Тръгвам към актрисата като хипнотизиран, а в главата ми няма никаква мисъл. Вакуум. Космически!

В този момент тя ме поглежда. Очи като очите на... Света Екатерина. В тях има красота, от която изтръпваш. И добронамереност. Едва забележимо ми смигва, а може би така ми се струва, защото така ми се иска: „Хайде, по-смело!“

Ако не се сецаш впечатляваща мъдрост, трябва да кажеш това, което мислиш. Без превземки. Заставам пред нея.

— Когато ми наредиха да поднеса букета, измислих някакви умни думи. Цветя без умни думи са като коняк без шоколадови бонбони. Но после ми взеха букета. Трябваше да го поднесе онова хубаво момче...

В салона преминава тих кикот.

— После хубавото момче се уплаши и отново ми тикнаха букета в ръцете...

В салона вече се смеят. Смее се и тя.

— Взех го, но разбрах, че в главата ми не е останала нито една дума от ония, дето ги бях измислил. А нямам време да измисля друга умност. Затова...

Поемам дълбоко дъх. Никой вече не се смее. И странно, всички са с мен. Как го разбирам — не знам, но съм сигурен. Всички очакват да ѝ покажа, че ние, войниците... Лъвовете, пардон...

— ... Затова ще Ви кажа нещо простичко, но искрено. Обичаме Ви. Ние, остриганите и обърканите. Обичаме Ви, защото ни дадохте това, от което имаме болезнена необходимост точно сега. Дадохте ни нежност. Благодаря Ви! — Буцата в гърлото ми така се присвива, че...

Стоя с букет в ръка и не се сецам да ѝ го поднеса. Всички се смеят, а аз не мога да разбера защо. Това усилва още повече смеха. Доротейя ме приближава.

— Този букет е все пак за мен, нали?

— Ами да... — Заваян съм колкото си искам и още толкова. Поднасям цветята и докато се колебаем дали да я целуна, ме целува тя. И ми казва тихо, в ухото:

— Благодаря! Мило момче си ти... — Само да успея да се удържа, да не изхвърча нагоре, че може да си строша главата в

тавана... Тая, с поникването на крила, понякога може да е метафора, но в други случаи си е направо истина.

А после, вече по-високо, така, че да бъде чута от всички, Доротея споделя:

— Знам, че така, отдалечена от сцената, може би изглеждам понапудрена госпожица, но и аз ви обичам! Наистина. Благодаря ви, момчета...

Най-хубавите неща се казват с прости думи. Доротея е магьосница. Великолепна, добра магьосница.

Ръкопляскат ѝ. Без превземки. Обичат я. Запаметяват я. Изпиват я. Довечера тя ще се появи в сънищата им — желана и недостижима.

Отново приглушават светлината и тя продължава да рецитира. Не, не рецитира. Говори просто и разбираемо. Влиза в душите и ги гали, от което те притихват. Не знам дали думите ѝ са умни, но са тия, необходимите, от които изтръпваш и се разболяваш. От единствената болест, от която човек не желае да оздравява.

При следващия тур от овации Кузманов се появява с втори букет и галантно го поднася. Напет салонен лъв. Е, в погледа му липсва класическата лъвска безцеремонност, ама в казармената савана всичко не може да бъде на шест. Даже я целува, макар и притеснен. Дойде му куража, след като видя, че артистичната знаменитост не обядва с филе от ефрейтори.

После, когато Доротея си отива, главнокомандващият се опитва да извърти нещата така, все едно нарочно ми е направил добрината и ми е дал възможността... Никой разбира се не му вярва, но му завиждат точно толкова, колкото и на мен. Целувка с известна столична актриса, ходи че не завиждай... След като Доротея си отива, остават само спомените. И бъдещите сънища. Може би, като си вземат отпуска и отидат на село, остриганите момчета ще разказват на местните моми за страстната прегръдка и огнената целувка със столичната знаменитост? Там можеш и да поизлъжеш. Тук ти остава само да завиждаш.

Магията е свършила. Всяка магия, все някога свършва. Виж, завистта не свършва никога.

VII. ТРЯБВА ЛИ ДА БЪДЕШ ХАМЛЕТ, АКО МОЖЕШ ДА БЪДЕШ ХОРАЦИО?

Допуснаха ме в парашутната зала. Не се отръскаха от мен. Обясненията са поне две. Едното: Отчитат очевидното ми желание. Второто: Втори желаещ засега няма. В поделението има толкова приятни служби на закътано. Да се напъхаш точно във ветрилника на парашутната — не звучи като интелигентно решение.

По някое време дочувам, че втори наивник все пак се е намерил. От охранителната рота. Разбираемо. Който попадне там, в продължение на две години дава през вечер наряд. И две години ходи като пиян морков от недоспиване. При тази перспектива, си заслужава да се замислиш дали да не станеш даже парашутист...

Бъдещият ми колега се появява след няколко дни. Оглеждам го с разсеян поглед. Среден ръст, тесни рамене, широк ханш — като на жена. Сиви очи, лице, нашарено от детска шарка. Грозничък, меко казано. След малко забелязвам още съществени елементи. Грозничък, но не комплексирани. Сдържан, но не объркан.

За пръв път през живота си вижда парашут, но това няма значение. Колкото по-малко знае, толкова повече ще слуша. За разлика от другия войник, който знае много, ама много знае...

По някое време ни изгонват от залата. Да изпушим по цигара и да се опознаем. Не пушим, но се усещаме след първите пет минути разговор. Казва се Александър — императорско име. Македонец е. Ясно, от тук нататък става Александър Македонски. Впечатляващо...

През следващите дни разбирам, че си заслужава да мълча и да наблюдавам какво прави и как го прави. Ученото момче съм аз, но учителят е той. За два дни става направо симпатичен на майора. Освен другото е автомонтьор. Много полезен занаят. Началникът има москвич, сещате се, нали?... Тази кола е създадена така, че да бъде непрекъснато обгрижвана, иначе отказва да се движи. А Александър Македонски явно разбира от коли. На третия ден виждам нещо, което може да бъде окачествено само като малко чудо: Майорът нещо му

говори, потупва го по рамото приятелски и даже му се усмихва. Тоя македонец е много по-напред от мен с психотехниките. Или знае някакви заклинания. Или има някаква свръхинтуиция, благодарение на която...

... Има приятели навсякъде. Включително и в авторотата. Благодарение на тях набавя бензин, с който зарежда колата на майора. Майорът го е предупредил да не споделя този интимен момент с никого. Александър Македонски не го споделя с никого, освен с мен. Не е влязъл в нарушение — аз съм господин Никой.

Според вижданията на каноничните военни, най-добър е животът по устав. Това е идеалният вариант. Но идеален вариант в живота няма, това и някои от жабите го научават. Когато тръгнат да им режат бутчетата, например. Понякога уставът просто не играе, а правилата лесно се променят. Както в случая с бензина... Всички сме грешни. Защо и майорите да не са? Поне някои от тях... Поне понякога...

Отношението към мен остава непроменено. С мен майорът не разговаря. Ако трябва да ми каже нещо, той нарежда: „Сержант, предай на войника да...“ Сержантът явно много харесва тази игра. Така и той се изживява като тежък началник, предавайки думите на тежкия началник.

Вече съм си направил един от най-необходимите изводи. Щом не искат да разговарят с мен, и аз няма да разговарям с тях. Мълчешком изпълнявам каквото ми кажат. Това отначало ги озадачава леко, после им се струва даже приятно, а накрая престават да ми обръщат внимание.

Забавен епизод. Една сутрин майорът се появява в настроение, като след изпита половинка оцет на гладно. Разкрещява се на сержанта, който на три пъти се опитва да го умилостиви с „Ама аз...“. Поизлял от насъбраната злоба, майорът хваща пътя. Сержантът, като всеки нормален човек, търси върху кого да се разтовари. Допуска грешка, като приема, че това мога да бъда аз и също започва да вика с неподражаемия си фалцет. Тръгвам към него, гледайки го в очите. На дистанция два метра сержантът сменя гамата: „Чакай, ама ти какво? Аз исках само...“ Нищо не му правя, нищо не му отговарям. Просто заставам пред него, като продължавам да го гледам безизразно в очите. Изхвърча и той навън. Вероятно и в неговата глава се въртят някакви

мисли за несправедливото устройство на света. Поне в това отношение сме единомишленици: Справедливост на тоя свят няма. Няма! Това е...

Някои сравняват живота с панаир. Най-често, с въртележките от панаира. И може би са прави. Точно когато отново започват да се събират тъмни облаци над дебалата ми глава, въртележката от панаира извърта нещата. С резултат, за какъвто даже ни бих мечтал...

След като приключваме с обяда, Кузманов ми нарежда:

— Маратонец, за днес имаш специална задача. В три часа започва събрание на полковия комитет на комсомола. Оказана ти е велика чест — включен си в представителната войнишка група. Трябва да станеш и да се изкажеш на събранието.

— Даже се досещам какво ще поискате да избърборя, ама няма как. Майорът нареди веднага след храна да се прибера в залата.

— Има как, защото в армията всяка заповед е предпоследна. А е валидна последната. В случая — моята!

Армията е пълна с параграфи 22. Може да се каже, че универсалният параграф тук е параграф 22. Конкретна илюстрация — с последната и предпоследна заповед. Правя напразен опит да се измъкна:

— Виж, има и други сладкодумци. Впрегни тях да се олеят с ласкави изказвания за родната казарма... Освен това, ще го направят с удоволствие. А аз не само ще дойда, но и ще седна на първия ред. Обещавам да ръкопляскам екзалтирано...

— Може, ама не — великодушно се съгласява Кузманов. — Бройката на обикновените ръкопляскащи е попълнена. Оставаш при чиниите. О'кей?

— Тъкмо вече не ми пеят жаби в ръкавите...

— Ще пропеят! Отново ще пропеят — обнадеждава ме почти ласкаво той.

— Няма ли?...

— Нямах избор!

Не можеш да си избягаш от късмета. На събранието ще присъстват млади военни, които са на заплата в армията. Працат десетина войници за пълнеж. И аз — в пълнежа. Ще трябва да рецитирам патетично думи, от които после ще изпитвам сърбеж по кожата... Не, че и други няма да мелят празни приказки, но ще го

правят по вътрешно убеждение. Отново осъзнавам неудобството на завоюваната от мен позиция. Защо ти трябва да си Хамлет, ако можеш да бъдеш Хорацио? Но пък и тая с чиниите — докога?

— Добре де. И каква глупост точно трябва да кажа? — съгласявам се с въздишка.

— Нещо от рода, че тук ти е много хубаво...

— И защо трябва да лъжа? И кой ще ми повярва?

— Никой няма да ти повярва. И не е необходимо — успокоява ме великодушно Кузманов. — Просто трябва да го кажеш. Ама така, убедително, да прозвучи като истина. Ти умееш да казваш убедително и най-големите дивотии — завършва все така великодушно той. Замисля се и добавя окуражаващо: — Още не си осъзнал таланта си. Умееш да лъжеш искрено. С такъв талант и полковник можеш да станеш. И генерал, дето се казва...

— ... И маршал, ако си помечтая...

— Помечтай си, помечтай си... Може... — Кузманов пращи от щедрост. — А след като си помечтаеш, се заеми с изказването. Ако трябва, поседни, обмисли го, напиши го. Ако успееш да го запомниш и да го кажеш — най-добре. Ако не — прочети го. Няма да е същото, но може. Нали разбра? Чувстваш казармата като роден дом. Демек, ако имаш възможност да избираш — къщи или тук, ще избереш тук...

— За да ти повярват, все пак трябва да лъжеш с мярка. Току виж съм размислил дали да ставам за резил...

— А жабите?

— Добре!

Убеди ме. Иначе чинии и вкисната майорска физиономия — за десерт.

Използвам рационално оставащите ми два часа. Вместо да поседна и да обмисля, полягам и позаспивам. В просъница птиченцето идва и ми изчуруликва в ухото. Не какво да кажа — за това вече съм инструктиран.

За тия, които не знаят. Комсомолът е нещо като скаутска организация с политическа подкваска. Ако се направи аналогия с американските скаути, ние попадаме в раздела ровъри — от малко под, до средата на двайсет годишната възраст. Би могло да се направи връзка и с устройството на религиозен орден — всъщност, всяка политическа система се стреми да се наложи точно като религия. И

още нещо, важно. Шефовете в армията са възпитани така, че да се вслушват във вижданията на организацията на войните-скауты-комсомолци.

След порядъчно скучен доклад, се дава думата за изказвания. Стават няколко щатни бърборковци, които казват празните си думи по възможно най-скучния начин. Още изказвания? Усещам бодящия поглед на Кузманов, но наблюдавам с огромен интерес някакви мушици по стъклото на прозореца. Не, че няма да стана. Не, че няма да се изкажа. Но, поне мога да походя по нервите на някои хора, които са мачкали достатъчно дълго шапката върху главата ми.

Вдигам ръка. Дават ми думата. Говоря. Говоря. Същите баналности, като тия пред мен. Но, доброто птиченце ми обясни не само какво да кажа, а и как да го кажа. Как? — Ами така, сериозно. Подчертано сериозно. Толкова сериозно, че и най-големите реотани започват да подхихикват. На всички е ясно, че не мога да се чувствам като в бащин дом точно тук. Където на всяка крачка те мачкат под благовидни предлози. Наричат те лъв, а ти скубят косми от ушите, дърпат те за опашката, ритат те по ребрата. Именно уверенията ми за привързаност към армията, както и някои двусмислени илюстративни примери, придават пикантност на изложението. Даже баналните думи могат да станат голяма работа, ако усещаш как да ги търкаляш в ушите на слушателите. Накрая ми ръкопляскат: „Голям шегаджия, ей... И го подреди така, че копче не можеш да му кажеш... Тарикат! Браво!“

Предстои избор на нов полкови комитет за местни първоапостоли. Докато се уточняват формалностите, излизаме да изпушим по цигара. Тоя път пуша и аз. Доволен съм — жабите да си гледат работата... Поне за днес.

Влизаме отново в салона. Четат се разни документи. Чете се и проект за новото ръководство на комсомолския клир. В него, по демократична традиция ще бъде избран и един войник. Това трябва да бъде един от главнокомандващите. Човек със заслуги. Внезапно, чувам своето име. Е, сигурно така ми се е сторило... Не, няма грешка, предложен съм. А сега накъде? Израженията в погледите, вторачени в мен варират от насмешка, до учудване „Виж ти, каква стана тя?...“ Единствено злобно ме гледа пропадналият — главнокомандващият. В погледа му се чете: „Тоя артист ми издърпа килимчето изпод краката. Ще му...“

Нищо не може „Да ми...“, ако бъде избран. Преференциите на поста са впечатляващи. Даже главнокомандващите няма да могат да ме бутнат с пръст. Ставам недосегаем. Ако ме изберат.

... Избират ме. Щом съм предложен, няма начин да не бъде избран. В армията, и демократичните избори се провеждат по заповед на висшестоящите. По утвърдената технология!

Първи важен резултат. Жабите да си гледат работата. Не само за днес. Завинаги! А има и втори, и трети, а може би и трийсет и трети резултати...

Възнасянето е толкова главозамайващо, че докато приемам поздравленията, започвам да се съмнявам — дали наистина ми се е случило нещо хубаво? Ще видим... И най-пикантното — как ще се държи майорът с мен утре?!

... Подменили са ми човека. Този, днешният майор е едно към едно, също като вчерашния. Но е друг. Различен. Много различен.

... Когато сутринта влизам в залата и искам разрешение да остана, той става иззад бюрото, идва и ми подава ръка. Потупва ме по рамото. Поздравява ме. Говори ми нещо. Ласкаво...

Странно. Това е той... Да, той е...

А този срещу него съм аз. Да, аз съм, ама...

... Ама светът е разместен. Ласкав, добър, слънчев. Сладък като шоколад.

Трябва да се стегна! Истинският мъж трябва да умее да понася както шамари, така и бремето на славата. И, ако питате мен, славата определено е за предпочитане пред шамарите. А пък и... Досега имаше доста от шамарите... Хайде да има и нещо хубаво!

Съвземам се!

Давам си вид, че нищо особено не се е случило. Какво толкова? Бил съм на събрание, там сме си говорили. Защо хората ходят на събрания? — Да си поговорят... Много е разтоварващо! Нещо като групова психотерапия. Не давам да се разбере, че се чувствам обиден от отминалите дни. Или че очаквам кой-знае каква промяна от идващите. Майорът оценява константното ми поведение. Резултатът: Офицерът разговаря с мен, съветва се. И — о, чудо — вслушва се в съветите ми! Вечерта Македонецът ме информира, че добрият човек бил съобщил на всеослушание: Веднага след школата ще ми бъде

присвоено тежко звание — ефрейтор. На жаргона — главнокомандващ. Защо пък не — в състояние съм да нося бремето на славата... Така са мислели всички диктатори и главнокомандващите. Аз, като диктатор и главнокомандващ...

Има един човек, който е ошашавен повече от мен. Сержантът. Дал е на късо и не знае как да се държи. Гласът му не е ласкав, а откровено сервилен, но има проблем с думите и подредбата им. Досега е знаел, ако насреща му стои новобранец, как да го хока и как да се прави на велик пред него. Защото винаги се е чувствал служебно велик, макар и само пред новобранците. А сега? И сега тръгва със заучени началнически фрази, които не се връзват със сервилния фалцет. Обърква се непрекъснато. Стига се до там, че даже на мен ми дожелява и се опитвам да му помагам да се справя с положението. Виж, Македонецът не страда от излишна филантропия. Гледа на забавните сцени като на забавни сцени. Смее се и по женски се пляска по бедрата.

Неделя, хубав и мързелив ден. Няма началници. Няма нерви за тоя, който люлее клоните. Има все още топло, есенно слънце. Все още жужат пчелички, които продължават да се ровят с похвално трудолюбие из цикламените цветове на есенните магарешки тръни. С Великият сме си застлали по едно одеало пред залата. Лежим, препичаме се като смоци и си бърборим. За началници и за мацки, естествено. Знае се, че по адрес и на двете групи се спряга обикновено един и същи глагол. Телефонът звъни. Македонецът прескача през прозореца и вдига слушалката. Рапортува уставно, после се засмива.

— Господин главнокомандващ, за тебе е.

За пръв път ме титулува по този начин. Па макар и на шега. Кой ли може да се е сетил за мен? Вдигам слушалката. Логинов. Предателят-приятел. Наистина не е лошо момче. След онзи случай непрекъснато дава да се разбере, че търси помирение. Спокойно приятелю, аз вече знам: Качествен приятел става само от истински предател. А кой глупак би тръгнал да се сърди на приятелите си?

Сега Логинов е телефонист в централата. Важна фигура. Може да разговаря с когото си иска от поделението. Може да подслушва разговорите на всички началници, по щат е първа клюкарка. Може да си говори и с мацки от града. Направо е за завиждане.

— Кажи, Логинов?

— Здравсти. Търси те един човек.

— Добре, дай ми го.

— Ще ти го дам, но да не вземеш да се правиш на интересен — кой-знае защо ме предупреждава той.

Обещавам, че няма да се правя на интересен.

— Ало?

— Здравей, как си?

Ха! Дани. Дулцинеята, с която вече официално се разделихме. Там, на обикновената улица с рекичката, в обикновения ден в края на лятото. Колко отдавна беше това? Много отдавна. Вече близо два месеца.

Деликатно... Вече сме разделени. А ми е приятно, че се обажда. И освен това, усещам една особена тръпка през корема. Условен рефлекс — този глас предизвиква тази тръпка.

— Защо мълчиш? — чувам малко тъжен глас от слушалката.

— Чудя се какво да ти отговоря, за да не пострада мъжкото ми достойнство. Вече се изежих, че държа твърдо да се разделим. А сега, ако тръгна да се разбърборя...

— Момент — вглежда се в разговора вездесъщият Логинов, неизбежният трети във всеки разговор. — Дани, почакай така на телефона. Трябва да дам една линия — лъготи рутинирано той. — След малко ще ти се обадя. — Нещо прищраква, явно затваря линията към нея. — Слушай, глупако! Момичето изрови поделението, намери начин да стигне до теб, а ти ми се правиш на интересен. Я се дръж възпитано и не изтървай случая! — Това не е онзи, виновният Логинов. Този е друг. Говори с нетърпящ възражение глас. Прищракване. — Момент Дани, свързвам ви отново.

— Не ми отговори — как си? — чувам отново познатия, предизвикващ тръпка глас.

Мълча. Наистина съм раздвоен. Ако сега поддам, после ще се ловя за главата, неизбежно е. А ми е приятно да чуя гласа й. И ми минават едни мисли...

— Как съм? Ами — някак... — И пак мълча. Аз, който нямам особена близост с породата на мълчаливците.

Отново прищракване и строгият глас на Логинов. С такъв глас вероятно, Бог е хокал Адам и Ева, когато направили гафа с ябълката:

— Слушай бе, дивак! Ти какво искаш — момичето да ти вади с ченгел приказките из устата? Не усещаш ли, че още малко и ще го разреवेश? Я се вземи в ръце! — Прищракване и гласът на Логинов, но с ласкава нотка: — Миличко, връзката понякога се разпада. Говорете.

Този път мълчи и Дани.

— Извинявай, свари ме неподготвен. Малко съм пообъркан. — Гласът ми звучи почти виновно. Така не бива! Прав е Логинов. Какво пък толкова, ще си побърборим. И само това! Неделя е, време за почивка и приятни, празни разговори.

— И аз съм объркана. Слушай, искам да те видя...

Подготвен съм за всичко, само не за директна атака. От друга страна, тя наистина, аха-аха ще се разплаче. А не знае, че може да ме разреве много лесно. Изкашлям се, това помагало в такива случаи.

— И аз искам да те видя — признавам омърлушено. — Ама... — Инерцията, инерцията... Уж тръгнах да се съгласявам, а продължавам да се дърпам. И защо го правя? — Искам да те видя, ама би било наистина глупаво.

— Защо? — В гласа, в който преди малко леко прокънтяваше нежно звънчето на страданието, сега се прокрадва насмешка. Усетлива е, веднага схвана промяната.

— Знаеш защо. Говорили сме по темата.

— Не си спомням... — Боже, преди секунди в този глас наистина имаше страдание. Сега има ирония. Сега тя ме води за носа. Ама съм и аз...

Прищракване. И отново гласът на Саваот-Логинов:

— Ако продължиш да се дърпаш, такъв фойерверк ще ти устроя, че ще ти светнат ушите на червено! Последно предупреждение!

Да, с такъв глас Бог е хокал Адам. Ала, нищо чудно Ева да се е държала като Дани сега... Да става каквото ще! Прав е Логинов, то бива принципност, бива, ама това моето вярно си е за подигравка. Ще се видим, защо да не се видим... Срещу портала има път, който следва брега на плитка долчинка. Край долчинката има хубави полянки. Пък, ако трябва, после ще се ловя и за главата. Няма да съм първият, нито последният...

— Поръсвам си главата с пепел — съгласявам се аз. — Само че виждането с мен не е лесна работа. Запрян съм в едно поделение. Не знам как би могла да дойдеш до тук?

— Аз пък знам — не изгърва завоюваната позиция Дани. — След около половин час ще бъда пред портала. Обичам те! — Казва го предизвикателно. Т.е. ти прави каквито искаш фасони, заканвай се както намериш за добре — аз те обичам!

То, и аз май те обичам?! Все още. Въпреки принципното си решение. Ама... Добре де, ще видим...

Може би е предзнаменование, че все пак трябваше да си удържа на думата? Телефонът звъни отново. Майорът. Обажда се от вкъщи. Дава някакво нареждания. Уж. А всъщност, проверява дали не сме хванали пътя. Неделя е. Когато липсва свещеното началническо присъствие, на войниците често им минават разни вредни мисли из главите. Та, затова не е лошо да знаят, че телефонът може да звънне и в неделя.

Тръгвам към портала. Формално, нямам право да излизам извън него, но днес е неделя, дежурните затварят по едно око, за да не видят неизбежните прегрешения, когато някоя нежност в пола ти дойде на гости.

Познатата червена кола спира точно когато пристигам и аз. Дани изхвърча от нея. Облечена е в доста прозрачна рокля на цветчета. Усещам познатата коремна тръпка. Колебая се — дали да тръгна първо към нея, или да се разбере с дежурния. Всъщност, ако той се окаже някой чвор, може да си разговаряме само през решетката на портала. Махвам й „Почакай малко!“ и тръгвам към дежурния, който се пече на слънце.

— Ще може ли...

— Ще може! Само че, къде ти е одеалото?

Военна му работа. Няма грам деликатност. Веднага заговори за одеало.

— Не ми трябва одеало. Ние...

— Ти така си мислиш. Ама щом си решил... Боецът трябва да може да се справи с положението даже и без одеало. Айде, чупката! Ама до два часа да си тук! Да не вземеш да хванеш пътя нанякъде, че ще ми разкажат игричката после... Едно цигане миналата година...

Спокойно! Аз не съм едно цигане, а отговорен боец, който, ако трябва и без одеало...

Познат аромат на жасмин. Дани разбира от парфюми и аромати. И си има един свой, по който мога да я позная и в плътна тъмнина.

Прегръщам я и се целуваме. Мислех да го направя така, неутрално. Искаш да се видим, ето — виждаме се. Е, ще се целунем естествено... В следващия момент се дръпвам от нея, защото усещам, че между нас се появява един... внезапно втвърдил се... предмет. Усещам още, че се изчервявам, но Дани се смее. И нарочно се притиска към мен. Има да се лоя за главата... Но това ще е по-късно.

Тръгваме по пътя край долчинката. Държим се за ръка, като дечица в детска градина. Е, не точно като дечица в детска градина. И усещаме с гърбовете си насмешливия поглед на военния пред портала.

VIII. УБЕДЕН КАНИБАЛ, АКО КАУЗАТА НА ХУМАНИЗМА ГО ИЗИСКВА...

Срещата с Дани размества нещата в и без това неустойчиво подредения ми живот. Привидно, нищо особено — двама млади на една полянка... За случая има и гламав фолклор, и френски шансони, и модерно звучащи парчета в акомпанимент на китара. Същността на проблема е: „Започваме пак отначало, или?...“ Когато се разделяхме, Дани се държаше ларж. Не започна да строи планове за следващите две години. Даже не зададе въпроса, на който не бих могъл да отговоря: „Кога ще се видим пак?“ Всъщност, може би нещата не са на мъртъв възел?... Веднага след клетвата трябва да отида на двумесечна школа в другия край на страната. А след два месеца...

Когато се разделяхме, просто се прегърнахме, целунахме се и си казахме само „Чао“. Не „Довиждане“, не и „Сбогом“, а „Чао“. „Довиждане“ или „Сбогом“ дават информация очакваш ли нещо като продължение, „Чао“ си е само „Чао“ — привнесена италианска дума, мила и неопределена. И още нещо което, признавам, ме гложди дни наред. Осъзнавам го постепенно, но не мога да го изтрия от съзнанието си. Дани тръгна към колата и повече не се обърна. Изправена и стройна, а не нещастна. Как изглеждах аз не знам, но когато се прибрах при Великия, той ме огледа внимателно и нищо не попита. Явно, не блестях...

Дани се връща в оная територия, където животът тече нормално. Аз оставам в заграденото. Тя поддаде на мимолетен, може би силен импулс и постигна своето. Аз оставам в положение без промяна, което не ме устройва.

Дани е умна. Обичам я и е редно да ѝ пожелаая да намери това, което търси. Заслужава го. А аз няма какво да търся. Заслужавам си го, след като не се оправих с ония изпити. Има такъв принцип: „Всекиму — своето!“ Доколкото си спомням, нещо подобно се мъдреше над входната врата на ада. И над порталите на хитлеровите концлагери. Би трябвало да се постави и над порталите на казармите.

Черногледец съм! От ада никой не се връща, от концлагера — почти никой. А от казармата почти всеки излиза, все пак. Има и още съществени различия. В ада те пекаат, ама това се случва и на всички заклани прасета, телета и други полезни животни, и то на земята. В концлагера умираш от глад след някой и друг месец, защото преставаш да ядеш не само свинско или телешко, но и обикновен хлебец.

Материята, преплетена по този начин е сложна за осмисляне. Но крайният извод е прост: За разлика от абстракциите ад и концлагер, в казармата те хранят. И се грижат за теб — да бъдеш жив и здрав. Жив, освен ако не се наложи да умреш по някакви сериозни съображения. Спазва се свещено правило — друго си е да пратиш войника на смърт добре нахранен... Хуманно е! В казармата е почти като в рая! С някои различия...

Така или иначе, в казармата съм. И трябва да гледам да се справя по някакъв начин!

Обзавеждам се с нов приятел. От полковия комитет на комсомола. Лейтенант Генерала. Първото е звание, второто — прякор. С апостолско име — Петър. С големи мустаци и бакенбарди на руски царски офицер. Отиват му, открояват го над околните.

Човекът с осанка е инженер и макар, че е само лейтенант, умее да се държи така, че естествено тежи, където и да застане. От моя, егоистична гледна точка, той ми е полезен. С него можеш да разговаряш без да си криеш мислите. Не се плаши от парадоксите и каламбурите, нещо повече — търси ги. И се справя с лекота с най-завързаните положения.

След избора на богопомазаните, новият комитет провежда първото си заседание. Слушам с половин ухо деловите бърборковци до катедрата и гледам през прозореца една ластовица. Лети наистина като стрела, а в същото време ловко прави завои през крило, премята се. Ще вали, налягането е паднало и мушиците летят ниско над земята, а хвъркатото си пълни гушката. От радиото в ъгъла на стаята тихо звучи музикален фрагмент. Неволно започвам да си тананикам. До мен е седнал въпросният Генерал и търпеливо слуша поредния производител на празни мисли.

— Знаеш ли какво си бръмчиш под носа? — внезапно ме попитва той.

Решавам да блесна, макар че културата ми в областта на класическата музика е леко паянтова:

— „Петрушка“. Балет. Стига ли толкова?

— Духовата музика във вашето село сигурно свири Стравински на всяка сватба?

— Не свири точно Стравински, но хората и ръчениците ѝ излизат добре. Ама това надали може да бъде разбрано от Ваше Градско Превъзходителство...

Вместо да се разсърди, Генералът започва да се смее тихо.

Пояснявам му, че съм роден на село, но съм расъл и там, и в столицата. И ми се е случвало да ходя по какви ли не места. Даже в една голяма къща, опера се нарича — и там съм ходил. Там свири оркестър, а артистите не разговарят, а пеят. Та там, в операта, съм гледал понякога и балет... Балетът представлява малко шантав танц на полуголи мацки, които...

Генералът продължава да се смее. След сбирката тръгваме заедно. Оказва се, че той също е от село. Това ни сродява. Ние сме селяци от спечена глина, а не нафукани столични глезльовци от фъшкия... Ставаме приятели. Поощрително ми съобщава, че е оценил двусмислиците в паметното ми изказване на събранието. Всъщност, той е предложил да ме включат в „онзи списък“, на богоизбраните. Има за какво да му благодаря.

Виждаме се често, с него споделям като с по-голям брат. За всяка ситуация той има желязна постановка, която никога не съумявам да оборя. Полезно е да си имаш за приятел човек като лейтенанта Петър със страшните мустаци.

Разказвам му за терзанията си, за безкрайното миене на чинии, за камъните, които често падат върху коравата ми уж глава. Признавам, че не знам докога тази корава глава може да издържи на каменопада. Мустакатият повдига рамене.

— Всъщност, тя издържа докогато трябва. Знаеш ли какво е нойма?

— Не се сещам...

— Буквално знак, смисъл. Корава глава, казано по селски. Способност да се справяш със завързани положения.

— От собствен опит знам, че това е дарба, която тежи?...

— Всяка дарба тежи! Но дава и предимства. Ето, ти вече си почти блажен. — Прави премерена пауза и небрежно добавя: — В границите на уставите и военните требници, разбира се. Казармата наистина не е институт за благородни девици. Тук си действа механизмът на естествения подбор. Няма страшно, досега нищо по-добро като ефект не се е появявало в природата. — Замисля се малко и оформя следващата си мисъл: — В казармата има развитие. Ставаш нещо по-от това, което си бил. Ако си бил слаб, тя те прекършва и ставаш още по-слаб. И започваш да целуваш подметки наред. Ако си бил силен, ставаш още по-силен. Цената на това е падането на камъни върху главата. Други пътища няма!

Може би е прав, човекът?... Ако в казармата имаше повече такива като него, вероятно бих изменил на черногледството си. Но такива са малцина. А може би те са маята?

Опитвам се да го впрегна, че да стърчиш над другите не винаги е позиция за предпочитане. Той веднага се съгласява с мен:

— Така е. Светкавицата не пада в копривата, а върху дървото, което стърчи над ниската зелена растителност. Но за разлика от копривата, дървото винаги е по-близо и до слънцето. За него сянка няма. За добро и за лошо.

Има цветист, иносказателен език на селянин по кръв. Има, има какво да уча от него... Според Генерала, армията въобще не е място, където се живее лошо. В моя случай просто има предубеждение, и произтичащ от него дефект в мисленето. Ерго — трябва да пренастроя мисленето.

Опитвам се да го поставя в ъгъла. С цитати от авторитети. За необходимостта от свободата, която казармата ти отнема и то на уставно основание.

Генералът се смее. Откровено подигравателно:

— Хората от твоята порода имат почти революционен рефлекс да се борят за свобода. И понякога успяват да си я извоюват. А после си я бият о главата и се чудят какво да правят с нея. Защото свобода означава не само правото да се вееш по вятъра, но и задължението да взимаш решенията накъде и как да движиш. Свободата те лишава от сладката възможност да се сърдиш на някого за нещо. Тази перспектива за повечето хора си е жив стрес и те се чувстват направо нещастни.

— Ерих Фром — „Бягство от свободата“ — демонстрирам познания по темата.

— Добре, щом си стигнал до Фром — поощрява ме Генералът и продължава мисълта си: — Масовият човек предпочита да си стои при зобта на осигурената заплата и е едно към едно щастлив. Още повече, че така може постоянно да се сърди и критикува тия, които вземат решения вместо него.

— Робска мисъл Айфелова кула не прави! — прекъсвам тирадата му.

— Така е — съгласява се веднага Генералът. — Но пък знае как се бута Вавилонска. Откъдето следва, че... Хайде, кажи какво следва от това?

— ... Че един ден и Айфеловата кула може да я отняма... — признавам очевидното. — Само че...

— Айфеловата кула се е родила в светла глава, прав си. — съгласява се в аванс Генералът. — На човек, който наистина има нужда от свобода, за да може да фантазира. Но е построена от хора, които са отишли да мъкнат и заваряват жезла срещу надница.

— Ако тръгна да се съгласявам с теб, в мозъка ми започва да жужи някакъв афоризъм: „Каква е приликата между свободата и диаманта от короната?“ Отговор: „И двете не са за всяка глава“ И още: „И заради двете могат да ти строят главата“.

— Казано по-простичко, не всеки има нужда от свобода — обобщава Генералът. Някои предпочитат топлия обор и зобта... Просто ти се чудя как можещ да имаш нещо против тази свещена крава — казармата?

— Пречи ми да летя.

— Човек е роден без криле — дразни ме той.

— Но въпреки това е успял да развие инстинкт за полет.

— „Роденият да пълзи не може да лети!“

— Правилно. Но роденият да лети, трябва да лети! — инатливо държа на своето аз.

— Да летиш, или да пълзиш — изборът е твой. Само твой! Къде е тук проблемът? — добродушно се усмихва приятелят ми.

След срещата с Дани усещам, че тръгват да ми потъват гемите. Не мога да си обясня защо. Нещата рязко са се променили към добро, а

все не мога да забравя изправената женска фигура в полупрозрачна рокля. Има някои, уж второстепенни детайли, които придават душевност на картината. И я правят оптимистична или песимистична. Опитвам се да предам какво точно ме тормози, но това не впечатлява човека с големите мустаци:

— Шикалкавиш и не искаш да стигнеш до следващия етап, от който разминаване няма — без грам укор ме диагностицира той. — Не смееш да признаеш, че любовта всъщност е действие на жлези и хормони. Е, при хората има и малко фантазия, ама то е така, за привкус. Истински рационалният мъж не трябва да се заблуждава — тази фантазия си е въздух под налягане!

— Защо ли не ми се иска да се съглася напълно с теб? Да отричаш любовта е все едно да отричаш наличието на магнетизма като явление във физиката. Само защото не можеш да го пипнеш или видиш.

— Че кой ти отрича любовта бе, човек? — смее се Генералът. — Тя си е необходимост. Подсъзнателен механизъм за подбор на подходящия партньор. След като се чифтосаш с подходящия партньор, излиза читаво и здраво поколение. Природата винаги се стреми към жизнена репродукция. Събери двойка рационалисти със шкембета и пари, но без фантазия. Какво ще произлезе от тях? — Дебело бебе, което до последния си ден на старец ще боледува. Дефектна продукция. Втори вариант: Двойка здрави фантазори. Те ще ходят нощем под месечината, ще се натискат на всяка крачка и в края на краищата, под някоя драка ще изработят едно жизнено селянче. Здраво и пакостливо. Здравият човек с фантазия е просто добро природно попадение. Любовта не е лукс, а необходимост. Любовта не трябва да бъде отричана! Тя е като вятъра — нещо, което се провира навсякъде и стои в основата на всички процеси.

— Не можеш ли да измислиш по-подходящо сравнение? Знаеш, че когато искат да кажат за нещо, че е несериозно, казват: Вятър работа. И още — на вятъра му липсва плътност, за да бъде приет за нещо сериозно — заяждам се аз.

— Вятърът си е плътен точно колкото трябва — с лекота ме парира Генералът. — Така че, изразът „вятър работа“ е една от недомислиците, които циркулират като безспорни истини. Знаеш ли на колко много неистини вярва човек? След като е закърмен с тях още от

малък. Ако пресееш това, което имаш в главата си, знаеш ли колко боклук ще изпадне? Боклукът, това са точно тия сентенции и сравнения, които звучат като безспорна истина, а са си глупост — убедено завършва тирадата си Генералът.

— Добре, дай ми пример за банална неистина — любопитствам аз.

— Например... — замисля се за момент. — Бащата трябвало да гали детето си само когато то спи. Разбирай — нежен е, обича си го, но така го пази от разглеждане. Глупост превелика! Детето наистина трябва да бъде галено и насън, защото на подсъзнателно ниво то възприема с удоволствие ласката на близкия човек. Но детето трябва да бъде галено преди всичко, когато е будно. Когато е радостно, когато е неуверено в себе си, когато усетиш, че те търси... И при още хиляди случаи. Така му даваш сигнал: Обичам те! Ти си нещо важно за мен... Баща ми е прост селянин с четвърто отделение, но е усетлив човек. Не, че ме е глезил всеки ден с галене за щяло и нещяло, но когато ми беше необходимо, грапавото му ръчище винаги ми даваше спокойствие и увереност. Затова сега няма нещо, което може да ме уплаши. Най-малко могат да направят това глупостите на казармата. Аз си я обичам, пътя ми преминава през нея, в нея намирам мястото си...

— Аз пък не я обичам! И при пръв удобен случай ще издраскам от нея — заявявам позицията си. Защото усещам, че Генералът ме повлича след себе си. Ако продължа така да му поддавам, току виж съм приел униформата.

— И разгеле, че има такива сбъркани като теб — смее се с истинско и неподправено удоволствие той. — Сбъркани интелектуалци, които не могат да оценят преимуществата на тази институция. Нали все пак, основната маса хора трябва да живее извън казармата. Хубаво е че тия, от твоята порода не гледат на това като на нещастие, а като на предимство. Така ни дават възможност на нас, ориентираните, по-лесно и по-нашироко да се наместим във възприеманата като затворено пространство привилегирована зона — гледа ме насмешливо Генералът.

— Дай да помислим върху теорията за затвореното пространство — предлагам аз. — На базата на примери. Затвореното пространство концлагер, затвореното пространство ограничена службичка,

затвореното пространство малко село, в което всички изнемогват от взаимно оклюкарване, затвореното пространство пандиз...

— Затвореното пространство дом, затвореното пространство хижа в негостоприемната зимна планина, затвореното пространство училище, затвореното пространство рай — без да се притеснява, продължава мисълта ми Генералът. — Не е опасно да попаднеш в затворено пространство, важното е ти да не се затваряш в някакво пространство! — изглажда мисълта той.

— Попадайки в затворено пространство, не се ли увеличава рискът да тръгнеш и към затваряне в себе си? — давам му нова насока.

— Ни най-малко. Всичко е въпрос на субективна, лична оценка. На вписване в средата, която обитаваш — с лекота преодолява поредния проблем Генералът. — Хайде сега, кажи ми: Примерно, голямата вода — море или океан, те дърпа към себе си и избираш занаята на моряка. Когато си се цопнал насред океана в състояние на безветрие, платноходът затвор ли е, работна площадка ли е, концлагер ли е или великолепна платформа, чрез която се сближаваш с непознатия свят?

— Прав си. Може да бъде всичко от изброеното, зависи ти как го оценяваш — не мога да не се съглася с него. — Но все пак, да продължим още малко: На своя самотен остров, Робинзон затворник ли е или?...

— На своя самотен остров, Робинзон преминава през различни метаморфози: корабкрушенец; щастливец, спасил се от удавяне; колонизатор; робовладелец, след като се обзавежда с Петкан дивака. Като теглиш чертата — един късметлия, който е изживял тежък, но интересен живот.

Генералът е човек, за когото няма тайни. Умее да те въвежда в правата вяра. А виж, правата вяра може да бъде християнство, ислям, езичество някакво, армейски устав... Казано по друг начин, Генералът може да увлича след себе си хора и да им внушава каквото си реши. Защото умее да намери и подреди необходимите аргументи. И така да те направи убеден християнин, убеден мюсюлманин, убеден езичник, убеден военен, убеден канибал, ако каузата на хуманизма го изисква...

А какъв е всъщност Генералът? Ако попиташ него самия, вероятно би отговорил — изучен селянин.

В негово присъствие избягвам да се подигравам на армията. Не я обичам, никога няма да я заобичам, при пръв удобен случай ще издраскам от нея завинаги. Но в негово лице тя си е намерила много силен адвокат. И даже ментор, който може да те финтира както намери за добре.

През тия дни се запознавам с още един човек, от когото ми предстои да науча доста неща. От друго летище, с романтичното прозвище Габриела прелитат три свръхзвукови изстребителя. Виейки с мощните си двигатели, те се подреждат на стоянката. Един от пилотите ме кара да го огледам по-внимателно. Млад е, около трийсетте, а е вече силно обелял. Но цветът на косите му въобще не предизвиква усещане за преждевременно състаряване. Носи чисто бяло шалче, което му предава естествена елегантност. Енергичен — живак. И той е от тия, които се чувстват добре в униформа. Макар, че е все още само старши лейтенант, за него чувам категорични думи: „Този ще стане генерал!“ Думите са казани не от кой да е, а от Генерала.

IX. НЕВЪЗМОЖНАТА БОРБА С ИНСЕКТИЦИДИТЕ

С риск да се окажа несимпатичен на мнозина признавам, че денят на клетвата за мен си е просто обикновен, хубав есенен ден. След впечатляващият поне по сила и категоричност, отсечен тропот на войнишките обувки, идва срещата с близките. Официално е разрешен и алкохол, „по малко“. Когато оставиш няколкостотин души да мерят със своето канче колко е това малкото, виждаш че хич не е малко. Но този ден е наистина особен — никой, даже тия, с завързаните крака и езици не попада в ареста.

По сценарий това е голям, светъл, идеен празник. Резултатът от деня — лъвове като прасета. Не ги разбирам тия хора, военните...

Мама ме гледа с истинска, неподправена радост. И с малко съчувствие. Би било глупаво да взема да се оплаквам от това и онова, стремя се да излъчвам сияен оптимизъм. Татко е на път да започне да се гордее с мен, избирането ми в комитета направо го впечатлява. Предупреждавам го да не бърза, всичко става на тоя свят... Той ме поглежда недоумяващо — какво искам да кажа? — Какво искам да кажа? — И аз не знам. Може би, подсъзнателно си мисля, че на тоя свят нищо не продължава достатъчно дълго, ако е хубаво.

Най-много се радвам на срещата със сестра ми. Тя е по-голяма от мен, устата е, умее да ме ядосва, но така — интелигентно. Знам, че и аз притежавам тази спорна дарба, по това си приличаме. Не знам по какво още си приличаме, но аз си обичам сестричката и съм сигурен, че съм обичан от нея. А това е важно. Особено след като ме запряха тук, осъзнах колко е важно...

Бърборим си разни неща. Бърборим си, аз съм весел и доволен. Но нещо от вътре ме щипе и подсеца. След няколко часа ме очаква отново познатата самотия. Коя е най-тежката форма на самотата? — Самотата между много хора. Предполагам и вие го знаете?...

След седмица, с Александър Велики трябва да отпътуваме към N-ското поделение, за да завършим школата за парашутни техници. Военните много обичат да си играят на секретност. В тая малка държава, ако проявиш минимум любопитство, веднага ще се ориентираш къде е това тайнствено поделение. Ома, за всеки случай „N-ско“

А преди това има нещо за десерт. Най-послед скокове...

Великият няма да скача, но не страда от това.

А аз нямам търпение. Предишната нощ спя на пресекулки. Скоковете ми са възмалко, но са достатъчно, за да ме хване наркотикът им. В същото време осъзнавам колко съм новак в занаята. Все още ми е рано да се отръскам от страха. Той лепне по кожата ми, а отвътре ме тресе наркотикът.

Денят е студен. Вятърът е на границата на позволеното. Майорът дълго мисли, но все пак решава — тръгваме. Товарим се на самолета и се възнасяме. От резките пулсове на вятъра машината подскача и се люлее. Под нас земята сивее — все по-далечна и все по-неприветлива. За моето състояние има подигравчийска шегичка — сърби ме, боли ме, хубаво ми е... Вярно, тази постановка е за друг случай, за оная метаморфоза, когато младата госпожица се превръща в жена. Сега, в самолета, много добре разбирам младите госпожици...

А, ето нещо, което може да служи за разтуха. Имах предварителни сведения от агентатурата. Сержантът. През цялото време се върти и непрекъснато попипва токи и колани. Пипането по веднъж е даже задължително, майорът прави проверка на екипировката, а след това и ти имаш право да се пипнеш така, за собствено успокоение. Но сержантът се пипоти непрекъснато, отстрани изглежда, като че го лаят бълхи. Засича веселия ми поглед, това го нервира и за момент спира да се бори с инсектицидите. След което отново превключва на вълната на страха и пак не може да си удържи ръцете.

Някъде дълбоко под нас, като змия, се е проснала сгърчена река. Водата ѝ е като от олово, мътно лъскава и неподвижна. Сред промишлен район, безпардонно и гордо, като еректирал фалос, стърчи фабричен комин.

Хиляда метра.

Майорът отваря вратата и през нея, в кабината навлиза с мощно буботене свеж въздух. Поемам го с дълбоко вдишване. Състоянието, в което се намирам, не може да бъде обозначено само с думата страх. Ако го разчлениш на съставни части, в него ще откриеш нещо като възторг, нещо като опиянение, нещо като вибрация на всички защитни инстинкти, безспорно уважение пред величието на земята и магията на гравитацията. И още... И още много неща ще откриеш, но и страха си го има. Странна порода са това, парашутистите...

Майорът ме гледа строго. Дава ми знак да го приближа и, надвиквайки се с буботенето на струята, ми крещи в ухото:

— Както се разбрахме. Аз скачам пръв, после сержантът и накрая ти. И да скочиш ей, да не хартишеш в самолета!

Крещя верноподанически:

— Ще скоча! — Знам, че ще скоча. Може да ме е страх, но самолюбие то ми е много повече от страха. Пък и състоянието, в което се намирам ми е вече познато и знам как да се справя със себе си.

Майорът се е зачервил като домати. Ако реагира така на всеки скок, апоплектичният удар може да изпревари пенсионирането му. Застава на вратата и когато сирената изврещява, внимателно се отделя. Затъва под самолета като гюлле. След него, като кленов лист се превърта сержантът. Тоя човек нито хората го уважават, нито струята. Всички го подмятат и му се подиграват. Последен се отделям аз. Парашутът е с автоматично отваряне. След три-четири секунди над главата ми трябва да изплющи куполът с форма на голяма бисквитка...

Под краката ми са хиляда метра...

... Под краката ни са три хиляди метра. Сани е спокоен, дъвче някаква тревичка и си мисли нещо встрани от темата скачане с парашут. Но очите на госпожицата са ококорени. Толкова, колкото могат да бъдат ококорени едни очи. Пилотът се обръща през рамо и съобщава:

— Петстотин метра до точката на отделяне.

Тези петстотин метра са около десетина секунди като ход на самолета. Малко време. Вече трябва да се изместя към страничния люк. Струята е студена и пак ще ме захване за носа, но това е част от прелестта на занаята. Небето под нас е заято от облаци, земята се мярва от време-навреме, затова разчитаме на GPS-а, малка полезна кутийка, поставена на средата на шурвала. Тя подсказва на пилота къде сме и кога да ни предупреди. Петстотин метра преди точката означава, че аз трябва да изляза на стъпенката и бързичко да се отделя, за да направя място на Сани с пакетиранията госпожица.

Небето под нас... Неточен израз. Има небе под нас, има небе и над нас. Просто ние сме в небето.

Не знам защо през цялото време, подсъзнателно иронизирам момичето. Може ли да не те е страх при първото надвесване над голямото празно?

Оттласквам се от стъпенката. Пропадам и гледам какво става над мен. Любопитството е голяма работа. Не съм скачал от няколко години, но инстинктите за закрепване във въздуха сработват веднага. И ми позволяват да се държа като леля на село: тя стои надвесена до пъпа от прозореца и внимава да не пропусне нещо от сватбено шествие, което се изнизва по улицата.

Това, което ми предстои да видя е по-любопитно и от селска сватба.

Самолетът бързо се отдалечава от мен — напред и нагоре. Но все още е в обсега на видимостта. Ето, двата чифта крака се показват на стъпенката. Правят лек мах напред, прегъване назад и втори, силен мах отново напред.

Изсипаха се. Сами разперва ръце, закрепва се на струята и рязко издърпва ръчката на стабилизиращия купол. Благодарение на този купол те започват да падат със скорост по-малка от моята. Последното нещо, което различавам: Сами потупва госпожицата и

тя също разперва ръце. Ръцете на Сами гаят струята, ръцете на госпожицата неустово се протягат да се захванат... за нищото.

Постепенно изостават над мен.

Навлизам в пласта облаци и го преминавам за няколко секунди. Земята вече се вижда.

Обръщам се върху струята и търся с поглед Габриела. Тя е на два-три километра долу и встрани от мен и се вижда съвсем добре. Висотомерът на ръката ми показва малко над две хиляди метра. Имам още трийсетина секунди, преди да дръпна ръчката. Тридесет секунди са само половин оборот на голямата стрелка на прибора. Но за това време могат да се видят толкова любопитни подробности. Все още съм в кожата на добрата селска жена, която не иска да пропусне шареното на живота...

Долината на Огоста е нещо, което не се среща често под небето. Видяна отгоре, по това време на годината, тя е фрагмент от импресионистична картина, но създадена от най-великия творец, когото мнозина почитат, но никой не е виждал. Има ли значение, че не го виждаме? След като можем да се насладим на сътвореното от него... От двете страни на долината се редуват малки, рехави горички и грапави, обраснали с билки и тръни поляни. Да се разхождаш през циганското лято сред този рай, си е чиста радост. И това ще стане, но надвечер. Сега не мога да видя пъстротата на отделните дървета, но виждам добре безкрайното разнообразие от неправдоподобната красота на горичките.

Постепенно Габриела се отдалечава от мен. Това е оптическа измама. Докато съм по-нависоко, тя изглежда само малко встрани под мен. Със загубата на височина, тя тихомълком се подмества.

Няма нужда да поглеждам висотомера. Знам, че вече съм на около хиляда метра над земята. Правя мързеливо развъртане на 360 градуса и без да бързам, издърпвам ръчката. Докато купола се тресе при напълването усещам, че съм премръзнал здравата. Пластът въздух при земята е топъл, ала в самолета температурата бе под нулата. Намръзнах, но без това не може. Ето, куполът се напълва нормално. Сега трябва да разблокирам управлението. Предстои ми триминутна разходка в есенното небе над една, обичана от Бога долина.

Толкова често пъти споменавам Бога. Бихте ли повярвали, че всъщност съм обикновен атеист?...

Х. НЕВЗРАЧНА, ПРОВИНЦИАЛНА БРАТОВЧЕДКА...

Неделя вечер е и сме извън оградата. Великият мъкне торба с пилотски парашут, който трябва да занесем на летището, където ще караме школата. Този парашут е като котва — щеш не щеш, трябва да се въртиш край нея. И да се чудиш какво да правиш. Билетите са за нощния влак.

Отпуснати са ни няколко скъпоценни часа, за които си мечтаехме. Ето, имаме ги, но не знаем какво да правим с тях. Студено, неприветливо. Не знам как я нагласихме, но сме и гладни, а няма откъде да си купим нещо за хапване. Улиците край гарата са празни, като преди бомбардировка. Скъпоценните часове се превръщат в нещо мъчително непотребно.

Най-после влакът пристига. Ако употребя съчетанието натъпкан до пръсване, ще ползвам един наистина много деликатен израз. С мъжка борба успяваме да се наблъскаме някак в коридора на един от вагоните, срещу счупен прозорец. От него вее и набива леден въздух, примесен с дребните съчки на безнадежден, есенен дъжд.

Нощта е ръждива и особено неуютна. Край нас се изнизват светлинките на крайни квартали и малки селца. Мракът е полепнал около всичко материално. В такива вечери хората с неустойчива психика посягат на живота си, а „отворените“ събират край себе си наивници, за да им разправят истории за вампири и самоходни скелети.

Висим в коридора без особена надежда да се класираме до място в някое от купетата. По едно време Великият все пак успява да хлътне на топло. Пет минути по-късно подрежда звездите така, че и за мен се намира място. А нещото, което се случва през следващия половин час е трудно да бъде описано. Разказите за змейове, черни дупки и космически катастрофи бледнеят пред изживяванията, които са минали през главата на моя колега. Той е безстрашният воин, оживял плъзгайки се по заледен склон тогава, когато парашута му е отказал да се отвори. При друг случай е догонил във въздуха объркано момче,

забравило да дръпне ръчката и фучащо към неизбежния удар със земята. В последната десета част от секундата е отворил парашута му и по чудо сам е оживял. Той...

Той... просто още не се е качвал на самолет. Но това го знам само аз. Не и тия шарани, които го гледат наистина с отворени уста. Ако ползвам скучното сравнение, сега той великодушно им подава бастун, а те кълват като невидели. Както върви, след малко биха клъвнали и на дръжка от лопата...

Отвреме-навреме съм призоваван като свидетел при описанието на поредното чудо. И през ум не ми минава да го разоблича. Кимам авторитетно — да, така беше! Покрай умонепостижимостите на Великия, се оказва, че и на мен ми се е случвало това-онова. Разбира се, доста по-постничко от неговите изживявания, но все пак...

По едно време вади от парашута лъскавия кислороден прибор и започва да просвещава аудиторията, че това е „...една такава джаджа, която изхвърля пилота от кабината, ако самолетът се подпали, например...“ Няма значение, че приборът има съвсем друго предназначение — щом е казано от Великия, значи е вярно... Разбира се, думите му се приемат едно към едно. След малко дотърчават кондукторът и началник-влака с идеята да изхвърлят „джаджата“ през прозореца, за да не избухне в купето.

Предвиждам скандал, но Александър Македонски се пресътворява в Йоан Златоуст. Резултатът от бясното налитане на усърдните чиновници е, че се преместваме в купето на началник-влака. Появяват се бутилка с бодлив препек, два буркана с домашна туршия и голяма, топла селска пита. Заедно с питата върви огромен печен петел с разните подправки към него. Петелът вероятно е пернатият Иля Муромец и клането му е трагедия от околийски мащаб. В колко ли селски курници кокошките сега плачат?...

Но пък е вкусен... Бихте ли се съгласили с постановката, че лошите дела предизвикват задължително неприятно усещане?...

И още нещо. Македонецът с лекота събужда бащинските инстинкти на двамата мъже. Те хапват по малко и току тикат към нас ту бутилка, ту буркан, ту парчета мръвка. Казват, че по света имало гладни и жадни... Как да повярваш на такива наивни постановки?!

Ако потвърждаването на чужди лъжи е смъртен грях, само тази вечер съм си заработил за вечно пребиваване в ада. Но съм спокоен.

Вярно, лъжата е в челната десетка на смъртните грехове. Но тя е невзрачната провинциална братовчедка на фантазията. Досещам се, почти съм сигурен, че мястото на математици, физици и писатели просто не е в пъклото.

Някъде към обяд пристигаме в поделението. До вечерта се събираме — дванадесет остригани лъвчета, на които предстои да прекарат доста време заедно. А на другата сутрин пристига началникът на школата — едър и здрав като мечок майор. И името му е впечатляващо, усойно — Вълков. Вечерта изскубваме от някакъв сериал прякор по сходство и Вълков става майор Волф. Същото, само че на немски... Човекът излъчва съдържана енергия. С такъв просто нямаш желание да спориш. Лъвовете, мечка, вълк. Школа ли сме или менажерия?

По силата на най-демократичния военен принцип — единоначалието — съм назначен за старши на лъвския прайд. Столичният шеф се е обадил на майор Фолф и му е подсказал: „Виж, пращам ти един много сериозен боец, дай му възможност да се развива...“

Даже след неочакваното ми комитетско израстване, не съм променил отношението си към казармата, така че новото назначение въобще не ме радва. То може да изглежда лъскаво, но въпросът си има и чисто прозаична страна. Старши на тая орда означава, че ще трябва да паса зайци с тъпан. И когато някой от тях направи гаф, виновните ще са двама — заекът и моя милост. Перспектива, няма що...

Завалява първият сняг. Чист, бял, носталгичен. Вечер се събираме, бърборим си... Странно, но тия диви момчета започват да пеят с някаква непонятна нежност песни от скорошното детство: За отъпканата пъртина, за дядо Коледа, за звънчетата... Попеят, попеят и току хванат пътя към селската кръчма. След като много добре знаят, че нямат право да прекрачват оградата. И тук, естествено има ограда. Какво би била една уважаваща себе си казарма без оградата си?... А аз, като глупава кокошка се опитвам да ги убеждавам колко е добре да си стоят в курника — парашутната зала.

Не, че съм толкова примерен. Две вечери и аз излизам с тях до опушеното приземие. Но това, което търся, не се намира в него и затова предпочитам да оставам в залата.

Знаят, че няма да ги издъня пред майора и със скрита, но ясно доловима ехидност, ми се качват на главата. Решавам въобще да не се впрягам и им обяснявам действието на проверения принцип: „Всяка коза — на свой крак!“ Разбирай, ако нещо се случи на някого, той си носи и последствията... Чуват ме и се съгласяват с мен. Теоретически, въпросът стои точно така! Практически? Абе, ще видим...

Сутрин дремят на занятията и доста симптоматично ухаят на бъчва. За сметка на това, подчертано уставно изпълняват всичко, което им наредя. Друг е въпросът, че аз им нареждам това, което е наредено на мен. Казано на модерен жаргон, аз съм медиатор между майора и ордата в униформи.

Все пак нещата вървят, зимата става от бяла още по-бяла, някакво странно спокойствие затиска поривите даже на нерваците, с които армията е пълна.

Имам достатъчно време да спя. Да си спомням хубави моменти от неособено богатата ми биография. Да си мечтая за разните неща, които трябва да ми се случат в бъдещето. Като правило, мечтите ми започват от момента на излизането от затвореното пространство.

Със странна настойчивост, често ме навестява споменът за онази магия от иконата. По някакъв начин тя е влязла в съзнанието и кръвта ми. Да, това е нещо като влюбване, но не в жена, а в недостижима фикция. Нямам добрата механична памет на художник, но иконата лесно се появява пред очите ми почти на живо. Знам частичното обяснение. Имам нужда от жена край себе си. От жива, дишаща, нежна и глуповата младост, която да озонира и придава свежест на живота ми. Света Екатерина не е това, което търся. По-скоро е идеала, към който подсъзнателно се стремя. И все пак я обичам.

Доста бързо се излекувам от Дани. Терзанията отпреди месец ми изглеждат детински и се чувствам ужасно горд, че още през лятото се проявих като мъж и й казах категорично, че... Разбира се не съм забравил и за полянките край малката рекичка. Ами, хубаво беше... Наистина хубаво, но наистина за последно...

Осъзнавам мъдростта на мисълта на Еклезиаст: „Всяко нещо на тоя свят има своя час и своето време...“ Просто на някои неща часовете им са отминали. Има и други, които предстоят. За тях си струва да се живее. Знам, че някога ще умра, но на този етап мога да разсъждавам като практически безсмъртен. В тези дни съм един...

малко тъжен дървен философ, който се опитва да проумее света и мястото си в него. И тъкмо си помисли, че нещата са се подредили...

... В една от почивките между занятията, майорът ме извиква в стаята си. Показва ми с жест стола срещу себе си. Сядам.

— Нека приемем, че това е неофициален разговор — започва спокойно той. — Нека приемем още, че едно птиченце ми е казало, че някои бойци от школата ходят по вечерно време някъде, където не трябва да ходят. Нека приемем — продължава монолога си майорът — че все още може да бъде избегнат моментът на достигането на официалната информация до мен. Защото, ако тя достигне, ще трябва да взема мерки, от което никой не печели. Какво ще кажеш по въпроса?

Какво мога да кажа? Ами първо, че този сорт птиченца растат навсякъде и от тях отърване няма. Те са снесли в ухото на когото трябва каквото трябва. И сега майорът постъпва умно и човешки — потупва по самара едното магаре, за да се сетят и останалите магарета. А ако не се сетят? — Знае се какво се случва на магаретата в такива случаи — магарешки бой... И не е задължително боят да бъде в буквалния смисъл на думата. Има си начини, чрез които боли повече от шамарите.

Лъвове ли сме или магарета?

Всъщност това, че информацията е стигнала до майора, можеше да се очаква. За случая немците имат хубави думи за илюстрация: „Когато на магарето му стане най-хубаво, отива да се пързая на леда.“ Знае се, как би се почувствало едно магаре на лед — ами горе-долу така, както се чувствам аз пред майора.

— Нека приемем, че все още може да се направи нещо по въпроса — предлагам след кратък размисъл в негов стил. Липсва ми увереност, че ще успея да се справя, но началникът невинаги подава протегнатата ръка към ръката ти. По често, ръката му тръгва към носа ти — в юмрук. Трябва да опитам да се възползвам от шанса.

— И помни, това беше неофициален разговор — напомня ми майорът. Става и ми дава гръб. Това е, оправяй се!

Не мога да събера тези коравоглави, иначе нелоши момчета, и да им кажа направо: „Майорът нареди да ви предам, че...“ А по какъв друг начин да им наляя в главите, че могат да си икономисат главоболия? Още повече, че веднъж вече им говорих по темата.

Надвечер, когато шефовете се изнасят, все пак събирам сганта. Въобще не мисля да ги глезя. Всеки има право на избор.

— Имам информация, че майорът вече знае за кръчмарските ви похождения — казвам, колкото се може по-спокойно първите си думи. — Хубаво би било да си направите, всеки за себе си, някои изводи. Даже лекият вариант за санкция при тези минусови температури тежи повече от едно наливане в кръчмата...

— Кое наричаш ти лек вариант? — пита разсеяно Хици.

— Декада в кауша...

— Какво, какво? — не ме разбира той.

— Десет дена в ареста бе, брато — осведомява го най-близкия му приятел Тони. — Ако те хванат, десетарката не ти мърда. Прав е човекът. А ти откъде знаеш, че майорът е в час? — обръща се към мен.

— Птиченце ми го каза — използвам готовото обяснение. — Или, ако ти харесва повече — неназован източник...

— Нещо много го увърташ — поглежда ме злобарски Хици. — Ако портиш, прави му сметката, ще береш ядове!

— Нито портя, нито ще бера ядове — гледам го в очите. И се обръщам към останалите: — Това имах да ви кажа! — Знам, че многото приказки разводняват нещата. Затова се въздържам да демонстрирам ораторски възможности.

След вечеря, всички се прибират в залата. С изключение на Хици и Тони. Те тръгват по отъпканата пътека към селото.

Хици е бивш национален юношески шампион по свободна борба. Има великолепно, атлетично тяло. И мозък на пиле. Виж, злобата му е в повече, ала това си е негов проблем. Не съм му бавачка в детската градина. Тони е по-тежък, а нервацината му е в доста по-малко количество. Не, че е чак добряк, но от Хици лъха студена ярост. В спорта това може би му е вършело работа...

Излизам от залата и тръгвам срещу туфата от дървета насред полето. Снегът скрипти под обувките ми, а от пепелявото, тъжно небе, се донася протяжен грак на невидими птици. Душата ми е размътена. Не мога да възприема в необходимата степен здравословния егоизъм, който би ми икономисал неприятностите. И по-нататък, в следващите години, май ме чака тази непрекъсната борба с всепобеждаващата, универсална глупост. „Адът, това са другите.“ Но нали, за околните аз пък съм част от другите... Хем съпричастен, хем различен. Разбираема

е позицията ти само ако се наблъскаш всред стадото. Там можеш да се хапеш и риташ с другите магарета и няма кой толкова да ти придирия.

Заобикалям дърветата и спирам като закован. Слънцето, затънало наполовина в приземната мътилка, блести във воала на студен, ален залез. Толкова е красиво, че усещам нещо като събуждане след унес. Усещам и студа от тънкия, пронизителен вятър, който просвирва над земята.

Прибирам се в залата. След като си се разходил по хрущящия сняг, топлината, излъчвана от печката сгрива не само тялото, но и душата. Оказва се, че и без бутилка, вечерта може да бъде хубава. Ако войнишкото братство не е поетична фантасмагория, а нещо наистина съществуващо, в тази вечер то се настанява тихо между нас. Говорим си за ония, различните дни... Прекъсваме се един друг, всеки вади от торбата със спомените нещо, което иска да сподели. Оказва се, че мнозина са очаквали днешното предупреждение. А и повечето са посвършили парите.

Имаме легла в общото помещение, но често оставаме да спим в залата и това се приема за нещо нормално. Вече не ни мърморят и не ни правят внезапни проверки. Нали сме накуп...

Аз си имам подвижен хамак от спирачен парашут. В него се спи по-хубаво, отколкото върху легло. По някое време се намествам в хамака и поемам към страната на сънищата.

...Но вероятно съм си забравил визата. И някой божи чиновник ме връща отново към действителността. С шамари. Всъщност, шамаросва ме не божи чиновник, а Хици. Налял се е, злобата е изкипяла, намерил е и повод:

— Ще портиш пред майора... А, гадино!

Гаден е животът! Гаден е! Но не аз го правя такъв!

Някаква невидима сила ме подхвърля нагоре. Хици е злобар. Но аз вече не съм само злобен. Бесен съм! Не чувствам болка от ударите му. Същата невидима сила ме блъска към него. Не ѝ се противопоставям. Мълча и бия!

Животът е гаден! Гаден е! Но не аз го правя такъв, а такива малоумници като теб...

Пред очите ми пада пелена. Това е познато състояние. Когато пелената е пред очите ми, нямам спомен какво ми се е случило. После не се гордея със себе си, но... Пелената пада тогава, когато светът се

сгромолясва отгоре ми... И е като природно бедствие, непредотвратимо.

... Постепенно ми просветва. Двама-трима, пречейки си в тъмното, опитват да ми усучат ръцете, но не успяват. Разхвърлям ги с неподозирана и за самия мен сила и продължавам да блъскам тялото под себе си. Но чувам тихите думи на Алеко:

— Спри. Стига му толкова...

Ако искаш да те чуят всред врявата, трябва да говориш тихо. Пишеше го някъде. Алеко не налита на четене, но е усетлив.

Спирам. Някой успява да намери ключа от лампата. Облива ни ярка светлина.

Яхнал съм Хици през кръста. Той е целият в кръв. Поставил е ръце пред лицето си в отчаян опит да се защити. И аз съм в кръв. Като касапин.

Прав си в песимистичното си отношение към хората, Господи... Ние сме отвратителни!

Ако в този момент имам под ръка пистолет, ще застрелям Хици... А после ще го насоча в слепоочието си без капка жал.

Ставам и усещам, че залата се върти пред очите ми. Мразя този кален свят! Мразя го! Спирам за момент. Сега трябва да се стегна, не да ходя и да се люлея! Добре, получава се...

Отивам до помещението с чешмите. Пускам ледената вода и започвам да се мия. Мия се бавно и гледам без мисъл в главата, как водата от бистра се превръща в бледочервена.

Връщам се в залата, преобличам се без да бързам, лягам върху масата. Заспивам на секундата. Терзанията оставям за утре, на бистра глава.

XI. МИГЪТ НА ИСТИНАТА

Събуждам се последен. Някои вече са станали и са запалили голямата печка в дъното на помещението. От вратичката ѝ изскачат малки, палави искрици. Спокойно е по домашному.

Би трябвало да се чувствам отвратително. Но съм добре. Бодър и отпочинал. В главата ми се върти някаква неопределена мисъл. Нещо от рода: „Не съм Христос! И не искам да нося всички грехове на всички хора! Ще нося само моите! И ще подавам ръка само на този, който ми подаде ръка! Всяка коза — на свой крак! Да живее свещеният, хуманен егоизъм!“

Отивам до умивалника, наплисквам се с ледена вода и се чувствам още по-добре. От олюпеното огледало ме гледа остригана глава с две цицини — една под окото и една върху челото. Направо съм красавец!

Отивам и сядам между другите, срещу печката. Правят ми място и продължават да си говорят за някакви, свръхобикновени неща. Животът е нещо спокойно, естествено е да си говориш за свръхобикновени неща. Особено в такава свръхспокойна сутрин... По едно време, свръхспокойните разговарящи край мен затихват. Гледат към мен и някъде зад мен. Подсмиват се.

— Би ли се обърнал? Искам да ти кажа нещо... — Това е гласът на Хици.

Спокоен съм. Наистина съм спокоен. Съобразявам накъде да прилегна, ако замахне към мен. И как да го блъсна в краката. Хици е борец и сигурно има добър арсенал хватки от свободната борба. Аз съм уличен побойник с частични познания по самбо. Но не спя. Не може да ме изненада.

Обръщам се подчертано бавно, подготвен за всичко.

В погледа му няма увереност. Вариантът с контрахватките отпада — никой не тръгва да се бие, ако в очите му липсва хъс.

— Кажи, Хици — гласът ми е наистина равен, наистина спокоен.

— Искам да ти се извиня — опитва да ме погледне в очите, но плъзга поглед встрани.

— За какво? — продължавам с равната, спокойна интонация.

Хици ме поглежда учудено:

— Как за какво? За снощи...

— И какво е станало снощи? — проявявам умерено любопитство.

— Не помниш ли? То всъщност беше нощес, когато се прибрахме с Тони... — гледа ме с невярващи очи Хици.

— Нищо не си спомням. Припомни ми, ако обичаш... Ако не обичаш, не ми припомняй!

Най-после схваща. Това, което стана нощес в тъмното, да си остане закопано в тъмното! Все едно, ти си го запомнил и ще си направиш изводите. Ще си направиш изводите, нали?!

Оглеждам го с възможно най-безразличния поглед. Неговата физиономия е доста по-добре разкрасена от моята. Нищо, така е похубав. Чарът на младите лъвчета се усилва, ако имат някоя друга синина или аркада.

В девет сутринта занятията започват. Майорът не забелязва промените в двете физиономии. Сигурно, ама съвсем сигурно не ги забелязва.

— Запишете заглавието на днешната тема. А тя е...

Тая грозотия, която се случи през нощта, определено не се връзва с вижданията ми за това, как трябва да бъде устроен светът. Не ми е приятно да си спомням за нея, но тя ще се забие в съзнанието ми като клин. До живот. Като се прибера на моето летище, ще си поговоря с Генерала и той ще ми направи психотерапия, макар и по военному. Ще ми олекне, сигурен съм.

Дали не започвам да приемам казармата?

Дните текат, сиво-бели от съчетанието на мъгла и сняг. Еднообразни. Все пак това, което изучаваме, ми е интересно. Често ми се присмиват. С недоумение, но добродушно. Как мога да си вра по цял ден носа в някаква инструкция, например? Даже не се опитвам да им обясня, че може. Всеки възприема света през своите очи и през своя интерес. Все пак, се отнасят с поносима ирония към това, че непрекъснато чета. За свое оправдание ще кажа, че чета не само

инструкции. В библиотеката, освен книги за подвизи, се намира по нещо и от обикновения живот. Чета. Какво друго мога да правя в тоя пущинак?

На това летище има още едно хубаво нещо. Местният сержант. Той е бивш спортист-парашутист, сложил впоследствие пагона. За разлика от треперкото на моето летище, това е един човек, който е създаден да бъде обичан. Уравновесен, винаги леко усмихнат, без грам желание да ти покаже: „Виж ме кой съм аз!“ И точно поради това харесван от всички.

Около месец преди нашето идване са докарали на това летище свръхзвукови изстребители с най-модерната катапултна седалка. Даже когато самолетът е на земята, ако погрешка задействаш системата, ще бъдеш изхвърлен параболично нагоре. Над главата ти ще се отвори купол и ще се приземиш благополучно. Не, че горя от желание да пробвам точно този трик, но системата възбужда силно любопитство в мен. Тя не е включена в нашата програма и не я изучаваме.

През свободното време майор Волф и сержантът четат инструкцията ѝ. Явно ги притеснява, защото е нещо безкрайно различно от това, с което са се занимавали досега. Свалят една седалка от самолет и я докарват в залата. Ровенето в техниката и документацията продължава с дни.

Аз тихичко се присламчвам към тях. Има над какво да си трошим главите, но в края на краищата напипваме логиката на конструкцията.

Сержантът ме учи на полезни хватки от живота. Един път, поддавайки на суетата го питам, би ли ме допуснал аз да скатая системата? Той ме поглежда без капка притеснение и отговаря: „Вече да. И то — спокойно.“ Просто е. Когато човекът е показал че знае, повярвай му. Независимо от това, че е под теб в йерархията. Иначе в армията вирее друг принцип: „Началникът е този, който знае всичко!“ Даже когато не знае достатъчно...

Но сержантът не е достатъчно военен човек. Затова може да си позволи лукса да вярва на хората. Защо ли го уважават и автентичните военни? — Вероятно, защото между военните и хората все пак има някаква връзка...

Печката започва да отделя равномерна, топлеца душата омара. Сядаме край нея. Дадена е великолепна идея — да си печем филийки. Ароматът на загорелия хляб, усмивките, цялата скромна непретенциозност на обстановката създава усещане, което вече може да се нарече войнишко братство. Може, ама е много сантиментално...

Хубаво е. Някаква психологическа алхимия. Съвместно прекараните дни са ни сблизили.

Трети ден чакаме да долети самолет, за да довършим програмата. Предстои най-важното — скоковете. Но майката-природа явно си има друга ценностна скала, по която нашето важно просто не е важно. Декемврийското небе е затиснато от пастеленобели облаци. Самолетът си стои на другия край на страната. Нищо чудно летците там също да си пекат филийки.

Както вървят нещата, по-голяма част от групата ще си останат парашутисти-теоретици. За случая Оги измисля сентенция: Парашутистът теоретик е толкова парашутист, колкото лирикът не пипнал жена — любовник.

В един следобед става чудо. Съобщават, че Ли-2 е излетял и след около два часа, трябва да е при нас.

И се започва една... Пардон, създава се армейска организация.

Инатът-камион не ще да запали. Затова парашути, платнища и цялото безкрайно разнообразие от багажи и апаратура се носят на гръб до старта. Луд умора няма. Машината вече каца, а ние още мъкнем. После започва слагането на парашутите, строй, проверки, указания.

Първият скок от програмата е опознавателен. Петият, който няма да бъде извършен — скок с оръжие. Лек финт в постановката — направо скок с оръжие. Под запасния парашут, като тояга втъкваме карабина. Все пак, изавантваме компромис — няма да се скача и с контейнер. А можеха да ни сложат и радиостанция...

Адреналиновата реакция приятно ме тресе. Но нещо подсъзнателно се мъчи да ме подсети за някаква проста истина, която се възприема на първо ниво. А, това ли било? — Вече е четири. А към четири и половина се стъмва. Да му мислят тия, които командват парада...

Малко след като самолетът излита, поглеждам към земята. Тя вече сивее на нощ.

Отварянето на вратата и буботенето на струята е мигът на истината. Тогава всеки „заек“ стига до баналния извод, че е сбъркал, като се е качил в самолета. Ама всеки!

Като капак, спускачът е новак в занаята. И него го тресе. Нервността му се предава на групата. Сирената изчегъртва. Команди: „Стани!“, „Пригответи се!“. Очите на първия, Данко, са кръгли и изпразнени от мисъл.

„Скок!“ Лъвът Данко, неочаквано енергично тръгва да се отдели и... става весело. Ама много весело! Мъжаката напират навън, но карабината се е запречила напреко на вратата и не го пуска. В това време самолетът си лети. Спускачът вика нещо, откъм пилотската кабина се чува и гласът на щурмана. И той се опитва да даде съвет. Данко напират, самолетът си лети, лети..., лети...

Няма ли да се сети тоя нервак спускачът, че карабината минава през вратата само по диагонал?!

Най-после той вдява, посуква цевта. Данко изхвърча навън. Предвидливо тръгвам да намествам моята цев, но това отнема време. После струята ме грабва. Чувам характерния пришляпващ звук и куполът на парашута се напълва. Оглеждам го, оглеждам се за други парашутисти. Няма наблизко. Добре!

Да видим сега земята и светлинната маркировка. Земята мъждее под сивкава пелена. Не се вижда и маркировката на пистата. Явно сме доста далеч от летището. Малко ли беше размотаването на вратата?... Не е добре!

Опитвам да съобразя посоките. Как летя самолетът, къде трябва да е полосата? Бог сигурно знае. Аз — не!

На няколко километра прозират едва-едва светлините на някакво село. До самото приземяване трябва да внимавам да не сбъркам поне посоката към него.

Студено е. По-точно — ледено. Куполът тромаво се полюлява от пулсовете на вятъра. Даже през бонето се чува острото вж-жи-и-и... на северняка. Някъде, много далеч на хоризонта, залязва сребърната, лъщяща монета на слънцето.

След секунда и тя се скрива.

Тупвам в някаква слънчогледова нива. Докато събера парашута, под обувките ми се набива педя кал. Ходя като на кокили и се пазя да не посуча крак. Една травма сега не е само временна неподвижност.

Нощ в това поле може да ме обездвижи завинаги. А току-виж се окаже, че вълкът не е само персонаж от приказките. Ако се появи някоя такава, пакостлива твар и реши да вечеря с мен? Вярно, имам карабина. Ама нямам патрони...

Колко трае пътуването до селото не знам. Но е много. Последния километър ме ориентира и лая на кучетата. Къщите дремят, овалани в мъглата. Движа се през царството на поспаланковците. Някъде сънливо изкъркорва кокошка, а после се чува авторитетното кресчендо на петела: „Спи бе! Спи!“

Не върви да тропам по вратите. Ала в селото трябва да има кръчма, а в кръчмата — хора. Така откривам отговора на терзанията на стареца Диоген. Ако се появи сега, просто бих го посъветвал: „Търси човека в кръчмата!“

Затварям вратата зад гърба си и оглеждам помещението. Голямо, с няколко маси и огромна печка-варел. До масите, неколцина чичовци и лели. Пийват си някакво леко вино и ме гледат въпросително: „Момче, от небето ли падна?“

Хубав въпрос. Точно от небето! И да ви разкажа...

Поставям карабината на свободната маса и я затискам с парашута.

Виното зачервява ушите, стопля сърцето, развързва езика. Препечената сланина е върхът. Хубаво нещо е приключението, особено когато има на кого да го разкажеш. Хората са на годините на моите родители и явно виждат в мен свой син. Глежат ме с внимание, а на мен ми е хубаво, та хубаво...

Някъде около полунощ сладките приказки все пак привършват. Следва лек спор в коя къща да спя. Всички ме съблазняват. Печели лелката с обещанието за пухен юрган. По дипломатически съображения, преди заспиване изслушвам някаква казармена история от мъжа й. Добрият човек така приспивно разказва...

След тази нервашка бързаница кой да ти предположи, че ме е очаквала такава хубава вечер?...

Рано сутринта до къщата идва кръчмарят. Снощи съм си забравил парашута и карабината. Теоретически — жесток пропуск, основание за даване под съд, едва ли не. Практически — дреболия. Неповторимата вечер ни е сродила.

Изтърсвам се от натоварения с чували камион на кръстовището пред портала. Оказва се, че съм първият прибрал се. До вечерта от сметката на дванайсетте апостоли липсват само двама, но за сметка на това, най-големите панти — Хици и Тони.

Христос, т.е. майорът, до последно се надява те да се появят. Даже иска да остане да спи в поделението, за да им се порадва по военному, когато се появят. Успявам да го разубедея. Лови последния автобус, като ми оставя домашния си телефон. С нареждането, когато ония двамата си дойдат да звънна, независимо от часа.

Не ми се налага да му развалям съня. Ония ги няма.

На сутринта майор Волф, с торбички под очите, се появява с първия автобус. И отива да пише в щаба карта-донесение, мислено разменяйки голямата звезда за четири по-малки. Разбирам го. Всеки може да си представи как се става от капитан майор, но обратното е не служебен акт, а хирургия.

И това е скромният сценарий. Ако някой от неговите шефове му има зъб, работата може да надебелее до шарени дрешки и решетки. Не му е весело на майора...

Телефонът звъни. Дежурният от портала строго нарежда да дойдем да си приберем две неща. „Нещата“ са в етап на начално изтрезняване. Но все още не са стигнали до самоход, даже и на зиг-заг. За членоразделна реч пък въобще не може да се мисли. Замъкваме ги как да е до спалното. Чак на другия ден разбираме одисеята им. Приземили се около най-близкото до летището село и там попаднали на две млади самарянки, които ги нахранили. Напоили ги. Облекчили ги от изживяното по приятния начин. После пак ги нахранили, напоили ги... и така две денонощия.

Тъкмо се прибирам в залата, пристига майорът. Мълчаливо ми подава картата-донесение. Наистина съм доволен, като му казвам, че може да скъса вредния лист. Новината е така неочаквано хубава, че ледът на субординацията се топи и лицето му просветва.

— Появиха ли се?

Кимвам утвърдително.

— Веднага при мен на доклад! — по бащински строго нарежда той.

Пояснявам тактично, че би било проява на мъдрост, ако не се интересува от тях точно в този момент.

— Пийнали ли са? — проявява умерено любопитство майор Волф.

— Ами, меко казано... — бягам от точния отговор.

— Пияни? — въпросът е зададен вече с леко строг, служебен тон.

— На дърво! — изплювам камъчето. Щом толкова иска — да знае! Можеше да се направи на заваян, ама не...

Поглежда ме поучително. И пояснява:

— Пияни са момчетата. Нищо, ще изтрезнеят. Ще ги накажем. По устав, разбира се.

И Господ обича грешниците. Защото се чувстват виновни. След акта на осъзнатото прегрешение, те са най-послушните. Как да не ги обичаш?

Не знам дали майор Волф се занимава в този момент точно с Божествена психоанализа. Все пак тя е абстракция, а военните са хора конкретни. А има един, съвсем конкретен факт. Звездата си остава закована на пагона.

XII. ФИНЕСЪТ НА МЪРЗЕЛИВИЯ ОРЕЛ

Генералът е голяма работа. Срещата с него ми донася първо радост, а после ме натъжава.

Разказвам му за случая със среднощния тупаник. За отвращението и чернилката в душата, когато пред мен течеше окървавената вода. И за странното спокойствие на сутринта. За това, че светът не е скроен така, както трябва.

Той ме гледа насмешливо.

— Искаш ли да започнем от последната ти постановка — че светът не е скроен така, както трябва? Много е куха. А как трябва да бъде устроен светът? Само не започвай да ми развиваш постановките на абстрактния хуманизъм. Че вселената трябва да стои на задни лапи пред любимото божествено творение, наречено човек. Човекът е само елемент от една система. При това, този елемент е безкрайно самовлюбен, безкрайно самомнителен, безкрайно безпardonен към света, който обитава. Особено опасни са индивидите от човешкия род, принадлежащи към раздела хомо интелектуаликус бърборикус. На тях все им се иска да преподават света. Този свят за тях е една недомислица, той все не се връзва с някакви техни, лични и безкрайно изпипани идеи. Ако Бог или Демиургът им се върже на акъла, елате да видите какъв хубав и подреден ще стане светът...

— Събра ми очите! Ти пък си хомо интелектуаликус бърборикус милитари и то с възможности. За теб ще е нищо да обосновеш една нова теория на фашизма. Особено изпипан би бил раздела защо да изтребваме евреите, арабите, гърбавите или светлооките...

— Фашизмът е теория за инвалиди в мисленето. Тя въобще не ме привлича и никога не бих се захванал с нея. Никой не би могъл да ме накара да разработя обосновка за нечий геноцид — издържа на иронията ми Генералът. — Моето скромно, селско виждане е, че нещата не трябва да се разместват, а да се подреждат съобразно разбираемите закони на природата. Истински умният човек умее да вижда хубавото във вече утвърдения ред. Умее да се радва на живота

такъв, какъвто е. Умее да се радва както на факта, че се е родил, така и на перспективата, че когато изнемощее, ще умре. Истински умният човек търси жената, знае как да ѝ се радва и как да я радва; прави с удоволствие децата си и с радост си ги отглежда. За твое сведение, без душевни терзания ги изпраща в казармата и въобще не се стряска от това, че там могат да участвуват в някакво сбиване, да речем...

— Разбрах намека ти...

— Какъв намек? — гледа ме иронично Генералът. — Казвам ти го в прав текст. Хайде сега, опитай със свои думи да обясниш какво се е случило в онази черна според твоето виждане нощ. За твое сведение, смятам, че тази нощ е била нещо необходимо за теб. Много полезна нощ! Хайде, говори...

Вече съм напипал подхода на Генерала.

— Връщам ти жеста на съпричастност и от благодарност ще опитам да представя нещата по твоя начин. Благодарение на това, че върху мен са паднали необходимото количество камъни, а главата ми е останала здрава, съм издържал теста на първо ниво. Закономерно съм тръгнал да изплувам над другите. И да ставам лидер на група. Малък фюрер...

— Имам забележка само към последния израз. Карай нататък.

— Всяка група е вид стадо. Овчарят, т.е. майорът пуска пред него едно магаре да го води... Магаре, или както вече казахме — малък фюрер.

— Точно така...

— И това магаре-фюрер съм аз.

— Естествено. Мислиш в правилна посока — поощрява ме Генералът.

— За да икономисвам душевната си енергия, съм оставил овцете да припкат и да правят малки прегрешения. Селската кръчма е овчето удовлетворение?

— Хубаво се изразяваш. Почти поетично...

— Но когато животинките прескочат границата на допустимите волности, отпуснати им от овчаря, той взима мерки. И прави така, че магарето да срита най-нахалната овца. Знаеш ли, идва ми на ум една друга класификация. Човешкото общество съдържало три категории хора: пастири — т.е. духовенството, кучета — войниците и овце — всички останали. Та ние, кучетата...

— Не ми излизай с постановки от католическия фолклор — засича ме генералът. — Това са попски теории и в случая не вършат работа. Твоята овчо-магарешка схема по-добре онагледява ставащото, така че — продължавай нататък!

— Не ми се иска да продължавам нататък. Защото не искам да бъда магаре пред стадо. И да се занимавам с ритане на овце.

— Сега ще ти задам най-трудния въпрос — поглежда ме неочаквано сериозно Генералът. — Разбирам, че не искаш да бъдеш магарето. Един умен човек не може да иска да бъде магаре и това е разбираемо. Но какво искаш да бъдеш? А?

— Ако ползвам анималистично сравнение, предпочитам да бъда мързелив орел. Който по цял ден се извисява над дребните неща, ставащи върху земята под него. Въздушните течения го издигат, той се крепи с финес върху тях и има безкрайно много време да се отдава на съзерцание. Не анализът, съзерцанието е най-приятната тръпка за душата.

— Виждаш ли — гледа ме окуражително Генералът. — Ти вече създаде сюжет за една приказка, подобна на Андерсеновата. При него, грозното пате се превръща в лебед. А при теб магарето става орел. Звучи също красиво...

Нещо, което наистина ме натъжава. Генералът изчезва от моето летище. Връща се като преподавател във военното училище. Разбирам го. Има си амбиции, прекалено широко е скроен, за да се остави на течението и цял живот да се занимава само с техника.

Честитя му, но ми е тъжно. Ще ми липсва. От елементарно благоприличие го питам какво ще преподава. Отговорът му ме кара да го огледам учудено. Оказва се, че е издържал съвсем различен конкурс и няма да се занимава с техника. Ще преподава военна етика, или нещо подобно.

Първата ми реакция е да го захая, че няма такава и онакава етика, а има само и просто етика. Или няма етика! Но това би било заяждане на дребно. И не му е сега моментът.

Хващам се, че го гледам с уважение. През ума ми минава нещо от рода: „Ако в армията такива хора обучават бъдещите офицери на човещина, може би войската ще стане място, ако не привлекателно, то поне поносимо...“

Ако?... Е, не мога да изменя на черногледството си. Обичам Генерала и тия като него, но не мога да се накарам да заобичам армията.

Другата седмица трябва да бъде подписана заповедта, в списъка към която ми се присвоява авторитетното звание ефрейтор. Влизам в групата на главнокомандващите с бонус, член на някакъв, ужасно тежкарски комитет. Кой ще е като мен от другата седмица нататък?

... Кой да ти знае, че другата седмица самият аз няма да имам желание да бъда в собствената си кожа?!

Провеждат се нощни полети. Времето не е лошо, а отвратително. Свири тънък западен вятър, който влачи със себе си шлейфа на сребрист, леден дъжд. От време навреме, в небето просветлява случайна звезда, но за кратко. Рошавите облаци ревниво прикриват нейната красота. Ако в такова време непременно трябва да си буден от среднощ нататък, би било човешко поне да бъдеш някъде на завет и на топло, а не като мен, на ветровита поляна.

Трябва да изчакам кацането на всеки самолет на края на пистата. Там той откача спирачния парашут. Аз излизам от кабината на камиона и пипнешком търся в тъмнината мократа топка плат и стоманени въжета. Не че в кабината на камиона е кой-знае колко хубаво, но поне е завет. Шофьорът дреме, омотан здраво в шинела си.

Правя какво правя, но трябва да смогвам хем да събирам спирачните парашути на края на пистата, хем да зареждам с нови контейнери самолетите на стоянката.

Нищо, справям се.

Техниците се държат подчертано приятелски с мен. По користни съображения, разбира се. В казармата необоснованият хуманизъм не е на почит. Работата е там, че има две серии спирачни парашути. Едните издържат и на по-голяма скорост на приземяване, а виж другите... Другите се спукват доста лесно. Засилият се самолет излиза от пистата и се набива в разораната ивица. Тази ивица го удържа като мухоловка, но калта от нея се набива по колесника и въздухозаборника. След едно такова излизане, техникът забравя пътя за вкъщи поне за два-три дни. Докато си разглоби и почисти машината.

Затова всички механици са ми първи приятели. Както казах, по користни съображения. Поддържайки добри отношения с мен, могат да се надяват да поставям в тяхната машина контейнер с читав парашут. От друга страна, имам категорично нареждане от майора. Слагаш парашути наред. На кой какъвто се падне...

Деликатно положение. Но не и без изход!

Зареждам основно с читавите парашути, като не вписвам в паспортите им всички скатавания. А вписвам фиктивни в паспортите на калпавите. Чрез фокусите на лъжливо счетоводство, правя хората щастливи. Доколкото мога, разбира се...

Самото зареждане на контейнера е доста смешно за гледане отстрани. И малко неприятно, когато се налага ти самия да го правиш. Трябва да легнеш на плещите си, да вдигнеш крака нагоре и с тях да правиш това, за което добрият дядо Боже ти е дал ръце... Опака история...

От това често лягане на плещи, гърбът ми е постоянно мокър. Техниците правят каквото могат. Когато трябва, поразместват самолета, за да ми изберат поне място без локва.

... Два и половина след полунощ. Полетите свършват. Обикалям самолетите и ги зареждам. Ето и последната машина. До нея е цистерната. Когато камионът ми спира, техникът вече дава заповед на помощниците си да избутат самолета на постоянното му място. Изскачам бързо от кабината:

— Задръж малко да поставя контейнера, че отзад има локва и ще стана вир-вода — моля техника.

Той ме изглежда начумерено и повтаря командата си. Наместват самолета на средата на локвата. Знам, че е опак човек, но поучението му ми идва в повече:

— Ти си войн и си длъжен да понасяш стоически несгодите на войнската повинност! — просветлява ме той.

Забележителна мисъл! И аз я знам. Но, той пък трябва да знае нещо друго. Че оттук-нататък, докато аз се занимавам с тази работа, неговият самолет ще бъде зареждан само с парашути от серията, която никой не иска и да види.

Вадя контейнер и мълчаливо му давам възможност да се запознае със сюрприза ми.

— Чакай! Сложи от другите парашути! — нарежда ми той. Не е познал!

— Имам заповед от началника на службата да слагам такива парашути, каквито счита за необходимо. На теб ти се падна такъв — информирам го с равен глас.

Нагазвам в локвата и лягам на плещи. Водата е ледена. Мълча. Сега трябва да мълча. Ако искам да го ядосам качествено, не трябва да се оплаквам, а да мълча. Той застава зад мен. Бесен е.

— Казах ти да заредиш от другите парашути! — Гласът му скрипти.

Мълча и продължавам да монтирам контейнера с крака. Водата може да е ледена, но и господинът трябва да си направи някои изводи.

— Чуваш ли какво ти казвам бе, келеш!

Изтърва си нервите, това е хубаво.

В следващият момент усещам ритника му. Несмел ритник. Рита ме, а ме пази, да не ме удари по главата.

Онази сила, която върви с пелената, ме подхвърля нагоре. В следващия момент се изправям срещу него. Не, няма да му посегна пръв! Гледам го с отровен поглед. Изпитвам неистово желание да го сграбча, но не допускам пелената да падне. Той, той трябва да не издържи! — Не издържа. Лови ме за реверите.

— Келеш! Келеш! Келеш! — усмихва се злобно, но в следващия момент и аз го ловя за якето. И го повдигам. Не, че е лек, но когато ти се изплюят в душата, набираш сила за трима.

— Ти си келеш!

Икономисвам диалога оттам-нататък. В него се спряга един глагол, който не се цитира в класическите литературни творби. Глаголът е последван от благопожелания по адрес на близки по женска линия. В ултимативна форма.

Разговорът има структура. Той ми пожелава нещо, аз му връщам буквално същата фраза по негов адрес. Би могъл да послужи за пример като характерен, ритмично структуриран диалог, ако не беше скандал.

* * *

На сутринта майорът пристига в бодро разположение на духа, усмихва ми се бащински и пита:

— Как минаха полетите нощес?

Отговарям дипломатично:

— Самите полети минаха нормално.

За него това явно е достатъчно. Все така, в добро разположение на духа, той се вдига и отива към щаба.

Имам съмнение, че това са последните приятелски нотки, които ще чуя от неговия глас по свой адрес. За да предугадиш някои неща, не е необходимо да имаш кой знае какви пророчески способности.

След малко майорът се завръща силно разтревожен.

— Веднага с мен при командира на полка!

Работата е дебела, щом е стигнала толкова високо. Но нищо чудно. Няма общество без достатъчно количество птиченца-информатори. Немислимо е снощният мил диалог да не е предаден по разклонената нервна система на йерархията.

Полковникът е набит здрав мъж със сиви очи. Лъв от най-качествена порода. Истински водач на прайд! С поглед-трошач! Щом го вторачи в някого, нещастникът навежда глава надолу.

— Какво стана снощи на стоянката? Разкажи! — изръмжава тихо без да ме погледне.

Разказвам всичко както си е било.

Той бавно повдига поглед и го вторачва в мен. Действително тежък поглед. Но се издържа.

— Значи си хванал капитана за реверите?!

— Хванах капитана за реверите, след като той ме изрита, хвана ме за реверите и ме нарече „Келеш!“ — потвърждавам аз.

— И си го напсувал?!

— След като той ме напсува...

За момент мярвам физиономията на майора. Червено-бяла, на петна.

Полковникът забива поглед в мен. Както се забива пирон в дърво — с удар!

— Съзнаваш ли какво си направил снощи?

— Тъй вярно! Глупост! — признавам очевидното. — Но провокирана от по-голямата глупост на по-старшия.

Мачка ме с поглед. Сега трябва да наведе очи. Не, няма да наведе очи!

— Твоя работа ли е да даваш характеристика на действията на по-старшия по звание?

— Зададохте ми въпрос, на който се постарях да отговоря точно.

Ще се премятам от урвата надолу. Ще ме блъскат камъни. Но няма да целувам ръце на този и онзи! Само да удържа тона и да не се огъна!

Сивите очи продължават да ме затискат. Но не успяват да ме смачкат. И за секунда се отклоняват встрани. Пропуск — водачът на прайда няма право да отмества поглед. После отново се впиват в мен.

— Марш навън! — казва го точно с тази интонация, с която трябва да го каже — твърдо и презрително.

Сега би било добре да побягна. Смешно, но полезно. Това би намалило благородния гняв на лъва-шеф. За него опитът да защитя позицията си на човек е наглост. В главата ми блясва моментно фраза от прочетена книга: „Теоретически, това разбира се е кон! Ама, практически си е направо кранта...“

Теоретически съм човек. Но практически съм войник.

Спазвам устава. Заставам до вратата и искам разрешение за напускане. Вместо отговор, получавам пренебрежително махване с ръка. За последно мярвам физиономията на майора. Вече не е червено-бял, а само червен. Като домат. Като пред вратата на самолета, когато гледа голямата празнота под краката си.

Отивам в залата. Сержантът ми говори нещо усмихнат. Макар да му коства усилие, напоследък той старателно се опитва да демонстрира колегиални, приятелски чувства. Днес ще му е за последно.

След малко връхлита майорът. Напорист, яростен, като цунами.

— Слушай!...

Слушам. Но това е първата и единствена дума, която схващам изцяло. Следващите са произнесени на стотина оборота. Затова и не разбирам много. Нещото, което разбирам все пак е, че ефрейтор ще стана не тази седмица, а малко след Второто пришествие, и то най-рано. Затова пък, още днес ще бъде изхвърлен от полковия комитет. Задъхан, майорът спира, поема си дъх и пояснява почти членоразделно:

— К'то мр'сно коте!

XIII. ХОРА, РОДЕНИ ДА СЕ УСМИХВАТ

Изхвърлянето от рая на полковия комитет става по типов, адски сценарий. Първо бивам оставен сам да измия чиниите. Двама главнокомандващи ме подпомагат със съвети да действам по-бързо. И ми обясняват колко е важно да се старая точно днес, точно сега. Може би се надяват, че от съприкосновението с водата, ще ми омекне и главата?

Колкото и да се размотавам, измивам чиниите. После ме пришпорват да отида на бегом до стаята, в която ще се проведе извънредната, съдбовна за мен сбирка. Трябва да пристигна мокър, притеснен и виновен. Тръгвам, но не на бегом. При моето положение мога да си го позволя, защото знам, че няма да усложня и на йота положението си. Намирам се доста под кота нула.

Всъщност, за мое най-голямо учудване, сбирката минава неочаквано делнично. Стават двама от щатните бърборковци и заклеят поведението ми. Третият набляга малко повече на патетиката. Той е от ескадрилата на капитана, а злите езици ме информираха, че и на офицера ще му издърпат ушите: Как е могъл да стигне до положение да се сбие с един обикновен войник, след като е можел да прибегне до простата и ефективна заповед „Мирно!“?

Ами, да е прибягнал... Щяхме да си икономисаме главоболия и двамата. Имаше и още по-лесен вариант. Да не беше вкарвал самолета в локвата.

Постъпва предложение да бъде изключен от комитета. Гласува се. Приема се. Против е само един — Генералът. Така е даже по-добре. Демократичен вот, ние не се плашим от това, че някой мисли различно.

После разбирам, че Генералът е трябвало да отпътува сутринта, но е останал. Прогнозирал е развоя на събитията, след като е научил за веселата нощна история.

Втора точка е избор на нови двама юнаци. На моето място и на мястото на Генерала. Комитет без юнаци не може. Избират един лейтенант и ефрейтора, на когото преди два месеца издърпах

килимчето изпод краката. Дочака своя час, с него няма да берат ядове. Той е такъв, какъвто трябва да бъде — отзивчив към началниците и взискателен към подчинените. Браво!

Това, че един човек застана на моя страна, с нищо не променя нещата. Аут съм отвсякъде. Но за мен значи много. Излизаме пред помещението, Генералът вади кутия с цигари. Гълтам дълбоко дима и се закашлям. Нарочно кашлям по-силно, отколкото ми избива отвътре. Така влагата в въглчетата на очите ми не би направила впечатление.

... Не би направила впечатление на тия, които искат да се разминат с мен! Генералът ме поглежда с неочаквано кораво изражение:

— Не знам дали си реагирал по инстинкт, осмислено, или просто така, но си постъпил правилно при разговора с полковника. Схемата е добра: Капитанът направил нещо, ти си повторил същото. Не си бил прав, но си постъпил като по-старшия. Иначе вероятно щеше да се стигне до съд. А така ще ти се размине.

— Сигурен ли си?

— На сто процента! Ще ти кажа още нещо, което и самият ти знаеш. Чакай те тежки месеци. Да не си посмял да се огънеш! Чуваши ли, ей?! Ние сме селяци, от спечена глина, а не от фъшкия... Ще ти счупя главата, ако поддадеш!

— Добре...

— Не го каза както трябва...

— Добре бе, човек! Ще издържа! Това ли искаше да чуеш?

— Това исках да чуя и така исках да го чуя! Последно поучение: Затисни инстинкта за справедливост и самолюбие, докато изветрее тази смрадлива история. Ще изветрее, повярвай ми. Умната! — Генералът ми подава ръка и си тръгва с бодра стъпка на военен.

Зад столовата има малка акациева горичка. Краката ми ме завеждат в нея. Заставам до едно дърво и усещам, че с мен става нещо странно. Ръцете ми хващат стеблото и започват да го дърпат. Не, че ще успее да го изскубна, но не успявам да наредя на ръцете си да го пуснат. От устата ми излиза тих вой, като от гърлото на пребито куче. Ето, и раменете ми вече не ме слушат, започват да се тресат.

Жалко, че не присъстват главнокомандващите! Биха се почувствали наистина удовлетворени...

Притискам глава в стеблото и усещам, че грапавата му кора протрива кожата на лицето ми. Нищо. Не боли. От вътрешностите ми извира гърчове, които ме тресат и блъскат в стеблото. Не мога и не искам да ги спирам...

Блъскат! Блъскат! Блъскат, но по-леко... Затихват...

Я, и аз съм бил ревльо... Като сантиментална госпожица. Да си порева, та да ми олекне...

Не трябва да се държа като госпожица! Довечера съм писан наряд. Ще ми дадат карабина с пет патрона. Единият за мен. А другите четири? Броим: Майорът, сержантът... И кой още? Капитанът. Тия, които станаха на събранието?...

Грешен подход. Нито майорът, нито сержантът! Нито тия, празнодумците, нито даже капитанът! Те са винтчета в една система. Няма как да разстрелям системата, много по-силна е от мен.

Мога поне да свърша със себе си. Тогава системата, подчинявайки се на инстинкта си за самозащита, ще подгони капитана, сержанта, майора, полковника. Ще ги подгони демонстративно. Но ще им прости, след като размаха показно пръст. Защото групова отговорност е най-удобната форма на безотговорността. Банална истина.

Какво би ми казал Генералът в този случай: „Ще ти се изпия на гроба, слабандрак такъв!“ Това, или нещо подобно би казал Генералът. Сигурен съм!

Извинявай, Генерале! Като му причернее на човек, ги измисля едни... Няма да си пръсна черепа! Ние, селяните сме от спечена глина, а не от фъшкия.

Приятна изненада. Дежурен по гарнизон е бившият ми ротен от началното обучение. Построяваме се, той прави проверките и казва думите, които трябва да каже. Разпуска ни, после се доближава до мен:

— Ела в стаята ми след десетина минути.

След десетина минути съм в стаята му.

— Сядай. Няма да те питам как си, защото ми е ясно какво ти е...

— Какво да ми е? Да не са ме изгонили от армията, че да ми е мъчно? Добре съм...

Смее се. Този човек умее да се смее.

— Не допусках, че толкова ти е домиляла точно армията, ама карай... — После престава да се смее. — Това, че са те писали наряд, е кофти номер. Някой ти е вдигнал мерника. Оръжие, пет патрона... А един стига, за да стане беля... В такива случаи на човек му минават шантави мисли из главата. Твоята как е?

— Проветрих я в акациевата горичка. Имаше нещо такова, но вече е чиста и празна.

— Идеална глава за войник — смее се ротният. И отново ме гледа сериозно: — Защо ти трябваше да се захващаш с онзи? Не го ли знаеш каква смрад е?

— Не съм се захващал аз с него. Той се захвана с мен.

— А ти не успя да си удържиш устата затворена? Ако си толкова елементарно честолубив, ще те подсетя, че има силово противопоставяне. Но има и възможност за поставяне на мокро сапунче на подходящо място. Зад гърба на противника, например. Мисли си с главата.

— Опитвам, но явно не винаги се получава. А има едно нещо, което не мога да разбера...

— Какво не можеш да разбереш?

— Ами, аз не съм герой. Не искам да си пъхам пръста там, където скърца вратата. Честно си признавам, понякога ме е страх... Защо така често ми падат камъни на главата? — откъсват се въпросите от устата ми. Защо ли занимавам човека с проблемите си? Пък и Генералът вече ми прави психотерапия по темата.

Офицерът ме гледа внимателно. Не бърза да ми отговори. После отново се усмихва. Някои хора са родени да се усмихват, за да правят на други хора добро точно с усмивката си.

— Ще се опитам да ти отговоря, но няма да ми се сърдиш... Може и да не съм прав във всичко, но...

— Колкото-толкова...

— Напорист си. Главата ти е дебела. Съзнаваш го или не, често изразяваш отношение за неща, за които не те питат. Основно прегрешение — позволяваш си лукса да имаш собствено мнение. А армията е особена институция...

— И не е пансион за благородни девици...

— Че не е пансион, се научава още на втория ден. В армията има подредба, субординация, основана на основен принцип: „Прав е по-

старшият!“ А ти се опитваш непрекъснато да оспорваш това и онова. Имаш дарбата да печелиш врагове...

— Но приятелите ми са качествени — опитвам се да се защита аз. Това звучи май като оправдание...

— Но пък са по-малко. Не мога да ти дам рецепта — поглежда ме внимателно ротният — как да се разминаваш с неприятностите. А и не е необходимо. Знам, че може да ти е черно пред очите, но това също е опит. Опит, който ще ти свърши работа. Сега просто трябва да се стегнеш, докато отгърми тая глупотевица.

— Нещо подобно ми каза още един човек — съгласявам се аз.

— Кой?

— Генералът. Искам да кажа...

— Онзи умник с големите мустаци, който запраши обратно към училището? Ориентиран е.

— Имам ориентирани приятели, а аз съм зле с ориентацията. Да можех да прихвана нещо от тях...

— Не ми се жали, тарикат! — отново се засмива ротният. — Знаеш, че ще се измъкнеш и от тази каша...

— Предпочитам да не бях попадал в нея — промърморвам умърлушено.

— Като не искаш да попадеш в кашата, събирай си ума. Обикновено има вариант за разминаване. Хайде, отивай да се оправяш, нали застъпваш пръв...

Ставам, отивам до вратата.

— Разрешете да...

— Чупката...

Можеш ли да ги разбереш тия военни. Ти му искаш разрешение по уставно правило, той ти казва „Чупката!“

Да имаше в армията повече такива капитани...

XIV. КРАКАТА НА МУХАТА

Ако следващите ми думи бъдат оформени във вид на самостоятелен разказ, той би трябвало да бъде озаглавен „Мухата“. Има ли някой, който да обича животинката муха? — Няма такъв? — Нормално. И аз не можех да допусна, че една муха може да ми окаже такава добра услуга, но ето, стана...

* * *

От следващата сутрин животът ми протича по вече познат сценарий. Майорът отново не разговаря с мен, а нарежда на сержанта. Сержантът, обладан от важността на мисията си, пъчи пилешки гърди и крещи с неподражаемия си фалцет разни работи. Нищо не обединява така двама души, както общата им ненавист към трети. А си е радост от Бога дадена, когато този човек ти е в ръцете и можеш да правиш с него каквото си искаш. В границите на Устава, разбира се. Но Уставът също проповядва свещената теория за подчинение на капризите, пардон — на заповедите на по-старшия.

По обичай, завещан от дедите, парашутната зала трябва да се поддържа чиста. Стерилно чиста. Толкова чиста, че ако в нея влезе някой аптекар, да позелене от завист. По практични съображения, това се прави от войниците. По съображения от висше естество, на Александър Македонски бива забранено да докосва свещените атрибути метла и парцал. А аз съм възнаграден с щедрата възможност те да не излизат от ръцете ми.

Ползвам се и от още една позната привилегия. Твърде рано си бях помислил, че съм се разделил със жабите. Те отново се чувстват в ръкавите ми като в роден гьол. По един път на ден, но всеки ден и то обикновено на обяд, оставам да мия чинии. Класирал съм се до тази привилегия благодарение на специалното отношение на майора. Грижовен човек...

Главнокомандващите отново са в стихията си, макар че аз им отнемам част от удоволствието. Не давам никакви видими признаци, че се впрягам от положението, в което се намирам.

Все пак, стават и чудеса. На третия ден е дежурен Кузманов — момчето с капризна красота. Когато след храна се запътвам към миялното, чувам зад гърба си подсвиркване:

— Накъде си тръгнал?!

— Мислех, че...

— За войника не е полезно да мисли. Днес не си на чиниите. Подготвил съм ти друга гадорийка... — Главнокомандващите се намират в привилегирована позиция. Те могат да подготвят гадорийки, например...

След като стигаме до спалното помещение, Кузманов ми нарежда:

— Отиваш на крайното легло в дъното. Понеже днес си наряд, сега ти се полага да поспиш.

— Днес не съм наряд.

— Това ще го установим чак в четири и половина. Сега лягай...

Е, точно това не съм очаквал, но... Благодаря ти Господи. На теб и на твоето чадо Кузманов...

След два-три дни, малкото чудо е повторено от друг главнокомандващ, Луко. И продължава да ми се случва, макар и от време-навреме. Виж, първият ми приятел Ефремов не пропуска да ме накусва редовно в миялното.

Благодаря на съдбата и за малките аванти. Иначе, човек трябва да бъде доста сдържан оптимист по отношение на хубавите неща — те не могат да се случват всеки ден...

Все пак, в познатия сценарий се набелязват и промени. Както може да се очаква — не от раздел приятни.

Първа и най-важна промяна. Всяка сутрин майорът лично започва да проверява как съм се справил с основната си задача — привеждането на залата в състояние аптека. И понеже това не може да се получи дори да си магьосникът Абдуррахман, дори да я чистиш с четка за зъби, майорът се счита задължен да ми прочете по едно конско евангелие. Всяка сутрин! В този случай той не възлага задачата на сержанта, а сам, мъжки се справя с нея. Влизаме в нещо като естествен диалог, при който единият крещи, а другият мълчи. За тия, които не

знаят какво означава конското, пояснявам — ами, да ти се навикат. Както и колкото сметат за необходимо. Прави се обстоен анализ, в който крайния извод е предварително известен — глупакът пак не е...

Отначало постъпвам наивно, като се опитвам да обясня, че...

Резултатът от опита ми е, че майорът не прибягва до кухнята, изкуствена патетика, а се отдава на най-обикновена, естествена ярост. Аз стоя от едната страна на масата в положение „Мирно!“, а той крещи от другата. Думите излизат от устата му на високи обороти. Нищо не разбирам, но и не е необходимо.

И това се повтаря всеки ден, всяка сутрин.

Правя нещо още по-наивно. Ставам в три през нощта и излъсквам пода няколко пъти последователно. Пълзя като невестулка по всички ъгли на залата и обирам по десет пъти праха.

На сутринта майорът пристига вдъхновен. Оглежда, опипва. Не, че няма какво да каже, но няма къде да си завре пръста, после да го извади с чернилка на върха, да го пъхне под носа ми и да попита: „А т’ва к’во е?...“ Този ден такова място няма.

А, няма...

Нарежда на Македонски да му намери стълба. Великият се връща след половин час и докладва предано, че стълба няма. Майорът го поглежда като мащеха заварениче и му нарежда отново:

— Отиди, провери още веднъж, защото...

Знам, че за великия комбинатор е нищо работа да намери стълба. Оценявам жеста му. Но знам и какво значи това „защото...“ След петнайсетина минути Великият се връща със стълба. Знам и какво ще се случи.

Залата е висока около три метра и половина. Над прозорците, на високи лавици са поставени две саксии. Е, до там чак не съм се катерил. Но, майорът се покатерва. С пъшкане, макар че го е страх. Но той е парашутист и умее да преодолява страха си. Слиза с черно, мазно петно на върха на пръста. Малко е да се каже, че е доволен. Щастлив е!

Днешната му тирада е особено вдъхновена и яростна. Вероятно така, на Червения площад, вождът на световния пролетариат Ленин е клеймил световния капитализъм?...

Аз не съм световният капитализъм, но бивам заклеямен не по-малко яростно. После ме изгонват от залата. Майорът и сержантът остават вътре, за да проведат съвещание — какво да правят с мен.

Тирадата на майора тази сутрин наистина беше впечатляваща. Великият излиза, видимо разтревожен и сяда до мен на пейката.

— Слушай, да не ти бръмне нещо в главата и да направиш някоя глупост...

— Каква глупост? — питам го разсеяно. Но него не мога да излъжа, той усеща нещата.

— Стисни зъби бе човек! Накарай се да мълчиш. Нищо не действа така обезкуражаващо на тоя който вика, както мълчанието на този, който слуша. Не знам какво ще стане, но нещо ще се промени, повярвай ми...

— И в тъмния тунел ще видя светлина?...

— Ще видиш!

— А ако светлинките са две? И се чува грохот?

Вярвам му, иска ми се да му вярвам, но... В главата ми нещо наистина отново започва да бръмчи. Утре съм наряд. С пет патрона в паласката. Няма да застрелям майор до мат, но ще му надупча крака. За спомен. Да се помъчи. Казват, че страданието облагородявало. Виж, за мен разминаване няма. Така, както съм прав опирам дулото под брадичката. Патронът ще профучи през черепа ми... Няма да боли.

Знам че ще предизвикам болка в хората, които обичам. Знам, че ще попитат „Защо?!“ Ами, защото отношението към нормалният човек трябва да бъде като към човек. Издръжлив съм, но всяко усилие има граница. Това е...

Всъщност, прав е Великият. Може да ми дойде второто дишане и за търпението. Макар че знам — няма да мога да удържа дълго. Но поне утре няма да правя глупости. Защото, това което мисля, си е жива глупост. Глупост, която може да изглежда като смелост. Вече съм така смачкан, че вариантът с изстрелите не е израз на кураж, а на безсилие.

От залата излиза сержантът и ни махва с ръка: „Елате!“ Великият се вглежда в очите ми, въздъхва и нищо не казва. Влизаме в залата.

Отново съм от другата страна на голямата маса в положение „Мирно!“ Майорът обосновава решението си. Понеже не съм човек като хората, не се чувства задължен да постъпва човешки с мен. През ума ми прищраква: „Ако това досега беше човешко...“. Вероятно малко съм се усмихнал, поне с очи, при тази мисъл. Майорът ме поглежда строго и отсъжда. Ще бъде отчислен от парашутната служба

и ще бъде изпратен в охранителната рота. Да давам през вечер наряд, за да ми дойде умът в главата.

Новината е така неочаквано добра, че не успявам да проконтролирам реакцията си. Усмиввам се и се съгласявам:

— Да, така би било наистина най-добре...

Лош човек съм. Наистина лош! Майорът тъкмо беше решил, че е намерил начин да ми смачка фасона, а ето — аз даже се радвам. На такъв как да не му...

Това решение е коствало усилие на майора. Ако ме изгонят, трябва той и сержантът да дават дежурства при нощните полети. И, докато обучат друг, да вирят крака под самолетите. Майор нагоре с краката... Представяте ли си?

При такава голяма саможертва, аз трябваше да направя поне отчаяна физиономия. Още по-добре, да помоля да бъде оставен, да обещаая... Вместо това се смея и давам оценка на думите на по-старшия лъв, че „... така би било наистина най-добре“. Отвратителна история...

Майорът-лъв впира в мен тежък, изтерзан поглед и процежда през зъби:

— Не, не си познал! Ще си стоиш тука, ще скатаваш, ще чистиш, ще миеш чинии. Ще...

Следва позната тирада. И по информация, и по интонация...

Когато на човек му е писнало, прави неща, които не се побират в нормалния човешки разсъдък. След като майорът спира, за да си поеме дъх и изпомпва едно последно:

— Разбра ли? — чува една неочаквана фраза.

— Тъй вярно, разбрах! Но ме е страх, че...

Колко приятно е да чуеш от устата на дебелоглавия думичката „страх“...

— От какво те е страх? — пита почти обнадежден майорът.

— Че може да допусна грешка при скатаване например. При моето неуравновесено душевно състояние...

Той много добре знае, че съм педант. Освен ако не искам да допусна грешка. Но отговорността се носи от него, той подписва документите. Представяте ли си: Започват да не се отварят спирачните парашути. Или, не дай Боже, някой пилот се катапултира, а парашутът

му... След като е имало вече самопризнание за „неуравновесено душевно състояние“...

Изревава като бик, когото колят:

— Ма-а-арш навън! Келеш!

Явно, военните много обичат думата „Келеш“.

Отивам до вратата, искам разрешение да изляза. Майорът е седнал на масата и гледа в една точка пред себе си. Даже не ми махва пренебрежително с ръка. Почаквам малко и излизам. Сядам на пейката.

Интересно. Би трябвало сега да ми е чоглаво. А не е. Между сивкаво-пепелявите облаци по небето се прокрадват няколко разкошни слънчеви лъча. Май се закачат нещо с мен... Може би искат да ми кажат нещо?

Може би добрият човек все пак ще размисли и ще ме прати в охранителната рота? Наистина, там се дава наряд през ден, но пък никой, за нищо друго не те закача. Можеш да спиш през всичкото останало време. Няма да има скокове, но и да остана в залата, добрият човек ще намира поводи да ме спира. За някои идеята за охранителната рота може да е тъмна мъгла, но за мен блести.

На другата сутрин майорът показва, че е мъж. И се е взел в ръце. Осмислил е положението. Взел е решение. Всяка сутрин конско, по цял ден — гонка. Ще се прекърша, няма къде да ходя. И започва да действа по програмата. Първо: Конското...

Аз стоя от другата страна на масата в положение „Мирно!“ и слушам. Усещам — на края на силите си съм. Няма го допинга на слънчевите лъчи. И второто дишане никакво го няма. В един момент виждам нещо... На бюрото, встрани от мен, майорът е оставил пистолета си. Може би е зареден? Едно прищракване и ревящият лъв е мой... Няма как да стрелям в краката му, но ще го целя в рамото. Вероятно, моментът е дошъл? В състояние съм да тръгна да изкачвам Джомолунгма без кислороден апарат, но да продължат да ми храт душата — това вече не мога да издържа. Колкото и нелогичен, вариантът с пистолета все пак означава промяна. От тук нататък само някакво чудо може да ме измъкне от положението, в което се намирам.

Пристъпвам от крак на крак и леко се измествам към бюрото. След минута повтарям маневрата. Вече съм на едно протягане от колана с пистолета. Пак не съм познал. Великият Александър отива до

бюрото с парцал в ръка, подмества небрежно пистолета и започва да бърше плексигласа.

... В този момент чудото става. И се нарича муха. Странно, откъде се намери през зимата това благородно животно? Кацнало е на шкафа зад гърба на майора. Разхожда се и въобще не се впечатлява от крясъците му.

Някой от древните философи бил писал, че мухата има четири крака. Пък те били шест. Или обратно. Но хората няколко века вярвали, че мухата има не толкова крака, колкото има, а толкова, колкото бил казал древният философ. Какво ли не прави авторитетът с истината?... Философът май беше Аристотел. А може би Платон? Или някой друг, няма значение. И виж го, милото животинче как си се разхожда, вгълбено в себе си. И не чува крясъците на тия откачалки, хората. Колко е интересно само... От тук ми е далеч, няма как да преброя колко точно са краката на мухата, но виж, довечера мога да опитам да я хвана и да ги преброя. Ще я уловя много внимателно, за да не я нараня...

Ревът на майора-лъв стига до мен като през две тапицирани стени. Момент, да пренастроим слуха, защото май иска някакъв отговор от мен.

— Какво блееш като идиот, бе?!

Отговарям тихо, съвсем тихо и сговорчиво:

— Съвсем не блея! Мълча, както ми заповядахте!

— Млък! — И продължава на висок глас монолога си.

Но, чудото вече е станало. Съсредоточавам се в мушицата над рамото му и я разглеждам. Докато майорът реди ценните си мисли, които аз така или иначе не успявам да членоразделя, мога да си помисля за това, ужасно симпатично животинче, мухата. Мога да го направя сега. Мога да го направя и утре, когато майорът отново ще тръгне да тренира ораторско изкуство. Мога да го правя всеки път, щом само ми се развика. Ако няма муха, ще си нарисувам мислено една, ще я разглеждам и ще разсъждавам върху нравите на мухите и хората. В някои отношения може да се каже, че мухите превъзхождат хората, защото...

Майорът май пак ме пита нещо. Не е учтиво да не му отговарям. Момент да пренастроим слуха. Май ме пита за трети път:

— Какво ти става бе?!

— Съвсем нищо.

— Сержант, виж го тоя как занесено гледа. Да не е нещо болен?

Сержантът познава достатъчно добре началника си и умолително проблейва с нежния си фалцет, че нищо, ама съвсем нищо не знае.

Майорът отново започва да вика, но вече му липсва вдъхновение. Гледа ме в очите и се мъчи да разбере какво е станало с мен. Мислено му отговарям: „Съвсем нищо.“ Има ли наистина нещо, което да е „Съвсем нищо.“? Или пък, има ли нещо, което да е „Съвсем нещо.“? Като кажеш „нещо“ или „нищо“, разбираш нещо. Като прибавиш отпред „Съвсем“, какво става? Ами — нищо!

На следващата сутрин моделът с мислено изрисуваната муха сработва без грешка. Наистина, на една мислено изрисувана муха няма как да ѝ преброиш краката, но това няма особено значение. Докато майорът вика насреща ми, уж силно, а всъщност — като от оня свят — имам възможност да размисля върху създаването на мислен модел за мислено преброяване на краката на мислено изрисувана муха. Наистина, съществува вероятността краката все пак да не бъдат преброени правилно, защото мухата е мислено изрисувана, но ако се замислиш...

Сещам се още... Елинор Рузвелт, умна жена на умен американски президент, е казала много вярно: „Не могат да ни унижат без наше съгласие.“ Пардон, господин майор! Не мога да те спра да ми викаш. Но не съм съгласен да бъда унижаван! И ще продължа да се занимавам с мислена мухология всеки път, когато започнеш да редиш мъдри мисли по мой адрес.

На третият ден майорът просто претупва конското и ме изгонва от залата. А на четвъртия става истинското чудо. Майорът въобще не ми чете конско. На петия, също. Странно, но и през следващите дни — също... Наистина, има инцидентни взривове от крясъци, но аз имам настройката. Вече знам как да изрисувам мислената муха върху дърво, стена, върху сиво небе. Вече съм перфекционист като художник-анималист, рисуващ мислени мухи. Мога да нарисувам муха и върху визуален вакуум. Ако има нещо такова. Някъде.

XV. ПАРАЛЕЛНИЯТ СВЯТ ВСЕ ОЩЕ СЪЩЕСТВУВА

Зимата тече ту сива, ту бяла, но безкрайна. Със сивотата на небе, покрито с мръсни облаци, с белотата на снега, но и с черните петна на оголената земя. Положението ми не се е подобрило, но и не се влошава. Майорът разговаря с мен чрез сержанта. Великият Александър прави картинката пикантно-деликатна. Той все така поддържа колата на майора и ползвайки каналите си, редовно я зарежда с бензин на аванта. Затова майорът го обича, дава го за пример, даже веднъж му донася истински портокал от столовата. В същото време аз показвам на Великия доста от нещата, които той не знае. Майорът вижда това, но пасува, защото го устройва. Вероятно, след не особено тежък размисъл е стигнал до извода, че будала като мен няма да тръгне да прави умишлени грешки и спокойно ме оставя да работя по парашутите, без да ми виси над главата.

Великият започва да ми помага в чистенето на залата и майорът се прави, че не забелязва това нарушение на собствената му заповед. Хитър е майорът, хитър е... Усетил е, че си паснахме с Великия и работата върви стабилно. Защо да не затваря по едно око за някои неща... Отпада и задължителния норматив един път на ден да мия чинии. Мия, но отвреме-навреме, колкото да не загубя форма. Май животът започва да тече нормално. Почти нормално... Сиво нормално.

Става и едно малко, приятно чудо. В петък майорът си тръгва без колата. Великият го е изфинтирал с някаква въображаема сериозна повреда, за отстраняването на която ще трябва поне два дни ровене из металните карантии. А колата си е в ред.

Привечер в събота се качваме на чудото на руската техника и се изнизваме през втория портал. На него дежури само войник, естествено — приятел на Великия. Вече сме зад оградата. И, като нормални празноглавци, тръгваме към кръчмата на близкия квартал.

На площада свири музика. Има сватба. Има много хора. И доста момичета. Хващам се, че ги гледам със жаден поглед. А с какъв поглед

да ги гледам? Единствените женски същества, които съм виждал през последните месеци, са няколкото дебели лели, които работят из канцелариите на поделението.

По някое време музиката престава да свири хоро и подхваща някакви, уж модерни ритми. Наистина, и модерните парчета се свирят по същия начин, но е приятно да видиш как доста двойки запълват средата на площада.

Някога, много отдавна, преди да облека униформата, почуквах на барабани. Танцувах нелошо. Но това беше някога. Сега стоя като истукан на края на площада, при лелите, и не мога да откъсна очи от двойките, които се въртят около оркестъра. Нямам грам кураж да отида и да поканя момиче.

Великият е обявил, че по принцип не танцува. Но се оказва сред някаква групичка, където го посрещат с усмивка, ръкостискане и потупване по рамото. Да поддържаш колата на шефа означава, че се обзавеждаш и с възможността да завързваш и полезни познанства. Великият опитва се да присламчи и мен към групата, но не се получава. Мое устато величество стои като дърво и не успява да обели дума.

Вече притъмнява. Отивам до кръчмата, вземам си една бира и се връщам при лелите. А те, милите, се опитват да завържат разговор с мен. Отговарям им с половин уста. Въобще не ми минава през ум да се върна при веселата група. Там се познават, закачат се, смеят се. Все полезни умения. А аз не съм сигурен, че все още мога да се усмихвам.

По едно време мярвам някакви очи. Изящни и тъжни. Очи от икона. Очите на... Света Екатерина.

Да бе, точно очите на Света Екатерина! Когато край теб няма нормално женско присъствие, започват да ти се привиждат очи на светици.

Нямам памет за физиономии. Но помня очи и изражения. Тези очи съм ги виждал някъде. Или просто вече съм достатъчно превъртял и въображението заема мястото на паметта?... Второто е по-вероятно.

Тръгвам си бавно. Вървя по разнебитените тротоари на крайния квартал и разсъждавам, къде калта е повече — по улиците, или в душата ми? При такава съпоставка, мърлявите улици май изглеждат доста чисти.

Поемам по пътя към летището. Вървя по края на шосето и се ослушвам, готов да отскоча в шанеца, ако чуя бръмченето на двигател зад гърба си — нямам никакво желание да бъда смачкан като хлебарка от пиян шофьор. Слънцето вече е залязло, а долу, на завоя постепенно изпълзва бледа, привечерна луна.

Чувам шум от двигател, но колата спира до мен. Москвичът на майора. Намествам се на дясната седалка. Мълчаливо се прибираме в поделението.

Великият е купил някакъв салам и бутилка вино. Сядаме до бюрото в залата и си правим малко пиршество. Тук е забранено да се яде — може да се развдят мишки от трохите — но ние сме над някакви дребни забрани. Александър е весел, разказва ужасно интересни истории, но аз го слушам с половин ухо. Нещо ме яде отвътре. Нещото е осъзнатото неверие в собствените възможности. Преди година свирех, танцувах, карах момичетата да се заглеждат в мен. Тази вечер стоях като истукан и въобще не си вярвах.

Македонски явно умее да чете мисли. Спира да се смее заразително и ме поглежда в очите.

— Когато дойдох в залата, знаеш ли как ти завиждах? Ти знаеше толкова много, имаше куража да биеш контра на майора. После, в школата всички се съобразяваха с теб...

— ... И затова ми се качвахте на главата...

— Качвахме се — съгласява се Великият — но толкова, колкото ти отпускахе. Хици би ти близал подметките до края на живота си...

— Бих бил щастлив, ако до края на моя живот не се срещна повече с него.

— Така да е. Не се срещай! Но се вземи в ръце. Не приличаш на себе си. Пусни малко блясък в очите! Ей, животът въобще не е свършил! Майорът, признава го или не, се съобразява с теб. Тръгвай да се измъкваш от ямата, чуваш ли? Чуваш ли?! — сръчкава ме в ребрата той.

Чувам. Как да не чувам... И усещам, че страшно ми се пие вино. Наливам си голяма чаша и с наслада я изпивам на екс. Наливам си втора, нея я пия на едри глътки. Досега не съм пил на екс даже вода. Но чувствам някаква жажда, която двете чаши вино лекуват.

Вече по-спокойно, се опитвам да хвана някаква мисъл за опашката. Мотае ми се из главата една такава, неопределена.

Признавам си:

— Не мога да се ориентирам в този свят. Нещо все ми бяга. Уж има толкова умни и свестни хора, а пък...

— Светът се изгражда и крепи от умните и подредените. Ама се управлява от лудите — чувам в отговор един парадокс.

Великият пуска радиото и в тъмнината, откъм ъгъла на стаята се чува тръпен, женски глас. Гласът пее за някакъв дъжд, чакан дъжд, топъл дъжд. Пее за това, че капките, падайки, изгубват спомена за своето минало.

И аз трябва да изгубя част от спомените си — поне тия, в които падах надолу?... Спомените могат да бъдат като гири, вързани на краката. Ако плуваш в дълбока вода, гирите могат да те повлекат към дъното. Ако не съумееш да отвържеш тежестта, трудно ще си стъпиш на краката. И още по-трудно ще поемеш към някакво различно бъдеще. В което има слънце.

Пролетта все пак идва. Някак изведнъж. Свежа, нахална, отново млада. Блъска с ветрищата си дърветата, нещо им се подиграва, а те се тресат — от смях или от страх — пред неудържимия ѝ напор. Блъска и мен. Но не ме плаши, хубаво ми е. Измъквам се от чернилката, измъквам се!

Пролетта наистина прави чудеса. Едно малко чудо — майорът разписва книжката ми за цял ден отпуск. Цял ден извън поделението. Автобусът се измъква под носа ми, но веднага след него спира кола. Кара я някакъв мъжага с кариран каскет на английски денди. Още преди да отворя уста да го попитам нещо, той започва да ми разказва за парниците си. Гледа домати, заработва добри пари. Синът от тази година е студент. На щерката не ѝ се учи, предпочела да хване един будала и да се омъжи, ама и това е добре. Момчето, зетят, е шофьор, полезен занаят, така решихме и проблема с транспортирането на домати до пазара.

Изтърсва ме в центъра и запращва нанякъде, тласкан в гърба от вятъра на оптимизма си. Човек за завиждане.

Отивам на кино и макар, че филмът ми е интересен, заспивам. Доста блъскане ми се събра напоследък, затова съм така сънлив. Пък може да е от пролетната умора? Ходя по улиците, зяпам момичетата,

малко ми е тъжно, но наистина малко. Така, вървейки, краката ме завеждат в познат квартал. Така, вървейки, мярвам някаква двойка пред себе си. Още отдалеч виждам, че момичето носи шлифер като на Дани, висока е колкото Дани и е Дани.

Кавалерът ѝ е много по-висок от нея, но е доста слаб. Сменила е менюто. И Жорж, и моя милост сме спортяги, а този е модел макарон. Може би е приела, че със спортягите не ѝ върви? И е решила да пробва с макарон...

Вървя след тях до първото кръстовище. Момичето си има посока, хванало се е за една върлина и си върви по пътя. Правилно постъпва. Трябва да свия по първата пряка! Че току виж, Дани усети сърбеж от погледа ми и се обърне.

Вечерта се прибирам в поделението здравословно-тъжен. Разбирате ли за какво става въпрос? Малко ми е тъжно, но съм се уверил със собствените си очи, че този, паралелният свят, все още съществува. Има на какво да се надявам.

Пак правя глупав гаф. То, има ли умни гафове? Прибирам се от наряд и се засичам с майора. Той е екипиран с парашути. Някакъв самолет ще ходи до друго летище и той ще го използва да направи един скок. Има план който освен другото, му се плаща. Няма как, трябва да се скача.

Изморен съм от нощното недоспиване, изнервен съм. Майорът ме чуква лекичко и усеща, че поддавам. Усмивва се злорадо и набързо ме нахква за нещо. Пропускът си е мой, забравих как се рисува бързо муха.

Успокоен и удовлетворен, човекът поема към самолета. Напоследък ми попадна някаква медицинска енциклопедия. От нямане какво да правя, изучих конструкцията на стъпалото на човека. Там има около четирийсетина костици. От нямане какво да правя, изучих наименованията на костиците на латински. Сега гледам тремавата фигура на майора и мислено му пожелавам да счупи крак. Ляв. Обяснявам и коя точно костица да счупи.

После отивам с някакъв камион да натоварим едни сандъци. Петък е. Надявам се, когато се прибера към залата да не заваря пред нея колата на майора. Прибирам се, но колата си е там. Влизам в залата и тъкмо да поискам разрешение, виждам, че няма от кого. Срещу мен,

на леглото хърка Великият. Усеща влизането ми. Нахоквам го — майорът още не си е тръгнал, а ти лежиш. Ще влезне и ще хвъркне перушина. Македонски се смее насреща ми и обяснява, че майорът няма да влезе и няма да хвърчи перушина. Преди около два часа самолетът се е прибрал. И майорът бил в него, но на носилка. Счупил е крак при приземяване. Нещо се мярва през ума ми.

— Ляв крак ли е счупил? — питам, вслушан в някакъв вътрешен глас.

— Да, ляв. Ти откъде знаеш? — поглежда ме леко любопитно Великият.

Освен че е счупил левия крак, на другия ден мярвам медицинското на бюрото и разбирам, че е счупена точно тази костичка, която аз препоръчах. Май притежавам опасна дарба? Господ ме слуша. Не прави добре, че ме слуша. Полу на шега, полу наистина, моля Всевишния:

— Господи, не се връзвай на всички глупости, които ти говоря! Карай, както ти си знаеш, не допускай да ти дават акъл дилетанти. Моля те!

Но няма да си кривя душата. Счупването на офицерския крак не предизвиква в мен грам състрадание. Нямам нищо против офицерът да си остане в армията. Но предпочитам това да е в армейска болница, а не в парашутна служба. Поне докато аз съм в нея.

Съвсем неочаквано, за пръв път във военната си кариера, сержантът става, макар и временно, шеф на служба. Доволен е, но се раздвоява. Майорът имаше уста да дава заповеди и гръб да си носи последствията. А сержантът просто е свикнал да се крие зад нечий гръб. Сега къде да се крие — зад собствения си гръб?

Втората сутрин влиза важно в залата и започва да раздава заповеди. Явно е решил, се служебното рокадо му позволява да се направи на лъв. Пролазило го е изкушението да опита да изреве и да покаже зъби. Тръгва да задейства Великия, но той, точно в този момент е зает с важна задача — вади си някакво трънче от пръста. Преадресира заповедта към мен. Аз тръгвам с безизразно лице към него. Доближавам го и избафквам като пес:

— Бау!

Не е логично пес да лае лъв, ама животът е пълен със странни примери. Сержантът ме гледа, готов да направи завой към вратата. Така, вадейки си трънчето, Великият казва високо и ясно:

— Знаеш ли какво значи в превод от патагонски „Бау“? Значи: Дръж се кротко и възпитано. И работата ще върви, и ядове няма да береш. — Вади трънчето и с интерес разглежда върха на иглата. После продължава все така високо и ясно: — Внимавай само да не чуеш втори път „Бау“. Това би означавало, че ще се раздвояваш сутрин — дали да влизаш през тази врата, а после бързо да си излизаш, или изобщо да не влизаш. Нали разбираш от бау? — нежно завършва той.

Сержантът гледа ту мен, ту Великия. Усмива се:

— Ама вие сте големи майтапчии бе, момчета. Няма какво да ви уча, вие всичко си знаете. Искрах само да ви подсетя, нали разбирате?...

Следващите два месеца са наистина добри за живеене. Доколкото може да се живее добре в казарма. Добри не само за Великия и за мен, но и за сержанта. Ние си вършим работата, той подписва каквото му поднесем. По някое време минава на проверка някакъв голям началник. Рови в документацията, завърта се из щаба, подпитва. И установява, че всичко е на шест. Появява се отново в залата и даже потупва по рамото сержанта.

— Браво! Щом можеш да се справиш и без шефа си, значи имаш добри командирски навици. А момчетата слушат ли, слушат ли?

— Тъй вярно, много слушат. Трябва да ги държа малко по-изкъсо, ама са добри. Няма проблеми! — оптимистично и бодро докладва сержантът.

— Кой беше по-коравоглавият от тях? — сеца се да попита полковникът.

— При мен корави глави няма! — пъчи гърди сержантът. Когато полковникът излиза от залата, той идва бързо при мен:

— Не се сърди, че аз така... Нали разбираш, трябва да градя авторитет...

Щом е за градеж, ще градим заедно. Важното е да не се разгражда. Пълен съм с великодушие. И отново си спомням песента за дъжда, изгубил спомена за своето минало...

XVI. УСМИВКА НА „ОХРАНЕНА И ВЪЗГРОЗНА ИТАЛИАНКА“

Майорът е загазил здравата. След операцията на крака следва втора — на стомаха. От съчетанието притеснение и две кутии цигари на ден, му се спуква язвата. През ума ми прищраква злорада мисъл. Нещо от рода, че Господ ме пази, но после съобразявам, че не е точно така. Господ по-скоро тропва по манерките тия, които се престарават в правене зло на ближния. Макар че... каква близост може да има между мен и майора? Наистина, теоретически, сме роднини, братя во Христа. Но майорът е атеист по служебно изискване, а това роднинство е толкова паянтово, че нито той би го признал, нито аз бих се надявал. И тъй като въпросът е доста сложно завързан, повтарям настойчиво молбата си: „Господи, ако започна пак да те моля за разни костици и болести, не ми обръщай внимание! Несериозно е да слушаш какво си поръчват хората един за друг. Ако им тръгнеш по акъла, жив човек няма да остане на тази планета... Ако оставиш на нас, ще се самоизтребим, молейки се смирено...“

Почти съм уверен, че Бог има доста ироничен характер. Или е прекалено мек и милостив, та понякога взема предвид молбите ни. И естествено, греши...

Неканонична мисъл. Нямам право на анализ на непознаваемата Божествена същност.

Работата в службата върви без ръчкане и подканване. Но възниква интересно положение, което поставя на изпитание отношенията ни с Великия. Есента един от нас трябва да се пресели на летището, филиал на нашето. От името му лъха мистерия — Габрова гора. Модернисти са измислили Монте Габро. Има и трето наименование, романтично — Габриела.

Работата там е по-малко, защото лети само една ескадрила свръхзвукови изтребители. За пръв път видях тия чудесии, когато кацна онази тройка, в края на есента. Всъщност, забравих как изглеждаха двамата пилоти, но помня третия, старши лейтенанта.

Този, с рано прошарените коси и бялото, елегантно шалче. Защо ли ми е влязъл в очите?

Съблазънта на нашето летище — то е до столицата. Габриела си е едно село.

Вече е средата на лятото. Предстоят нощни полети и нашите милости се излежават под шарената сянка пред залата. Сержантът е забил нанякъде. Удари го на живот този човек. Ориентира се правилно, че не му трябва да се прави на лъв и положителните последствия от това решение просто го обляха. Сутрин се мерне, подпише ако трябва каквото му се поднесе и зачезне. Няма си началник да му дърпа юздите, войниците си вършат работата. Радост...

До дървото има площадка, на която се тренира приземяване с парашут. Площадката е покрита със ситен пясък. Лежим върху пясъка и си мечтаем колко хубаво би било, ако пред него имаше и едно море. Защото, ако има море, нали се сецате, ще има и женска свежест по бански. И подканващи погледи. Но море няма. Има един въпрос, който виси във въздуха: Кой от нас ще се пресели в Габриела?

Заговаряме по темата. Великият предлага класически вариант за решение — монетата. Джентълмен е: Нека аз определя условията. Грешка Велики, грешка...

— Ако се падне ези, оставам аз. Ако се падне тура, отиваш ти...

Странно. Великият се подсмивва тайнствено, като леонардовата „охранена и възгрозна италианка“ и ми предлага още едно предимство:

— Искаш ли ти да хвърлиш паричката?

Ако ви е подразнило определението за Мона Лиза, ще ви кажа автора: Збигнев Херберт. Поляк. Цупете се на него...

Вече няма значение кой ще хвърля монетата. Аз оставам. Вадя никеловия диск и го слагам на нокътя на палеца си. Дискът излита високо, блясва за част от секундата, завърта се съвсем по правилата...

... И пада на ръб в пясъка. Нито ези, нито тура. Не е случайност, а съдба. Тя е решила Великият да остане, а аз да се преселя. Това е!

Има и още нещо. Великият си повярва. Аз разчитах на някаква статистика. И хванах вятъра за опашката. Всъщност, така е даже по-добре. След няколко месеца майорът, Господ здраве да му дава, ще се върне на летището. Да се надявам, че болките и страданието са го облагородили, си е наивност на квадрат. А виж, Великият е обичан от него, поддържа му колата, получавал е даже портокал от ръката му.

Хитроумната формулировка преди хвърлянето на монетата, като всяка шмекерия, просто не можеше да свърши работа.

Когато се появява сержантът му съобщавам, че вече има кандидат за Габриела. Знам, че той предпочита Великият да остане, но не смее да ми го каже. Етюд за последно, да го поразиграем, човека. И му обяснявам какво условие съм поставил. Той гледа съжалително Великия:

— Как можа да се съгласиш? Вързал те е...

— Ами, съгласих се — вдига рамене Александър.

Сержантът ме поглежда осъдително:

— Не си постъпил честно...

Той ще ми говори за честност...

И тук става някаква чудесия, която не би трябвало да се случи по никакви теории на всички вероятности. Великият иска с жест от мен паричката, хвърля я във въздуха, тя се премята няколко пъти и отново пада на ръб. Гледам я умно, сержантът гледа учудено мен. А Великият даже не я поглежда. Качва се на близкото дърво да си откъсне ябълка.

Около десет вечерта е. Жегата е намаляла, вече може да се диша почти нормално. От запад нахлува фронт. Облаците му отначало се блъскат един в друг и правят фойерверки с огнени рапири, после се успокояват и за час покриват небето. Нощта става плътна и тъмна. Даже празноглавите щурчета си мълчат, звездите вместо добросъвестно да светят, си лягат да спят. Облачната прохлада отпуска тялото и събужда въображението.

Седнали сме на пейката пред залата и си бърборим. За момичета, естествено. За какво друго могат да си говорят двама войници? Разказваме си разни истории, от които проличава колко печени любовници сме. И колко богати, донжуановски биографии имаме. И двамата знаем, че тези разкази са в по-голямата си част пируети на въображението. Знаем, че все още сме в етап на усвояване на най-приятния занаят. Но импровизацията е нещо увличащо. По едно време Великият става, протяга се и предлага:

— Какво ще кажеш да отида и да докарам две мацки за тази нощ?

— Отиди, докарай — съгласявам се без особен ентузиазъм. Ще препали колата, ще отиде до кръчмата да изпие една бира, а после ще

се върне с обяснението, че не е успял да намери когото трябва.

Лягам и заспивам толкова бързо, че дочувам бръмченето на автомобила-звяр в просъница. Колко съм спал не знам, но по едно време ме разбужда настойчиво почукване по стъклото на прозореца. Преди лягане затворих канатите, за да не ги блъска вятърът. А сега Великият го мързи да заобиколи през входа на сградата.

Е, това не може да бъде истина! Прав съм, но още сънувам. Срещу мен стои не само Великият. Има още две фигури. Женски. Разбирам го по тихия им смях. Толкова е тъмно, че не мога да видя лицата им. Сън е, сън е. Ама този смях отвън...

— Хайде, какво се размотаваш, кавалерствай. Поеми дамите. — Долната част на прозореца е високо над земята. Затова Великият ги повдига, а аз ги поемам на ръце от другата страна.

— Тази е за тебе — побутва великодушно към мен една от женските фигури.

Прегръщам я през раменете и я целувам по ухото. Тя се притиска леко към мен, но не търси устните ми. Объркан съм, но усещам, че и тя не се държи свободно и свойски в аванс. Е, когато и двамата са в едно състояние, има шанс да се разберат...

В двата края на залата има по едно легло. Великият спи в дъното, моето е до входа.

Ловя момичето през кръста и леко го побутвам пред себе си. Предупреждавам:

— Движи се внимателно, че тук някъде оставих един сак, да не се спънеш в него. — Демонстрирам спокойствие, но все още не мога да преодолея сънливото си стряскане. Работата е там, че в скромната ми биография на любовник, съм си заработвал с честна свалка женското внимание. Никога не ми е падало нищо от небето, ей така, набързо.

... И сега не ми падна от небето. А от прозореца.

Прегръщам я плътно. Добре оформена фигура — ако се изразя като треньор по спортна гимнастика. Даже много добре. Вероятно е грозничка комплексарка, която тренира някакъв спорт? Въпреки хубавото си тяло, вероятно няма излишък от самочувствие, щом се решава на такава нощна авантюра. Но, както е казал жабокът, всички не могат да бъдат красиви и умни като мен...

Кога за последен път съм докосвал женско тяло? Отдавна, доста отдавна. От допира с гърдите ѝ, даже през дрехите ме удря ток. Значи трябва да съблечем дрехите. Бързам, припрян съм, а жените не обичат точно бързането. Освен другото съм неуверен. Не, че не си спомням как се правеше тази работа, биопрограмата сработва, ама... Моето бързане я развеселява:

— По-спокойно, де... — засмива се тихо в ухото ми. — Няма да ти избягам. — Фигурата пластична, гърдите хубави и стегнати, гласът приятен, макар и шепнещ. Добронамерена е. Вероятно не е грозничка комплексарка. Това е мокър сън. Хубав сън. Ама май не е сън...

— Много си бърз — отново ме подсеща с тих смях момичето.

От кого ли се крием, та и двамата шептим?

— Освен бърз, съм и неуверен. Затова ще ми помогнеш първия път. А при втория ще видиш какъв лъв съм — опитвам се също да избия на шега. — Внимавай с рамката на леглото.

Първият път наистина бързам. Сутиенът ѝ ми върти номера като змиорка, така и не успявам да го разкопчая. Тя пак се смее и с едно докосване решава малкия проблем. Защо просто не е тръгнала без този... реквизит? А основното е, че отначало не успявам да уцеля ритъма. Презареден съм, какво да правя?...

Пластична е. Вероятно танцува добре, лека и нежна за водене. Владее тялото си. Опитва се да напасва движенията си с моите и играта започва да се получава. Ако някой не знае как да направи секса си приятен, да вехне десетина месеца в казармата. Ще му писне от глупости, но боричкането след сушата се получава забравимо.

... Постепенно успокояваме дишането. За малко. Подлагам ръката си и тя слага глава на нея.

— Как се казваш? — пошепвам любознателно. Както се споменава в доста вицове, след като си спал с едно момиче, редно е да научиш и името му. Някога първо са си казвали имената, после са се опознавали, влюбвали, обяснявали, настоявали... Сега процедурата е доста опростена и съкратена откъм време.

Смее се. Пак се смее. Има хубав смях и обича да го показва.

— Великата непозната.

— Е, щом ти си великата непозната, аз пък съм великият непознат. А онзи, на съседното легло е великият Александър Македонски. Не се ли събрахме много величия на едно място?... А до

великия вероятно се гуши още някое женско величие? Някоя Клеопатра?

— Не е Клеопатра, Марги е... — смее се момичето до мен. — Въобще не се прави на велика. — И, вероятно за да ме ядоса, добавя: — Тази нощ Александър може би има по-добро попадение от теб...

— Дали да не направим рокадо, за да установим истината — предлагам й тихо.

— А, да... — и ме ухапва предупредително. Зъбките й са като на катерица.

Постепенно започвам да осъзнавам нещо съществено. Въпреки, че често се смее, е сдържана. Вероятно не е обикновено пате от тия, които се развъждат край войнишките гарнизони за засищане на естествения глад наш насущний за секс. От друга порода е. Вероятно си има приятел. А тази вечер е решила да го удари през просото. За разнообразие. Или приятелят й е направил сечено, а тя иска да си върне по този, доста естествен според жените начин. Може би даже не е грозничка? „Благодаря ти Господи за благодатта, с която ме възнагради...“ — бързам да уредя сметките си и с Всевишния. Току виж и друг път ми пуснал нещо през прозореца. После изръмжавам в ухото й.

— Това пък какво е?

— Нали ти обещах втория път да бъда като лъв — подсещам я. Тя пак се смее, но ме позахапва:

— Ти и първият път беше като лъв. Демонстрира сила и свърши доста набързо. Сега опитай да бъдеш като някакво друго, по-лениво и по-нежно животинче... — Умна е. Успя да ми каже каквото трябва с дозирано и меко чувство за хумор. Малко по-твърд тон и току виж, вместо запомняща се тръпка, се получи засечка, за която няма да ми се иска да си спомням...

При втория опит няма бързане. Даже показвам някакви хватки. Една какичка, едно време ме поотвори на някои хитрини, които жените приемат с удоволствие. По едно време изпускам едни поизтъркани от употреба думи, които би трябвало да я накарат да се засмее иронично. Но тя, кой знае защо ми отговаря „И аз...“ Не само разтоварвам по приятен начин. Усещам аурата й, тя ме вълнува. Искане ми се да й кажа още някои думи, но се опасявам, че ще преиграя. И ще чуя нещо от

рода: „О, я стига! Работи там и не се отвличай...“ Но даже мълчейки, усещам — получава се.

... Последен, вдъхновен пирует, при който и на двама ни не достига въздух. Нещо си избърборваме и пухтим като парни локомотиви. Опитвам се да измисля някакви много умни и много нежни думи, но докато мисля — заспивам. В просъница усещам целувка по очите.

— Спи, лека нощ мой мили принце... — Казва го естествено, като актриса, която с лекота би изиграла всякаква любовна роля. Тъмната нощ вероятно разблокира позабравени инстинкти — например, инстинктът нежност... В същото време нещо драска съзнанието ми. Фразата ми звучи познато. Ами да...

„Спи, лека нощ мой мили принце! Рой ангели ще те приспят в покой!“ — А, не така! — опитвам се да се разбудя. Протягам ръка в тъмнината и тя попада върху коляното ѝ. Хващам я здраво. — Това ли избра точно да ми кажеш? — Макар и в просъница, се сещам, че напасвахме финалния стих. Когато Хамлет бере душа, а Хорацио арабийски му обещава рой ангели да го приспят. В сладък покой. Завинаги!

Тя стои до мен и не се дърпа. Пак се смее:

— Първата фраза от стиха не вещае смърт. Откъде да знам, че ще направиш връзката с трагедията...

Я виж, ама и тя се сети за какво става въпрос...

— Както и да е... — промърморвам с въздишка. — Това, с което се занимавахме, се приема за начало на живот, а не за края му. Не се каня да умирам, какъвто и стих да сме сглобили. Тръгваш ли си?

— Да.

— Седни до мен за минутка. Ще стана да те изпратя.

Тя сяда в краката ми, а аз, въпреки искреността на кавалерското си обещание, заспивам пак още на следващата секунда.

На сутринта вече вали, дъждът разстила сребърна, филигранна прежда, но за разлика от другите дъждовни дни, днешният не ми изглежда тъжен, а само добре измит. Имам своенравна памет, из главата ми се върти някакъв израз на латински. Даже му измислям и подходяща мелодия. Тананикам си го, а не мога да си спомня нито откъде го знам, нито какво точно означава. Е, като се замислям сериозно, се сещам: „Omne animal triste post coitum“ — „Всяко

животно е тъжно след съвокупление“ Да бе... Животните може и да са тъжни, но аз съм човек и точно сега ми е наистина хубаво. В следващия момент се сещам още нещо — един друг урок от живота. За пръв път видях отстрани как става взаимодействието на мъжкото и женското начало на една поляна. Магарето демонстрира намерение чрез гръмогласен рев и победоносно размахване на внушителното си любовно пособие. Реализира намерението си по категоричен начин и явно в пълно съгласие с магарецата. А после заяви на всеослушание така, че го чуха и глухите, че е доволно от преживяното. Сещате ли се какво е общото между човека и магарето? — Способността да се изпитва радост от любовта. Но, по този признак, човек е роднина и с маймуните, и с тапирите... И с кого ли още не... Явно има съществена разлика само между човека и песимиста, изразяващ се на латински. Явно, човекът и песимистът принадлежат към различни биологични видове. Авторът на цитата вероятно е бил образован, но полуимпотентен...

По обяд, след като се прибираме от столовата, се сещам да попитам Великия:

— Какви бяха тия, снощните?

— Женски — лениво отговаря той.

— Това и аз го разбрах. Как се казват, откъде са? — продължавам да любопитствам. Друг път той е пълен с обстоятелствени пояснения, но днес е непривично мълчалив.

— Имат си имена, но ги забравих.

— Да те подсетя. Твоята беше Марги. А моята?

— Не помня. Ако настояваш да ти кажа откъде са, ще ти кажа: От територията извън казармата са. Друго?

— Защо си такъв тайнствен? Питам те нещо съвсем нормално. Трябва ли да ти вадя с ченгели думите из устата? — недоумявам.

— Виж, момичето помоли да не ти обяснявам коя е и откъде е. Обещах ѝ. Сега ще ме мъчиш ли? — поглежда ме в очите Великият.

— Няма да те мъча. Спокойно.

Не го разпитвам повече. Ясно, момичето е дошло от любов към разнообразието. И затова е помолило да не му цитират биографичните данни. Не ме знае кой съм, какъв съм. Току виж, взема и цъфна в дома му, а то в това време е там с приятеля си. Или започна да му досаждам

с обяснения, подплатени с един основен мотив: „Обичам те и затова...“

Затова е помолило за дискретност. Нормално. Все пак, благодаря ти Господи, че си му пуснал мухата — да си помисли за разнообразието...

Хващам се, че започвам да обичам мухите...

През следващите дни често си мисля за хубавия женски смях. Признавам, липсва ми. Липсва ми еластичното тяло, липсва ми тръпката, която събужда дивашкото желание да взривиш този възел от нежност в ръцете си. Липсва ми спомен за нормалния ѝ глас, защото през цялото време шептахме като конспиратори...

Липсва ми... Май започвам да се влюбвам, пази Боже! Не, не, трябва да го преодолея. Ще го преодолея!

Кой е този умник, който е решил, че на двайсет, вместо да се радваш на изобилието от нежност, трябва да киснеш в някакъв прашен гарнизон? Запълнен като термитник с такива като теб, оглупели от жажда за ласки млади момчета.

Липсва ми... И какво от това?!

Недомислицата, наречена казарма, е облечена в сериозно звучащия мотив за защита на родни граници, зелени поля, сини простори.

Защото има и такова впечатляващо нещо — войната. Войната, като универсална възможност за решаване на всякакви проблеми. От успешното решаване на тези проблеми зависи вселенската хармония, едва ли не... Войната е висша форма на общуване. Свещен ритуал. На война хората се събират. За да убиват. И да бъдат убивани. В името на свещени идеали.

Войните се водят между хората. Земята не е създадена от Бога с граници. На земята, с нейните поля и простори, не ѝ пука как се чувстват хората. Наистина, след една сериозна война тя е поразровена, но природата има лек за всичко. И покрива раните, предизвикани от човешкото недомислие с най-доброто лекарство — спокойната зеленина.

След няколко години, терените на битките се превръщат отново в огрени от слънцето, мирни, зелени поля. По цветята, които покриват мирната зеленина вече кацат бръмбарчета и мушички, а над тях летят

птички. Птичките папкат бръмбарчета и мушички, но това не е война. А равновесие на хранителни вериги, разбирай — хармония.

Кой е измислил тази толкова човешка, необходима безсмислица — войната?!

Как кой?! — Хората!

Точно човекът ли е любимото ти творение, Господи?

Започва да се говори за впечатляващо събитие — участие във филм, като дубльори. Два дни преди появата на снимачния екип, парата вече е подгрята до червено. Ще прескоча подробностите до започване на снимките.

Според режисьорският замисъл, началните надписи трябва да текат върху кадри от полет на самолет на фона на слънчев залез. Ето, отделя се парашутист, след малко още един и така, докато свършат титрите трябва да скачат и парашутисти. Последният надпис се появява, когато един от героите се изтърсва върху покрива на попска къща. Защо точно попска? — Така било по сценарий... Като идея — направо чудо...

Лирично встъпление: Топла августовска вечер... Пеят птичета, проскърцват щурчета, дете сън не ги лови, привечерния ветреца шушне някаква история, ама не се разбира точно каква. Идилия...

Товарим се в стария Ли-2 и се възнасяме в лятното небе. Двайсетина души офицери и сержанти, надшли от цялата страна. Сред тях, един-единствен войник — Маратонецът. Чест велика! В търбуха на возилото жегга, всички са потни и ококорени. Шега ли е, ще се увековечаваме... Някъде под нас лети големият комар, вертолетът. На него е снимачният екип с камерата.

Набираме необходимата височина, отварят вратата и първата двойка застава до нея. Отвън струята буботи, земята надолу тъмнее... Самолетът лети над огромен царевичен блок. Светва червената лампа. Първият се отделя, но в това време щурманът размахва ръце откъм пилотската кабина — да не се скача! Вторият остава до вратата. Оказва се, че има проблеми с изравняването на скоростите на двете машини. Самолетът се мярвал за момент пред обектива на камерата и веднага изчезвал. Сериозен проблем!

Ама много сериозен! Двойка парашутисти стои на вратата и чака. „Скок!“, „Чакайте, чакайте — стоп! — Пак са ни изтървали...

Сядайте ако искате.“ „Айде, ставайте бързо! По-бързо де! Остави, пак нещо не се получава...“ От време на време скочи по един човек, най-много двама. Щурманът през цялото време маха с ръце като вятърна мелница. Надвиквания, надприказвания...

И така около два часа.

Скачам някъде по средата на водевила, тупвам в нивата, прибирам парашута и се измъквам до втория външен царевичен ред. Съображението: Позицията е стратегическа — аз виждам шефовете, те не ме виждат; не съм подложен на непрекъснатия риск някой да ми извика „Бегом до...“ От това „Бегом до...“ ми е дошло до... Лежа върху купола, слушам как пеят страдащите от безсъние щурчета и блаженствам.

След като се приземява и последният парашутист, полковникът, шеф на прайда, дава заповед за строй на летящите лъвовете. Армия без строй закъде? На строя лъвовете се броят, дават се указания, правят се анализи и се извършват други полезни дейности.

Излизам от нивата и заставам накрая. „Равнис!“, „Мирно!“... До „Преброй се!“ добре. Броим се един път, два, три пъти. Да, ама една бройка не излиза. Сержантът Боре. Бързо разследване: С кого скача Боре?; Преди кого скача Боре?; След кого скача Боре?; Някой да знае нещо за Боре?

Никой не знае нищо за Боре!

Станала е тя една, ами...

— Боец, бегом до спалното помещение! Кажу на дежурния да вдигне всички по тревога! След десет минути да са тук!

Маратонецът търчи до помещението. Дежурният и дневалният играят карти. Предавам нареждането. „Добре, ей сега да си довършим играта.“ „Виж, напечено е...“ „На кой му е напечено, да се топи у ледена вода. Ей го на, заради теб ми взе последната ръка. Я внимавай, стани! Тревога бе, сган сънлива...“

Не след десет минути, но след половин час, войнишката група все пак пристига при офицерската. Отново строй и указания, само че този път ОЦ — особено ценни. „Значи, бойци, разпръскват се през два реда и внимавате! Ако видите купол и тялото на парашутист, което...“

Ако е станало това, което не трябва да става, душата на сержант Боре вече се е наредила на опашката горе, за да се представи на

Всевишния.

Тръгваме от единия край на безкрайната нива. Търсим. Добре, че има пълнолуние. По някое време, след полунощ излизаме от царицата. Нищо. Нищичко!

— Бойци! Задачата е отговорна! Отваряйте си очите! Може би човекът се държи с последни сили за живота, така да се каже... Отваряйте си очите ей, че ще ви...

Боре, дръж се за живота, пак идваме!

Захладнява, царевичните листа режат ръце и лица. Псувни, кикот. „Ей го!“ „Къде бе?“ „Спокойно — майтап!“ „Да ти го...“.

Около три сутринта. Пак сме там, откъдето тръгнахме. Боре го няма. Офицерите се съвещават. Извикват Маратонеца.

— Бегом до портала! Там ще вземеш от дежурния бланка за...

Маратонецът приближава портала. Спира и мисли. Силно мисли. Вчера Боре дойде на работа с москвича. Сега москвичът го няма. Малко вероятно е железарията да се е възнесла на небето заедно с душата на стопанина си. Обръщаме постановката. Щом машината не е тук, а не е и на небето, значи стопанинът ѝ, най-вероятно... Почуквам на дежурния, той излиза, протяга се и пали цигара. Проверявам работната си хипотеза. Питам. Отговаря:

— Е, па он доде снощи къде осем и половина, запали си московецо и си пойде дома.

Боре, Боре... Знаеш ли колко пъти ще бъде спрегнат по твой адрес любовният глагол? И дали ще ти се размине само с това?

Не бягам, а летя. Искан да зарадвам хората. Докладвам. Офицерите палят по цигара с облекчение. И войниците също палят, но нервашки. Поради доброто си домашно възпитание няма да цитирам целите им реплики, а само началото им. Започват с „Да ви...“ и „Да му...“

В четири сутринта ми се налага да взема отговорно решение. От командира на самолета случайно разбирам, че в други ден ще летят за Габриела. Би ли се намерило място за моята скромна персона на борда. Човекът вдига рамене:

— Да те впишат в полетния лист. Никакъв проблем.

Сержантът се появява около обяд. Обяснявам му за варианта с утрешния полет. Човекът мисли точно две секунди. Съобразява, че утре може да ми духне друг вятър в главата и затова трябва да се

възползва от хубавата възможност да се отърве от мен още днес. С нетипична за себе си решителност отсича:

— Започваме да оформяме документите. Веднага!

Раздялата с него е почти затрогваща. Възможността да се спаси от мен явно радва сержанта. Толкова, че се отпуска и ми подава ръка:

— Такова... Всичко хубаво де... Аз съм обяснил на новия ти началник, че разбираш от парашути, ама ти е голяма устата. Виж... дръж си устата затворена и ще бъдеш добре. Ще видиш! — искрено ме уверява той.

Великият ме изпраща до самолета. Носи торбата ми. Вървим и мълчим. Ако казармата наистина ражда войнишко братство, вероятно е в такива моменти то да бъде осъзнато. Великият ми подава ръка:

— Фелдфебелът е прав. Дръж си устата затворена и почни на чисто. Ами, това е...

Прегръщаме се несръчно, потупваме се по раменете.

— Ще ми липсваш — признавам си аз.

— И ти на мен — засмива се тъжно Великият. — Но всеки трябва да си върви по пътя, нали?

Оскъдният диалог не ражда никаква нова сентенция. Докато набираме височина, през ума ми минава простичката мисъл „Няма значение по какви пътища ще ме залашкаш, Господи. Но направи така, че по-често да срещам по тези пътища хора, като Великия. Моля те!“

XVII. КАКВО БИ БИЛО ЕДНО СЕЛО БЕЗ ХИТРИНИТЕ СИ?

Ако има място, което може да бъде наречено войнишки рай, то това вероятно е Габриела? Е, може би не чак рай, но нещо подобно.

Командирът е с добре очертано коремче, възпитан. Разговаря с всички, включително и с войниците на „Ви“. Има кроткото излъчване на селски доктор, а не на военен. Като летец казват, бил направо добър. Но като човек е толкова внимателен, че да ти дожалее за него. Армията не е от най-деликатните институции и той е бяла врана в нея.

Не ме интересуват отношенията, които са над моето ниво. Но средата, в която попадам, ми разкрива чудесии, за възприемането на които ми трябва и малко въображение.

В четири и половина офицерите и сержантите вече ги няма. В пет без десет същото става и с войниците. В поделението остават само дежурните. Другите се изнасят — някои към кръчмата, други към съседни села. Някои в униформа, други в цивилно облекло.

Толкова хубаво, такава демокрация, че чак не е за вярване. Не ми е сложно да се досетя, че това е отскоро и няма да продължи дълго...

Първият, на когото се представям, е обзаведен с подходящ, професионален прякор. Оберфел. Сержантът на ротата, към която се зачислявам. Човек, който трябва да бъде вътре в нещата за всичко и всички. Според традиционния израз „майка на ротата“. Пуши цигара от цигара, пита само за най-необходимото. Явно знае да се пази отвсякъде и от всичко. Предпазлив, но с излъчване. Веднага усещам, че той не би се поколебал да отвърне на удара с удар. Или да посегне пръв, ако инстинктът му подсказе!

И новият ми шеф е сержант. Лъв-симпатяга. Не, въобще не е лъв, а някаква симпатична порода куче с добри очи. Три-четири години по-голям от мен. Първото нещо, което ми прави впечатление в него е погледът. Честен, добър, ироничен, но... мек. Погледне те и се плъзне встрани. Нормално е такъв човек да се старае да ти икономисва неприятностите, от него можеш да очакваш хубави неща. Разговорите

ни рядко излизат извън шегаджийския тон. Но... Съмнение е, засега само съмнение: Ако се наложи да потърсиш помощ когато попаднеш в дълбока и мътна вода, може и да не ти протегне ръка... Няма да кажа, че е страхлив. Просто, има прекалено силно развит инстинкт за самосъхранение. Както повечето военни...

Дано не попадам в дълбока и мътна вода...

... И е един парашутист... Понеже не е имало подготвен абориген за тази служба, взимат човек, който си няма представа от парашутизъм, но е местен. Обучението му трае месец. Прави няколко скока. При последния му се случва неприятност, която се решава от само-себе си благоприятно. От тогава не скача. Но понеже, с течение на времето се е научил как се поддържат парашути, са го оставили. Чудо голямо, че не скача...

Още от първия ден отношенията ни вървят гладко и безпроблемно. Знам какво трябва да правя, знам как трябва да го правя, приятно ми е да се занимавам с работата си, върша я с удоволствие.

За сержанта остават три основни задължения. Първото е сутрин все пак да дойде в залата. Второто, да подпише документите, които му давам. Третото — да разкаже поне два нови вица. С последната задача се справя блестящо, просто има дарба да разказва забавни истории.

Малко ми досажда с разказите за предшественика ми. Нямах честта да го лицезра със собствените си очи, но това не е човек, а мит. Подготвен, организиран, добросъвестен, няма какво да му се опре, няма нещо, което да не знае...

Тези често повтарящи се разкази отначало са ми забавни, но по някое време леко започват да ми опъват нервите. Ако предшественикът ми е наистина такъв уникат, сержантът няма защо да занимава мен с този факт. Да се обърне към Светия Синод с предложение, превъзходният непогрешим да бъде канонизиран за военен светец. Неудачно предложение — никой не е канонизиран приживе. Ама сержантът не знае този факт.

Вероятно има и още нещо. Аз съм всезнайко като предшественика си, а ето — вместо да хвалят мен, хвалят него. И аз имам его, в края на краищата, сержантът би могъл да се сети и да се съобразява с това. Затова веднъж, след поредната хвалебствена тирада, предлагам да поставят пред залата мемориална плоча на превъзходния

непогрешими с това да се реши въпросът веднъж-завинаги. Сержантът ме поглежда присмехулно: „Предложението е добро!“

Двайсетина дни след пристигането ми, съм осенен с превелика милост. Негова Светлост, Предшественикът Обретенов изгрива в поделението. Вероятно още милее за мястото и хората тук. Младо момче, пъстрооко, с весели искрици в очите. Но в тези очи има и... предупреждение. Умее да поставя хората на такова разстояние от себе си, каквато сам прецени. Ценно качество. Казваме си по две приказки и половина, но това е достатъчно. В себе си признавам, че сержантът е прав. Обретенов е свестен. Ако бях прекарал година не с фалцетния сержант и майора, а с него, е имало какво да купя. Въпрос на шанс, какво да правиш?... Добре е да имаш такъв човек за приятел.

Спомените за майора, първото летище, сержанта с фалцетния глас постепенно започват да избледняват. Здравословно е. Дай Боже така да продължи...

Дай Боже мамо, ама едва ли?... Израз от някакъв виц за набедена девственица...

Първите двайсетина дни в Габриела наистина ми позволяват да започна да виждам днешния си живот в почти оптимистични краски.

Още на втората сутрин, моят сержант ми разказва нещо забавно за селото. То си има интересна, вече утвърдена и изпитана в детайлите традиция. Местните моми често се омъжват за войници от летището. Но за да стане номера с омъжването, преди това трябва да стане другият, с успешната свалка. За целта, в похвално единомислие действат както младите дами — хитри селянки — така и родителите им. Примерният сценарий е следният: По есенно време, когато се източи първото вино, домът на младата селянка, пардон — дама, става притегателен център както за местните хашлаци, така и за военната младост. Организируют се сбирки, виното тече, тече... В същото време се провеждат наблюдения върху момчетата в униформа. Преценява се кой отговаря на изискванията за бъдещ зет. След като се набележи подходящият екземпляр, с него се започва работа по отделна програма. Прави се така, че той да се почувства отделен — в хубавия смисъл на думата — от другите войници. Оказва му се по-специално внимание, както от страна на щерката, така и на цялата задружна селска фамилия. В скоби трябва да спомена, че щерката поне година-две по-рано е била

пусната по волна програма да опознае нравите на войнишката порода. Така че, когато ѝ се постави отговорната задача, тя вече е подготвена.

В хода на една грамотно организирана операция „Бъдещ зет“ се идва до неизбежния момент, когато младият глупчо, който меко казано не е разглезен от внимание в поделението, се чувства център на внимание и голяма работа в дома на своята Жулиета. За разлика от шекспировия сюжет, тук обстановката пъка от оптимизъм. Внушава му се, че той е направил избора, че той е поискал, че каквото той каже, това е... Тук той е главният!

Отначало, меко и ненатрапчиво, му се дава възможност да се включи в живота на къщата. Да помогне да се нацепят дърва — необходимост; Да се пренесе това-онова — така се демонстрира мъжка сила; Да участва в клането на прасе — каква прелест! Крайната цел е една — да се почувства свой сред свои.

Постепенно, тактично но твърдо, другите желаещи за пиене на аванта биват отсявани. За сметка на това, белязаният от съдбата бива посрещан като мил, свой човек... Винаги. Колко време се издържа на такава обработка? — Не знам, аз заобиколих този капан, но според статистиката — не много.

Идва денят, когато бъдещият тъст, след като се е уверил, че ушите на набелязания са достатъчно червени от младото вино, пуска ей така, между другото: „Та зетко, да ти кажа...“ Кукичката не е без стръв, обикновено става въпрос за част от бъдещата зестра, автомобила. Сигналът е даден. Като правило, и избраницата минава в атака. Че няма да е зле да легализират отношенията си, няма да шофира тя новата кола я... Това си е мъжка работа. И без това хората вече говорят, че...

Един на десет в този момент се сепва и побягва. Колкото му крака държат. Има и дефектна продукция, от която фамилията се отказва след изпитателен срок. За преминалия теста следват общинския чиновник по бракосъчетанията, попът с двете позлатени корони...

Селска идилия... Но и нещо здравословно. Какво би било едно село без хитрините си?...

Та, благодарение на тази хубава традиция, късните есенни дни в Габриела могат да бъдат доста приятни. Докато задейства селекцията на последен етап, войниците, масово, са добре дошли в туземските

къщи. А когато започне отсявката, остава селската кръчма. Но и в нея хубавото вино е евтино и в изобилие.

Рефлексът да се пазя от армейските формалности, въпреки набраната информация, ми действа така силно, че първият път тръгвам да се измъквам през оградата, макар и близо до портала. В следващият момент чувам подсвирване откъм малката къщичка. Сега ще започнат едни въпроси... Я да видим дали ти е разписана книжката? А, ти нямаш разписана книжка...

Дежурният ми махва повелително с ръка. Отивам до него, козирувам. Той ме оглежда отгоре до долу.

— Отскоро ли си тук бе, боец?

— От два дни.

— И защо газиш драките, вместо да си минеш културно през портала? — Въобще не става въпрос за такава формалност, като разписана за отпуск книжка.

— От любов към спорта, вероятно — сецам се как да послъжа.

Човекът ме оглежда преценяващо и вдига рамене:

— Щом така ти харесва, карай през оградата. Ама ей там има почист проход.

Благодаря на добрия човек в униформа. И тръгвам бавно към селото. След като пресичам железопътната линия, виждам млада жена пред себе си.

— Прощавайте...

Тя се обръща и ме изчаква да я доближа. Леко пълна за моето изискване, с големи, но стегнати гърди. Кестеняви, насмешливи очи. Облечена е просто, но с вкус. Костюм, съчетание на крема и резеда. Когато се засмива, виждам между горните ѝ две зъбчета малко по-голямо разстояние. Но иначе, направо има чар.

— Здравейте. За пръв път слизам до селото. Ще ми покажете ли пътя? — Въпросът ми е наивен. Ние сме в селото.

— И за къде по-точно се е запътил младият господин?

— Ами, вероятно към селската кръчма. Къде на друго място би могъл да отиде?

— Има и други места, които биха били интересни за младия господин. А ще благоволили ли младият господин да се представи?

Симпатична е, определено симпатична.

— Владимир. Царско име, но не цар, не княз, а обикновен войник.

— Татяна. Царско име, но не царица, не княгиня. А селска курва. За по кратко Таня — перифразира отговора ми моята нова позната.

Не, че се стряскам толкова много от думи, но такава представяне ми идва малко непривично. Все пак се старая да изтъркалям казаното като шега:

— Последният израз на госпожицата вероятно е резултат от прекалена самокритичност?

— Ами... Като те гледам, си нов, идваш от друго място. Но където и да се завъртиш из селото, ще научиш за мен. С това определение — селската курва.

— Не можеш ли да употребиш по-деликатен израз? Примерно труженичка в областта на приложния секс?

— Мога — съгласява се Таня. — Ама моите селяндури няма да го разберат и ще започнат да разпитват какво означава. А така всичко е ясно и разбираемо.

— С какво се занимаваш, освен с приложния занаят? — питам я възможно най-незаинтересовано.

— Тая година завърших педагогически институт. Даскалица по образование. Но предвид наклонностите ми, не бях допусната до селското школо, макар че ми беше обещано. Селяните са народ предпазлив: На какво би научило едно младо курве невръстните им дечица? Сещате се нали, пази Боже! Сега, освен с приложен секс, както благоволи милостиво да се изразиш, се занимавам и с размисъл. Имам достатъчно време. А баща ми, също педагог, ме храни и облича. Майка нямам. Нещо да съм пропуснала?

Забелязвам пейка пред една от къщите. На такива пейки обичат да отморяват по вечерно време старите хора, докато се видят със съседите.

— Какво ще кажеш да приседнем и да си поприказваме? Не налитам на пиене и предпочитам сладкото бърборене пред селската кръчма.

— Нищо против, скъпи. Но, за тази вечер не можеш да разчиташ на нищо повече от разговори с мен. В състояние на месечно неразположение съм — усмихва се Таня и първа тръгва към пейката.

Без да искам, започвам да се смея.

— Има ли нещо, за което да не можеш да говориш? Нещо, което се притесняваш да споделиш?

Тя ми поглежда неочаквано сериозно:

— Има, и то много неща. Но това тъпо село постепенно успява да те накара да намразиш себе си. И да започнеш да плямпаш. За теб то сигурно е опаковано с романтиката на нещо забавно? Ще започнеш да разглеждаш с любопитство старите къщи. Ще откриеш доста очарование в прстодушните селяни. Но те са селяндури в загубено село! — Казва го без злоба. Така стоят нещата.

Умее да се усмихва хубаво и открито. Но вече е започнала да трупа чернилката. След колко време ще стане обикновен циник? — Няма значение. Аз и без това не обичам еднопластовите хора. Симпатична ми е.

— Твоето село няма с какво толкова да ме накара да се заплесвам по него. И аз съм от село, и то по-интересно от твоето — опровергавам я с усмивка.

— И какво му е толкова интересно на твоето село? И в него живеят селяндури, предполагам? — поглежда ме с ленив, насмешлив поглед Таня.

— За мен, в моето село живеят селяни, а не селяндури. А иначе има хълм, със запазени фрагменти от крепостни стени. Река с меандри, като в приказка. В подножието на планина е, но има и равнини. Просто едно хубаво село.

— Предполагам, че си се махнал навреме от тази идилия. Иначе, би установил, че твоите селяни са си селяндури. Като те гледам, спадаш към породата „местен патриот“. А такъв се става, когато се махнеш от селото. Въздишаш по него от време-навреме, по малко и ти е хубаво...

— Честно да ти кажа, не въздишам особено. Ако има някакво емоционално движение на въздух през дробовете ми, то е във вид на пухтене. Но то е, защото не се чувствам комфортно в казармата.

— Не ги разбирам тия работи — повдига рамене Таня. — Но доколкото съм чувала, тук не е толкова лошо.

— За казарма, хич даже не е. Може да се каже, че е хлабаво. И точно това ме плаши. Няма как да продължи дълго. В един момент ще навият гайката. И от много хлабаво, ще стане много стегнато. Не ми харесва като перспектива. Идвам от такова, проклето място...

— Знаеш ли защо такива аналитици като теб не могат да се почувстват никога щастливи? — промърморва замислено тя. — Защото прекалено точно прогнозираят неизбежното зло, което все някога ще дойде. Наполеон беше казал нещо от рода, че умният човек е лишен от хубавата възможност два пъти да изпита удоволствие от правенето на един и същи приятен гаф. Нали разбираш, умникът също прави грешката, но после го удря на анализ. И си мисли, че веднъж — да, случва се, приятно беше, но втори път — не бива! Радвай се на днешния ден, бе човек, не мисли за утрешния!

— Радвам се, как да не се радвам... И понеже съм многознайко, знам и това, че след лошото идва хубаво, а след хубавото — лошо.

— Понеже си многознайко, явно не знаеш още нещо: Че след лошото понякога идва и по-лошо, а след хубавото не винаги идва по-хубаво или пак хубаво — подхваща играта на думи Таня.

— Щом ще се състезаваме в черногледство, да ти напомня, че животът е най-опасното нещо. Защото винаги завършва със смърт! Ама отказвам да се състезавам в дисциплината песимизъм. При мен постройката е по-друга. Трябва да избутам още около година. След което животът ще продължи, ако не великолепно, то поне така, както на мен ми харесва. А и на тия години се чувствам практически безсмъртен. Така че, гледай си работата — завършвам със смях и я прегръщам през раменете. Тя ме избутва:

— Уф, и ти си като другите. Измисли някаква остроумица за да намериш повод да ми се натиснеш.

— Да съм ти казал, че не съм като другите? Но разчитам на снизхождението ти. Войникът си има един постоянен гостенин — Свети Хормоний. Въпросният светец често го блъска в слабините и затова...

— ... затова много не пробира. Затова, край гарнизоните се развъждат женски екземпляри от моята порода! — поглежда ме Таня. Казва го с лека въздишка, после рязко става. Потупва ме по рамото: — Хайде, чао! Кръчмата е на следващата пресечка вдясно.

Оставам на пейката. Потупването по рамото е общо взето приятелски жест на общуване между мъже. Има и още нещо. Някакво несъответствие. Щом Таня се представи за селската курва, тя може би се занимава с обществено полезен, сексуален труд. Но е прекалено умна и чувствителна за тази роля. Има данни по-скоро за хетера.

Интелигентна партньорка за платежоспособни мъже с вкус. Но тук е село до малък гарнизон. Гладни за секс войници — колкото щеш. Ала интелигентни мъже с пълни портфейли?... Със свещ да ги търсиш, няма та няма!

Умна е и е сваятна. А умните, свестни хора мечтаят. Мечтаят така, както дишат, по силата на някакъв безусловен рефлекс. За какво би могла да мечтае тя? — За повече потни, войнишки тела? Едва ли...

По-скоро е в началото на някакъв лъжлив път. Път за никъде — ако се вярва на клишетото. Дали ще се опита да се пребори, или ще се остави на течението?

Малко се познаваме, а всъщност ми става леко тъжно за нея. Или може би не само леко?... Вече ме е яд. Може да се вземе в ръце, в края на краищата... Тоя свят е добър. Тоя свят е лош. Тоя свят е такъв, какъвто си го направиш. Без да се оправдаваш с обстоятелствата!

Всъщност, какво разбирам аз от женски желания, мечти, от женска душевност, от женски начин за виждане на света? — Доста малко, почти нищо.

Всички пътища на империята водели към Рим. Но във всяко село, всички пътища водят към кръчмата.

Въпреки това, ставам и бавно тръгвам обратно, към летището. Все пак, убих приятно част от безкрайното време. Ще се върна да си поскучая от другата страна на оградата.

Убих време. Най-ценното нещо на тоя свят. И въобще не безкрайно. А аз впрягам изобретателността си да го унищожавам. Яд ме е на казармата. Но повече ме е яд на мен самия... Яд ме е, но умерено. Щадя се. И не искам да си развалям настроението. Денят е уплътнен с толкова неподправена, меланхолична красота.

XVIII. ВОЕНЕН ФОЛКЛОР И РАЗСЕЯНИ УСМИВКИ

Хубава златна есен. Сносен живот в странно спокоен и хлабав гарнизон. Усецам го с кожата си. Има да става нещо... — Ами да става. Каквото за всички, това и за гол Хасан. Аз съм този, голият...

Сержантът присъства само на едни полети. Гледа ми в ръцете — дали наистина може да ми повярва? Знам, че съм препоръчан положително. Доста положително като разбиращ от работата, с неизбежната забележка: Корава глава и многознайко. Но човекът си има съображение, друго си е сам да видиш и да се увериш. Вижда и се уверява, че няма основания да се тормози — върша си работата, без опасност да пропусна нещо. Ами, така е, аз съм всезнайко. Всичко мога, всичко знам, аз умник съм най-голям...

Знаете ли колко е хубаво да си сержант в парашутна служба, когато си имаш войник, който с желание се впряга в работа? Не знаете, иначе и вие бихте се натиснали да станете сержант в парашутна служба...

Хващам се, че наблюдавам с повишен интерес белокосия си познат, летеца. Симпатичен ми е, а в същото време нещо ме наежва в него. Той е един такъв, енергичен, точен и примерен. Във всеки момент знае какво трябва да прави и как да го направи. Заместник-командир на ескадрилата е. Под сурдинка се говори, че е бъдещият командир. Не вдига стойки като велик началник, но в същото време дава да се разбере, че въобще не е военен демократ, като шефа си. Има великолепно чувство за хумор, но бодливо, като таралеж. С такъв можеш да се пошегуваш и знаеш, че за шегата няма да ти се озъби. Но трябва да си имаш едно на ум, че за други неща ще те хапне мълниеносно, без да се замисли. Има рефлекс на вълк-единак.

Другите летци, все млади момчета, имат уважение към него. Респектира ги. Но го заобикалят. Не търсят приятелството му. И той не търси приятелството им. Вълк-единак.

Такъв няма начин да не стане генерал, както прогнозира Генералът. Освен ако не си строши главата. Занаятът му предполага и този вариант.

... Провеждат се нощни полети. Вали дъжд, небето е замазано от плътни облаци. Минавам край фургона на Командния пункт. И дочувам репликите по радиото. Вероятно има някакво усложнение, защото точно в този момент Ръководителят на полетите изпраща чрез микрофона строги думи до невидим пилот в невидим самолет:

— ... Сто седемдесет и втори. След пет минути трябваше да сте на земята.

Казаното е под формата на лек укор, защото Сто седемдесет и втори явно не може да бъде след пет минути на земята. Радиостанцията изпраща, а после дочувам ироничния глас на белокосия:

— След пет минути мога да бъда на земята само ако се катапултирам. Ще заповядате ли катапултиране?

Ръководителят не прецизира формулирането на репликата си, а този горе се подиграва. Макар че, хич не му е леко сега...

Една вечер, някъде след девет, ме помъкват към селото. След някаква вяла, вечерна проверка, от която половината хора липсват. Провереният реагира с разсеян оптимизъм — все пак другата половина са тук.

... Повече от половината от тия, половината, са на втория етаж в една селска къща. Стаята е голяма и задимена. Голяма и препълнена с хора — по столовете до масата, по леглата или просто на пода. Весело, хаотично, приятно.

Ето позната физиономия. Таня. Опънала се е напреко на леглото, а до нея се е залепил сержант от авторотата. Бегло го познавам. Като се изправи на пръсти, прескача метър и половина. И, както повечето дребни мъже, обича да командва. В момента прави грешка, не е препоръчително един сержант да пие във войнишка компания. Докато се подмотавам около вратата дочувам, че сержантът омайва Таня с някакъв много интересен разказ, в който разказвачът е и главно действащо лице. В този разказ фигурират всички началства от поделението. Началствата се държат доста странно — по цял ден се

въртят около сержанта и един през друг се надпреварват да изкопчат акъл от него. Дребосък, ама лъв та знае ли се...

Таня явно се е наслушала на военен фолклор и затова се усмихва разсеяно. Сигурно няма по-интересна перспектива за вечерта. Махва ми с ръка — ела седни до мен. Имах съмнение, че ми се е разсърдила в деня на запознанството ни, но разбирам, че това съмнение е плод на прекалената ми мнителност. Тръсвам се от другата ѝ страна. Тя ме целува приятелски по бузата. Сержантът ме мярва леко навъсено — навлизам в ловното му поле — и опитва да продължи ужасно интересния си разказ. Таня го спира с жест. Поглежда ме:

— Здравей, как си?

— Като в натъпкана с войници селска стая — отвърщам ѝ аз. — Ако искаш да удължа още малко отговора си по начин, който би ти харесал, ще трябва да допълня: Натъпкана с войници селска стая в къща от село, натъпкано със селяндури.

— Малко утежнен и обстоятелствен, но точен отговор — поощрява ме Таня.

Продължаваме да бърборим, въпреки няколкото опита на сержанта да продължи разказа си. После, човекът се вдига от леглото и се намества като втори на стол до масата. И отново взема думата. Целенасочен е, решил е да разказва и ще разказва, ако ще всички да си запушат ушите...

Таня се обръща срещу мен, гледа ме в очите и се усмихва. Сега бих могъл да протегна ръка и да я поставя разсеяно върху овала, очертан под полата ѝ. Ханшът и е малко големичък за моя вкус, но какво е животът, ако не низ от компромиси?... Бих могъл да протегна ръка, иска ми се да го направя, но засега няма да го правя. После ще видим.

Така, бърборейки си с Таня, засичам едни очи. Женски, естествено, аз не се заглеждам по мъжки. Защо ли ми се струва, че съм ги виждал? Момичето е приседнало напреки на леглото до противоположната стена на стаята. Държи в ръка грапава чаша с вино и откровено скучае, въпреки че се е обзавело с кавалер, който полага героични усилия да му се хареса.

Така, бърборейки си с Таня, имам усещането, че вече съм бил огледан. И продължавам да бъда оглеждан, но само когато аз не гледам в очите ѝ. Правя опит внезапно да засека погледа ѝ, но не успявам.

Нормално. В това отношение, жените са много по-напред в материала от мъжете. Изглежда се поотнасям, защото пропускам какво точно ми говори Таня. А никоя жена не обича да обръща внимание, без да ѝ обръщат внимание. Таня ме плясва по бузата. Уж на шега.

— Ей, аз ти говоря нещо, а ти къде блееш?

Плесна ме уж на шега, ама ръката ѝ е по мъжки тежка. Бих могъл да ѝ се разсърдя, но няма да го направя. Вече си я обичам. Отвърщам миролюбиво:

— Блеят овцете. Аз съзерцавам...

— Щом стоиш с мен, ще съзерцаваш мен. А не оная столична кокона.

— Предлагам ти компромис — говоря отново подчертано миролюбиво. — Ще гледам теб, а от време-навреме ще съзерцавам и столичната кокона.

— Знам и синонима на мъжкото съзерцание. Нарича се мислено разсъбличане.

— Може и така да е... Нали знаеш какво е казано в основната молитва към Бога: „Дай ни секът наш насъщний...“

— Там е казано: „Дай ни хлябът наш насъщний...“ — подсмивва се Таня.

— Може и така да е — продължавам да се съгласявам. — Но след като получиш хляба, нормално е да си поискаш и секс.

Таня ме гледа и се смее:

— Няма да успея да те надприказвам. Ти, все така кротко ще ми отбиваш топката и ще продължаваш да зяпаш по столичната кокона.

— Имам усещането, че съм я виждал някъде...

— Да, бе... Измисли нещо по-оригинално. Това е един от най-изтърканите трикове за запознанство.

— Напоследък развивам една болестна мания — споделям с Таня. — Всички момичета, които ми харесват, ми приличат на една млада жена. И затова, все имам усещането за нещо, вече познато.

— И коя е тази избраница? — леко заинтригувано ме поглежда Таня.

— Не знам дали да ти кажа, защото може и да ми се присмееш?

— Няма бе, няма. Кажи...

— Света Екатерина.

— Будалкаш ли ме? Знаеш ли как се казва коконата отсреща?

— Откъде мога да знам?

— Май все пак ме будалкаш... — с неподправено съмнение в гласа констатира Таня.

— Не, сериозно ти говоря. Видях в един манастир очите ѝ. Хващат те и не те пускат. А иконописецът е сгафил, нарисувал е и едно прекалено чувствено тяло.

— По-рано бил ли си такъв, сбъркан? — гледа ме почти състрадателно Таня.

— Общо взето мисля добри неща за себе си. Като всеки нормален, грешен човек — информирам я съвсем добросъвестно.

— Боже, какво прави казармата с някои хора... — гледа ме с откровено съчувствие Таня. — В манастира сигурно си... съзерцавал и света Екатерина.

— Ако питаш дали мислено съм я разсъбличал — не, до това светотатство не съм стигал. Но ѝ направих бележка, че внушава неканонични желания на грешните земни мъже. То, как да общуваш с една светица, освен мислено? — продължавам да се изповядвам пред Таня.

— Боже, Боже, ама тая казарма, вярно прави мъжете да превъртат...

— Под това и аз се подписвам с две ръце.

— Имаш нужда от лечение — решително казва Таня. И махва с повелителен жест към срещуположния креват: — Ела! — Странно. Столичната кокона, която въобще не реагира на моя поглед, някак без да гледа и в Таня, става и идва при нас. Явно, двете добре се познават и имат изградени взаимоотношения. Таня нарежда:

— Изведи тоя сбъркан човек от тук и го разходи по улиците на това сбъркано село. Не обръщай внимание на някои негови думи! Не е лошо момче, ама е попревъртяло. Затова, ако започне да ти говори странности, си ги пускай край ушите. А ако започне да те наgrabва, да ти се натиска или да се опитва да се целува с теб, не му се пускай. За бъркане под полата пък не си и помисляй! Помни, че никоя уважаваща себе си млада дама не бива да допуска плътно до себе си настойчивия ухажор. Поне първата вечер. Разбра ли?

— Разбрах — сдържано и безизразно отговаря столичанката.

— Чакай малко, че пропуснах да ви запозная. Той е с царско име, но обикновен войник, нали така беше? Владимир се казва. Тя също е с

царско име, но също не е царица, Екатерина се казва. Забележи съвпадението и, ако искаш, се замисли над това. Да ви напомня, че и моето име е царско, повелята ми също. Хайде, да ви няма...

Моята нова позната слуша Таня все така безизразно. Без да се обърне, се провира гъвкаво през навалицата на стаята и тръгва към вратата. Целувам Таня по бузата.

— Благодаря ти.

— Няма какво да ми благодариш. След като се развали работата помежду ви, ще дойдеш пак при мен. Но сега ти предстои може би нещо хубаво, хайде, бягай... Пък и може да е...

— Какво може да е?

— Предопределение... Знам ли? — замислено се усмихва Таня.

— Странна порода си ти, царствена Татяна — признавам с високомерна фраза очевидното.

— Да не мислиш, че ти пък си в ред... Ама това ще си остане между нас — смигва ми гаменски Таня. — Ние, сбърканите, трябва да се поддържаме. Корпоративният морал е голяма работа, да знаеш... По някое време може да основем профсъюз на сбърканите. Знаеш ли що народ ще се запише в него? И то — убедено!

Излизам навън. Захладняло е. Екатерина е застанала на средата на двора и замислено гледа към огромната, златна тенджерата на небето. Когато я приближавам, виждам че раменете ѝ потреперват.

— Ще го схванете ли като преждевременна фамилиарност, ако Ви наметна якето си? — Знам, че и на мен ще ми е студено без него, но мога ли да я оставя да трепери като циганче на гара?

Тя се съгласява без превземки.

— Няма да го схвана като фамилиарност. Дори да ти е студено, трябва да ми предложиш якето си.

Тая не е от скромните. Подай ѝ пръстче и си останал без ръка. Свалям якето и го намятам на раменете ѝ.

— Може ли два въпроса? Бързи. На „Ви“ или на „ти“? И още: Мъжете грешници и длъжници на жените ли са в очите на почитаемата лейди?

Най-после погледите ни се засичат. Усмихва се.

— На „ти“. Грешници и длъжници ли са? — Не знам. Възприемам по-скоро виждането на Таня, че са необходимост.

Наистина съм превъртял. Сега пък ми се струва, че съм чувал този глас. Освен зрителни, явно имам и звукови халюцинации.

Тръгваме към вратата на двора, а после излизаме на тротоара. Интересен ефект — луната е надвесена над края на дългата улица. Наистина като златна тенджерата. Вечерях ли днес? — Май не съм. Затова и луната предизвиква в мен гастрономически асоциации.

Тръгваме бавно един до друг срещу тенджерата. Поради студа и поради това, че няма какво да правя с ръцете си, ги пъхам дълбоко в джобовете на панталона. Като възпитан млад човек, който се е обзавел с непривично мълчалива дама, се чувствам задължен да продължа разговора.

— Може ли един леко интимен въпрос?

— Може.

— И ти ли изповядваш сексуалната религия на Таня?

Поглежда ме учудено:

— Каква сексуална религия?

— Ами, когато се запознавахме, Таня ми се представи като селската курва...

Все пак, репликата ми я жегва. Нищо. Да видим малко пламък в очите, да усетим емоция в гласа. Спира, вглежда се в мен, но после се усмихва.

— Да бъдеш като Таня, не е за всеки. Надявам се, че си разбрал, че Таня е много свестен човек...

— И аз имам такова предчувствие, но имам и възражения. Свестният човек не се предлага наред и на всеки.

— И Таня не се предлага наред и на всеки. В случая малко е преувеличила. Наистина, има моменти, в които забива в една посока, но и това си има причина.

— Каква е причината?

— Няма да излезе от мен. Ако смете за необходимо, да ти го каже тя. Но не бъди настойчив. Ако тя поиска, да сподели... Макар че...

— Макар че, какво?

— Можеш да го научиш и от някоя всестранно информирана местна баба.

Докато разговаряме, неволно забавяме крачки. После спиране пред някакъв двор. Отвътре се чува предупредително ръмжене на куче. Ако си вървим по пътя без да спиране, и то ще си трае. Но сега ни

подсеща, че може да си пусне гласа. Нямаме работа точно в тази, неговата част от улицата.

Продължаваме бавния си ход под бледото лунно излъчване. По това време, самото светило произвежда енергията на някаква естествена магия. Тази магия кара хората да се влюбват един в друг и да творят произтичащите от това, здравословни и необходими глупости: Обричане във вечна любов, правене на деца и други полезни недомислици.

Аз самия си имам едно на ум. И макар, че кръвта ми е подтоплена, не мисля да се докосвам до Екатерина. Таня я инструктира категорично да не поддава на съблазните на плътта. Като я гледам каква е флегматична, хич и не мисля да я подгрявам.

— Вървим към къщата ти, нали? — подпитвам мълчаливата си спътница.

— Не, не вървим към къщата ми. А към къщата на баба. На гости съм за няколко дни.

След като провеждаме многословния диалог, млъкваме пак. Вървим и се правим, че не усещаме лунното излъчване. По някое време спираме пред някаква врата.

— Аз съм до тук — информира ме Катерина. — Благодаря за якето и изпращането.

Внимателно свалям якето от раменете ѝ. Тя не помръдва. Стоя зад нея, без да я докосвам. Доближавам глава до ухото ѝ.

— Таня те инструктира да не поддаваш първата вечер на мъжка агресия. Но за утре вечер нямаш забрана...

Най-после се засмива като хората. И този смях го познавам отнякъде. Обръща се неочаквано бързо, целува ме едва-едва малко под дясното око и хлътва в селския двор. Ето, колко е добре да бъдеш принципен. Засмя се, докосна ме с устни. Което означава, че утре вечер можем да продължим нататък.

Едва сега усещам колко ми е студено. Обличам якето и подтичвайки, поемам по обратния път. А в главата ми се върти безсмислица: Откъде познавам този смях? Откъде? Най-вероятно се припознавам. Всички мъже са братя во Христа. Нищо чудно жените да са сестри во Света Екатерина... А аз съм превъртял по светицата. На крачка съм от състоянието да превъртя още веднъж. По тази

Екатерина. Може Таня да се окаже права? Може да е предопределение?
Може...

ХІХ. ГРАНИЦА НА ДВА СВЯТА

Хубаво си мисля разни неща за другата вечер, но това се оказва сметка без кръчмар. Още на сутринта се прави строй на цялото кралско пардон, поделенско войнство, на който командирът на ескадрилата обявява, че вече не е командир. Благодарни ни и обявява, че отива някъде, на друго място. Те, военните обичат да скитосват. И ни представя новият командир. Новият командир е старият заместник-командир. Белокосият. Присвоено му е званието капитан — минималното за заемане на новата длъжност.

До тук — добре!... — казал онзи, падащият от осмия етаж, когато профучавал край третия.

Става забавно. В поделението има четирима майори и един подполковник. А техен началник ще бъде новопроизведен капитан. Как ли ще му чукат токове?

Новият командир дава думата на началник щаба, който зачита първата му заповед. Адресирана специално към войниците, за което благодарим! С цел подобряване на дисциплината: Се забранява...; Се вземат мерки за укрепване на...; Се прави първото, официално набиване на обръчите. Подтекстът е — до тук, било каквото било! Оттук-нататък, на който му стиска да прескача оградата, ще си носи последствията. Оградата на казармата не е някаква си мрежа, подпряна на колове, а граница на два свята. Толкова!

Тази заповед е повей на студен вятър, но не ми действа травмиращо. И без това рядко прескачам оградата. Пък и — всяко чудо за три дни...

Общо взето така мислят и другите. Прибираме се към помещението, а шегите се сипят една през друга. Един от новите ми приятели, Писков по фамилия, дон Паскуале по прякор, прави коментари и разяснения по новото положение. Дон Паскуале е роден, естествен комик. Народът се тресе от смях.

Привидно, нищо не се променя. Новият командир обикаля службите на поделението, дава препоръки, хората козируват, записват

си бележките му. Нормално, та нормално. В петък следобед народът се изсипва навън. А в събота, още по тъмно, командирът и началник щабаът се появяват в поделението. И започват да се занимават с аритметични действия. Броят. И отмятат кой го няма. Вероятно мнозина са се усетили и са се удържали да не изчезнат, както се правеше по навик и добра, стара традиция. Затова отсъстващите са подозрително малко.

Но шестима все пак липсват. Развъртат се телефони. За два-три часа липсващите се появяват. Всеки от тях е подготвил много аргументирано обяснение, защо точно днес и то за пръв път...

Никой не им иска обясненията. Набутват ги в ареста. Излиза още една заповед, с която се съобщава, че самоотлъчилите се ще бъдат дадени под съд.

Дотук с шикики-микики... Този, белокосият симпатяга... Хапе като булдог, с обратна захапка. И където хване, не пуска.

Става като по каноните на тургеневата проза: Когато се стъжни на хората и природата се вкисва. Завалят студените ноемврийски дъждове. Юнашкият войнишки оптимизъм се оказва като захар — есенните дъждове го разтапят. От войнишки рай, Габриела се превръща в място, което не е добро за живеене.

Пускат шестимата от ареста. Да си носят нарядите и да треперят преди военния съд. Следобед ни събират в помещението. Ще говори командирът.

... Говори човекът. Не повишава глас. Даже се шегува. Ама така, че и на най-наежените петли им климват гребените. Има и обещания. За още по-сериозни наказания. Щедър човек...

Всички стоят мълчаливи, с наведени глави. Похвалното слово завършва с констатация: Кучето скача според тоягата. И с обещание — тояга ще има!

Има ли въпроси?

До финалните думи на капитана, почти се съгласявам с него. Очакваше се. Но последния израз ме жегва. Някаква сила вдига ръката ми. Капитанът ме поглежда спокойно:

— Кажи!

Усещам, че гърбът ме засърбява от игличките на ледена пот. Но вече съм вдигнал ръка. Пък и...

— Когато баща ми ме изпращаше в казармата, ми обясни, че отивам войник, да защитавам родината. Пропусна да ми каже, че мога да изпадна в положението на куче, което ще скача според някаква тояга. Трябва ли да се сърдя на баща си, че не ми е дал пълна информация по въпроса?

Усещам десетки погледи, забити в мен. В тях се четат едно и също: „Глупак!“. В този случай се подвива опашка, това и последното улично псе го знае. Теоретически: здравословна съобразителност на лъвовете от прайда. Практически — обикновена, кучешка философия. А според военния фолклор, това са даже „лъвове юнаци“...

Точно тия погледи ме влудяват. Ами, не искам да бъда куче, бе! Не искам...

Сядам и бавно вдигам поглед към капитана. Знам, че в очите му ще има гняв. Сигурно ще последва заповед: „Стани! Мирно! Как си позволяваш да...“ Ще стана. Ще изтърпя и гневните реплики. Но не трябва да навеждам очи!

Странно... Капитанът се смее. Като на хубава шега. И въобще не изглежда засегнат на командирско достойнство. После произнеса фразата, толкова обичана от военните:

— Ама на тебе много ти знае устата... — После замълчава за момент. — Ако това е въпрос, който искат да ми зададат и други, ще поясня: Ще изпаднат в положението на кучето и ще скачат според тоягата тия, които не си гледат службата. Които живеят по устав, въобще няма от какво да се тормозят.

Изводът: Живей по устав и ще бъдеш блажен! В границите на казармената демокрация, разбира се...

Благодарим за което...

XX. ШАЙКАТА НА ХУНВЕЙБИНИТЕ

Обзавеждам се с новобранец. Току-що е завършил школата. Вижда се, че е отделял повече време на кръчмата, отколкото на учене на скучни инструкции. Има доста приблизителна представа от това, което трябва да върши. Свещената постановка, че парашутът е последната граница преди истинската и естествена смърт, просто не е успяла да влезе в гънките на мозъка му. Всяко зло за две добри. Така ставам още по-ценен на сержанта. Човекът ме моли да внимавам с новия и да му вися над главата. Мисли малко и доуточнява: „Абе, по-добре го използвай само за помощник, каквото работи, очите ти да са в ръцете му!“ О’кей, както казват братята американци. Ще му вися над главата. Ще му гледам в ръцете. Ако се наложи — ще му въздействам и физически. Елегантно, разбира се, в границите на войнската традиция...

Това, че вися над главата на Таси въобще не го притеснява. Става ясно, че баща му е отговорна фигура, нотабил от близкия град. Момчето е очевидно дебелооко, не се засяга лесно. Бързо навързва приятелства и се старае да прави деня си възможно най-приятен. Всеки има право да си организира живота както намери за добре. Таси — също.

Петък следобед е. Налага ми се да занеса някакви документи в щаба. Оказва се, че всички шефове са се изнесли. Само заместник началник щаба е в стаята си и говори нещо по телефона. Когато влизам в стаята, той ми махва с ръка — изчакай отвън. Излизам без да притворя добре вратата — като свърши със слушалката, да се сети, че някой го чака. Неволно давам ухо на разговора. Станала е някаква катастрофа. Камион е блъснал автобус. В автобуса е имало военни от авиационното училище. Има доста ранени. Двама са починали. Един капитан и един лейтенант. Утре са погребенията в родните им села. Майорът старателно си записва имената на селата и ги повтаря на невидимия събеседник, за сверка. Когато чувам името на селото на

лейтенанта, усещам, че по гърба ми полазват мравки със студени крачета. Вече следя внимателно разговора, но той бързо приключва. Майорът ме извиква да вляза.

Оставям му документа и с пресъхнали устни го питам за името на загиналия лейтенант. Той поглежда листчето пред себе си и ми го казва.

Лавина от камъни се изтърсва върху главата ми. Присядам на стола и гледам с тъп, безизразен поглед пелената от безнадежден есенен дъжд зад отдавна немитите стъкла на прозореца.

Генерале, защо?! Защо точно ти?! Малко ли глупаци има в тая армия? Защо добрият Бог избра точно теб? Добър ли е добрият Бог, щом може толкова безогледно да изскубне от живота човек, така необходим на свестните хора? Тук, долу на земята...

Майорът ми говори нещо. Май ми се сърди, че съм седнал в канцеларията му, без да поискам разрешение... Ставам. Излизам и се тръсвам на стола пред стаята. Погребението ще бъде утре...

... Погребението ще бъде утре. Може и от нашето поделение ще отидат представители.? Да изкажат баналните си съболезнования на ошашавените от неочаквано сполетялата ги мъка родители на Генерала.

Почуквам и влизам отново в стаята. Майорът пише нещо. Спокоен, невъзмутим. От какво да се тормози, човекът? Всички сме временни гости на белия свят. Всички ще си отидем — кой по-рано, кой по-късно...

Поемам дълбоко въздух и с възможно най-спокойния тон питам, ще има ли утре делегация от нашето поделение на погребението на лейтенанта. В този момент погледите ни се засичат. По това, как ме гледа разбирам, че здравата съм му досадил. Разбирам какъв ще бъде и отговорът му.

Няма заповед да се изпрати делегация от поделението. Който трябва, ще присъства където трябва. Въпреки откровено неприязнения му поглед, продължавам да питам. „Може ли да ми бъде разрешено, да отида на погребението на лейтенанта?“ „Не, не може!“ Опитвам се да обясня, че бяхме приятели... Търпението на майора се изчерпва. Редник не може да бъде приятел с офицер. Дори с лейтенант. Така че, „Кръгом!“

Излизам замаян в коридора и виждам войника, който отговаря за чистенето на стаите. Нереализиран оперен талант. В собствените си уши вероятно звучи като нежен тенор. В чуждия слух връхлита с врясък на козел. Но музикалните му амбиции нямат значение. Трябва ми за друго. Хващам го за ръкава и го помъквам към другия край на коридора. Разпитвам го. Отговорът му е неутешителен. Никакъв друг офицер няма да се мерне в поделението до понеделник. Няма кой да ми разреши да отида.

Тръгвам бързо към залата. Мисля в движение. Щом няма кой да ми разреши, ще си разреша сам. Я ме потърсят точно днес и утре, я не... Лошото е, че нямам пари за билет. Знам, че и приятелите, от които мога да поискам, точно сега също нямат.

Краката ме повеждат. Минавам през един от „секретните проходи“ на оградата и бързо слизам до селото. Не съм ходил до къщата на Таня, но знам къде се намира. Трябва да е тази, с паното. На него са нарисувани някакви птички. Клечат върху трънливи клончета и нещо си клюкарят. Бащата на Таня преподава и рисуване. А това трябва да е той. Мъж около петдесетте, с козя брадичка. Стои под стряхата на къщата и пуши.

— Добър ден, прощавайте, Таня в къщи ли е?

Оглежда ме състрадателно. Е да, мокър съм и от мен тече вода, ама то е защото вали дъжд. Ако случайно не е забелязал...

— Таня, търсят те.

Тя се показва на прозореца, вижда ме и излиза бързо с чадър. Хваща ме под ръка и ме дърпа към къщата.

— Какво е станало?

Кой знае защо, дъждът не ме притеснява. Но мудно съобразявам, че не мога да държа Таня на двора. Влизам с нея в стаята. От мен се излива обилно вода, но тя не обръща внимание на тази дреболия.

— Седни.

— Ако седна, стаята ще се превърне на басейн. Можеш ли да ми дадеш малко пари назаем?

— Колко ти трябва?

— Десетарка.

— Толкова имам. Ще ти дам. Не ми отговори — какво е станало?

С възможно най-малко думи ѝ описвам всичко: Подслушаният разговор, приятелят, който в този момент сигурно се е наредил на

опашката на праведниците и чака да бъде приет от небесния Повелител. Старая се да говоря почти шегаджийски, но усещам, че ще се разрева. Лошото е, че ѝ казвам и за разговора с майора.

— Писна ми от военни романтици — изпуктява Таня. — Ако съм разбрала правилно, каниш се да бягаш?

— Да, липсва втори вариант. Ако имаше някой от другите началници, може би щяха да ме пуснат, ама тоя...

— А, ако те хванат? — задава резонния въпрос тя.

— Там едва ли ще направя впечатление. Ще бъде пълно с военни. А тук, точно в събота има голям шанс да не усетят отсъствието ми.

— А ако все пак те хванат? — неумолимо следва логиката си Таня.

— Нямам ясен отговор. Може да ги сгази милосърдието? Все пак не съм избягал ей така, а съм отишъл на погребението на техен колега. Военните почитат смъртта. Особено на колегите си...

— Иронията ти е неуместна — повдига рамене Таня. — Ако те изловят, ще си имаш неприятности...

— Така е. Но се надявам да мина само с десетарка в ареста...

— Ти се надяваш... Ама на мен ми изглежда доста вероятно да те пришият към делото на ония, шестимата хунвейбини...

Права е. Може и това да стане.

— Просто не мога да постъпя по друг начин. Не знам дали го разбираш?...

— Разбирам го — въздъхва Таня. — Писна ми от военни романтици. Ето ти десетарката. Дано ти се размине. И да не тръгнеш да ме целуваш от благодарност...

— Няма — обещавам аз. — Както съм се вкиснал, само съм за целуване...

Докато тичам към гарата да проверя за удобен влак си мисля, че все пак трябваше да целуна Таня... Влакът тръгва късно вечерта. Идеално. Ще мина през проверката, а после тихо ще се изнижа. Като пристигна в селото на Генерала, вероятно ще трябва да потрепера на гарата до сутринта, но...

Прибирам се в залата. Тъкмо започвам да вадя дрехи, за да се преоблека, зазвънява телефонът. Обажда се оберфелът, „майка на ротата“. За какво ли съм му притрябвал?

Нарежда ми да отида веднага в спалното помещение. Обяснявам му, че се преобличам. Ако изляза на дъжда, ще се измокря пак. Отговорът му е неочаквано груб:

— Търся те от един час. За две минути да си се преоблякъл! Намятай се с брезента и идвай веднага! — Тръсва слушалката.

Докато газя калта към помещението, нещо ме присвива. Това викане по ни едно време не е на добро...

Влизам, козирувам небрежно. „Майката“ стои до прозореца и гледа навън. Без да се обърне, подхвърля през рамо:

— Застъпваш наряд. Грабвай оръжието и бягай до караулното!

— Какъв наряд?! За това се уведомява ден по-рано. Не съм спал...

— Да си спал! Ама трябва да знаеш, че и други хора не спят. Зам началник щаба ми се обади и нареди да освободя планирания и да го подменя с теб. Това е... — неочаквано меко завършва оберфелът.

Отворена книга съм. След толкова настойчив пазарлък, майорът е предвидил реакцията ми. Ама съм един конспиратор и аз... Тръсвам се на някакво легло и залепвам за него.

— Разбрах, че едно от момчетата, дето са се утрепали, ти бил приятел... — дочувам гласа на „майката“. В този глас има съчувствие. Липсва показната строгост от преди малко.

— Да, беше ми приятел... Слушай, просто не ставам за наряд. Размазан съм. Не може ли?...

— Не, не може! Няма да те оставя да направиш магарията, която си намислил! Ще се обадя на караулния и щом мине развода, ще легнеш да поспиш. Довечера ще дадеш само една смяна от десет до полунощ, а като се прибереш, ще те боли корем и ще те освободят. Но ще дойдеш да лежиш тук, в спалното. Разбирам те, съчувствам ти, но номерът вече не може да мине. Трябва да ти е ясно. Хайде, тръгвай...

Тръгвам. Газя клисавата есенна кал и ми иде да вия. Като вълк... Или като пребито селско куче... Или като...

Всичко тръгва по сценария на оберфела. Лежа в осмърдяната на партенки стая и не мога да си намеря място, въртя се като кебапче на скара. Пред очите ми е Генералът — як, стегнат, с упорито изражение. Кадърът се сменя с друг — Генералът усмихнат — хитровато, по селски. Все още не мога да повярвам, че не е между живите. Нима такива хора умират? И то така нелепо?

Да умират. И то — нелепо! Защото са родени със здрав корен и случаен порив на вятъра не може да ги прекърши. Виж, срещу глупав случай никой не е застрахован.

Въпреки, че не успявам да затворя очи, в десет съм кукурмяк. Студеният есенен дъжд не е спирал, ала това не ме дразни. Но не ми е добре, студено ми е на душата. Как беше тургеневският тертип? „Мрачно в душата, мрачно и в природата.“ Предсказуемо. Калъп.

Тръгваме да извършим смените. Движим се на разстояние един след друг. Така, ако се появи врагът и започне да стреля по нас, няма да може да ни избие всичките. Тия военни, всичко са предвидили. Войникът пред мен залита, толкова му се спи. А аз съм олицетворение на бодростта...

Сменям подгизналата сянка в униформа и най-после оставам сам. Вече почти не вали. Ръми, шушне, леко и безкрайно. Тъмницата, дъждът и самотията създават усещането, че съм изтърсен на края на света.

До стоянката има ябълкова градина. Нагазвам в гъстата трева и опипом приближавам едно дърво. Подпирам ръце на ствола му. В следващия момент ръцете ми хващат стеблото и се опитват да го изскубнат. Не мога да ги контролирам, тия ръце... Правят каквото си искат. Свиват се и блъскат главата ми в ствола на дървото. Блъскат силно, но не ме боли. Явно, в такива случаи е полезно да имаш дървена глава.

Чувам и някакъв хрип, размесен с вой. Някой хрипти и вие.

Този някой май съм аз...

Когато се прибирам след полунощ, караулният ме пита, дали не ме боли корем? Отговарям, че не ме боли корем. А главата не ме ли боли — нещо съм охлузен? Не, и главата не ме боли. Той пак ме пита, все пак не ме ли боли корем? Не, не ме боли корем. Въобще нямам идея да демонстрирам воля, съзнание, дълг или друга воинска добродетел. Просто, мисълта да се тръсна в леглото и да продължа да се въртя не ми харесва. Изкарвам си оставащите смени. На стоянката ходя, ходя, ходя... Точно според изискванията на устава. Така, както никой нормален човек не би ходил в това отвратително, размазано време. Ходя, не спирам. Дадох ми почти пълна кутия и припалвам цигара от фас.

Когато се прибирам в късния следобед, съм така изморен, че заспивам, щом се тръсвам в леглото. Спя и не сънувам нищо. Нищо!

Започва процесът срещу шайката на шестимата хунвейбини — рушители на свещения военен ред.

Процес ли казах? Пардон. Изразих се неточно. Драматургия някаква, но съвсем като процес. Комедия, ама с много сериозни реплики. В началото.

Прокурорът, подполковник с мустачки, модел „неустоим сваляч“ клейми наляво и надясно. За тия морал няма ли, устав няма ли, отговорност няма ли?

Защитата вади разни хартийки — характеристики, от които се разбира, че става въпрос не за закоравели престъпници, а за прегрешили ангелчета. Е, избягали момчетата, ама то младостта е вид лудост, временна слава Богу, та нали разбирате?... Е, ще трябва да бъдат понаказани, ама така, по-внимателно. Ако може една условна присъда от шест месеца?...

Страшният прокурор се оказва всъщност добра лелка от махалата и бързо се съгласява с предложението на защитата. И съдията присъединява глас към хора на добрите. О'кей, по шест месеца условно.

Без да имам дарбата на пророк, очаквах точно това. Зад целия този театър виждам фигурата на капитана. Този човек е всичко, но не и отмъстителен. Не изпитва желание да помаже шестимата глупчовци. Просто, с шамар ги поставя на местата им. И изръмжава: „Сега по толкова, но за последно! Яко му дупе на този, който опита отново!“

Човекът е решил да стане генерал. И ще стане! Освен ако не му се случи случка, като на Генерала например. Но за да стане генерал, трябва да докаже, че се справя с конфликти на ниво командир на ескадрила. После на полк. За да станеш генерал, трябва да изкатериш стълбичката от лейтенант. А капитанът показва, че е добър катерач.

Моята и на такива като мен алтруистична позиция въобще не влиза в ползрението му. Той играе по правила, които не се интересуват от абстрактен хуманизъм. Затова реагира така спокойно на репликата ми за кучето и тоягата. Затова не вдига стойки, а разговаря спокойно и с усмивка. Спазва правилата на една игра, които е неговата

игра. А аз се опитвам, на негова територия, да въвеждам други правила. Няма да стане...

Още една дреболия. От която ще бера ядове. Вече е началото на декември. Дон Паскуале ме пита, не може ли да остави една бутилка ракия при мен. Запас за предстоящата Нова година. Войникът е като мравката — трупа за подходящо време. Но тук, мравешкият инстинкт удря на кораво — иска да трупа, ама няма къде... А в залата може да влезе само командирът. Може да влезе, но е малко вероятно. А и да влезе, няма да вземе да рови по шкафчетата, зад торбите с парашути, я. Идеята не ми харесва много, но дон Паскуале е приятел. Може.

Бутилката се оказва триединна. Нали знаете — Бог Отец, Бог Син и Свети Дух? В случая — бутилка гроздова, бутилка сливова и бутилка кайсиева.

На другия ден ми носят още четири бутилки, но вдигам скандал. Това да не ви е кръчмарски склад? Следва неизбежната реплика: „За едни може, за други не, така ли?...“ Вече ме е яд на себе си, че поддадох на дон Паскуале. Както и да е. На хоризонта има нещо хубаво. Имам двайсет дни отпуск. От края на декември изчезвам.

Последните дни минават бавно, разделени на едва-едва влачещи се часове.

Отивам да ми оформят книжката. Влизам при началник щаба, но той ме праща при заместника си. Симпатията, който ми извъртя номера по време на погребението на Генерала. Влизам в стаята му и по флуидните вибрации усещам — аз не го обичам, а той откровено ме мрази. Изписва бързо документа и без да ми каже дума, ме отправя със жест.

Сядам до бюрото в залата. Да видим, написаното черно на бяло право на отсъствие от милата институция. От деветнайсти до... стоп, стоп, двайсет дни би трябвало да са до девети, а тук е записано до деветнайсти. Цифром двайсет дни, а от дата до дата — месец. Техническа грешка.

Ако се направя на завеян, ще усетят, но нищо не могат да ми кажат. Най-вероятно ще ме викнат с телеграма, три дни след нормалната дата. По-добре да се върна и да си кажа. Но излиза като натяжка. И то точно на новия ми приятел, майора. Ще си отида, ще

изкарам двайсетте дни и без да го правя на въпрос, ще се прибера. Да, така ще е най-добре...

Последен наряд. Този път съм в щаба. Пазя знамето. За да не го открадне врагът. Тоя враг не спи ли, все дебне да ни направи някоя беля? Или пък, просто си спи, а ние непрекъснато, добродетелно се ослушваме... Нали сме лъвове! И то — отговорни...

Петъчен следобед е. Щабът вече е опразнен. Само войникът се размотава, чисти стаите и отвреме-навреме си подпява. Фрагменти от популярни опери, естествено. Музикален инвалид отвсякъде, ама с хъс и самочувствие на Карузо. Взел съм си книга. Стоя до прозореца в дъното на коридора и чета. Чувам някакви стъпки, но не им обръщам внимание, стигнал съм до много интересно място. Стъпките спират до мен. Махни се, вонлив щабаджийски плъх! Отивай да чистиш! Човекът стои до мен. Вдигам поглед.

Оп-па... Зам началник щаба. Моят пръв приятел. Мълчаливо взима книгата от ръцете ми.

— Егзюпери... Какъв е тоя? — пита разсеяно.

— Френски благородник, граф — информирам го добросъвестно.

— Значи, четем книжки на разни френски развратни благородници?... И то — на пост!

— ... Писател. Авиатор. Загива във Втората Световна като боен пилот. — Знаем, че удрям под кръста, но този човек можеше да има поне културата на елементарен гимназист.

— Три дни арест как биха ти се отразили? — сменя темата майорът.

— Бих ги преживял, макар че не мечтая точно за това. Но би възникнал малък проблем за Вас. Ще трябва да преоформяте документите по отпуска ми. — Искане ми се да му подхвърля нещо от рода: „И току виж, мернете в тях нещо, което няма да Ви зарадва“, но си държа устата затворена.

— Слушай, момче. Тия три дни ги брой, че вече ги имаш. Като се прибереш, ще видим само за какво точно ще ти ги дам. Но ги имаш, обещавам ти!

Даже ми връща книгата. Не защото има скрупули, а защото съобразява, че в бойно авиационно поделение не върви да се заяждаш на културната тема: „Егзюпери, боен пилот“. Дори ако въпросният е някакъв френски граф.

Поредният любезен диалог с този човек ме кара да променя решението си. Никакво прибиране на аритметично сметнатата дата! Ще чакам да ме поканят!

Подготвям си багажа за тръгване. Качвам се на влака. Пътувам. Спирам в едно село. Продължавам. Очаквам разни неща. Надявам се, поне за малко светът да стане по-друг.

XXI. ДЕСЕТ НЕЗАБРАВИМИ ДНИ

Както се казва, радост в къщи. Мама се чуди как и с какво да ми угоди. Добра жена. Баща ми още не може да преживее позора — изхвърлянето ми от комитета. Поучител и мърморко. Хем ми се радва, хем току започне да си задава риторични въпроси. Ден, втори, трети. Мама е жена, която е възпитана да слуша мъжа си. И го слуша. Докато сама не реши, че е време да си отвори устата. Отвори ли си устата мама, тогава пък татко слуша. Възражава, но не в настъпателен, а в защитен вариант. На мама и писва от честото натякване за изгонването ми от рая и го срязва: „Е, добре де, ще успеем да го оженим и без да е в този, какъв беше комитет?...“

Раздвоявам и двамата по следващия въпрос. Показвам им книжката. Обяснявам за грешката и за решението си да остана и след двайсетия ден. Те се споглеждат: „Как така?“ Селското им чувство за почтеност изпружва крака. Тогава им разказвам за погребението на Генерала. Икономисвам им другите дребни случки, за да не ги плаша. И обяснявам, че всичко е свързано с един и същи човек. Двамата са категорични: Трябвало е да те пусне! За погребение на приятел — просто е трябвало!

На другия ден, на закуска, отново зачекват темата. А не ме ли е страх от последствията? Да, страх ме е, но малко. Ще се оправя. Татко въздъхва:

— Вече си мъж. Ти решаваш... Ама не е много чиста, тая...

— Знам, татко. Но, чист вариант просто няма. Ако си затрая, заставам на задни лапки на този, който прави лошо само защото така се чувства щастлив.

Разказвам им и за друго. За тричасовото чакане на пустата зимна автогара. За това, че когато отидох на гробищата и се изправих пред прясната купчина пръст, времето спря. Някъде от сивото небе се ръсеха фини капчици вода. Тишината се прорязваше от далечното, дразнещо грачене на невидими гарвани. Стоях, вкопан в земята до гроба и няхах сили да си тръгна. По някое време до мен застана човек

на възрастта на татко. Запали с треперещи пръсти цигара, а душата му така изплака, че и аз се разревах като петгодишно хлапе. После пихме по ракия в дома на Генерала, видях стаята на Генерала, усетих присъствието на Генерала, само че Генералът вече го нямаше и никога повече нямаше да го има.

Опитвам се да разкажа всичко това с по-малко и по-сдържани думи, но мама се разплаква. А татко излиза от стаята.

Няма как да им разкажа другото, което проумях там, до прясната купчина земя. Усещането за простото благородство на пръстта, от която произлиза животът. И в която се възвръща. Пръстта е самият живот! От дъба израства дъб, от човека — човек, благодарение на магическите свойства на пръстта. Животът се възпроизвежда от пръстта и чрез пръстта. И първоотецът Адам е моделиран от глина. Но на нас, хората, ни е трудно да приемем тази очевидна истина. Грешката ни е, че гледаме на пръстта като на кал...

Иначе, отпуск като отпуск. Задължителни посещения по домовете на лели и чичовци. Вечерни запивки с приятели, също мърморковци. Основният укор е, че не пия като мъж, а само ближа чашата. Опит за бърза свалка. Неуспешен. Перспективните женски „обекти“ обичат да играят на твърдо и една такава прелетна птичка като мен не им вдъхва доверие, за да поразопаковат прелестите си. Наистина, има и други, с които би могло да се направи нещо, но ако мама усети, че съм се пуснал точно по тях — жална ми майка. Добрата жена е в състояние да ми извади душата ако усети, че кантарът на селския морал се е наклонил в неправилна посока.

Когато приближава двайсетия ден и мама, и татко стават видимо неспокойни. Стига се и до репликата:

— Утре ще си тръгваш ли?

— Не — отговарям с възможно най-спокойния и равен глас. И дочувам в отговор само една дума:

— Добре... — Думата е казана с въздишка.

Не познах. Не получавам телеграма на третия ден. Получавам я на втория. „Явете се незабавно в поделението.“

На другия ден тръгвам.

... Пристигам надвечер. Дежурният на портала поглежда книжката ми:

— Ти ли си тоя, дето е сгафил с отпуската и пиенето?

Има и нов елемент. Трябва да се набере информация.

— Каква отпуска бе, какво пиене?

— Не знам точно, но подочух. Трябвало е да се прибереш по-рано. А в залата са намерили много пиене. Ти си го бил скрил. Така чух де, не знам...

Ясно. Новобранецът е поддал, събрали са колекция от бутилки за Нова година, а после се е появил и неизбежният предател. Дошли са, намерили са компроматите. И сега ще опитат да ги лепнат на моя гръб. Само че, в това време аз не бях тук. Имам аргументи за оправдание, но не трябва да се оправдавам. Трябва да отговарям възможно с по-малко нерв. Ясно ми е, какво трябва да правя, но не ми е спокойно и се събуждам няколко пъти през нощта.

Рано сутринта в залата влиза сержантът. Уж не е от ранобудните, а днес... Подава ми ръка, но избягва погледа ми. Казвам му какво съм чул снощи на портала, а той потвърждава, че нещата стоят точно така.

— И за какви бутилки става въпрос?

— Ти много добре знаеш. Шкафовете в кулата бяха натъпкани. Извадиха към трийсетина.

— Добре, но мен ме нямаше тук. Аз бях оставил три. Ако Таси се е правил на добър, защо аз трябва да отнеса шамарите?

— Той каза, че ти си ги заредил. Обичал си да пийваш...

— Човече, ако изпия тоя алкохол, ще можете да ме сложите в стъкленица. Спиртосан. Кога си ме видял да пия и то тук, в поделението, в залата?

— Не знам. Не обяснявай на мен тия неща. Обяснявай в щаба.

Няма да ми е леко. Сержантът не е лош човек, но наистина не е да влезеш впрегнат заедно с него в дълбока вода. Ясно му е, че не съм аз, но ще се прави на щипана мома.

Отивам в щаба. Почуквам на стаята на командира. Никой не се обажда отвътре. В това време чувам познат глас:

— А, ето те и теб. Добре дошъл... — Моят приятел, майорът. — Влез в стаята ми. Седни. Как са баща ти, майка ти — пита добродушно разсеяно.

— Благодаря, добре са.

— Те са добре, но ти хич не си. Дай си книжката.

Давам я. Той я отваря. Чете. Замисля се. Поглежда ме. От показното му добродушие няма и помен.

— Абе, келеш, ти не можеш ли да смяташ?

— Мога.

— А защо не сметна кога изтичат двайсет дни от деветнайсти миналия месец?

— Откакто съм в казармата, непрекъснато ми се внушава, че вън, в цивилизацията, две по две може да е четири. Но вътре, в поделението, не винаги е така. В поделението е толкова, колкото сметне по-старшият. Затова не съм правил ревизия на записаното в документа.

— А за склада с ракията какво ще кажеш?

— Нямам какво да кажа. Отсъствах. Разбрах за тая история едва след като се прибрах.

— Очакваш ли да ти повярвам? Според насъбраната информация, си завършен алкохолик.

— Който пие по кило... на петилетка. Мога ли да попитам откъде е набрана информацията?

— Не е твоя работа!

— Извинете, точно моя работа е. Аз отсъствам, някой складира пиенето, вие го намирате и виновен става отсъстващия. По данни на присъстващия.

— Слушай, келеш...

— Редник от военно-въздушните сили...

— Слушай келеш, редник от военно-въздушните сили! Бях ти обещал три дни арест след завръщането, но не мога да си позволя да бъде толкова добър. И десетарка няма да те побере. Ще те дам под съд. За просрочване на отпуск, което се води бягство. И за алкохолизъм. Няма да минеш и само с условна присъда — изрежда майорът.

Отвътре ми е свито, но знам, че това е блъф. Знам също, че няма да ми се размине без нищо. Началниците в казармата държат на първоначалните си постановки, дори когато явно са лишени от основание. Замълчавам. Ще последва още някаква закана, а после ще ми бъде предложен вариант, безусловно добър за мен.

Трябва да внимавам не със заканата — нея мога и да я пусна край ушите си. Трябва да бъде нащрек с безусловно добрия вариант.

В това време в стаята влиза началник щаба. Също майор. Двамата си кимват.

— Какво, направи ли пълни самопризнания? — пита по-старшият майор.

— Увърта. И се прави на тарикат.

Началник щаба ме поглежда със зеленикавите си очи.

— Защо не се прибра когато трябваше?

— Прибирам се няколко дни преди датата, посочена в книжката.

Заместникът сработва и ме изгонва в коридора. Докато стоя пред стаята, дочувам полутих разговор. Явно обмислят положението. След половин час ме извикват. Двамата пушат и се смеят на нещо. Решили са проблема за десет минути, а останалите двадесет са за обработка на нахалника в коридора.

— И така, ще отречеш ли, че си се сетил за допуснатата грешка, но си се направил на две и половина? — пита спокойно по-старшият майор. — Ако не си признаеш, утежняваш положението си — добронамерено ме информира той.

Да бе, признавам, и оттам-нататък ела, та гледай какво става! Тогава военния съд не ми мърда. Вдигам рамене. И повтарям постановката, че на написано от началник ревизия не се прави. И аз като примерен и уставен боец...

Казвам го толкова сериозно и убедено, че и двамата прихват. „Ти, примерен и уставен боец?!...“

По този въпрос ме оставят на мира. Но ме захвапват за бутилките в залата. Настояват, че имат данни за алкохолизъм, правил съм си запаси, както катеричката събира орехчета за зимата. Аз ги питам, кое от тия селянчета, след като е успяло да внесе ракия в поделението, няма да си я изпие с приятели, а ще я даде на бедния пияница да си я пие сам? И как така до сега нито веднъж не съм хващан даже с алкохолно ухание, а сега съм, ни повече, ни по-малко „завършен алкохолик“?

Тия хора бъркат породата на флагелантите с флигеладютантите. Едните имат програмирана откачената приумица да се самобичуват, а другите са просто натегачи с пагони. Аз съм от трета порода. Поради вродената си скромност, няма да се самоопределям, за да не прозвучи като самохвалство... Но няма да кльвна на бастун, въпреки настойчивите, добронамерени покани.

Безусловно по-силната позиция, прави човека по-слабо аналитичен. Добрите хора вдяват, че са подвели играта не както трябва. Докато стоя в коридора, този път около час, съобразявам още нещо. Те нямат интерес да раздуват нещата, защото мои гафове, констатирани на високо ниво, стават вече и техни гафове. Но десетарката в ареста просто няма как да ми се размине.

При второто повикване, двамата майори отново дружно пушат. И небрежно се осведомяват дали пуша и аз. Казвам им полуистината, че съм алкохолик, който не пуши. Два порока ще ми дойдат много.

— Ти не си алкохолик, който не пуши, а дебела, ама много дебела глава! За да видиш, че не сме толкова лоши, ще ти кажа, че ти са разминава само с десет дена арест. Е, какво ще кажеш? — пита по-старшият майор.

Казвам, че им благодаря сърдечно. Не знам колко вярват на благодарността ми, но истината е, че при второто съвещание са обмислили не само колко дни да ми дадат, а и как да ги направят незабравими.

Десет дни спя точно по норматив. Между полунощ и четири сутринта. На гладък, дървен нар, в студена стая, без завивка. И съжелявам, че съм здрав селянин, а не болнаво градско хлапе. Искам или не, съм се стегнал и даже не закашлям.

Останалите двайсет часа са уплътнени до минута. Започват с почистването на печка № 1 и зареждането ѝ, след това с почистването на печка № 2 и зареждането ѝ... И така, по една безкрайна номерация, до тъмна нощ. Докато почистя и заредя последната печка в гарнизона, е време да почистя и заредя печка № 1. Дотолкова загубвам представа за времето, че когато ме освобождават на единайстия ден, питам учудено: „Това ли беше?“ Дежурният, който знае защо, се нервира:

— Абе, не ти ли стигнаха десет дена да ти уври главата, та се и подиграваш?!

Как да му обясня, че не се подигравам? Просто, наистина бях загубил представа за времето.

Привечер на следващия ден провеждам разговор с Таси. Благодаря му сърдечно за сведенията, които е дал на добрите ни началници. Като резултат от моята благодарност, Таси се обзавежда с

две лепенки на физиономията и няколко синапови компреса по други места на организма.

На другия ден Таси, момче с чувствителна душа и с баща нотабил от близкия град, изплаква на когото трябва привечерното си изживяване. Казусът е деликатен. Ако се опитат да ме натиснат, имам терен за маневриране — сбили сме се, между войници често се случва. Е, аз съм бил малко по-ефективен в размяната на любезности...

Няма арест. Но се прави рокадо — Таси остава да спи в залата, а аз се премествам на неговото легло в общото помещение. Лишавам се от съществена привилегия, но благодаря и за това. Няма как, военната куртоазия го изисква...

При първите нощни полети, дежурен остава Таси. Сам. Колкото и да не разбира от работата ни, инженерът на ескадрилата се усъмнява, че парашутната система не е монтирана правилно към един от самолетите. Извиква от къщи сержанта. Той дотърчава като младо конче, лови се за главата и остава до края на полетите.

На следващите полети отново изпращат мен. И на последващите. Със сержанта разговаряме сериозно и спокойно, но той вече не ми разказва вицове. Решавам, че е време да взема и някои мерки. И вдигам температура точно преди полети. По някакво стечение на обстоятелствата — и преди следващите. Тебеширът е средство, което се използва основно за писане върху черна дъска. Но, хапнат в умерена доза, той подгръва организма. Знам че е дивотия, но знам и друго. Чехов го е казал: „Не бива да се влиза в човешката душа с кални чизми!“

Сержантът опитва да раздвижи разговор по темата. Една сутрин, когато сме само двама в залата. Има съчувствени погледи, има мъжко потупване по рамото. Замислям се и обяснявам, че може би вдигам температура от бацилите, които щъкат в общото спално помещение. Виж, ако се прибера да си спя отново в залата... Посланието не е особено деликатно по форма. Но е схванато правилно. Отново си разменяме леглата с Таси.

Докарват два нови самолета със системи за катапултиране от тия, сложните. Като в поделението, където карах школата. Понеже си има закономерности, от които разминаване няма, точно когато съм наряд, техниците демонтират една от седалките, а сержантът разхвърля

куполите. Така се прави с обикновените парашути преди прескатаване, за да „подиша“ платът. Всеки месец. Но тази парашутна система се прескатава през шест месеца и сега въобще не е било необходимо да се разпастьрмосва. Когато казвам това на сержанта, той си подсвирква с уста — няма страшно, ще я оправим. Съветвам го да се поразрови из инструкцията за скатаване, за да види за какво става въпрос. Рови, подсвирква си весело, рови, подсвирква по инерция, рови и вече не подсвирква. Накрая не крие притеснението си:

— И сега какво ще правим?

— Няма да бързаме, ще четем внимателно и ще я възстановим. В школата...

Махва пренебрежително с ръка и изхвърча от залата. След малко се връща с техниците по поддръжка на седалката. Те също започват да ровят инструкцията, а после се сецат, че това всъщност не е тяхна работа, а на сержанта. Първо малко, затворено кръгче. Идват още знаещи хора, също четат инструкцията и стигат до основния извод, че това не е тяхна работа. Среден затворен кръг. Стига се до там, че в залата идва и белокосият. Той не повтаря баналната постановка, а информира, че след две седмици самолетът влиза в график за полети. Какво ще прави сержантът, си е негова работа, но след две седмици...

Голям затворен кръг.

Имам време. Чета инструкцията, вниквам в логиката на конструкцията. Постепенно, от спомените от школата и от прочетеното, започвам да вдявам какво трябваше да се направи и как точно.

По някое време отново минават техниците по седалката. Говорят със сержанта. Уж му съчувстват, но всъщност му пращат напомнящо послание: „Твоя отговорност е и само твоя...“ Намесвам се в разговора и опитвам да успокоя топката. Започвам да обяснявам, но единият от техниците, лейтенант, ме пресича:

— Защо си пяхаш носа където не ти е работа? И какво ти разбира главата от тази седалка? Това да не ти е шише с водка?

Явно, вече съм се обзавел със славата на известен пияница. Дяволчето ме щипва. Предлагам:

— Искате ли да се хванем на бас, че ще възстановя системата? На по какво — вие избирате!

Лейтенантът ме поглежда добродушно:

— Знаеш ли колко обичам водка „Столичная“?... Ако го направиш както трябва, получаващ стек с водка. Ако не се справиш, ще купиш само две бутилки. Става ли?

От страна на офицера — необмислено. За мен — предложение-чудо! Хуманно. Отчита финансовото състояние на бедния войник. Сечем баса!

Петък след обяд, събота и неделя ровя нос в инструкцията. Пипам внимателно и обмислено. Защото, в понеделник трябва да дойде сержантът-слънце от школата, за да ни помогне. Оказва се, че поради вече осъзната сложност на задачата, засега само на него му е разрешено да скатава системата. Влакът на слънцето трябва да пристигне около десет на гарата, значи около десет и петнайсет ще е при нас.

Малко преди пристигането му, в залата идват и техниците. Между другото си подхвърлят, че довечера ще трябва да се справят с две бутилки водка. Спечелени на бас от един многознайко. Размишляват кого още да си поканят за компания.

Номерът е, че ако не дай Боже не съм довидял нещо, ще трябва да търся пари назаем. И да си бера срама.

Човекът-слънце изгрива в залата точно в очакваното време. Минава, подава ръка на всички. Мен ме потупва по рамото и споделя със сержанта:

— Случи на момче. Аз да имах такъв...

Сержантът смутолявя нещо, което звучи горе-долу като „Абе добър е. Ама да имаше как да ти го дам...“ Общо взето се радвам на похвалата, но не чак толкова. Заложил съм честолюбие и в този момент за мен е важно друго.

Човекът, без да бърза взима инструкцията, слага очилата. Бавно и пунктуално започва да проверява системата, а ние мълчим и го гледаме в ръцете. Процедурата трае петнайсетина минути. Прибира очилата и се усмихва:

— Разкарването ми е било излишно. Всичко си е тип-топ. Браво на вас, справили сте се...

С всичката скромност, на която съм способен, подхвърлям:

— Някой от нас се е справил. Браво! Друг ще купува водка. Цял стек. Съболезнования!

Лейтенантът ме гледа вкиснато. Разбирам го. Не го притесняват парите, които трябва да даде. Но да тръгне да купува на войник пиене? И то на един тип, за който се знае, че е първи братовчед на граф Водкин-Коняковски... Ако се разчуе, очаквай сериозни ядове. От друга страна, просто не е по мъжки да се направи на принципен и да икономиса парите.

Ами, да си е правил сметката, като си пъхна пръстчето в устата ми! Сега трябва да пробва, колко ми е здраво ченето. Съболезнования...

Стоим, говорим си. Слънцето, не сержантът, а истинското, грее през прозореца и приятно ни подтопля. Една беля ни се махна от главата. Имам нещо на ум, но не бързам да го кажа.

Когато техниците си тръгват, ги последвам в коридора. Избутвам лейтенанта до прозореца. В погледа му виждам съвсем нормално, човешко объркване.

— Канехте се да пийнете довечера водка. Ами, пийнете... Но ще си я купите сами. Да не забравите да се чукнете и за мое здраве. А утре можеш да ми донесеш малко от ония, розовите ябълки, от дървото зад къщата ти. Много са вкусни... Подменяме порочната течност с витамини! О'кей?

— Ти откъде знаеш какви са ми ябълките?... — пита учудено.

— Случи се веднъж през есента...

Лейтенантът избухва в смях и така, размахвайки ръце, излиза навън. На другата сутрин ми донася цял кашон с ябълки. Не само от розовите. А и от тия, пред къщата, сорт ренета. Също вкусни. Не успях да ги опитам през есента... Пред дървото беше вързано куче.

Вместо отровата алкохол, натурални витамини. Мама обича да казва, че съм най-умното й момче. Права е жената! Благодарен съм й за думите. Обичам си я! А ако беше ми родила навремето и братче...

XXII. СЪЩЕСТВО ОТ ДРУГА ПЛАНЕТА

Винаги съм искал да стана летец. Но след зрял размисъл проумях, че военен летец от мен не става. Не защото няма да успея да изуча занаята. Просто, казарменият климат не ми понася, даже при статут на офицер. А в авиационното училище, единствено в страната, приемат само за военни летци.

Доста неочаквано, през една събота, баща ми идва да ме види. Очите му блестят знаменателно. Сигурно има добра новина. След неизбежните, уводни общи приказки, бързо изплюва камъчето. Пътувал за някъде с влака. Заприказвал се с мъж на неговите години. Оказало се, че синовете и на двамата почтени мъже са учили в едно и също училище, в един и същи курс. Бащата на Валентин се оказал някакъв „отговорен фактор“ в системата на гражданската авиация. И дал на баща ми безценна информация. В руско авиационно училище ще бъде обучен випуск летци за гражданската авиация. Под сурдинка — за синове на наши хора. Ще има някакъв формален приеман изпит, но който трябва да реши задачите, ще ги реши. Така де...

— Хубаво, но това не ме топли. Аз не съм син на наш човек, а на селянин...

Татко се усмихва.

— Обясних, че си много запален и той обеща да окаже съдействие. Ето ти телефона му. Тук е записан и адреса, на който трябва да пратиш документите.

Баща ми си тръгва, а мен ме хваща треска, пред която маларичната е просто кихане. И то така ме хваща, че няколко часа не мога да си намеря място. Винаги съм искал да стана граждански летец.

През целия следващ месец вали. При друг случай дъждовната прежда, която почти непрекъснато се влачи от облаците към черносивата земя, би предизвикала в мен нормалната, тиха меланхолия. Но аз възприемам дъжда технически: вода, която се движи вертикално от небето, под въздействието на гравитацията. Никаква лирика, завършен практик съм, решавам задачи. Като щур. Денем и нощем. Подготвям се

за приемния изпит по математика. Нищо друго не задържа погледа и вниманието ми. И се получава ефект, точно според постановките на някаква индийска система. Аз не се интересувам от възможното лошо, което може да ми се случи, а лошото не се интересува от мен и нищо неприятно не ми се случва. Идилия...

Решавам задачи и все повече се успокоявам. Ако изпитът не е много, ама много тежък, ще се справя. Но хората искат и характеристика. А там съм за мустака... Ако възложат на моя приятел майора да ме обрисова словесно, ще се получи такъв портрет, че по-добре въобще да не пускам документите.

Значи, трябва да се търси втори вариант. Няколко дни дебна. Ползвам войника-свързка, неосъщественият Карузо. Най-последно удобният момент настъпва — командирът е сам в стаята си. Почуквам на вратата, влизам и искам разрешение да остана. Капитанът пише нещо. Повдига поглед.

— Казвай... — нарежда ми кратко и делово.

Предавам възможно най-сбито информацията от баща си. Капитанът ме оглежда с предупредителен интерес.

— А ти знаеш ли, че пиене и летене не се обичат?

— Точно това ми е най-малкият проблем...

— Сигурен ли си?

— Може ли да кажа още нещо?

— Казвай...

Разказвам му всичко, както си е. За това, че съм бил помолен да подслоня една бедна самотна бутилка за малко. А после бутилката се оказала три бутилки. За тях си заслужавам шамарите. Но с останалите наистина нямам нищо общо. И наистина, пиенето е последния ми проблем. Капитанът ме поглежда насмешливо:

— И се чувстваш ужасно обиден за десетте дни арест, с които те наградих?...

— Ами! Един от изводите, които си направих е, че казармата не обича обидчивите. Десет дни арест не са нещо приятно, но се преживяват, ако не се изживяваш като велик страдалец. — Замълчавам за момент, а после се опровергававам: — Излъгах! Яд ме беше, разбира се! Но не мисля да давам път точно на обидата. Обидата е лош съветник!

Странно. Според досегашните ми наблюдения, такъв разговор, и то с големия началник, въобще не е здравословен за мен. Но командирът се държи съвсем нормално. Усеща нещата. И ми напомня с нещо Генерала.

— А как стои въпросът с просрочената отпуска? — задава небрежно следващия въпрос.

Няма място за пируети. Разказвам му всичко така, както си беше. За смъртта на Генерала, за отхвърлената молба да отида да се простя с него, за идеята ми да избягам, за това, че зам началник щаба е надушил какво ми се върти из главата и ме е пратил наряд. И че, може би заради това, не съм успял да забележа техническата грешка в документа...

— Ясно — кимва замислено капитанът. — Това с погребението не го знаех. Трябвало е да те пусне. Защо не ме потърси?

— Нямахте Ви в поделението. Не знаех дали ще ми се зарадвате, ако цъфнех пред апартамента Ви?

— Щях да ти разпиша книжката, а като се върнеш, щях да те окошаря задето си прескочил оградата — информира ме добросъвестно капитанът. — После се засмива по неговия си начин, бодливо. — Абе, я си донеси книжката. Ако ме ментиш, че майорът е сбъркал, ще си носиш последствията, да знаеш...

Знам. Притичвам до стаята на приятеля ми. Той явно е предупреден по телефона. Подава ми мълчаливо книжката. Капитанът я отваря, чете внимателно, после ми я връща. Излежал съм си ареста, въпросът е приключен.

— Защо не искаш да станеш военен летец? За там бих могъл да ти съдействам — поглежда ме замислено.

— Теоретично съждение. Първо. Възпитават те, че участвайки във война — необходима за нашата права кауза, подпомагаш нашата, благородна цивилизация да се наложи над друга, по-примитивна. И така даже й правиш добро — на тази, недоизпипаната цивилизация. Това просто не е истина! Когато една цивилизация се наложи силово над друга цивилизация, губят и двете цивилизации. И още. Този занаят изисква подбор. Избират се умни, действени, интелигентни момчета. Обучават ги, минават през бариери, докато усвоят професия, почти изкуство. Същината на тази професия е да бъдеш добре подготвен да унищожаваш при екстремални условия, също такива умни, действени и интелигентни момчета. Извън чистия морал, това все пак е жесток

парадокс. Аз не мога да заколя кокошка, камо-ли да стрелям по човек...

— Самочувствие, че служиш на справедлива кауза сменя чувството за вина.

— Каузите са като дрехите. Подменят се една с друга, и ако са добре съшити, изглеждат красиво. Смятате ли, че момчетата от отбора на потенциалния противник не са убедени, че служат на правия Бог? А аз съм злопаметен. Няма да успея да се накарам да забравя, че стрелям по човек в самолет. Да не говорим за варианта, да ръся бомби над главите на баби и внуци. Под прикритието на каквито и да е благородни подбуди. Чърчил го е казал ясно: „Войната е поле, където много хора се бият и загиват без да се познават, накарани да правят това от малкото хора, които добре се познават“. Не ставам за боен пилот. Но ми се лети...

— Да... — почесва се по бакенбардите капитанът. — С такива мисли в главата, наистина не ставаш за никакъв военен. На кого бяха бутилките?

— Забравих вече.

— А ако трябва да си спомниш, за да ти дам рамо? — гледа ме право в очите.

Не ми е лесно да го кажа, но трябва:

— Ако това е цената, не съм в състояние да я платя. — Нещо в мен се нищи и къса. Да спомена едно име и да си реша проблема. Да, но зад името стои един човек, когото обичам. Когато се видим с дон Паскуале и двамата се смеем. Вариантът, който капитанът ми предлага е да заколя две усмивки. Не!

— Къде тръгна?

— Към вратата.

— Защо?

— Не е учтиво да изляза през прозореца.

Привиква ме с пръст да се доближа до бюрото му:

— Ако ми беше снесъл информацията, изхвърчаше по допирателната. За кога ти трябва характеристиката?

— Ако стане до края на седмицата, ще вляза в срока.

— Днес сме сряда. Ела в петък сутринта да си вземеш документа.

— От кого трябва да го получа?

— От този, който ще го изготви. Зам началник щаба.

— Значи, мога и да не идвам. Знам, че с характеристика, написана от него, няма да ме вземат и за кравар на село — промърморвам под нос.

— Много знаеш! — стрелва ме с поглед капитанът. — Ела в петък да си вземеш документа. Хайде, изчезвай, че се заприказвахме, пък аз имам работа!

Гледа ме вече леко свъсено. Военен, педант. Въпреки това ме обзема познатото чувство на лекота. Майорът ще сътвори за мен хвалебствена ода, няма къде да ходи. Не би му минало през ума да ми подлива вода. Щом така му е наредено.

Заставам на вратата. Сега трябва да поискам разрешение да изляза. Вместо стандартната военна фраза, от устата ми излиза:

— Благодаря! Има господ...

— Господ няма! Благодаря на баща си, че те е направил. И на майка си — че ти е дала живот. Изчезвай! — Смее се. Хубаво. Открито. Съвсем като нормален човек, а не като военен.

Военните нормални хора ли са? Явно, поне някои от тях — да! За моя радост, този военен педант също се оказва свестен човек. Лъв, та лъв! Расов! Как да не му благодариш...

Става малко чудо. Пускат ме отпуска за няколко часа. Мога да отида до близкия град. И какво от това? До толкова съм превъртял, че първо ми минава глуповатата мисъл да се откажа и да остана да решавам задачи. Но дон Паскуале също е изтеглил печелившо билетче и ме помъква, без да слуша аргументираните ми обяснения. То, аз и не се съпротивлявам кой знае колко. Щом попадам в компанията на Негова Светлост, просто е неучтиво да се правя на интересен.

... Град като... градче. Ако се изразя още по-неуважително, като голямо село. С доста кал. И едно, единствено свястно заведение в него. За визитата на което пък Наши Превъзходителства нямат достатъчно пари. Размотаваме се по главната улица и нещо си бърборим като папагалчета, когато от другия край на улицата се задава сватбена процесия. От добре информиран източник, лелка около четирийсетте, научаваме, че се омъжва местна знаменитост. Лекоатлетка, скачачка с цял поменик от олимпийски титли и звания. Знаменитост от мащаб, който не съответства на градчето. Мярвал съм снимката ѝ по вестници,

чел съм и някакви интервюта с нея. Меки, внимателни очи. Да видим на живо Величието...

... Не харесвам живота си такъв, какъвто тече през тези дни. Момичето в бяло явно възприема същия този свят по съвсем друг начин. Играе начело на подпийналата тайфа и е очевидно щастливо. Фигура наистина в шампионски стил. Здрава, стегната, чуплива. Усецам нещо като леко замайване и отклонявам поглед. Дон Паскуале ме сръчкава:

— Виж, бе, виж, каква пастървичка. Ох, да ми я даде господ за час в ръчичките, мамо-у-у...

— Дал я е вече на когото трябва. Смяташ ли, че онзи арабия с цветенцето на ревера би ти я пуснал, и то точно днес?...

— А, да не е луд! Ама това не пречи да си помечтая... Гледай бе, човек, гледай, оплакни очите! В поделението можеш да се радваш само на големия задник на лавкаджийката.

Не издържам и отново поглеждам към фигурата в бяло, която точно в този момент минава край нас. За момент мярвам лицето ѝ. Наистина топли, добри очи... Естествено, като очите на Света Екатерина. Превъртял съм. Дон Паскуале отново ме сръчкава:

— То, бива скромност, бива, ама твоята и на Марс я няма...

За последно поглеждам към отдалечаващата се изваяна фигура. Играе не само тялото му. Звънти и душата му. Това е неговият ден в бяло...

... И обикновен мой ден в сиво. Затова изръмжавам малко злобно на почитаемия дон:

— Ако искаш, вземи и моята порция зяпане. За мен, това е същество от друга планета. Просто не е реалност... — „Нищо, че гази същата кал като нас“ — последната фраза си я казвам на ум.

— Прав си... — съгласява се неочаквано и малко тъжно донът. — Ама аз съм по-добре от теб, щото все още мога поне да си помечтая, че съм на мястото на младоженеца...

Въпреки недвусмисленото предупреждение на капитана, същата вечер прескачам оградата. Не съм го правил от доста време. Вървя бавно край широките селски дворове. Хората още не са си легнали. Много от прозорците светят, чуват се гласове, смях. От оборите се донася пръхтене и мучене. Не знам как бих се чувствал, ако се върна

да живея на село, предполагам че скоро бих избягал, но нощната разходка по тихите улици ми доставя истинска, неподправена радост.

Стигам до къщата на Таня. Прозорецът на кухнята свети. Колебая се дали да извикам високо, или да вляза и да почукам на прозореца. Спирам се на втория вариант. Все пак съм малко нещо нелегален, не е хубаво да вдигам шум.

От тъмнината безшумно изскача някакво куче. Инстинктивно се дръпвам, но то така напористо върти опашка, скимти и се умилква, че се навеждам да го погая. Съпроводен от новия си приятел, отивам до прозореца на кухнята. Вътре е само бащата на Таня. Седнал е до печката и чете някаква книга. Почуквам леко по стъклото. Той вдига поглед и се ослушва. Почуквам втори път. Човекът става и отваря вратата. Присвива очи. Аз съм на тъмно, затова не може да ме познае.

— Добър вечер, търся Таня.

— Ами, търсете я. Но не тук.

— А можете ли да ми кажете къде мога да я намеря?

— Само Бог би трябвало да я знае къде е. Нали той всичко вижда...

Разговорът явно не потръгва.

— Преди време ми беше заела едни пари, може ли да ги оставя да ѝ ги предадете?

Човекът ме гледа известно време, а после неочаквано предлага:

— Всъщност, ако искате влезте и я изчакайте. Тъкмо ще пийнем по едно вино.

— Нямам много време, но... — В този момент усещам, че наистина ми се пие чаша вино. — Благодаря, поканата звучи добре.

Влизаме в кухнята. Бащата донася от съседната стая дамаджана и заплаква две не особено чисти чаши от мивката. Налива. Виното е с великолепен, рубинен цвят. Вади от хладилника блокче сланина и нарязва ситни резенчета. Действията му са бавни, отмерени.

— Наздраве! — Гласът му е мек и звучи малко глухо. Това не е добър глас за учител — трудно би надвикал устата детска сган.

— Наздраве! — Отпивам. Виното е добро не само на цвят...

— Как е службата? — пита, за да подкара разговора бащата на Таня.

— Службата е добра, но аз не се чувствам добре в нея. Не съм роден за военен. Даже и за малко — кой знае защо си признавам аз.

— Да бъдеш военен е призвание и който го няма, а му се наложи да облече униформа, не се чувства удобно в нея... — съчувствено ме поглежда бащата.

— Ще го преживея. Все пак ми остават само още няколко месеца.

— А оттам-нататък?

— Мисля да уча.

— Какво?

— Първата идея е да стана граждански летец. Отвътре ме дърпа към тази професия, но е много сложно да се класирам до нея. Ако не стане, вероятно ще следвам някаква хуманитарна дисциплина — история, философия, право...

— А Таня записа учителски институт... Само загуби две години. И сега стои като платноход в безветрие... — споделя тъжно човекът.

— Не се познаваме добре, за да кажа каквото и да е, но имам усещането, че Таня е много свестен човек. Може би е просто във временна криза, която ще преодолее? — казвам това, което наистина мисля.

— Станеш ли войнишко момиче, после трудно би си намерил друг път — тъжно констатира баща й. — Предполагам си чул и за майка й?...

— Бегъл намек от нейна приятелка. Маркира само, че има нещо не в ред, но какво точно, отказа да ми каже. А и аз не бях настойчив да питам. Но не се чувствай задължен да споделяш, ако не ти се говори...

— На село една такава тайна може да бъде само обществена. Ще дойде до ушите ти, така или иначе... — Става от масата и отива за нещо в тъмното антре. Връща се, сядя отново и бавно пали цигара. — Накратко, след като се оженихме и се роди Таня, майка й забягна с някакво цирково конферансие. Написа ми писмо, че било взрив от любов, нещо неустойимо. Когато видях неустойимия любовник, се хванах за главата — обикновено, кухо конте. Заболя ме здравата, но помислих, че може би трябва да изчакам неизбежното изтрезняване. След няколко месеца получих второ писмо, с разкаяние. В деня на погребението...

— Какво погребение?

— На другия ден, след като бе написала писмото, майката на Таня се самоуби. Преряза си вените. После се разбра, че докато кръвта

й изтичала, контето стояло в съседната стая и гледало телевизия. Казват, че при тия, които си режат вените, самоубийството често е зов за помощ: Отчаян съм, виж докъде стигнах, помогни! Антоанета ходеше по земята, но живееше в друг свят. Подозирам, че в нейните очи и аз съм бил нещо различно от това, което съм. Контето също. Тя имаше фантазия да доизмисля хората. — Отпива от чашата и замислено я държи с пръстите на двете си ръце.

— И как реагира селото на трагедията. Как се оформи клюката, митът? — питам съчувствено.

— По селски. Според местните стандарти, Антоанета беше направила няколко глупави, непростими грешки, почти грехове. Беше зарязала почтено семейство — заради циркаджия. Беше оставила дете на мъжки ръце — какво разбират мъжете от гледане на деца? И най-голямата недомислица — беше посегнала на живота си. Селянинът, по инстинкт не може да схване като нещо приемливо едно самоубийство. От друга страна, съчувствието на селските баби ми идва в повече. След толкова години, това съчувствие продължава да блика. Пък и Таня се държи предизвикателно. Не знам доколко я привлича позицията на селска проститутка, но нарочно парадира с това. Дразни показната селска почтеност.

— Не сте ли мислили за друг вариант? Поне да смените селото...

— В тази малка държава, дори да отидеш на другия ѝ край, клюката пак ще те застигне. Опакована като мистерия...

Замълчаваме. Няма и смисъл да се трупат повече думи по темата. Между нас се е породила взаимна симпатия, но тягостният разговор слага точка на желанието да говорим. Отпиваме от виното и мълчим. Тъкмо решавам, че трябва бързичко да доизпия чашата и да си тръгна, отвън се чуват стъпки. И два познати гласа. На Таня и Екатерина.

— О-хо, ето как двама мъже стават приятели. В компанията на цар Алкохол. Здравей, скъпи — целува ме Таня.

Екатерина гледа някъде встрани от мен. Но аз ставам и я целувам по бузата. Тя го приема като протоколна любезност. Двете сядат до масата, бащата на Таня им налива вино. Чукваме се. Таня отива до хладилника и вади някакъв, ухаещ на чесън салам.

Отпиваме от хубавото вино и си бърборим остроумни безсмислици. Екатерина все така отбягва погледа ми, дори когато си разменяме по някоя реплика. Таня ни оглежда с дискретна насмешка.

Приятно е. По едно време поглеждам часовника си. Поувлякъл съм се. По това време трябваше да съм от другата страна на оградата. Ставам.

— Съжалявам. Хубаво ми е, но трябва да бягам в родната казарма. Ако усетят отсъствието ми, могат да започнат да скърбят за мен — опитвам да се измъкна с шега от положението.

— Екатерина тъкмо се канеше да си тръгва. Ще я изпратиш, нали? — смее се Таня. Интересно ѝ е да гледа отстрани забавната, объркана любовна история, сериал от която тече пред очите ѝ.

— Ако Екатерина няма нищо против...

— Столичната кокона няма нищо против — подсмивва се Екатерина. — Нали така ме наричате зад гърба ми?

Вървим по глухите, вече успани селски улици и аз с неудоволствие си мисля, че пак ще трябва да напъхам ръце в джобовете на собствения си панталон. Вместо под пуловера на Екатерина, да речем. Когато една млада дама се държи по този начин с кавалера, той започва да мери дълбочината на джобовете си. От друга страна, така, както нямам претенции, че разбирам добре жените, надушвам, че нещо ме будалка. Но играе по много странен начин и ме обърква...

Все пак, по някое време намирам повод, вадя една от ръцете си от джоба и я поставям на раменете ѝ. Ръката стои доста нескоропосано на новото си място, а Екатерина просто не реагира. Целувам я по ухото, тя не се дърпа, но и не се обръща към мен. Мълчи.

Вървим си така, почти прегърнати, вървим, вървим... И стигаме до познатата бабина къща.

— Без да съм го правил, вече знам какво бих усетил, ако тръгна да прегръщам женската статуя в парка — признавам очевидното си поражение.

Екатерина се засмива със смях, познат от някаква тъмнина, внезапно се обръща към мен и впива устни в моите. Осъзнавам грешката си — ако статуята в парка имаше такива устни, по тъмните нощи често бих я посещавал. Обмислила го е и е поела дълбоко дъх — целувката е толкова продължителна, че по едно време започва да не ми достига въздух — свари ме неподготвен. А освен другото, между нас внезапно се появява един, познат за мен, втвърдил се... предмет. Отлепваме се един от друг и поемаме дълбоко дъх, смеейки се.

Опитвам отново да почувствам топлината на устните ѝ, но тя подпира носа ми с показалец.

— Искам да ти кажа нещо... — Очите ѝ блестят. Обичам женските очи, които отразяват по този начин светлината на звездите.

— Като всеки умник в моето положение, очаквам обещание — опитвам се да говоря сдържано. — Да те подсетя ли какво точно да ми кажеш?...

— Спи, лека нощ, мой мили принце! — прошепва в ухото ми тя, изкикотва се и потъва в двора. Движи се толкова тихо, че почти не чувам шума от стъпките ѝ. После спира някъде пред къщата.

Стоя на тротоара и се чувствам доста глупаво. В съзнанието ми изплува споменът за онази тъмна до черно нощ, когато Великият ми подари през прозореца едно момиче. После тази топла и усмихната братовчедка на дявола месеци ме е премятала и водила за носа... Все още не мога да поставя знака за равенство, толкова силно ми въздействат двете роли поотделно.

Екатерина е на няколко метра от мен, но не знам къде точно. Под лозницата е тъмно и аз едва различавам петното на фигурата ѝ. Не знам и какво да правя.

— Браво! Не артистка, а чудо... Не ти ли е неудобно да ми се подиграваш по този гаменски начин? — Това не са уж шеговити реплики. Яд ме е на нея. Още повече ме е яд на мен самия. В същото време усещам как кръвта пулсира на тласъци по цялото ми тяло.

От тъмнината дочувам глас, внимателен и топъл, без грам подигравка.

— След вратата има две стъпала. Внимавай да не се спънеш.

Някъде, на границата между нощта и утрото, когато селските петли започват да разпяват гласовете си, поемам към поделението. Вървя и спя. Дотолкова съм се отнесъл, че вместо да премина през оградата, минавам пред прозорчето на дежурния. В последния момент виждам неподвижната фигура и замръзвам. Но човекът дреме праведно, отметнал неудобно глава.

Понякога, нощем, когато и дядо Господ спи, по земята стават хубави, почти приказни чудесии... Подвластен на спомена за съществуването от друга планета, в което аха-аха да се влюбя усещам, че нещо край мен просто ще се промени. Благодарение на това същество,

на дядо Боже или на друга, добра сила. Знам — нещо се променя и то сега, веднага. И изживявам тръпката на една съвсем реална обич с момиче. С което е прегръщахме и награввахме като превъртели. Какво от това, че обстановката не съответства на магическото изживяване? Когато има вътрешен заряд, и стар селски креват, в охлузена селска къща също са подходящ декор за любовната алхимия...

XXIII. КОГАТО ЦУНАМИ ИЗТРЪГНЕ ИЗ КОРЕН ЕДНА МЕЧТА...

В петък изпращам документите. Започва голямото чакане. В средата на април ще се обадя на бащата на Валентин, за да го подсетя да протегне могъща служебна десница. А в края на месеца трябва да получа писмо-покана да се явя на изпит.

В средата на април се обаждам. Човекът се сеца за разговора във влака и обещава да направи каквото може. Обещава го по начин, който ми подсказва, че нищо няма да направи. Все пак чакам и се надявам. До десети май. Писмо-покана така и не идва. Отново се обаждам на добрия баща. Когато чува гласа ми, той смутлява нещо и затваря телефона. На другия ден получавам с препоръчано писмо, в плик с ведомствено лого диплома и характеристика. Пликът с характеристиката дори не е разпечатан.

Иде ми да крещя. Да строша нещо, да се сбия с някога. Да направя някаква дивотия. Вместо това отивам до щаба. Почуквам на вратата на командира. При него има двама офицери, но капитанът ми махва да вляза.

— Какво става? — пита съчувствено.

— Върнаха ми в служебен плик документите. А покана за явяване на изпит няма.

— Очакваше се. За да влезеш в този курс трябва да си на наш човек момче, а ти не си. Какво мислиш да правиш сега?

— Мисля да помоля за седмица отпуск. Ще отида да проверя на място дали няма да стане някое хубаво чудо.

— Нали знаеш, че си изразходвал отпуската си. Даже малко си открадна. Откъде да ти измисля една седмица? — гледа ме насмешливо капитанът.

— Полагат ми се десет дни за кандидатстване. Ще резнем от тях.

— Добре. Отиваш, виждаш че нищо не става. И изгърмяваш дни, които после ще ти трябва за университетски изпити. Мисли с главата си!

— Не разбирате ли, че ме боли сърцето, толкова ми се иска да летя... Майната му, в университета мога да кандидатствам и догодина. Сега искам да опитам до последно какво може да стане с летенето.

Другите двама офицери следят с интерес разговора ни. Единият предлага:

— Защо не кандидатстваш за военен летец? Ще ти дадем рамо.

— Командирът не разрешава. Не ставам за военен.

— Ами... — смее се офицерът. — Това, което не става за нищо друго, става за военен. От мен да го знаеш...

— Ваш, професионален фолклор. Не го разбирам. Аз съм в армията само за малко.

Докато си разменяме реплики, капитанът съобразява нещо. После ми нарежда.

— Отиди да си вземеш от твоя приятел книжката!

Тръгвам с нощния влак. Край мен се мяркат здрачните светлини на одрямани селца и градчета. В тях, нормалните мъже ходят на кръчма, гледат телевизия, пляскат пакостливите си дечурлига или вършат някакви други, безусловно полезни неща. И въобще не се терзаят от мечти за полет. Щастливи хора...

След прехвърляне от стая в стая, влизам в тази, в която ще получа окончателен отговор. Присъда! До бюрото, кръстосала впечатляващи бедра, стои трийсетгодишна жена със запомнящи се, пъстри, зелени очи. Обяснявам за не знам-кой път, че съм пратил документи, но не съм бил поканен на изпит. Вместо това документите са ми върнати. Тя ме пита за името, рови в някакъв класьор и ме информира, че документи от мое име не са получавани. Следователно, нямало е как да бъда поканен да се явя на изпит. Още се контролирам и говоря спокойно. Вадя плика с логото.

— Пликът е на вашето ведомство. А името върху него е моето. Как можяхте да ми върнете документите, след като не сте ги получили?

Гледа ме няколко секунди. Преценяващо. Цял живот ще помня тези зелени, леко изпъкнали очи.

— Имаш ли някакви връзки при нас? — Въпросът е зададен достатъчно твърдо и недвусмислено.

— Нямам. Но имам добра подготовка по математика. И съм здрав. Физически и психически, ако използвам един служебен жаргон. Ставам за граждански летец. Затова трябваше да ме допуснете до изпит.

— Последният ми отговор е, че не сме получили документите ти! Свободен си!

Е, това е вече много! Жена да те командва като ротен фелдфебел! Но, от друга страна наистина съм свободен. Даже да направя някаква магария. И я правя. Излизам от стаята и блъскам вратата така, че от тавана се поръсва мазилка.

Във филмите човек обикновено се разделя с мечтата си с красива тъга. Допускат се и сълзи в очите. А аз къртя мазилка от таван... Между изкуството и живота винаги е имало разминаване.

Ловя влака и се прибирам в поделението. Имам още отпуск, но за какво ми е? Една седмица ходя ни жив с живите, ни умрял с умрелите. Изглежда, в тия дни от мен се излъчва такава отровна енергия, че всички ме заобикалят. Обхванал ме е тих бяс. Една вечер краката ме завеждат в ябълковата градина. Отново хващам стеблото на едно дърво и се опитвам да го отскубна. От гърлото ми излиза хрип, какъвто не съм чувал досега. Дървото си остава с корени в земята.

Това, с воя и скубането на дървета май ми става навик...

Майната му! Животът не е свършил! Стига съм опитвал да скубя дървета! Все едно. Корените и на най-слабото издържат на здравите ми, селски ръце. Знам, че това е нескопосано успокоение, но след хрипа идва смехът. Ако чуя някого да се смее така, бих го посъветвал да отиде на доктор. Сега знам, че още не съм за лекуване.

Ако уважаваш наистина шанса, че си се родил, имаш най-добрия лекар. Животът.

Шамарът е особено болезнен, но...

Вървя бавно към залата. И отново виждам, че на небето има звезди. Усещам, че тихият полъх на вятъра е по-нежен и от най-нежните женски ръце. Знам, уверен съм, че животът е една магия. Понякога, тъжна, понякога весела, понякога глуповата, но — магия.

Когато цунами изтръгне из корен една твоя красива мечта, трябва да направиш нещо много просто. Да засадиш на нейното място друга.

Често си спомням за Екатерина. За двете ноци, прекарани с нея. Не е правена по калъп. Сдържана, малко завейана, особена. Често не можеш да разбереш какви мисли се роят в главата ѝ...

... На светло. На тъмно е нещо доста по-различно. Има хубав смях. Гласът ѝ става друг — мек, леко сипкав, топъл. Стараех се, доколкото мога, да я разсмивам. За да слушам смеха ѝ. И още нещо, доста привличащо. Колкото е сдържана на светло, толкова обича да се гали, когато ги няма досадните хора наоколо. Като малко коте е...

... Лежахме един до друг. Тя бе сложила глава на рамото ми, праметнала крак върху мен. Беше ми толкова приятно, че бях даже леко поизтръпнал. Вече бяхме успели да преминем онази граница на интимност, след която двамата започват да се дразнят един друг за няма нищо. И да си доказват, че жените...; а пък мъжете...

Тогава ѝ разказах за разговора между Бог и Адам. След като добрият Бог създал Ева. Този разговор се провел преди първите двама човеци да извършат най-великото и естествено прегрешение в историята. Та, Адам-наивникът, вероятно ударен от хормона, но несъзнаващ това, бил настроен доста лирично и благодарствено.

„Защо, о Господи, си създал Ева толкова красива?

— За да ѝ се радваш и да я приемеш.

— А защо, о Господи, си я създал толкова глупава?

— За да ти се радва и да те приеме...“

Честно да си кажа, не бях сигурен дали това което ѝ разказвам, е особено смешно. Но тя се смя. Много се смя. Много пъти се смя. Така, както си говорехме уж вече за нещо друго, току се сецаше и започваше да се смее. Приятно беше...

... Приятно беше. И сега е приятно да си спомням за тия минути. Макар че, ми е малко криво. Веднъж да се измъкна от този проклет кафез... Е, все някога и това ще стане. Даже, могат да бъдат сметнати приблизително и месеците. Но когато прекарваш дните си от другата страна на оградата, постепенно започваш да проумяваш, че Теорията на относителността все пак може да бъде разбрана лесно. Чрез подходяща илюстрация. Например — как тече времето от едната или от другата страна на една и съща ограда.

Разнообразие в малкото, скучно поделение. Авторотата има нов командир. Майор. Разказват, че главата му не можела да смеле, как да козирува на по-нисък чин като на началник. От първата среща не се долюбвали с командира. Ключката е достоверна, защото произлиза от неосъществения Карузо. Да му имам проблемите на този майор... Ами, да се поучи от белокосия. Той пък приема за нещо съвсем естествено да хока военни с по-висок чин. И това въобще не го притеснява. Един път ми се случи да присъствам на любопитен сеанс: Единственият подполковник в поделението стоеше на задни лапки на капитана. А думите на капитана бяха всичко друго, но не и ласкави...

Прибираме се от столовата. Майското слънце грее сериозно, почти лятно. Движим се в нещо като строй, без кепета на главите, със смъкнати токи на коланите. Представете си куче, което е водено само на къса каишка. Представете си същото куче, когато го пуснат на воля из парка. Такова едно разхвърляно, изтървано, доволно... Та и нашият строй е нещо такова. Вървим, бърборим си, весело ни е, докато...

... Докато иззад живия плет не изхвърча майорът. Той е възпитаник на кашижко училище, режимът във военно-въздушните сили е нещо непонятно за него. Но е зареден до краен предел с чувство за дълг. Гледа ни с показно-възмутени очи, след което започва яростна реч:

— Вижте се на какво приличате бе, гащници! Това вашето строй ли е? Защо сте гологлави бе, диванета с диванета?... Знаете ли как се носи униформа бе, мухъли вредни?! — Лови дон Паскуале за колана и показва. Стяга го така, че приятелят ми ококорва очи.

Превеждаме се набързо в ред. Майорът ни оглежда с критично око. Застава пред мен.

— Свали кепето! Каква е тази коса бе, боец? — Замисля се за момент и произнася безапелационна присъда: — Остригване! — Преминава към следващия. Констатира същият ужасяващ факт. Целият стар набор си е позволил да носи някаква растителност върху главите си. Анатема трижди! Всички за стригане!

В някои случаи на хората се случва това, което преживяват овцете.

Построява ни, преброява ни и така, стегнати в блок, следва бодрото: „Дай тон за песен! Хо-о-дом, марш!“

Всичко друго, но не и стригане! Ала майорът ни преброи. Не ни познава още, но няма как да се измъкна. Ако бройката не излезе, като стигнем при бръснаря, този който е избягал, ще му бъде силно мъчно...

Да, ама има много здраве!

Шмугвам се в живия плет и с полет на стрела влязвам в спалното помещение. За секунди се разбираме с дежурния. Няколко новобранци хукват на бегот към подредените храсти. В засада. Във време на движение става размяната. Човек излиза, друг заема мястото му. Да се радва на щастливи старини този, който се е сетил да направи живия плет...

Майорът върви начело на блока, набива крак, дава команди. Вдъхновен, бодър, щастлив. По едно време и войниците също започват да пеят вдъхновено и бодро. Пеят, пеят... Защо няма един фотограф да ги заснеме?! И да публикува художественото си произведение в голям формат, цветно, на първа страница на тиражен ежедневник...

Вече в чувствително по-спокойно темпо, едва-едва подтичвайки, се насочвам към двора на авторотата. Тук би трябвало да стане атракцията. Заставам до един от камионите и гледам с огромен интерес някаква гайка по каросерията. Ето, групата начело с майора навлиза с бодрата си песен. Боже, какви хубави бойци!

Команди „Стой!“, „Свободно“, „Извикайте бръснаря!“. Човекът брои и се усмихва доволен, всички са тук. Брои, но не вижда нещо съществено.

Ето, бръснарят излиза от помещението, протяга се, явно е дремел. Чува се тих кикот.

— Ефрейтор! Всички бойци с големи коси да бъдат остригани!

Бръснарят е шоумен по настройка. Сега ще каже нещо.

— Разрешете! Не знам как се стрижат яйца...

— Какви яйца бе! Започвай да...

Погледът, отначало неразбиращ, а после все по учуден, се плъзва по войнишкия блок. Следва команда: „Шапки долу!“ Втората тирада на майора е естествено яростна. На доста по-високи обороти. Крещи като моя бивш началник, а може би още по-неразбираемо. Да си покрещи, човекът... Действало разтоварващо...

След час, поделението вече си има новина № 1. Започват и коментарите.

След кратко творческо размотаване с цел обмен на мнения, се прибирам към залата. Пътят ми минава край сградата на щаба. На прозореца се показва командирът и ми махва с ръка да отида при него. Леко неприятно. Дали новината е стигнала до височайшите уши? Малко е рано, но не е изключено. Ако се проведе някакво елементарно разследване, ще ни изловят. И освен стригането, ще ни измислят още някаква радост. Но капитанът не изглежда да е в лошо настроение:

— Какво е станало в авторотата? — пита разсеяно.

— Съвсем нищо не знам! — отговарям с клиширана фраза.

— Я си помисли, вярно ли съвсем нищо не знаеш, или все пак познаваш нещичко? — гледа ме капитанът с весели очи.

— Е, ако позволите да споделя нещо така, неофициално...

— Сподели нещо неофициално — поощрява ме той.

Кой не би искал да сподели мисли с началника? В някои случаи това е даже ласкаещо. Обяснявам, че е станало нещо почти свръхестествено. Майорът спрял някаква група войници. Няколко от тях май били недоостригани. Подкарал групата към бръснаря, но някаква добра фея, приятелка на майора вероятно, направила така, че когато групата пристигнала в двора на авторотата, всички налични войници били в съвсем опрятен вид. Остригани, естествено.

— Фея, казваш? — осведомява се капитанът.

— Не смея да твърдя със сигурност, само предполагам. Какво друго да е?

Работата е там, че капитанът разреши на стария набор да си остави по малко растителност за самочувствие. Спазил е традицията, човекът. Това, от една страна. От другата — има колегиалното отношение на офицер към офицера. Корпоративен морал. Как да допусне някакви войници да се бъзикат с колегата? Но пък, има и трето — някакъв новопристигнал майор се опитва да се намести на килимчето му и да заповядва по уточнен вече въпрос. Нарушава се единоначалието. Капитанът не си дава килимчето, ако ще светът да се обърне. С либерални подходи генерал не се става! Значи, може да се предположи, че случаят ще се разгледа не с толкова строго, служебно око. Пък и какво толкова е станало?...

Капитанът ме гледа и се смее. Гледа ме в очите и се смее.

— Абе, тарикат, как изфабрикувахте номера?

— Не мога да твърдя със сигурност, че е действието се е развило точно така, но би могло да се предположи, че...

И му обяснявам принципа на подмяната. Който може да бъде реализиран успешно, ако в едно поделение има жив плет, да речем. Говоря сериозно, възможно най-сериозно. А капитанът се смее вече с глас.

— Будала човек, вързано куче го хапе — заключава той и все така смеейки се, затваря прозореца.

На другия ден има полети. Мъкна някакъв парашут, когато към мен с енергична походка се приближава майорът от авторотата.

— Ела тук!

Държа с две ръце парашута. Така няма нужда да вдигам ръка и да козирувам.

— Заповядайте!

— Вече знам, че ти си организирал онзи номер с подмяната! Капитанът ме натика на кучето в задника, ама помни, че и на теб няма да ти се размине току-така! Ще те смачкам като охлюв! Какво ми се хилиш?

— Не се хилия, а мисля, ведро усмихнат. Дали вместо модела на противопоставяне, да не приемем другия — на мирното съвместно съществуване? Между военни с различни звания. По-благороден е...

— Ще ти дам едно благородство, келеш с келеш...

— Редник от военно-въздушните сили!

— Келеш, редник от военно-въздушните сили. Ще ме запомниш ти мен!

Този диалог ми напомня друг, със същите изрази, с друг човек, също майор. Напомня ми и за други диалози, от архива... Но не мога да не призная — има усет към картинните сравнения, човекът. Когато каза, че ще ме смачка като охлюв, дочух скриптене.

— Вярвам Ви. Позицията Ви е доста по-добра от моята. Но, ако посегнете да ударите по мен, посягате на командира. А той не допуска някой да му бърка в супата. Защо не помислите все пак за приложението на принципа за мирното съвместно съществуване? Много е здравословен...

Майорът явно не е силен в социалното мислене и това, което предлагам, минава край ушите му. Гледа ме с обикновена, чиста човешка омраза и очаква да наведе очи. Не с този трик, вече разбрах,

че на поглед се издържа! Гледам го в очите с предан, сериозен поглед. Много предан и много сериозен. От тук-нататък трябва да мълча. От тук нататък мълчанието върши много по-добра работа от думите.

Майорът мята последна светкавица и изфучава нанякъде. Знам, че трябва да внимавам с него. Знам, че си спечелих един откровен неприятел. Но знам и нещо друго. Всеки човек има най-голяма нужда от приятелите и от... враговете си. Диалектика...

XXIV. ДВЕ КИБРИТЕНИ КУТИЙКИ

От сутринта ме сърби навсякъде. Ще се провеждат дневни полети, при които трябва да намеря начин да се приближа неспонтанно до капитана и да помоля за нещо. Нещото е десетдневка за явяване на изпити. От тази десетдневка бяха отрязани три дни по мое предложение. Остават седем, а ми трябва поне девет. Върти, сучи — девет!

Наскоро приземилият се изстребител, виейки с остър, метален звук, се намества на стоянката. От него, по стълбичката слиза капитанът. Лицето му е леко пребледняло. Според някаква медицинска статистика, пилотите губят по два-три килограма тегло на всеки час във въздуха. Явно е така. Офицерът разписва полетната книжка, подадена му услужливо от техника на самолета.

— Мене ли чакаш?

— Вас чакам.

— Отговаря се „Тъй вярно!“

— Тъй вярно, така се отговаря...

— Аз пък знам и за какво ме чакаш — подсмивва се капитанът. — А сега да те видя какви ще ги дъвчеш? Предупредих ли те да не режеш от десетте дни?

— Предупредихте ме. Но не съжалявам, че опитах да направя нещо. Съжалявам, че нищо не стана.

— И какво ще правим сега? — издевателства капитанът. — Седем дни ги имаш, твои са си...

— Трябват поне девет. И позволение да хвана нощния влак. Което си е живо нарушение. Така че — десет!

— ... И подходящ костюм за една вечеря в „Астория“, може би?...

Вътрешният глас ми говори, че ще даде десетарката. Но не мога да му отнема удоволствието да се поглуми с мен. Вдигам рамене.

— Това с „Астория“ е добра идея, но не знам дали ще ми стигне и половин офицерска заплата? Пък аз получавам реднишка. Така че,

нека се ограничим само с числото на мъдростта десет. — Въобще не знам десетката да е символ на мъдрост, измислям го ей така, в движение. Но, капитанът вероятно също не знае. Той е човек прагматик, надали се занимава с нумерология...

— Добре, имаш десет дни. Но, ако ми изкараш някакви-никакви оценки, после ще съжаляваш, че си идвал на пазарлък — завършва с недвусмислен глас. И се запътва към височинния дом. Има още една задача за деня, няма да се занимава само с мен...

Леко ми е притеснено. След провала с гражданската авиация ми останаха само две седмици за подготовка по литература и история. По литература не пипнах нищо, по история четох здраво, но за две седмици...

Темата по литература хвърля в отчаяние залата: „Точно това ли трябваше да се падне?!“ Ами, точно това се падна! Аз пък съм доволен. Заданието, формулирано по този начин, предполага есеистичен подход, а на мен това ми е силната страна. Интересно ми е. Пиша, драскам, пиша. После се сещам, че трябва да редактирам и да направя една годна за четене белова. А това ще ми отнеме време. Изписвам буквите със старанието на първолак. Измъквам се в последната възможна минута. Доволен, но неуверен. С надежда, но и със съмнение.

По история се пада последният въпрос от конспекта. По който не съм прочел и ред. Мамка му, не можеш да си избягаш от късмета! Ще изляза и рано сутринта ще отида в първата, попаднала пред очите ми кръчма. Ще си поръчам бутилка коняк и ще я изпия на гладно. Един път да се налея наистина. Стига само ми се е носила славата на пияница! Славата трябва да има покритие!

Не съм разочарован само аз. Няколко остригани лъвчета стават от банките, но квесторката им обяснява, че трябва да стоят поне два часа в залата. Иначе няма да им бъдат издадени служебни бележки, че са били на изпит.

Вариантът с ранното напиване отпада. Да видим, дали няма да изровим все пак нещо от, как беше?, бездънните гълбини на подсъзнанието... Макар че, за да изровиш нещо, преди това трябва нещо да е било заровено. Стоя, съзерцавам полета на гълбите над съседните покриви. И се сещам някакъв факт. Отбелязвам го на листа

и продължавам да гледам хвъркатите. След минута се сецям за още детайли. И за още... Да видим какво можем да сглобим? Явно, имало е нещо позаровено. Да продължим да копаем...

Губя представа за времето. Даже ми става интересно. Изказвам и малко спорни постановки, но пък нали има бонуси и за остроумие... Ако бъде схванато като остроумие... Този път съм предвидлив като таралеж. Написаното от мен, банално, спорно или оригинално, е четливо.

Вместо юнашко напиване, изгълтвам една бира. Горещо ми е. Имам доста време до влака. Разхождам се по улиците и оглеждам витрините, заслужаващите внимание женски фигури, облаците по небето. Боже, колко е хубава земята ти... Когато не е двор на казарма...

По едно време мярвам нещо познато. Екатерина. Върви под ръка с някакъв младок, подстриган по военному. Говорят си, смеят се. Качват се в тролея, преминават край мен и аз виждам, че зад стъклото продължават да си говорят и да се смеят. Кой знае защо, имам усещането, че и тя ме вижда... Най-вероятното обяснение е уязвеното ми самолюбие. Как може аз да не бъда забелязан?

Защо ли не мога да се накарам да се засмея? Може би просто защото няма с кого да си поговоря?... Докога ще ми се налага да се правя на благороден?! Бих могъл да кажа, че — какво толкова — две вечери в леглото не дават право на собственост, но...

Искам да имам свое момиче. Да го галя, да го мачкам, да го натискам, да го целувам. Да предизвиквам смеха му. Момиче, с което да скитосвам, да ходя на кино, за което да мога да кажа: „Това е моето момиче!“ По-рано ми звучаха превзето думите на Ницше: „В любовта човек трябва да бъде егоист. Съществува, което обича, трябва да бъде само негово!“ Прав е старият Ницше, или който го е казал. Искам да обичам! Искам да бъда обичан! Искам да бъда егоист! Искам...

Много искам... В казармата съм още, мамка му...

Релсите потракват равномерно, привечерното слънце ту се показва, ту се скрива зад крайпътните дървета. Когато влакът навлиза в гънките на планината, небесното светило решава, че е време за сън. В купето изведнъж притъмнява. От това се възползват единствените ми спътници — двойка в напреднал етап на подгриване. До този момент момчето само погалваше разсеяно ръката на момичето, която лежеше

върху бедрото му. Погалваше и бедрото, естествено, но така — благоприлично. Когато светилото се скрива, обстановката се променя. Вече се хапят и мачкат неприлично — казано изразително, по пенсионерски. Загърбил съм ги доколкото мога, но нямам тапи в ушите. Искам или не, дочувам насърчителното подсещане на момичето, че не е важно какво точно се целува, важното е да се прави с любов. Къдравата русокоса не остава само с подсещането и полага глава в скута на кавалера си.

Тия няма ли да се сетят, че и аз съм човек? Макар да има основателни съмнения, че войникът не е точно човек, точно по отношение на либидото, получовекът-войник има доста изострена реакция...

Излизам, помотавам се из коридора и скоро си намирам купе със самотна, дремеща баба. Поне докато спи, старицата няма да ми създава проблеми. Сядам срещу прозореца и го отварям широко. Струята започва да ме блъска по коравата глава. Ако имах нормална коса, вятърът би ми оформил прическа „а ла Уди Кълвача“. Ако имах нормална коса... То, има ли сега нещо нормално покрай мен?...

Бабата се свива заморничаво, но сънят не я пуска от обятията си. Трябва да затворя прозореца, защото иначе тя ще отвори очи. И уста. И ще започне да разпитва. А точно сега хич не ми се ще да ме анкетира!

Вкиснато ми е. И тия, разгонените, точно на мен ли се паднаха?... Добре, че не срещнах Екатерина преди изпитите... Може би, това е просто колега, с когото се разбира? И който не бърка в пазвата и под полата ѝ? Може би... Но, не е там същината! Трябва да си свърша докрай работата — да доизкарам казармата. Дотогава нямам право на влюбване. А само на секс. И то — от време-навреме, когато успея да си открадна. В края на краищата, край всяко поделение се навъртат разбрани войнишки момичета. Може би трябва да престана да се упражнявам в остроумие с Таня и да... Да, ама... Сексът би унищожил онази ефирна духовна субстанция, която прави приятелството ни така затрогващо. Сложно е. Като си помисля за гърдите ѝ, започвам да забравям за субстанцията... Не, с Таня няма да стане!

Опитвам да се самонавия в рационалността на тази постановка, но май не съм особено убедителен. А тия, разгонените, защо точно на мен се паднаха?...

На другия ден капитанът ме засича още сутринта:

— Какво стана? — пита с неочаквано пристрастие.

— Хайде да говорим, след като излязат резултатите — отговарям дипломатично.

— Ще ти пожелаая резултатите да бъдат добри. Защото имаш в аванс едно обещание. Не съм го забравил — подхвърля през рамо офицерът.

Военните не забравят един сорт обещания. И тоя не забравя. Ще направи остатъка от пребиваването ми в казармата също незабравим, ако не дай Боже съм се издънил.

След доста дни чакане, в което надеждата и съмнението се движат хванати за ръчичка, получавам право да се обадя до домашния телефон на сестра ми. От стаята на командира. Ако информацията е добра, екстра, но ако е блатна вода... ще ми се случат случки. Капитанът умее да се смее, но и да хапе. Не на ужким...

Сигнал, втори, трети. От другата страна чувам гласа на мъжа на сестра ми. Поздравяваме се. Поемам дълбоко дъх:

— Хайде, казвай, не ме върти на шиш...

Съобщава ми цифри. И двата изпита са взети... горе-долу. Литературата даже прилично. Което означава, че мога да бъда приет... евентуално. И то в специалност, от тия, които записах от немай-къде. В институт, чието име ще споменавам на скоропоговорка. Усещам, как за секунди се препотявам.

Капитанът стои до бюрото си и пише нещо. Въобще не се интересува от разговора. Не ми е хубаво. Хич не ми е хубаво. И се дразня от смеха на батко, идващ от другия край на жицата.

— Не ми се смей — моля го тихо. Макар че, смехът му не е подигравателен, а весел.

— Защо увесваш нос бе, глупчо? Резултатите ти не са високи, но клането на изпитите е велико. Повечето оценки са слаби. Направих си труда да поогледам. Много от тия, които са взели единия изпит, не са взели втория. Оценките ти не са високи, но високите оценки са малко. Шансовете ти са съвсем добри — чувам познатия глас. — Хайде, чакай съобщение, че си приет. Доскоро! — Пиукане, прашене. Слагам слушалката на вилката.

Честолюбив съм, знам го. Честолюбието е болест — и това го знам. И лъвовете боледуват. При предишното класиране, на изпита по литература бях ехе... А сега съм аха-аха... Ама съм аха-аха и по история. А предишния път бях ох. Пък човекът казва, че шансовете са добри. Нека му повярваме!

— Как е? — пита незаинтересовано капитанът.

— Казаха ми да чакам съобщение, че съм приет — отговарям дипломатично.

— А оценките ти са?... — следва още по-незаинтересован въпрос.

— Оценките ми са... — Казвам какви са.

Той се почесва по главата.

— С тия постижения тъкмо се измъкваш да не си изпълня обещанието. Ама едва ли ще те приемат... — Странно. В думите му няма закана, а само обикновено, човешко съчувствие.

Остава ми само да чакам.

Дните се точат бавно, монотонно, слепени един за друг. Лятната жега прави нетърпението още по-горещо.

Не ми се чака! Писна ми! Искам светът да се обърне към мен с добрата си страна! Аз искам. Ама светът си прави оглушка. И света ли да споменавам на майка?!

При едни дневни полети се счепкваме със сержанта. За пръв път явно. Скъсана е една от връзките, която крепи кислородния прибор към парашута. Той настоява, че парашутът може да се монтира и така. Аз не съм съгласен. Положението е деликатно. Намираме се в ремаркетото на старта и си съскаме тихо, за да не ни чуят околните. Работата е там, че самолетът скоро трябва да излети, а друг парашут няма. Трябва да се ходи до залата. Той е в правото си да ми заповяда и аз съм длъжен да се подчиня. Да, ама ако трябва, ще повиша глас! И ще го принудя да се съобрази с мен. Какъв е шансът пилотът да се катапултира точно при този полет? И то на голяма височина, когато би му дотрябвал кислородният прибор? — Малък, много малък. Но го има. Сержантът не е лош човек, но е слабохарактерен. Не иска да разбере, че има за задача да служи на един Бог — Богът на сигурността. Служейки на този Бог, той дава необходимото спокойствие на тези, които тръгват към небето с явния риск да им се

случи нещо. При всеки полет. С отказа да се съобрази със скъсаната връзка, той подпомага варианта да се счупи вазата...

Разбира се, това са абстрактни съждения и аз не се опитвам да го убедя с тези аргументи. Просто му изфучавам:

— Отивам с шофера до залата да взема друг парашут. Ако монтираш този, ще надам вой, да знаеш...

Вместваме се във времето. Но от този ден нататък, разговорите ни са сухи и строго служебни. Не споменаваме за случая на старта. Но и двамата го помним... Всеки вкопчен в своята истина. Сержантът би ме чукнал по носа, че ето на, полетът си мина нормално, нямаше значение как е бил вързан кислородният прибор. Но не смее да го каже — не иска да ме дърпа за опашката. Аз пък съм почти религиозен. И знам, че моят бог изисква безусловно подчинение, а не да разчитам на шанса. В едно обаче сме убедени и двамата — етапът на разказване на вицове е вече минало.

Друг, дребен инцидент. Отиваме до гарадока, малък квартал в края на селото, в което са построени военни жилища. Там живеят пилоти и технически специалисти. Там се намира и апартаментът на командира.

Трябва да натоварим някакви пакети. Няма за къде да бързаем. Размотаваме се и създаваме впечатление, че действаме. Тази служебна мимикрия да имитираш работа при положение, че едва си мърдаш пръста е болест, характерна за всички армии. За всички общности, в които насилието е поставено над убеждението.

Застанал съм в сянката на блока. И ставам неволен слушател на немного интересен разговор. Единият глас е на командира, а другият, очевидно на жена му. Без значение е какво говорят. Обикновен, съпружески, безсмислен спор. Прави ми впечатление друго. Този човек, който с лекота кара всички да му застават мирно и да се съобразяват с него, се оказва обикновен мъж под чехъл и бързо отстъпва. Ами, то си има разяснителна постановка по въпроса. В семейството на военния, цивилната му жена има един чин по-горе от този на мъжа си. По силата на някаква природна логика, неподчинена на формалните военни правила. Весела история...

След малко, от блока излизат капитанът и жена му. Не забелязвам командирът да е нещо ядосан или недоволен. Инцидентът не му е

направил травмиращо впечатление. Вървят и се смеят.

Оглеждам дискретно половинката му. Жена с чар. С характер. С финес и със самочувствие. Бих искал да се обзаведа с такава жена. Май, малко му завиждам...

Жена, която... не прилича на Света Екатерина. Нито на Екатерина. Почвам да изперквам... Тази казарма... Няма ли да свърши най-после?!...

Вече сме навлезли в етапа на двете кибритени кутийки. Знаете ли какъв е този етап? — Ами, вече можеш да си купиш два кибрита. Всяка клечка е един оставащ ден. Имаш удоволствието, всяка вечер да счупиш една клечка. Или да си запалиш цигарата с нея. Още един ден, от малкото които остават, вече измина!

Глупава работа! Остават ти по-малко от три месеца, но благодарение на клечките, тия месеци те мачкат и се влачат до безкрайност. Нито съм купил, нито ще си купя кибритени кутийки...

Дон Паскуале предлага нещо интересно. На пет-шест километра от летището имало бостан с дини. Бил се уговорил с пазача да си набавим от тази природна благодат срещу бутилка гроздова ракия. Съобразителният дон е намерил и ракията. Обичам дон Паскуале, той е наистина добър приятел. Но съчетанието „дон Паскуале и шише“ смътно ми напомня за неприятни изживявания...

Неделният ден е горещ и скучен. След обяда всичко живо се е изпокрило под сенките. Дон Паскуале ми звъни:

— Ела до работилницата. Тръгваме.

През есента, когато бяхме още в режим на демокрация, се засякохме една вечер, в една селска къща със сержант-атлет, висок почти метър и половина. Той сваляше Таня, тя му даде гръб и се заговори с мен. От тогава сержантът просто не ме обича. И непрекъснато го показва с държанието си. След веселият случай с новопристигналия майор, сержантът се почувства задължен да ме спре и да ми съобщи, че в негово лице имам личен неприятел. Майорът бил човек достоен, не може то така... Може и да е достоен човек? Може...

Та, този сержант е пряк шеф на дон Паскуале. И си носи последствията от това. Приятелят ми е дебела глава, което ме сродява с него. Освен това може да бъде забележително безочлив, което ту ме размива, ту ме сконфузва. Казано накратко, сержантът вече е омекнал

и въобще не се опитва да излезе наглава с дон Паскуале. Но има нещо, което леко ме притеснява. Въпросният сержант днес е дежурен. Ако усети отсъствието ни, може да строшим стъкленницата.

Отивам до работилницата. Е, това е мащабна организация. Взел съм си някаква раница, която я побере три дини, я не... А дон Паскуале е подготвил цял електрокар. На рогата е закрепил голям сандък. Сандък дини срещу бутилка ракия — кон за кокошка. Ще се чеше по главата той бостанджия...

... Вижда сандъка, но въобще не се почесва. А пита носим ли ракията. Отваря с треперещи ръце бутилката, отпива едра глътка и блажено обелва очи:

— Берете, момчета!

Напълваме сандъка. Дон Паскуале напъхва две огромни дини и в раницата. Взели сме я, празна ли да я връщаме?

Слънцето пече нетърпимо. Съблекли сме се голи до кръста. Кепето спарва главата, но опитай да го свалиш... Ще получиш слънчев тупаник за минути. Дон Паскуале кара електрокара и нещо ми обяснява. Аз дремя, но от добро възпитание, казвам от време на време „Така ли?“ или „Интересно...“

Маранята е затиснала земята. Храсти и дървета причудливо променят формите си, когато ги гледаш отдалеч, а после отблизо. Да, ама онази форма там не се променя, нито отдалеч, нито отблизо.

... Извън оградата, в царствена поза, величаво изпънат в границите на сто и петдесетте си сантиметра, стои сержантът на дон Паскуале. Чака ни. Нали е дежурен и трябва да бди за спазване на закон и устав.

Неприятно. Много неприятно... Сръчквам в слабините дон Паскуале — виж, не ми бърбори! Кракът му рязко се вдига от педала:

— Паднахме му в ръчичките — изпъшква донът.

— Чакай, не тръгвай — да помислим...

Има над какво да се мисли. Ако носехме по една раница дини, просто ги изсипваме и го заобикаляме. Сержантът да ходи да доказва, че... Но, електрокарът е веществен доказателство. Извън поделението. Кофти...

Всъщност, можем да опитаме един трик... Дон Паскуале ме разбира от половин дума и бодро подкарва возилото срещу сержанта. А той стои и ни чака да му отидем на крака, т.е. на гуми. В краката.

Вероятно, вече прави последни, мислени корекции на победоносната реч, която ще произнесе под засрамените ни, но възхитени погледи.

Не се получава точно така. Дон Паскуале спира електрокара на два метра пред него, скача и побягва, колкото му държат краката. Добре бяга...

И аз скачам. И аз побягвам. В противоположна посока. Но, нещо куцам. Сержантът изкрещява първите, дошли в главата му думи. Те не са извадени от текста на речта:

— Стойте бе, диванета...

В главата му сега трябва да тресне неприятна констатация: „Електрокарът е извън поделението. А за него отговарям аз. Трябва да хвана някое от диванетата, иначе става лошо... След кого да побягна? След този, който куца, естествено...“

Хваща се. И хуква след мен.

А аз все повече закъсвам. Едва-едва държа някакви си десетина метра аванс. Кракът здравата ме боли. На моменти се обръщам с разкривена физиономия — дано сержантът се е отказал да ме гони. Но, той си знае задълженията. Тича. Опитва с добро:

— Спри бе човек! Спри, че ще стрелям...

И той, и аз знаем, че няма да стреля. Ама така трябва да ми каже. Не само аз бера душа. И той едва диша. Дори и да извади пищова, от два метра не би уцелил слон.

Вече сме се отдалечили на около километър от електрокара. Достатъчно.

— Спри бе... Са-мо си у-тежняваш по-ложението... — изпуктява на пресекулки преследвачът ми. От гледани филми си спомням, че така пухтят парни локомотиви, когато влачат из нагорнище десетки вагони.

Спирам. И го изчаквам да ме приближи. След което му се усмихвам, без да обеля дума. Той също спира да си поеме дъх, за да може да започне да говори. Просто не знае, че миналата година имах прякор. Маратонецът. Не знае също, че кракът въобще не ме боли...

Побягвам, за да му покажа как може да се бяга. Даже в лятна жега. Завъртам един кръг край него. За да си направи някои изводи. След което хукам към поделението.

... Дините са разтоварени на надеждно, скрито място. Електрокарът е свързан към системата за зареждане. Даже пепелта пред вратата на гаража е замечена с клонче. Да няма предателски следи

от гумите. Отиваме да хапнем диня. В тази жега сочната сладост идва точно на място... Хапваме, но не ни е много сладко...

Прибирам се в залата. Тъкмо си лягам и телефонът звънва. Вдигам слушалката. Дежурният телефонист.

— Каква сте я свършили, бе? Сержантът току-що докладва на командира в къщи за някакви дини, за някакъв електрокар...

— А капитанът как реагира?

— Каза, че ще говорят утре сутринта и затвори.

Хлопвам слушалката и въздъхвам тежко, като преуморен вол. Ако беше с ума си, Великанът трябваше да си затрае. Когато са те преметнали, си правиш пас. Тарикат мъж не плаче! — Железен закон. Така, биейки по нас, бие и по себе си. Не е лесно да си имаш работа с приносител на диагнозата „Явно изявена умствена недостатъчност“... Утрешният ден май няма да е от приятните? Току-виж, вместо следване, ме очаква следствие. Неслучайно, в списъка на десетте най-категорични забрани е включена точката „Не кради!“ То, всъщност ние не сме крали. Извършихме бартер — ракия срещу дини. Абе, както и да го гледаш — кофти!

В понеделник сутрин се провежда общ строй. Събират се хората, застават мирно, пред тях изгрява командирът, прави бележки, дава указания. Проверява ако трябва, каквото трябва...

От радостно нетърпение, цяла нощ почти не спя. Когато се бръсна на сутринта, виждам в огледалото блестящи очи, а под тях — торбички. Не е хубаво да имаш торбички под очите на двайсет години. Не е хубаво, ама...

Един от майорите командва: „Равнис!“, „Мирно!“. Капитанът застава пред нас. Спокоен, леко усмихнат. Както винаги, започва с разни дребни въпроси. Изслушва, дава указания. В короната на дървото сто врабчета се карат, спорят, вдигат шум по някакъв много важен въпрос. Дали пък няма да ни се размине? „Може мамо, ама едва ли?...“ Врабче да бях, в короната на това приятно за обитаване дърво...

После чувам три фамилии — на сержанта, на дон Паскуале и моята. И заповед, да застанем пред строя. Следва нареждане — към сержанта:

— Разкажи какво стана вчера след обяд!

Сержантът се е подготвил. И започва гладко и някак... умилително. Как изпълнявал много съзнателно воинските си задължения на дежурен, когато му съобщили по телефона, че двама бойци — много неуставни според наблюденията му — били откраднали електрокар и се изнесли в неизвестна посока.

— Кой ти се обади? — пита капитанът.

— Съвсем не знам!

Ами да, предателствата често са анонимни... Или пък информация от единомишленик, който скромно е помолил да остане в сянка. То, на тия жеги...

— И ти какво направи?

— Отидох и ги изчаках пред източната страна на поделението — докладва, доволен от себе си сержантът.

— Къде точно ги изчака? — уточнява командирът.

— Ами, на равното, зад долчинката, за да имам видимост — радва се, че може да сподели съобразителността си сержантът.

— Кого остави да те замества като дежурен?

— Ами, то нямаше кой, ама аз мислех набързо...

Тих кикот, като морски бриз, прощумява из редиците. До тук Великанът има два съществени пропуска — фактически е напуснал поста си и е излязъл е извън поделението. Само за това ще отнесе бръснене на сухо. А, явно има и още гениални ходове...

— И какво направи после? — гледа го иронично капитанът.

Е, тук е деликатният момент... Как да обясниш, че двама войници са те изтъркаляли като зелка? Но сержантът се е подготвил и за този капан. Започва с още по-жален глас да обяснява как е тичал след онзи неуставен боец, който куцал...

... Ветрецьт вече не е нежен бриз, а сериозен вятър. Всички се смеят на глас...

... Който уж куцал, а после му се ухилил нахално и направо побягнал. Кой да го знае, че може толкова бързо да тича?...

... Това вече не е сериозен вятър, а ветрище... Хората се смеят, някои се държат за коремите. Само капитанът запазва почти сериозно изражение.

Сержантът най-после усеща, че нещата не вървят така, както на него му се иска. Последните му думи са почти стон. Той, уставният...

Капитанът го гледа съжалително:

— Будала човек вързано куче го хапе! — казва една от любимите си сентенции. — Впрегнали са те така, както новобранец не би се впрегнал. Десет дни в гарнизонния арест! А аз в това време ще мисля какво да правя с теб. Май, цивилните дрехи ще ти отиват повече от униформата... — завършва безапелационно. И разпуска строя.

Въобщо не ни разпитва. Уф! Това е добре. Но да се надяваме, че ще ни се размине, си е чиста наивност.

Тръгваме с моя сержант към залата. Мълчим. С влизането чуваме, че телефонът звъни. Сержантът вдига слушалката. Застава мирно. Вече знам и с кого говори.

— Бягай в щаба, чакат те...

Не само че не бягам, но дори и не бързам. Ала каквото и да правя, щабът е много близо до залата. Дон Паскуале е вече пред вратата на командира. Не изглежда никак свеж... Поемаме дълбоко дъх, почукваме и влизаме. Уставно искаме разрешение за оставане. Много уставно. Капитанът стои до прозореца, гърбом към нас. Нареща нещо на някого, а после се обръща:

— И сега какво ще правим? — пита делово. — Нали не сте се надявали, че ще ви се размине ей така?

На какво сме се надявали, си е наша работа. Няма да вземем да споделяме точно с него надеждите си...

— Въобщо не мислим, че ще ни се размине ей така — бодро се усмихва дон Паскуале. — Затова сме приготвили най-голямата диня за Вас... — Ей, ама наистина е много нахален. Но капитанът не се впечатлява от това:

— Дините ще закарате в столовата. Няма да ядете само вие! Най-голямата ще донесете тук — и аз съм човек. Но, нали трябва да имате с какво да запомните този бостански поход? С какво да го запомните, с какво?... — Чиста риторика. Вече ни е скроил шапката, но издевателства за собствено удоволствие. — Знаете ли, че пред входа на поделението трябва да се изкопае канал? — Сеца се той. — Край пътеката. Петдесет на петдесет сантиметра, не е дълбок. Дълъг стотина метра... Ама без трактори и тарикатлъци. На ръка!

Мамо-о-о! Там земята е на камък. Ако тръгнем да го рием на ръка, ще го копаем до Коледа... Не може да му се отрече на човека. Умее да ти отвинти главата с един шамар. Но го прави шармантно, с усмивка...

Чака ни велико копане! Няма разминаване! Май предпочитам десет дни арест... Ама кой те пита...

XXV. СЛЪНЦЕТО И ПУСТИНЯТА

Освободени сме от всички задължения. Можем да се отдадем изцяло на копаенето. Привилегировани, като младоженци през меден месец. Само че вместо страст към жена, трябва да обожествяваме кирка. И понеже сме под носа на дежурния, сме осенени с още едно благоволение — можем да копаем и през нощта. На хлад. Нещо като грижа за човека. Теоретически, войникът също бил човек... Има категорично условие — докато не изкопаем канала, да не се обременяваме с мисли за уволнение.

Яд ни е на капитана! Яд ни е, та се пукаме! Не можеш да го изтъркаляш, даже в най-смелите си мечти. А умее да събужда симпатия. Хем те е яд, хем...

Първата сутрин отиваме рано. Докато още не е напекло. И установяваме, че дълбочина от петдесет сантиметра се изкопава след двайсетина удара с кирката. Ако удряш така, че да ти се откачат бъбреците. След такъв удар пада малка шепичка пръст. За Коледа ли си мислех? — Много оптимистично съм бил настроен. До другата пролет, евентуално може и да свършим...

Отиваме под сянката на едно дърво и сядаме. Обявяваме час за размисъл. Да спазарим някой тракторист от селото? Липсва точно такава машина, а и номерът няма да мине. „Без трактори и тарикатлъци!“ Всъщност, втори вариант въобще не ни идва в главите. На обяд ядем без апетит.

Ясно е, че няма да ни оставят до Коледа. Но ще ни накарат да изчакаме една десетдневка, след като другите си тръгнат. Ден от тия, десетте, ще тежи за двайсет. Кофти живот...

Въобще, раздялата с поделението е предмет на много мечти. Как ще си тръгнеш, на кого какво ще кажеш, какъв маймунски номер ще сътвориш за последно... И лъвовете мечтаят понякога да правят маймунски номера.

Има един бленуван ритуал. Да излезеш през портала със задника напред. После да се обърнеш и да хвърлиш зад гърба си камък със

заклинанието, кракът ти повече да не стъпи тук! Хубаво заклинание...

Оставят ли ни десетина дни след другите, ще ни идва да хвърлим не камък, а канара...

Привечер отивам пак до портала. Говорим си с дежурния. Човекът изказва съболезнования. По начин, от който ме заболява още повече. Слънцето, нажежено до червено, се готви да се пъкне между няколко светлоохрени, пухени облачета. На това слънце вода не му ли се допива? Защото на мен ми се пие. Влизам в къщичката и си наливам чаша прохлада от чешмата в ъгъла.

... Чакай, чакай... Чешма в стаята, наклон надолу... По този склон върви пътеката, край която трябва да изгризем канала. Звъня на дон Паскуале!

— Идвай!

Идва. И ме гледа въпросително, с надежда.

— При теб трябва да има маркуч...

Плясва се по челото. Ей такива хора обичам. Дето вдяват от половин дума. До полунощ стоим пред портала и се занимаваме с хидромелиорация. После приспиваме няколко часа. Рано на другата сутрин идваме с кирките.

Това е друго нещо... Така могат да се изкопаят и по двайсет метра на ден. Значи, за пет дни можем да свършим. Което не би било особено умно. След кратко съвещание, вземаме стратегическо решение — ще копаем по четири-пет метра, а около петнайстия ден даваме на форсаж.

Закусваме с апетит. И лягаме да подремнем. Предиобедният сън бил много полезен. Особено за лъвовете.

На четвъртия ден дон Паскуале ме осведомява, че ми е приготвил приятна изненада. Аз съм „за“ приятните изненади. Още повече, че не изобилстват в казармата. Опитвам се да разбера за какво става въпрос, но той се прави на интересен. И кой-знае защо, в три следобед, в най-голямата жега, ме изкарва да копаем. Не го разбирам, но... Не, че копаем, ама се мотаем около рова. По някое време долу, при гарата притропва пътническият влак. Пътуват си хората. А ние клечим тук доволни от съобразителността си, че ще копаем така, а не иначе. Мизерна радост...

По пътеката се задават две нежности в пъстри, летни рокли. Приближават ни, едната от тях махва приветливо с ръка и тръгва към дон Паскуале. Целуват се. Другата стои отстрани и леко объркано се усмихва. Донът ни сръчкава:

— Запознайте се де, какво се ослушвате!

— Бистра.

— Владимир.

Донът ме придърпва настрана:

— Правиш какво правиш, да е набързо. Трябва да си тръгнат с влак, който е след час и малко. — Не губи повече време в обяснения. Хваща дамата си през кръста и я повежда към близките складове. В тях има местенца, които стават и за... интимни контакти. Не, че са удобни, но това предлага заведението. Войнишка работа...

Бистра е слаба, но жилава. С малко, фино лице и очи маслинки, които блестят привличащо. Не е красива, но има излъчване. Изглежда малко притеснена. Как да ѝ кажеш: „Хайде да отидем оттатък и да се изчукаме“? От друга страна, щом е дошла до тук, може би има едно на ум? Въпросът е как да подхожда — без да я засегна, но и без да губя евентуалния шанс...

Щастлив човек съм! Миналото лято Великият ми доведе Екатерина, сега дон Паскуале ми поднася друг десерт на табличка. Наистина, Бистра не е от класата на Екатерина, но... Да беше поне тъмно. На тъмно можеш да икономисаш част от протокола по сближаването.

— Ела да седнем под оная сянка — предлагам.

— Ами добре — съгласява се Бистра. Не е от войнишкия контингент, свита е.

Сядаме под сянката. Сега трябва да намеря тема за разговор. Но да не се увличам в приказки...

— Приятелки ли сте с момичето на дон Паскуале?

— Да, може да се каже първи приятелки. Споделяме си това-онова... — усмихва се тя.

— Ще сподели ли с теб какво ѝ се е случило в складовете отсреща? — гледам я в очите.

Тя се засмива предизвикателно:

— Защо пък да не сподели...

— А искаш ли и ти да имаш какво да споделиш с нея? За днешния ден...

Поглежда ме бегло и малко забавя отговора си:

— Ами, добре...

— Изчакай ме там — показвам ѝ с ръка. — Ще отида да се избърсна и да мина през водата.

— Ами, добре...

Добре, щом е „Ами добре“. Дон Паскуале трябваше да ме предупреди за какво става въпрос. Мога ли да прегърна момичето такъв, брадясал и потен? Побягвам към басейна, преплувам го от единия край до другия, както съм с дрехите. Приключихме с къпането. Влизам в залата, вземам самообръсначката и отивам до тоалетната. Някой пак е счупил огледалото. Ще трябва да се бърсна опипом. Щом трябва... Крем, няма крем, ще минем без крем. Май си направих ранички, беше добре да има малко крем... Преобличам се бързо. Виждам върху дланите си петънца от кръв.

Изхлузвам се през храстите. Бистра стои в сянката на сградата. Махвам ѝ с ръка да дойде към мен. Когато ме доближава, ме оглежда и се усмихва някак особено, но добро. Обяснявам и с жест, че се влиза ето през този разбит прозорец. Вътре е приятно прохладно. Мирише на изкуствен тор и жито. Това предлага заведението...

Прегръщам я през раменете и започвам да я целувам по врата, по очите... Не знам защо, но никога не започвам с целувка по устните. Тя потръпва в ръцете ми. Живее от другата страна на оградата, но не е от отворените. Насъбрала е енергия за ласки. Тялото ѝ реагира с готовност на моето. Господи, ще ти поблагодаря, но после... Сега имам работа...

Отново установявам, че въздържанието си има и добра страна. В редките случаи, когато имаш в ръцете си момиче, усещаш истинска, стопроцентова вибрация. С цялото си тяло и аурата покрай него. Бистра не е от обиграните, но трепти. Из главата ми се върти някакво недооформено сравнение с музикален инструмент, може би със стенеща виола. Виолистът, разбира се съм аз... Но сравнението така си остава недооформено. Нямам кога да се занимавам с музикално-поетични алегии...

... Лежим върху някакви чували. Тя ме гледа и се усмихва.

— Какво присмехулстваш?

Мълчаливо вади от чантичката си огледалце и ми го подава. В полуздрача виждам лицето си доста неясно. Ставам и отивам до прозореца. Оглеждам се.

Мамо-о-о... Какъв съм, клан-клан-недоклан... Нарязал съм си физиономията поне на двайсет места. И меко казано, не съм особено привлекателен. Кръвта вече се е съсирила, но...

Връщам се при Бистра. Лягам до нея и я прегръщам през раменете:

— Добра душа си ти... И дари с любов бедното си, недозаклано другарче...

Тя се смее:

— Така споменът ще остане за по-дълго време. Ще има какво интересно да споделя с приятелката си... — Ослушва се, залепила глава на гърдите ми: — Как тропа само... Страшно сърце имаш...

— И обичам да се фукам с него. Току намирам повод да си го похваля. Но ти си първата, която ми направи комплимент предварително. Добро попадение! Погъделичка суетата ми по много приятен начин...

— Значи си малко суетен?...

— Не знам дали е само малко? Даже имам подредба на степените си на суетност.

— Да чуем...

— Когато ми кажат, че съм умен, ми става приятно. Леко, суетно-приятно. Но си помня и магариите. Така че, се радвам колко съм умен, но с едно на ум. Когато ми кажат, че съм красив, също ми става суетно-приятно. Но с още по-голяма доза резерв. Защото знам, че не съм хубавец. Когато ми кажат, че съм велик чукач — и това ми се е случвало да чуя — пак усещам приятната суета. С още по-голяма доза резервираност. Как можеш да бъдеш велик в нещо, след като зависиш от най-ленивия и своенравен орган?... Виж, когато ми кажат, че имам сърце на атлет, наистина и непристорено съм доволен. Сърцето ми, милото, блъска ден и нощ. Всяка секунда. Отговорно и без да се пазари. Обичам си го без всякакви резерви. Без да искаш, ми направи най-приятния комплимент.

Лежим стгшени един в друг и просто ни е хубаво. Колебая се дали още веднъж да не прегърна настойчиво Бистра, но май е изминал

вече повече от час? Очаквам всеки момент да чуя подсвиркването на дон Паскуале.

— Защо нямаш приятел? — стресвам я с внезапен въпрос.

— Откъде знаеш, че нямам? — тихо отвръща тя, без да отлепва глава от гърдите ми.

— От начина, по който ми реагира преди малко. Едно момиче, което прави често приятното упражнение, трепти по доста по-различен начин — отвръщам спокойно.

— Много разбираш от реакции... — Не се сърди, просто връща топката по тревата.

— Много не разбирам. И нямам претенции за висока квалификация. Но имам малко опит...

— Ами, нямам — изплюва камъчето Бистра. — Имаше един, който кара камион. И мечтае да стане бакалин. Беше най-подходящата партия, опитах, но е без аромат и вкус. Известно време се насилвах, но не се получи.

— Смени обстановката.

— И това опитах. Две години поред кандидатствам, но се издънвам на приемните изпити.

— И сега? — Питам, но вече съжалявам. Прекалено се задълбочих. Може би не ѝ е приятно да споделя неудачите си...

— Сега имам светла перспектива. Ще ставам сладкарка — без грам емоция ме информира тя.

Отвън се чува бодрото подсвиркване на дон Паскуале. Тъкмо навреме. Пооправяме се и излизаме. Слънцето прерязва с нетърпима светлина очите ни.

Донът е седнал с момичето си под сянката до склада. Махва ми да отидем при тях, но Бистра ме лови за ръката:

— Чакай... да ти кажа нещо... — пак е малко притеснена, но се усмихва.

Иска ми се да ѝ икономисам изричането на някои трудни за произнасяне признания.

— Виж, ако искаш да ме похвалиш, изчакай. Да ти кажа аз две хубави думи! Наистина ми беше много приятно. И не помислих, че си едnodневка. Разбирам, че понякога се налага сближаването да стане по-бързо. Просто защото хората не разполагат с достатъчно време. Бъди по-смела, не се притеснявай! И на мен ми беше малко трудно в

началото, видя го... — Привличам я към себе си, целувам я по очите. Усещам солен привкус... — Ей, ей, не така, тръпката ни е дадена за радост, не за плач... — Тя се притиска към мен:

— Никога не съм допускала, че... Благодаря ти! — Казва го искрено, усещам, че и моето гърло се свива. — Няма да ти напъхвам насила в ръцете листче с адрес... Виж, знам, че ще прозвучи не на място, но... Ако искаш, можем и да се... оженим... Извинявай, говоря глупости. — Притиска още по-силно глава в рамото ми, вади опипом кърпичка от чантичката и без да ме гледа, избърсва очите и носа си. Чак тогава повдига поглед и опитва да се усмихне. — Извинявай, знам, че е глупост! Сама ти се напъхах в ръцете, пък сега искам да... Просто излезе из устата ми преди да успея да се спра. Нали не ми се сърдиш? Ние, жените, като клъвнем и току заговорим за женитба...

Притискам я към себе си, но мълча. Не смея да говоря, защото... Смешно е, но дали и в моите очи няма сълзи? Тя се опитва да се отлепи от мен, но аз не я пускам. С разсъдъка си го разбирам. Бил съм зажаднял за женска ласка, тя — за мъжка. И двамата сме били притеснени един от друг, но нещата потръгнаха и затова беше този изблик. Стоим още малко прегърнати. Дишането ни става равно. Можем да се разлепим.

... Слизаме по пътеката да изпратим момичетата до гарата. Влакът е след десетина минути. Затова дон Паскуале се разсвирка. И то точно навреме, за да успеем да си кажем по две нормални думи преди да се разделим. Има усет към организацията, човекът. След казармата сигурно ще стане отговорен лъв в някакъв прайд.

Не трябва да слизаме до самата гара, защото може да ни види вражеско око. Целуваме се с Бистра. По бузите. Тя ме поглежда и едва доловимо прошепва:

— Извинявай за глупостите, които...

— Това са едни от най-милите думи, които съм чувал. — Вече съм се взел в ръце. Искане ми се да й кажа още нещо, но успявам да замълча. Обръщам се и тръгвам бавно нагоре по пътеката. След малко ме застигат забързани стъпки.

— Бистра е свястно момиче. Ако решиш нещо и ти дотрябва адресът ѝ, кажи — споделя донът.

— Усетих, че е свястно момиче. Сюрпризът се получи. Ако трябва, ще ти кажа...

Влизаме в поделението. Разделяме се да придремем под различни сенки. Вечерта, когато слънцето се скрива, отиваме да полеем земята за утрешното свещенодействие с кирките. Дон Паскуале държи маркуча и си подсвирква. Тихо и малко поотнесено. Не се опитваме да си бърборим, няма за какво...

На сутринта заварваме капитана до изкопа. Гледа, рови с върха на обувката меката пръст, усмихва се по неговия си начин:

— Браво бе, дяволи! Така копаенето е радост, нали?

— Искате ли да се порадвате с кирката? Тъкмо ще се обзаведете и със званието „Дявол“ — предлагам с готовност.

— Не, не искам. Моят живот си има други радости. До края на седмицата да сте свършили. От понеделник ви чака друга радост — бране на царевица.

— Не се ли събира прекалено много радост за двамата нехранимайковци? — подпитва малко тъжно дон Паскуале.

— Кой е казал, че сте нехранимайковци? — гледа го учудено командирът. — Утре, може би ще се гордея с вас?

— Утре може би ще се гордеете, ама днес ни изцеждате водата. Нали това ни беше работата до края на службата? — мърморя. — Проявихме съобразителност, а сега, вместо облекчение — кукуруз.

— Точно така. Кукуруз! — потвърждава капитанът и тръгва към щаба.

Хващаме се на яка работа и за два дни свършваме. Така ни остават два дни за почивка преди понеделника.

Първият ден навлизаме в царевицата. Берем и хвърляме на купове кочаните със златисто зърно. Вечерта се прибираме около двайсетина минути, докато стигнем до началото на блока. На втория ден се прибираме над половин час. И така, с всеки ден навлизаме все по-навътре. И губим все повече време за връщане. По едно време ме обхваща съмнение: Че по земята няма морета, няма океани, няма планини, няма пустини. Цялото земно кълбо е засято с царевица. Царевица без начало и без край. Някъде далеч пред нас, вероятно на другия край на света, се чува буботенето на комбайн. И той горкият, бере царевица. Но нормата му е доста по-голяма от нашата.

Вечер се прибирам и си вземам душ. Кожата ме сърби от раничките, направени от острите листа. Въпреки сърбежа, бързо заспивам. И сънувам царевична безкрайност...

Тази вечер ще се прибера и си лягам. Нямам сили даже за един душ. Едва влача крака. Когато минавам край щаба, отвътре се показва Карузо.

— Имаш телеграма. При командира е. Каза, щом се прибереш, да му се обадиш.

Нещо ми трепва отвътре. Уж съм уморен, ама... Потропвам и връхлитам в стаята на капитана. Той пак пише нещо.

— Имало телеграма за мен... — Ама съм госпожица, виж как ми изтъня гласът...

— Има телеграма. Но, за получаването на такава телеграма се идва с кутия шоколадови бонбони.

— Бонбони има само в селото.

— Ще се обадя на дежурния да те пусне — и продължава да пише.

Отивам до залата, грабвам парите и слизам до селската бакалия. Краката ми едва докосват земята. Купувам три кутии шоколадови бонбони и две бутилки коняк. Прибирам се и отивам в щаба. След кратък размисъл, оставям бутилките до врата и влизам с бонбоните. Разпечатвам една кутия. Капитанът поглежда кафявите таралежчета:

— Тия бонбони са много сухи...

Внасям бутилка.

— Ами, да ги навлажним.

Капитанът става от бюрото си, вади от някакъв шкаф две чаши и ми ги подава, заедно с телеграмата.

Наливам златистата течност и му поднасям чашата. Доживях да пия коняк в щаба. И то с най-големия противник на пиенето. Не знам как ще го разберете, но се чувствам вече в друга кожа. Забравил съм за черното отчаяние на зимните месеци, за това, че често ме е било яд на този рано обелял военен. В този момент осъзнавам, че всъщност съм имал късмет да попадна на белокосия, който, макар да има принципи, често несъвместими с моите, е запазил в себе си една хубава, обикновена човещина. Осъзнавам, че всъщност той никога не е играл срещу мен.

— Честито! — казва простичко капитанът. — Дано тоя път се окаже твоят път.

— Благодаря! Дай Боже мамо, ама едва ли? — промърморвам с благодарност.

Капитанът отпива малка глътка и ме гледа въпросително:

— Какво беше това „Дай Боже, ама едва ли?“

— От някакъв виц е. Вече съм забравил за какво се говореше. Но лисицата го е казала на Малкия принц още по-ясно „Човек никога не е добре там, където е!“

— Не може да го е казала лисицата, щом става въпрос за човек. Доколкото си спомням, на нея принадлежаха думите: „Нищо на тоя свят не е свършено!“ — споделя замислено капитанът. — Когато ставаше въпрос за кокошките по другите планети...

— Думите са на Егзюпери...

— Така или иначе, често прибягваме до чужди думи. За защита на собствена позиция.

— Човек е егоист по природа. Иска все да е все неговата. — Помислям малко и добавям: — А има една категория хора, които са максимални егоисти...

Капитанът се смее:

— И това, естествено са военните?...

— Военните, политиците... Искате да приберете цялото слънце за себе си.

— Инстинкт — пояснява той. — Всеки амбициозен човек иска да прибере цялото слънце за себе си. Макар да знае, че това е непостижима задача.

— Късметът ви е, че е непостижима...

— Защо пък късмет? — подсмивва се капитанът. Имам усещането, че се досеща горе-долу какво ще му отговоря.

— „Който иска цялото слънце за себе си, получава пустиня!“ Персийска мъдрост.

— А ти не си ли амбициозен? — поглежда ме изпитателно. — Не посягаш ли към слънцето?

— Никой не може да мине без слънцето. Но трябва да знае колко да иска от него.

Говорим си още, докато доизпием златистата течност от чашите. После капитанът ме подсеца, че не си е дописал домашните. Ставам.

За пръв път, откакто съм в казармата, това, че искам разрешение за излизане не ме дразни. Даже го схващам като някакъв ритуал между съмишленици.

Всъщност, военните би трябвало да са съмишленици по идея. А идеята е да избиват съмишлениците-военни, наречени противник. Странна порода са това, военните... И философията им е странна. Не мога да ги разбера. Но не е и необходимо. Аз бях военен само за малко. И с радост ще си тръгна...

Оставям бутилките в спалното помещение и слизам до селото. Искане ми се да се видя с Таня и баща ѝ.

Има и такива дни. И такива вечери, при които се сбъдват скромните желания даже на каръците.

Двамата вечерят в кухнята. Кучето ме съпровожда до входната врата на къщата и предано ми върти опашка. Почуквам на стъклото. Отвътре чувам гласа на Таня:

— Не тропай, а нахълтвай.

Влизам.

— А, ти ли си? — усмихва ми се тя. Става, целува ме по бузата. Баща ѝ ми подава ръка. — Вечерял ли си?

— Хубав въпрос. Не съм. Но искам първо да се похваля. — Вадя кутия с бонбони от найлоновия плик и я разпечатвам. — Приет съм да следвам.

— Честито! Каква специалност? — пита бащата.

— История. В столичното университетско. Да се спускаш от гордост! — показно надувам мускули. Истината е, че наистина се гордея с това. Кой не е податлив на суетата, та и аз да не съм?...

Следват неизбежните, шеговити похвали. Бърборим си. Отначало нещо за Хемингуей и Фицджералд, аз демонстрирам колко много знам за Лорка. От там се отскачаме по асоциации за какво ли не. Обичам тези хора, хубаво ми е с тях...

Към среднощ си тръгвам. Таня излиза да ме изпрати. До нас застава и кучето.

— Имам нещо за теб — поглежда ме тя. — Екатерина ще си дойде за два дни в края на седмицата.

— Хубава новина — отговарям равно аз. — Ще се видим с Екатерина.

— Има и още нещо — поглежда ме внимателно Таня.

— Разбрах. От начина, по който ми каза първата фраза — все така равно отговарям аз. — Можеш да говориш без да се притесняваш, че ще припадна. Да не се е омъжила?

— Не се е омъжила — засмива се Таня. — Но е... бременна.

— Вероятно не от мен — опитвам се да го избия на шега. Но усещам леко студена тръпка. — Не трябваше ли омъжването да предшества забременяването?

— Желателно, но не задължително. Освен в ограничените общества. Сложното при Екатерина е друго...

— Неизвестен дететворец? — подпитвам.

— Как можеш да ги измисляш тия думи? — засмива се Таня. — Известен, съвсем известен. И не бяга от бъдещи бащински ангажименти. Проблемът е друг...

— При такова съчетание на звездите, проблем просто не трябва да има! Музика, сватба, аху-иху, ядене-пиене, повръщане след пиенето, повръщане и като естествен ефект при нормална бременност и така нататък. До появяването на младенеца на бял свят — оптимистично нареждам аз. — После идва ред на приятната досада от циците, които текаат та текаат. Когато трябва и когато...

— Престани да се подиграваш! Екатерина не го иска! — изсъсква Таня.

И тая, като оная. Екатерина, като Бистра. Това май е типов, женски проблем?...

— Как да го разбирам? Иска да спи с него, не иска да се омъжва за него... Често, след едното следва другото. Трябвало е да бъде подготвена и за този случай. В края на краищата, има и аборт...

— Ако мислиш да разговаряш по този начин и с нея, по-добре не се срещайте — пак изсъсква Таня. — Достатъчно ѝ е вгорчен животът и без такива поучения. На края на петия месец е — за аборт не бива да се мисли! — Замълчава, после ме поглежда: — Може да ти прозвучи малко литературно... Това между вас истинско ли беше?

Труден въпрос... Много труден! Освен това, Таня се изрази много точно. Не: „Истинско ли е?“, а „Истинско ли беше?“. Било, каквото било. Целувам я по бузата и тръгвам. С гърба си усещам замисления ѝ, преценяващ поглед.

XXVI. ОБЩИ ОСТАВАТ САМО ЗВЕЗДИТЕ

Рано сутринта ми звънва лично командирът. Чест велика.

— Ела в щаба.

Тръгвам веднага. Снощи, покрай отвлечения разговор за приказната лисица, слънцето и пустинята, не стана въпрос за задействане на процедурата по уволнението. Сигурно сега ще поговорим точно за това. Приятна тема... Много приятна!

Влизам, козирувам. Той пак нещо пише. Добре не тръгнах да ставам военен летец. Тия много пишат...

— Искаш ли да направиш два-три водни скока? Мисли бързо! — делово ме поглежда белокосият.

Дали искам? — Искам разбира се... Но, също така много ми се иска да се отърва от униформата. Всъщност, вече няма за къде толкова да бързам. А ако се изнеса до края на седмицата в крайморското летище, тъкмо ще се засека при връщането с Екатерина.

— Добре, искам. Ще отида.

— Не се отговаря „Добре, искам“, а „Тъй вярно!“ — промърморва капитанът. — Не можа да научиш и на най-елементарни неща...

— Тъй вярно, не можах — решавам да го зарадвам с необходимата фраза. — Кога ми е влакът?

— Няма да пътуваш с влак. След около час ще кацне самолет, който ще натовари някои неща от тук. Отиди при твоя приятел да ти оформи документите — нарежда и вдига телефона.

Отивам при зам началник щаба. Искам разрешение за оставане по закон Божи и правила военни. Колко е приятно да козируваш, като знаеш, че ти е почти за последно... Той попълва мълчаливо някакъв лист и го оставя на края на бюрото. Посочва ми го с поглед „Взимай!“ и започва да пише нещо друго.

Щом не иска да говори, няма да го карам насила. Излизам без да искам разрешение.

В самолета попадам на самия Александър Велики. Прегръщаме се, но не мога да сдържа една реплика:

— Чу се, че не си налитал на скачане. Накъде си се упътил?

Великият се подсмивва.

— Вече разсъждавам като военен. Не налитам на скачане, ама по шест скока на година все пак правя. Плащат ми ги...

Сядаме на последните седалки. Не можем да се наговорим. Хем ни е приятно, хем... Работата е там, че здравата друса. Самолетът е витлов и термичните потоци го подхвърлят много непочтително. Все пак ми е хубаво. Отдавна не съм поглеждал земята отвисоко и току залепвам нос до илюминатора. От три хиляди метра земният релеф позагубва контрастите си. Все едно, че летиш над огромен макет от папие-маше.

Освен Велик, Александър е и лукав. Споделя свежа клюка. Има предложение да свърже бъдните си дни с армията. Като сержант. Разбирам майора. Да ти остане под ръка един тарикат, който в името на собственото си служебно благо ще ти поддържа колата и ще я пои редовно с бензин на аванта, е умно виждане с перспектива. Великият бърчи чело и се прави, че мисли. Но, само се прави. Има си друга идея...

По някое време се сещам, че не успях да хапна. Стомахът ми се свива и ми прави намеци, че би било хубаво да насипя нещо подходящо в него. Но самолетът е пълен с желяза и брезенти. Сещам се за прословутата себеугодливост на Великия и го моля за коричка хляб. Намира се. Не само коричка. И не само хляб...

След малко повече от два часа кацаме. Награбват ни веднага за скатане на парашути. Никой не ни пита дали не сме гладни? Като нормални хора след път. Добре, че на света има Александър с бездънната торба.

Докато навършат трийсетте, летците правят по един скок на година. За тренировка. Горе всичко се случва... И понеже ги охранват добре, мнозина от тях бързо оформят шкембенца. Затова ги пускат да скачат над вода. На сушата биха си изпотрошили краката. Покрай тях и аз ще видя морето отвисоко.

На сутринта се качваме с Великия във втората машина. Вертолетът пука, трещи и вози по доста особен начин. Но ни възнася бързо нагоре.

Морето под нас е спокойно. Толкова спокойно, че изглежда като гланцирано. Отдолу ни чакат един малък катер и три моторници. Правят си разпределение по радиостанцията и към всеки парашутист, грижовно се насочва по едно моторно возило да го посрещне и натовари, след като е паднал във водата.

В машината, с изключение на нас с Великия, всички други са млади военни летци. Някои от тях — вече с професионалната слава на откачалки, които не се плашат от самолет. Но сега, всички те са странно, непривично кротки. Не лъвове, а замислени котараци. Пилотите не обичат скачането с парашут. Отделянето от борда е свързано с преодоляване на някакъв много устойчив инстинкт. Определено, не се чувстват комфортно — тук и сега. Като ги гледам, излиза верен афоризма, че даже по сред бял ден, те правели нощни скокове. Нищо не виждали. Как да видиш, като скачаш със затворени очи?...

Великият е последен от първата четворка. Малко са му меки краката, но се отделя с отворени очи. С много широко отворени очи.

Куполът пришляпва над главата ми и се пълни нормално. Имам около три минути за лирични съзерцания. Гледам първо брега, покрит с гъстата четина на дървета и храсталаци. Между плътнозелената, лятна растителност, прозират покривите на къщичките. Обратно на зеления брегови оптимизъм, хоризонтът към морето е сив, почти черен. Някъде в далечината, се вижда дияря от сажди — димът на кораб. Но, погледнат от тази височина, той определено не впечатлява с размерите си.

Все пак, три минути са само три минути. Докато се огледаш, водата вече е под краката ти.

Цопвам до катера. От борда сръчно улавят купола ми и го измъкват. Аз се изкачвам по страничната, въжена стълба. На палубата би било даже хубаво, ако не подухваше този лек, но остър ветреца. Работата е там, че всички скочихме по бански. Да имаше да облечем по някоя дреха сега... Треперим дружно, офицери и войници. Казват, че съвместно изживяната неприятност сплотявала хората... Може и така да е, но все ми се струва, че бихме били по-сплотени, ако не треперехме толкова...

При следващата машина се насочваме към поредния парашутист. И ставаме свидетели на запомняща се сцена.

...Оказва се, че човекът не знае да плува. Жилетката-спасителен пояс го държи на повърхността, но в такова положение, че лицето му потъва във водата. Ако си с ума си, само леко подпираш с ръце, стоиш вертикално и дишаш нормален, морски въздух. Но човекът се паникьосва, и започва да засмуква вода. Един през друг, крещим да измъкнат първо парашутиста. Но старшият на борда има друга подредба на ценностите:

— Дръжте първо купола, че започва да потъва!

Добре, че се намира моряк, който без да слуша заповеди и указания, скача във водата и бързо се насочва към давящия се. Ловко го прихваща и го повлича към катера. Измъкват го, от корема му се излива половин кофа вода и човекът тръгва обратно — от онзи свят към нашия. След като се посъвзема, дълго стои до парапета на борда и замислено съзерцава зеленикавата вода под себе си. От един младок в кариран бански разбирам, че неосъщественият удавник е пилот-вертолетчик. Скаран със службата. По стаж трябва да е подполковник, но по чин е капитан. Явно, в тези минути мисли екзистенциално. Нещо от рода: „Брей, мамка му, колко му е да се удавиш ей така, за нищо...“ Покрай него съчувствено се навърта друг военен с неизвестен чин, вероятно негов приятел. Банските обезсмислят атрибутите на военната субординация.

— Как е? — пита съчувствено приятелят.

Неосъщественият удавник повдига уморено рамене:

— Още от сутринта ми се пие коняк. Опитях да го заместя със солена вода, ама виждам, че не съм бил прав. Човек трябва да поддава на първия подтик. Щом слезем на брега, ще се наляя до козирката със „Слънчев бряг“. — Отлепва се от парапета и тръгва бавно към старшия на борда. Застава срещу него, гледа го и клати глава. Весел момент. Старшият е полковник, а капитанът го гледа направо безочливо. Затова, умни хора са измислили униформите. Като ги няма върху военните организми, нещата често се объркват. Вертолетчикът процежда бавно:

— Слушай, бай пенис... Казвам ти бай пенис, за да не използвам едно друго обръщение. Селско! Повече няма да ме видиш да скоча с парашут. Нито над вода, нито над суша... — и непочтително обръща гръб на началството.

Нетипична реплика. Представяте ли си: пенис с пагони?... Старшият се опитва да излезе с шега от положението. И връща топката:

— За догодина ще те уредя с два скока. Над суша и над вода.

Капитанът вдига високо дясната си ръка. Пръстите изобразяват популярния фалически символ.

— На! Половин скок да ми уредиш, пак няма да скоча!

Друго интересно няма. След обяд, та до късна вечер, скатаваме парашути. Лягаме и бързо заспиваме. Денят бе толкова дълъг, мокър и ветровит...

* * *

Човек не може да си избяга от късмета. Оказва се, че черешката на моята торта била приготвена за друго, постепенно втасващо изживяване. На следващата сутрин, след пришляпването на напълващия се парашут, виждам нещо малко по-различно над главата си.

Платът се е скъсал през два от секторите на купола. Ако това се случи над сушата, трябва да отворя запасен парашут. Но над водата няма страшно. Нали разбирате? — Ако се изтърсиш от десетметровата кула над празен басейн, не е здравословно. Друга е картината, ако под краката ти има дълбока вода.

... Не, че ми е безкрайно спокойно, другите трима парашутисти се снижават видимо по-бавно от мен. Понеже скачам без боне, струята направо буботи в ушите ми. Адреналинът ми се е вдигнал, но все пак съм над дълбока вода. Достатъчно дълбока, успокояваща вода...

От катера явно ме наблюдават съпричастно. Малкото корабче пърпори бодро срещу мен. Отдолу нещо ми крещят и махат с ръце. И аз им махам и даже се усмихвам: „Няма страшно!“ Наистина няма страшно, докато...

... Докато не се уверявам, че може и да стане страшно. В стремежа си да дойдат колкото може по-близо, малко преди приводняването разбирам, че може да ми се случи припалубяване — катерчето се завира точно под мен. Вместо пълен басейн, ето ти

празен... Толкова много вода, а аз да се издъня на палуба... Въпреки изобилието на влага, преглъщам на сухо...

Все пак дядо Боже решава, че ми е още рано да се преселя в подобря свят. И праща един по-силен пулс на вятъра. Прескачам катера и цамбурвам на метри встрани от него. Благодаря ти Господи за спасението! Ако разчитах на старанието на спасителите в катера, сега щях да съм доста поразглобен. Щях да врещя от болка, да дишам трудно. И да се пукам от яд, че вместо към цивилния свят, ще трябва да се упътя към отвъдния. И то след очакващи ме доста часове истински, неподправени мъки...

Благодаря ти, Господи! Благодаря! Обещавам, вече да не бъда само атеист под прикритие, а пълноценен вярващ. Обещавам... Ама ти много не ми вярвай... Вероятно ще се сетя за теб, когато пак закъсам... Ама те, и показно вярващите се сещат за теб само при необходимост. Предполагам го знаеш?...

Вечерта се разделяме с Великия. Той се връща вкъщи, при момиче, дочакало го две дълги години. Ще продължи живота си на селянин върху позната земя. Парашутизмът ще остане за него екзотично, кратко изживяване.

Аз отивам в университет. За да мога да продължа със скачането. Моята перспектива е по-шарена, но няма здравия корен на неговата.

... Ще запомня тази вечер пред лавката на малката автогара. Знаем, че от тук нататък пътищата ни се разделят. Всеки от нас е с убеждението за правота на избраната посока. Сигурно е било качествено приятелство, защото никой не започва да поучава другия, да му дава акъл за довиждане...

Отпиваме мълчаливо, на малки глътки от сладникавата ментовка и гледаме постепенно изпъкващите звезди. Всеки мисли за собствения си път.

Общи остават само звездите...

XXVII. УСЕЩАНЕ ЗА ОБЛЕГЧАВАЩА БЕЗКРАЙНОСТ

Рано сутринта слизам на познатата малка гара. Просто не ми се вярва, че след ден-два ще си тръгна от тук. Без задължението да се върна. Облечен с цивилни дрехи. След полагаването на някакъв подпис и печат, които ще дадат други измерения на света.

Селото отдавна е будно. Крави, кози и овце вървят дисциплинирано към малките площадчета, където се събират на стада. След час стадата ще поемат по пътищата към крайселските поляни. В този момент усещам уважение към тази подредба, просъществувала векове. Тази подредба е коренът, който крепи селото и го прави много по-устойчиво и значимо от отделния човешки живот.

Досега ходех до тази къща само през нощта. За пръв път ще я видя, как изглежда на светло.

... Как? Нормална, едноетажна, поохлузена селска къща. Нещо се бялва в градината пред нея. Дали не е Екатерина? Може би, като стъпи върху тази същностна земя, в нея се пробужда нещо от младата пъргавина и вкус към живота на нейните баби?

Може мамо, ама едва ли?... В градината, облечена в поизбеляла престилка, бере домати възрастна жена.

— Добро утро! — поздравявам я високо. Старите хора понякога недочуват. — Екатерина вкъщи ли си е?

Жената се изправя и ме оглежда преценяващо:

— Тука е, ама още спи. И говори по-тихо — не съм глуха! А ти кой си?

— Неин приятел.

— То, сега така казват на любовниците. Ти да не си й?...

— Тя ще ти обясни какъв съм й. Ще я събудиш ли?

— Ами... Да я събудя пък... — размишлява кратко бабата и влиза в къщата.

След няколко минути един от прозорците се отваря. Екатерина ми махва с ръка.

— Влизай...

Преминавам през дворната врата, но се оглеждам. Кучето теоретически е пръв приятел на човека. Но не всички косматковци са дружелюбно настроени като песа на Таня. Може да изскочи някой суров воин, който защитава територия.

Не изскача нито суров воин, нито пръв приятел.

Влизам в доста просторна за селските виждания кухня. Бабата пипоти нещо край печката, а Екатерина е седнала от другата страна на масата. Облечена е в широка рокля на едри, червени цветове. Още е леко подпухнала от съня, а цветовете от роклята определено ѝ отиват. Усещам, че очите ще ме издадат, затова навеждам глава.

— Защо не станеш да ме посрещнеш и целунеш? — оставам показно до вратата.

Тя продължава да стои на мястото си.

— Не ставам, за да не ме видиш каква съм дебелана. Женска суета. А не те целувам, защото баба е в стаята и ще ококори очи... — Засмива се. — Бабо, я се обърни на другата страна, за да се целунем.

Старата жена въздъхва, показно се обръща и измърморва:

— То, само вие сега се целувате... Ние никога не сме си търкали носовете... За този ли ще се жениш?

— Мъжете се женят, бабо. Жените се омъжват. Ама май няма да е за този...

Заставам зад Екатерина. Тя повдига глава. Целувам я леко по устните.

— И защо не се омъжиш за това момче? Не е лошо — внезапно взима моя страна бабата.

— Няма да ме иска. А и бебето не е от него — издевателства внучката.

— Трябвало е да ми кажеш първо на мен. Да те научи баба на дяволия. Какво и как да му кажеш — внезапно се засмива възрастната жена. — Колко му е да излъжеш един млад глупчо?... Ще ме пратиш ли да изкарам кравата?

— Добре, бабо. Отиди да изкараш кравата и не бързай да се връщаш. А преди да се върнеш, почукай на вратата! — нарежда насмешливо Екатерина.

Жената се размотава още малко, но все пак излиза.

Сядам от другата страна на масата.

— Ще пиеш ли едно кафе? — пита делово Екатерина. С държанието си подсказва, че не очаква нещо кой-знае какво от предстоящия разговор.

— Да... Тъкмо, като станеш да го направиш, ще те огледам... Дискретно, разбира се, без да го забележиш...

Става, опъва роклята върху тялото си и подхвърля:

— Как е?

Наистина е започнала да се окръгля. Но това я прави още по-привлекателна. Работата е там, че аз харесвам бременните жени. Ако не ви звучи смешно или сбъркано, точно бременността предизвиква в мен едно сантиментално желание да направя нещо добро за приносителката на големия корем. Макар че... друг мъж вече се е погрижил за порастването му. Знам, че звучи странно. Особено на жените. Ала това е настройката ми... Понякога съм прекалено добродетелен, пази Боже. Но сега нямам желание да обяснявам тази странност.

— Добре е... — промърморвам одобрително.

— Може да го казваш по разни съображения, но положителният отговор радва. Пък и нарастването едва сега започва. Какво ли чудо ще съм след два-три месеца?... — Бърбори весело и непринудено. Слага на печката почернял от времето кафеник, а после отново сяда на стола си. — Таня ми каза, че когато те осветлила за положението, си започнал да остроумничиш.

— Може и така да е било?... — съгласявам се. — Може би, подсъзнателно съм се почувствал пренебрегнат?...

— Големи честолюбци сте това, мъжете — въздъхва присмехулно тя.

— Такива ни раждате вие, жените — опитвам се да внеса яснота.

— Такива ви правят бащите ви — държи да сложи капака Екатерина.

— Ще връщаме ли назад до Адам и Ева или да сменим темата?

— Да я сменим. Все пак те е позаболяло, нали? — поглежда ме с друго изражение. В това изражение определено липсва насмешливостта.

— Заболя ме. И още ме боли. Но няма да ти направя нито скандал, нито предложение. Печели конкурентът. Просто те записвам в графата „застраваща любов“.

— Много ли имена има в тази графа? — поглежда ме отново с насмешка тя.

— Само едно. Твоето. Но има други, в друга графа — „заздравяла любов“.

— Даже знам едно име от втората графа — продължава да се заяжда тя.

— Виж, има това-онова и във втората графа. Но не чак толкова много. Само на двайсет съм. Писането предстои. Кажу две думи за бъдещия. И как виждаш себе си край него?

— Новопроизведен лейтенант... Кажу му военен и не го обиждай повече... — ползва готовата формула тя.

— Съболезнования...

— Защо пък съболезнования? Да си офицерска жена невинаги е за оплакване — поглежда ме предизвикателно. — Спокоен живот в малък гарнизон, докато мъжът ти стане майор. После се устройвате в по-голям град. Ако е пробивен, може и до столицата да стигнете. Ти какво си мислиш? Че като завършиш университет, ще хванеш дядо Боже за шлифера?... Забравих да ти честитя приемането.

— Благодаря за честитото. А за шлиферът на дядо Боже още не съм разсъждавал. Сега това не е най-важното.

В коридора се дочуват бързи стъпки. Врълхита Таня.

— Мирише приятно на кафе. Чувствам се поканена. Здравей скъпи! — целува ме бегло, целува и Екатерина.

Екатерина я поглежда предупредително, а после заковава очи в моите.

— А кое е най-важното, моя заздравяваща любов?

— Кое е най-важното? — Не ми е лесно да отговоря, но не виждам смисъл и да го крия... — Когато Таня ме изпращаше последния път, ме попита — това между нас истинско ли е било?

— А истинско ли е било? — не сваля очи от моите Екатерина. Очи с цвят на кадифе. Тези очи могат да бъдат и показно безразлични. Как ме праметна есента, когато се запознавахме... В съзнанието ми зазвучава някаква мелодия. Гърлото ми се присвива още повече.

Поемам дълбоко дъх.

— За мен — да! За теб, не знам... Макар че, може би трябваше да те излъжа, че и за мен не е било...

— Лъжа по хуманни съображения? За да не ме раздвояваш? — тихо се усмихва тя.

— Да. А и нещата при нас не се подредиха по най-добрия начин още от самото начало. Това, че се запознахме на тъмно не ме притеснява. Но това, че се виждахме от време-навреме се оказа препъни-камък. С риск да ти се сторя безхарактерен, ще ти призная още нещо. Когато излязох от втория изпит, те видях с млад мъж, но ти не ме видя. Доста ме заболя... Изкарах един грип на крак...

— Видях те... Но се направих, че не те виждам. Два дни бях като оса. И изкарах грип като твоя. Отнесе го бъдещият... — Засмива се на някаква своя мисъл, която не споделя с мен. — И още нещо. Не сме се запознали на тъмно!

Таня стои край нас и ни гледа с поглед на детска учителка, която пасе обичани, глуповати дечица. Подсмихва се:

— Ромео и Жулиета марули да ядат. Вашата любовно трагедия е по-впечатляваща от тяхната... Още малко и ще се разрева... — Таниното покровителство е отношение на приятел, но нещо ми драска отвътре.

— Как така не сме се запознали на тъмно?

— На тъмно направихме тенекеджийския номер, изчукахме се — показно изгрубява Екатерина. — Но се запознахме на светло. Ще ти кажа едно име, за да се сетиш. Дани...

— Какво общо имаш ти с Дани?

Тя се смее. Гледа ме в очите и се смее.

— Ще ти припомня. Танцуваше с нея и я опипваше. Тя уж се сърдеше, но след като ти излезна, фуклата изфуча след теб... Няма да те разпитвам за по-нататък — какво се е случило между вас. Тази вечер, преди свалката ви, официално ни запознаха. Даже ми се стори, че ме огледа с някаква идея в погледа...

Гледам я умно. Много умно. Не ми остава нищо друго, освен да си призная:

— И аз имах съмнение, че съм виждал тия очи, ама... Но явно не ме лъжеш. А как подредихте нещата с Великия?

— Видях те няколко месеца след онази вечер. В края на зимата. Вече остриган. Бяхте дошли до площада в квартала, имаше някаква сватба. Гледах те и не можех да повярвам. Когато течеше свалката ви с

Дани, караше и други момичета да се заглеждат в теб. А на площада беше като газен от парен валяк...

— Да те гази парен валяк невинаги е най-неприятното изживяване — не навлизам в подробности. — И какво си говорихте с Великия по мой адрес?

— Обясни ми, че имаш неприятности. След време, отново стана въпрос за теб. И аз пътувах в тъмното с кола, после се качих на някакъв прозорец. Едни грижливи ръце ме поеха. Би трябвало да ти звучи познато като сюжет...

— Събудил съм в теб инстинкт за закрила?

— Не! Просто поисках да бъда на мястото на Дани. Не ти изглежда противоестествено, нали?

В стаята влиза и бабата. С нея влиза и миризмата на пот, животни и мляко. Вече сме в пълен състав.

— Говорите ли си? Здравсти, Таня — поздравява свойски тя и отива до печката.

— Не ти изглежда противоестествено, нали? — продължава да ме гледа в очите Екатерина.

Гледам я и аз. Очи с цвят на кадифе. Вече се научих как се издържа на сиви, тежки погледи. Но нежността на тези очи предизвиква непрекъснат спазъм в гърлото ми. Да видим, кой ще сведе поглед пръв. Ежим се, като мартенски котки на покрив. Но поне не си фучим като тях.

— За мен не е естествено. Ако съм тръгнал към една жена, ако я подкарам към леглото, не ме интересува как би се чувствал в това легло с нея някой-си. Искам аз да изживея тръпката. С моето тяло, с моята душа. Не ме интересува какво си изживяла и какво ще изживяваш отгук-нататък с лейтенанта. За мен е важно какво съм изживял аз с теб. Наречи го мъжки егоизъм, ако искаш...

Вторачили сме се с някаква особена злоба един в друг. После, почти отведнъж, очите на Екатерина се изпълват със сълзи.

— Това ли имаш да ми кажеш за последно?

— Не. Последното е друго. Появи се когато ми беше много тежко и ми даде това, което ми липсваше. Трудно ми е да си пречупя езика, но... мъжете също имат нужда от нежност. Сега се плаша, че можеш да ме заразиш със сълзите си и си тръгвам. Ако не беше тук баба ти, щях

да те прегърна и награбя така, че да ти изпукат костите... — Млъквам и бавно ставам. И чувам думи. Неочаквани думи, от неочакван човек.

— Прегърни я, момче. Силно, както ти идва отвътре. Целуни я. Затова тя няма да те намрази. Но след това си тръгвай по пътя! И не се обръщай! — Бабата произнася последните две изречения твърдо, като ротен фелдфебел.

Вървим бавно под дърветата на грапавата селска улица. Те са обсипани с първите, обагрени в златисто есенни листа. Таня не ме тормози с анализи. Просто ни е хубаво един до друг. Вървим, всеки затънал в мислите си. Всъщност, аз не си товаря мозъка с отвлечени разсъждения. Гледам облаците над хълма. Красиви са... И създават усещане за облекчаваща безкрайност...

Пресичаме линиите на гарата и тръгваме по пътеката към поделението, но и тя скоро свършва. Спираме пред портала.

— Засмей се бе, човек! Нищо тъжно не е станало — сръчкава ме Таня. — Ако ме беше послушал миналата есен, животът ти тук щеше да мине доста по-приятно. Защо ти трябваше да се заплесваш по Екатерина? Виж, пипни гърдите ми — слага ръката ми тя и я затиска с длан. — Виждаш ли ги колко са стегнати и хубави? Каж ми че имам хубави гърди...

— Наистина имаш хубави гърди... Но това, с Екатерина все пак беше истинско. Нищо тъжно не е станало — права си! — пазя се да не въздъхна.

Таня сваля ръката ми и бързо ме целува. Рязко се отдръпва, застава на два метра от мен и се смее:

— Глупчо си! Глупчо. Глупчо...

Лъв ли съм или глупчо? Вероятно — глупчо... Но вече знам още едно нещо. Трябва да си търся момиче, а после и жена, която в миг на такова откровение, да ми казва точно по този начин: „Глупчо си! Глупчо. Глупчо...“

Има време. Ще търся. И ще намеря. Може би?... Предстои ми...

... Предстои ми триминутна разходка в есенното небе на монтанската долина...

Разблокирам управлението на парашута. Добре тича това конче... Струята блъска слайдера над главата ми, той пърпори яростно и още повече усилва усещането за скорост, предизвикваща респект. Последният тип парашут, с който скачах, също препускаше добре, но този е елитен, състезателен кон. Не знам как жокеите спират препускащия жребец под себе си. Имам теоретична представа как аз трябва да погася скоростта, за да се докосна меко до есенната трева. Но има време до този момент. Цели три минути. Мога да развъртя купола и да се разходя над близката горичка. И така, разхождайки се, да огледам за последно Габриела.

Онази малка къщичка е портала. По пътеката към нея се появиха Бистра и приятелката ѝ. Това с Бистра беше нещо приятно и разбираемо. Кратък, но смислен спомен. По тази пътека ме изпрати Таня. Със смях ми обясни, че съм глупчо. И май се оказа права. Жената с която живея и уж се разбирам поносимо, никога не успя да ми каже тази подигравчийска думичка точно по този начин. Иначе и тя я употребява от време-навреме. С въздишка...

... Толкова си бях мечтал, как ще изляза на заден ход от портала, а после ще се обърна, и ще хвърля камъка... Даже бях си оставил отстрани до канавката голямо и остро парче бял мрамор. Специално за случая.

Но... Дежурен се оказа техникът, който ми донесе ябълките през зимата. Махна ми с ръка. Излезе от стаичката, огледа одобрително неуниформените ми дрехи и дружелюбно ми подаде лъвска лапа.

— Най-послед цивилизацията, а?...

— Казармата също е цивилизация...

В този момент осъзнах нещо, над което не бях се замислял: Казармата също е някаква цивилизация. Ръбеста и тежка, като парчето мрамор до канавката. Често — недосъобразена и груба. Високомерна. Но...

В тази ръбеста цивилизация срещнах капитана от първото летище. Човек, който въпреки че спазваше с неохота правилата на

една диктатура, съумяваше да се държи естествено и разбираемо. Умееше да раздава топлина.

В тази ръбеста цивилизация срещнах Великия. От когото винаги имах какво да науча.

Срещнах Генерала. Чиято здрава селска мъдрост ми отвори очите за доста неща. И ме накара да погледна на живота си по друг начин.

Срещнах командира. Този, който наистина стана генерал. Първоначално, той ме дразнеше с безапелационното съблюдаване на правилата на тази ръбеста цивилизация. Но в същото време, чрез някаква трудно разбираема усетливост, съумяваше да направи от тази цивилизация годна за обитаване територия.

Срещнах и лейтенанта, който ми даде... кашон ябълки. И ми протегна ръка...

В най-черните дни на затъването в тази цивилизация срещнах Екатерина. Не светица, а млада жена. Тя направи хубава магия. И въпреки собствената си безпомощност, ме накара да повярвам, че няма път без изход. Че любовта въобще не е последно, измислено пристанище за отчаяни.

На територията на тази ръбеста цивилизация срещнах хора, които заобичах...

...Затова, след като се потупахме за сбогом по раменете с лейтенанта, не се наведох да взема камъка. Подритнах го. И поех бавно към малката гара в подножието на хълма.

... Мярвам за последно малката гара и развъртам бързо парашута. Ако се отдам на още сантиментални възпоминания, ще се изтърся някъде в горичката. А съм честолюбив. Трудно бих понесъл неизбежните шеги, ако направя тази недомислица.

Дърветата се изнизват бързо под краката ми. На пълен ход достигам поляната с хангарите. Профучавам над платницата. Върху тях едни скатават парашути, а други просто се излежават, попивайки нежното слънчево излъчване. Някой ми махва с ръка. Остава ми малко височина, но успявам да развъртя купола срещу вятъра.

Земята се затичва срещу мен. Обирам командите и плавно докосвам жълтеещата есенна трева.

След час отново тръгвам към самолета. Ани ми се усмихва меко и продължава да пише. Ангел, ме мярва мимоходом, удря ме по рамото и нищо не казва. Обичам ги може би защото между нас добре се получава разговор без думи.

В главата ми се раждат разни мъдри и банални мисли за небе, приятелство, простор без начало и край. Раждат се, но ще си останат там. Ако ги оформя като умни думи и ги кажа на глас, ще се загуби великолепият ефект на срастване с красивото.

Намествам се в корема на „Пайпъра“. Сръчквам с лакът пилота до когото сядам, а той се изхитрява да освободи за момент ръката си за да ме тупне по бонето. Малкият самолет, тромав като патица, се затичва по залинялата, жълто зеленикава трева на поляната. След секунди се отлепва от зеления килим, разклаща нос и поема нагоре...

Надвечер, когато си тръгна, ще спра колата до някоя от крайречните горички. Ще се разходя по поляните, покрити с прегаряща трева, тръни и бодливи храсталаци. В краката ми, ще побягват страхливи, пъргави гущерчета. Ако имам малко повече късмет, ще видя отдалеч филигранна верижка — смок, който се пече на лъчите на есенното слънце. Ще го доближа внимателно, ще постоя няколко минути недалеч от него, а среброто му ще замайва погледа ми. Така ще дочакам магическите минути на залеза.

После ще се прибера по някой от едва очертаните полски пътища. Край мен ще се носи песента на извечните щурчета, откъм реката ще кънтят гласовете на суетни жаби, а привечерният вятър ще ми шепне нещо иронично и неразбираемо. Ще ми бъде хубаво. Истински, непристорено хубаво...

Ще усещам излъчването на обикновеното благородство на пръстта под краката си. Пръстта, от която произлиза животът. И в която се превръща.

Изминалите години ми отвориха очите за същностни, обикновени чудеса. За съчетанието на пръстта и водата. В опростения вариант, това, естествено е кал. Но, докоснато от духа,

*съчетанието на тези две прости субстанции се превръщат в магия.
Превръщат се в живот.*

*Живот нито добър, нито лош. Нито кален, нито изчистен.
Малко хаотичен.*

Животът е такъв, какъвто е.

*Мислите и думите, които се раждат в нас могат да бъдат
посредствени. Могат да бъдат мъдри. Но същината на нещата е
другаде. Важни са действителните изяви на духа. Тяхната сила. И не
трябва да се плашим от тяхната привидна хаотичност.*

Хаосът също може да дава спокойствие.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.